

BORBE U SRBIJI 1941

II

**DOKUMENTI NEMAČKIH I KVISLINŠKIH
KOMANDI I USTANOVA**

br. 101

**zapovest štaba xi nemackog armiskog
korpusa od 27 iv 1941 god.**

Štab XI arm. korpusa   Mesto Štaba korpusa, 27 IV 41
Ođelj. Ia br. 606/41 pov.

KORPUSNA ZAPOVEST BR. 9

2. Očekujem da svaki otpor bude slomljen sa bezobzirnomoštrinom. Bez oklevanja treba streljati svakog onog koji se zateče pod oružjem, bilo da daje otpor ili beži, a one koji se predaju izručiti ratnim ili prekim sudovima radi hitne presude. Skreće se pažnja na naređenje Vrhovne komande oružane sile br. 27/41 g. Kdos. W.R., od 2 IV 41, dostavljeno sa naređenjem Štaba 12 armije br. 26/41 g. Kdos. (III), od 5 IV 41. U nemirnim oblastima uzimati i nadalje taoce i, ukoliko se pojavi i nadalje neprijateljski otpor, treba predložiti njihovo streljanje.

Svaki će se obzir protumačiti kao slabost nemačkih trupa i zato je neumesan.

Razoružanje i umirenje oblasti dodeljenih divizijama (vidi prilog 1) najpažljivije sprovesti prema korpusnoj zapovesti broj 8. Divizije će na karti voditi evidenciju predela koje pročešljaju trupe, označujući datum.

3. Nova granica između nemačke 2 armije i kraljevske italijanske 2 armije, koju je odredio štab 2 armije, kao i potre-

bne mere za evakuaciju oblasti koje su do sada posedale nemačke trupe, njihova predaja Italijanima i evakuacija plena iz tih oblasti — predviđeno je naređenjem štaba XI arm. korpusa Ia br. 604/41 pov. od 26 IV 41.

Komandujući general
v. KOTZFLEISCH s. r.

br. 102

**zapovest komandanta ii nemacke armije
od 28 iv 1941 god.**

Mesto Armiskog štaba, 28 IV 1941

Komandant 2 armije

£

Z A P O V E S T !

Povećanje broja podmuklih prepada na nemačke vojnike iziskuje najoštrije protumere. Samo brza i bezobzirna akcija obezbediće održavanje mira i sigurnosti, sprećiće formiranje bandi.

1. Iz jedne divizije bio je upućen odred ka jednom srpskom selu sa ciljem da se izvrši razoružanje. Komandant odreda je sa drugim jednim oficirom i jednim narednikom izjahao napred i pri tome je bio napadnut od jedne komitske bande (u srpskim uniformama), pa je ubijen, a njegovi pratoci su teško ranjeni. Ovaj slučaj dovodi do ovih zaključaka:

a) Na celokupnom srpskom prostoru posle zaključenja primirja nema više ni jednog srpskog vojnika koji ima pravo da nosi oružje.

b) Ko se i pored toga pronade u srpskoj uniformi pod oružjem, stavlja se van granica međunarodnog prava i ima odmah da se strelja.

c) Pojavi li se u jednoj oblasti neka naoružana banda treba streljati i muškarce sposobne za oružje, koji su uhvaćeni u blizini bande, ukoliko se ne može sa sigurnošću odmah ustanoviti da oni nisu bili u vezi sa bandom.

d) Svi streljani ima da se obese, a njihove leševe ostaviti da vise.

e) Pogrešno je uzimati taoce posle nekog prepada, i ovo ni u kom slučaju ne dolazi u obzir. Postupiti treba samo po tačkama a)—d).

2. Da bi se trupa sačuvala od takvih podmuklih prepada naređujem:

a) U još nesmirenim oblastima ne kretati se bez osiguranja, naročito bočnog.

b) Prilikom stanovanja po takvim oblastima treba preduzeti mere ratnog obezbeđenja.

c) U diviziskim područjima pripremiti mot. odeljenja (korišćenje motorizovanih kolona) koja će u svako vreme biti spremna i koja će se moći upotrebiti za sprovođenje mera sigurnosti i odmazde.

d) U ugroženim mestima istaći objave, kojima će se stanovništvu skrenuti pažnja na teške posledice u slučaju napada (objave se šalju odvojeno).

e) U ugroženim mestima, koje su posele trupe, odmah uzeti taoce (iz svih društvenih slojeva), koje treba posle napada streljati i obesiti. Ovu meru odmah objaviti u tim naseljenim mestima.

3. Gospoda komandanti divizija će pri prepadima na trupe detaljno ispitati, da li pritom postoji lična krivica dotičnog trupnog komandanta zbog njegovih postupaka.

U diviziskim izveštajima o izvršenim prepadima uvek i odmah izveštavati da su, i kako su izvršene bezobzirne mere odmazde zbog prepada.

Frhr¹ v. WEICHS s. r.

¹ Freiherr — nemačka plemićka titula (Prim, red.)

br. 103

**dopunska zapovest štaba xi armiskog
korpusa od 29 iv 1941 god.**

Štab XI armiskog korpusa

Ic/Ia

Mesto Korpusnog štaba, 29 IV 1941

1. Prednju zapovest¹ neodložno saopštiti trupi.

2. Moja naređenja iz tačke 2 korpusne zapovesti br. 9 (Štab XI arm. korpusa Ia br. 606/41 pov. od 27 IV 1941) dopunjujem, shodno prednjoj zapovesti, ovako:

a) Naređenje za streljanje talaca na prostoru nekog prepada može izdati samo oficir na položaju komandanta bataljona (divizionu) i višem.

Bude li jedinica neposredno napadnuta u naseljenom mestu pobunjeničke oblasti, iz kojeg su uzeti taoci, tad se streljanje može izvršiti po naređenju najstarijeg prisutnog oficira, s tim da se odmah podnese izveštaj.

Načelno o streljanju talaca sastaviti kratak zapisnik koji ima da sadrži:

aa) činjenično stanje;

bb) imena talaca;

cc) izvršenje streljanja.

b) Kuće i naselja, iz kojih se pucalo, ima da se zapale.

S.²

Komandujući general
B.³
v. KOTZFLEISCH s. r.

¹ Vidi dokumenat br. 102

^a, * Parafi (Prim, red.)

br. 104

izveštaj štaba 60 nemačke p. divizije
od 17 v 1941 god.

Ia, prilog 6 uz div. nar. od 20 V 41¹
Odeljenje Ic
Delovod. br. 227/41 pov.

P o v e r l j i v o !

IZVEŠTAJ

o prilikama na smeštajnoj prostoriji Loznica—Valjevo—
čačak—Sjenica—Prijepolje—Višegrad

Prostor **u** kome je smeštena divizija jeste stara srpska oblast izuzev predela oko Višegrada, Prijepolja i Sjenice. **Prema** tome je i stanovništvo gotovo čisto srpsko. Višegrad i okolina pripadaju predašnjoj Bosni i imaju pretežno bosansko-muslimansko stanovništvo. Srezovi Prijepolje i Sjenica nalaze se u Novopazarskom Sandžaku koji je bio okupiran od Austrije od 1878—1908 godine. Prostor **Prijepolje—Priboj—Nova Varoš** naseljen je pretežno bosanskim muslimanima, pomešanim sa Srbima; okolina Sjenice je naseljena pretežno Albancima.

Srpski krajevi

Po gradovima i većim mestima vlada potpun mir. Stanovništvo se dosad držalo veoma povučeno. Ono je bilo ošamućeno usled proteklih događaja, od čega se postepeno sada počinje da oslobađa. Ne bi se ipak moglo reći da je život ušao u svoj uobičajeni tok.

¹ Ovaj ie red ispisan rukom (Prim, red.)

Po selima, je stanovništvo još povremeno uznemiravano od **naoružanih bandi**, koje, upotrebljavajući oružje, prisiljavaju narod da daje namirnice, pa u slučaju protivljenja ne prezaju ni od ubijanja. U Požegi i severno od Sjenice zarobila je dva divizija naoružane grupe. Zarobljeni, ukupno 9 ljudi i jedna žena, streljani su i obešeni shodno naredbi gospodina komandanta 2 armije. Naoružane bande nisu prouzrokovale gubitke u trupi.

Pre dolaska divizije, dana 21 IV, pri pretresanju mesta Dobrić (3 km južno od Lješnice) dat je otpor, pritom je jedan potporučnik poginuo, a jedan potporučnik i jedan narednik su ranjeni. Odmazda za ovo bilo je spaljivanje sela Dobrića. Tada ~~ioš~~ nije postojala naredba da se za jednog ubijenog Nemca strelija 100 Srba.¹

Razbojništvo je pojava koja na Balkanu nije neobična i koja se nije mogla potpuno iskoreniti ni u vreme mira. Posle rata ove su bande pojačane avanturistima, zalutalim i ostalim elementima koji nemaju šta da izgube, a usled nestanka dosadašnje državne vlasti i osobito usled ograničene sposobnosti za akciju i političke nepouzdanosti žandarmerije, našle su široko polje delovanja.

Pored ove vrste čisto razbojničkih družina, okupili su se, mestimično, srpski politički fanatici pod imenom **četnika**. Oni pokušavaju da terorom pokrenu narod protiv nemačkih okupacionih trupa, odnosno da prisile predsednike opština, u krajevima kojima Srbi ne upravljaju, **da toleriraju srpski narod**. Četnici hoće da se pretstave kao velika i široko zasnovana organizacija. Međutim, činjenica što se oni usuđuju da se pojave samo u malim zabačenim opštinama, dokazuje njihov stvarni **uticaj**. U mašti stanovništva četnici su okruženi mnogo preteranim oreolom, koji se, pre svega, izražava u strahu od njih.

U postupcima s naoružanim bandama ne igra nikakvu ulogu, da li su u pitanju četnici ili prosta razbojnička družina. Svaki koji se bespravno zatekne pod oružjem već je proigrao svoj život.

U poslednje vreme još su se dešavala uznemiravanja od strane bandi u predelu severno od Sjenice i u prostoru severoistočno od Užica. Teško pristupačan planinski kraj pogodan je za skrivanje ovih bandi i neobično otežava rad oko traganja. I po izvršenom traganju ne može se pouzdano reći da je pređeni predeo i stvarno očišćen.

Prema jednom izveštaju koji je nedavno primljen, srpsko stanovništvo u Ivanjici i oko nje pokazuje skroz neumesno sa-

¹ Verovatno se ovde misli na neko naređenje koje je izdato pre naredbe Načelnika štaba nemačke Vrhovne komande od 16 IX 1941. Vidi dokumenj br. i s9. (Prim, red.)

mopouzdanje pri svom držanju. Ono posmatra sadašnje prilike samo kao prolazne. Vlasti, a **naročito žandarmerija**, slušaju nas bez volje. Ivanjicu nisu do sada posedale naše trupe. Potrebno je da se učini ubuduće ovo, kako bi nemačka volja došla do izražaja u ovom kraju. Pored toga, biće potrebno da se i tamošnja srpska uprava očisti od nepouzdatih elemenata.

Izvešta ji iz seoskih opština o **pretnjama i ugrožavanju od strane bandi** i traženje pomoći od vojske pokazali su se često jako preteranim. Za eksploziju u opštinskoj zgradi u Prijepolju, za koju je ranije javljeno da je atentat bombama, utvrđeno je da je običan nesrećni slučaj, nastao usled nestručnog rukovanja sa municijom koja je bila tamo prikupljena. Na delove divizija, pa i na pojedina vozila na putu, nisu se ni u jednom slučaju desili ni napadi ni prepadi. U predelu severno od Rogatice izgleda da je sa zapadne obale Drine opaljen jedan mitraljeski rafal u blizinu (oko 200 metara) jednog putničkog automobila. Traganje je ostalo bez rezultata.

Izveštaj iz seoskih opština o pretnjama i ugrožavanju od ljena. Ona je ovlašćena da u službi nosi oružje. Njena je dužnost da se stara o miru i sigurnosti stanovništva na selu u slučaju, kad se dostavi prijava o uznemiravanju od strane bandi. Tek kad njena snaga ne bude dovoljna, dolazi u obzir upotreba trupa. Dokle god se žandarmerija odnosi lojalno, umesno je da se u širim srazmerama upotrebljava i pomaže. Ali je treba za sada oštro nadgledati u pogledu njene političke pouzdanosti.

Uprava se u srpskim oblastima pos^peno ponovo izgrađuje. Rukovodstvo ove izgradnje pripada komandanturama' (Feldkomandanturi Užice, Ortskomandanturi Šabac i Kos. Mitrovica) koje je ovde postavio vojni zapovednik Srbije. Sve mere koje preduzimaju trupe u pogledu odnosa prema civilnom stanovništvu moraju prethodno biti sporazumno utvrđene s ovim komandanturama, da bi se izbegle protivrečne naredbe.

EBERHART s. r.

¹ Teritorijalne vojno-upravne komande: okružne, sreske i mesne. Bile su organi šefa nemačke okupacione uprave. (Prim, red.)

br. 105

**hitlerova direktiva br. 31
od 9 vi 1941 god.**

Poverljivo — za komandante

VOĐA

I VRHOVNI ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE

OKW (Wfst) Odelj. I (I Op. IV/Qu)

br. 44900/41 g.K.

— 1 prilog

-

Glavni stan Vođe, 9 VI 1941

u 20 primeraka

7 primerak

DIREKTIVA BR. 31

Da bi se stvorili jasni i jedinstveni komandni odnosi u zaposednutom balkanskom prostoru, naređujem:

1. Za »zapovednika oružane sile na Jugoistoku«¹ (W. B. Südost), sa sedištem u Solunu, imenujem generalfeldmaršala Lista.

Zapovednik oružane sile na Jugoistoku je najviši predstavnik oružane sile na Balkanu i ima punu izvršnu vlast u oblastima koje su zaposele nemačke trupe.

Zapovednik oružane sile na Jugoistoku je kao takav meni potčinjen neposredno.

2. Zapovedniku oružane sile na Jugoistoku potčinjeni su:

a) Za područje Stare Srbije:

¹ U orig. »Wehrmachtbefehlshaber im Südosten«.

»Zapovednik Srbije«¹

(General protivavionske artiljerije von Schröder).

b) Za područje Soluna i ostrva Lemnos, Mitilena, Hios i Skiros:

»Zapovednik Soluna — Jegejske oblasti«²

(odrediće ga Vrhovna komanda suvozemne vojske)

c) Za područje Atina, Krit, Kitera, Antikitera i Melos:

»Zapovednik Južne Grčke«³

(odrediće ga Vrhovna komanda vazduhoplovstva)

3. Zapovednik oružane sile na Jugoistoku ima da grupiše u jednoj ruci sva vojna pitanja oružane sile, izuzev vođenja ofanzivnog vazdušnog rata, koja se odnose na posedanje, osiguranje, snabdevanje, saobraćaj i obaveštajnu službu okupiranog Jugoistoka za sva 3 vida oružane sile i da ih rešava u duhu opšteg zadatka oružane sile na jugoistočnom prostoru. Na taj način komandovanje ima da se uprosti, a delovi oružane sile i Vrhovna komanda oružane sile rasterete mnogih pojedinačnih pitanja i razolikih gledišta, koja iskrsavaju usled paralelnog rada službenih organa svih delova oružane sile u istom prostoru.

U pojedinostima, dužnosti Zapovednika oružane sile na Jugoistoku su sledeće:

a) Obezbeđenje **jedinstvene odbrane** od nemira i napada delova Srbije i Grčke, uključivo i grčka ostrva, koje su **posele** nemačke trupe.

Pored navedenih zapovednika, koji su odgovorni **za odbranu** na svojim područjima po njegovim direktivama, u tim pitanjima su mu potčinjeni i **admiral na Jugoistoku i zapovednik vazduhoplovne oblasti Balkana**. Oba štaba imaju se uključiti u **Štab** zapovednika oružane sile na Jugoistoku. Ukoliko će se štabovi njemu potčinjenih zapovednika, Solun—Jegejska oblast i Južna Grčka, spojiti s ustanovama ostalih delova oružane sile, određuje zapovednik oružane sile na Jugoistoku;

b) Jedinstveno upravljanje i osiguranje pomorskog saobraćaja za Krit i sa Krita, koji će uskoro biti potreban u znatnom obimu;

c) Regulisanje **saradnje s italijanskim i, ukoliko je potrebno, sa bugarskom oružanom silom** na Balkanu;

¹ U orig. »Befehlshaber Serbien«

² U orig. »Befehlshaber Saloniki—Agäis.«

* U orig. »Befehlshaber Süd-Griechenland.«

d) Rukovanje snabdevanjem po kopnenim i pomorskim putevima svih delova oružane sile, angažovanih na Balkanu prema njihovim zahtevima i prema raspoloživim transportnim sredstvima;

e) Nadzor nad vojnom upravom koju vrše zapovednici u oblastima koje posedaju nemačke trupe.

4. Zapovednik oružane sile na Jugoistoku ima sva **prava teritorijalnog zapovednika** u delovima Srbije, Grčke i **grčkih** ostrva koja posedaju nemačke trupe.

Oblasti, koje posedaju isključivo nemačke trupe, operativno su područje. Ovde vrši izvršnu vlast zapovednik oružane sile na Jugoistoku preko njemu potčinjenih zapovednika.

U oblastima koje se nalaze **pod italijanskom okupacijom**, a u njima su raspoređene nemačke trupe, on je najviša vojna vlast za sve delove oružane sile u svemu, što se odnosi na **vojničke** zadatke nemačke oružane sile.

8. Trupne transporte i dotur preko mora, kao i njihovo osiguranje na vodi i iz vazduha, reguliše Vojni zapovednik na Jugoistoku preko admirala na Jugoistoku, a u saradnji sa italijanskom ratnom mornaricom i X vazduhoplovnim korpusom.

Saradnju admirala na Jugoistoku sa rumunskom i bugarskom ratnom mornaricom, kao i pitanja operativnog vođenja pomorskog rata, ukoliko bi se pojavila u istočnom Sredozemlju, reguliše Vrhovni komandant mornarice neposredno sa admiralom na Jugoistoku.

9. **Uputstvo 29 od 17 V 1941** stavlja se van snage, ukoliko je u protivnosti sa prednjim odredbama.

ADOLF HITLER s. r.

Tačnost prepisa overava

Wien s. r.

generalštabni major

BR. 106

ODREDBE NAČELNIKA ŠTABA NEMACKE VRHOVNE
KOMANDE OD 15 VI 1941 GOD ZA IZVRŠENJE
HITLEROVE DIREKTIVE BR. 31

Poverljivo — za komandante

Načelnik štaba

Vrhovne komande oružane sile

(WFSt/Odelj. L (IV/Qu) br. 001135/41 g. K)

Glavni stan Vode, 15 juni 1941

ODREDBE ZA IZVRŠENJE
DIREKTIVE BR. 31

1. Naimenovanje generalfeldmaršala Lista za zapovednika oružane sile na Jugoistoku ne zadire u njegov položaj i zadatak kao komandanta 12 armije.

2. Zapovednik oružane sile na Jugoistoku je jedinstveni komandni organ oružane sile na Balkanu u onom delokrugu za koji je odgovoran prema Direktivi br. 31.

Vrhovne komande vidova oružane sile i nadležstva Vrhovne komande oružanih snaga su dužne da prema tome organiauju saobraćaj s njihovim komandama, jedinicama i ustanovama u tome području.

Uključivanje štabova admirala na Jugoistoku i zapovednika u vazduhoplovnoj oblasti Balkan u Štab zapovednika oružane sile na Jugoistoku može biti zamenjeno odeljenjima za vezu ovih ustanova u Štabu zapovednika oružane sile na Jugoisto-

ku, ukoliko prilike iziskuju neki odvojeni razmešaj službenih organa mornarice i vazduhoplovstva.

3. Vrhovna komanda vojske staviće na raspoloženje **zapovedniku** oružane sile na Jugoistoku potrebne službene organe za upravu.

Sprovođenje uprave podešavaće se prema opštim propisima i direktivama izdatim u tu svrhu od strane Vrhovne komande vojske, a u **načelnim pitanjima po uputstvima** izdatim od strane Vrhovne komande oružane sile WFSt/L.

Načelnik štaba Vrhovne komande
oružane sile
KEITEL s. r.

Izostavljeno:
kao i Direktiva br. 31

Za tačnost prepisa:
Kiibler s. r.
generalštabni pukovnik
Štab 12 armije Ia br. 1500/41 g. K od 20 VI 41

BR. 107

**izveštaj šefa nemačke okupacione uprave
u srbiji¹ od 22 vi 1941 god.**

P o v e r i j i v o   152-Ia 197141 pov.

VOJNI ZAPOVEDNIK SRBIJE

Beograd, 22 juna 1941

U prilogu šaljem pismo šefa moga Upravnog štaba srpskom ministru-komesaru Aćimoviću.²

Naredio sam pojačanu upotrebu srpskih policiskih i žandarmeriskih organa. Njih treba pomagati u svakom smislu. Oni će se obraćati neposredno potčinjenim mi organima i trupnim jedinicama, kad nastane opasnost, tj. kad mesni zapovednik srpskih policiskih snaga bude smatrao da nije više gospodar situacije.

Uostalom, svako potrebno angažovanje trupa narediće se odavde.

v. SCHRÖDER s. r.
general protivavionske artiljerije

¹ Zvaničan naziv »Zapovednik Srbije« (Befehlshaber Serbien); imao je izvršnu, okupacionu, vojnu i civilnu vlast u Srbiji.

² Vidi dokumenat br. 108 (Prim, red.)

br. 108

**NAREDJENJE DR TURNERA¹ M. AĆIMOVIĆU
OD 22 VI 1941 QOD.**

Vojni zapovednik Srbije
Upravni štab

Beograd, 22 juna 1941

P o v e r l j i v o

**KOMESARSKOM MINISTRU UNUTRAŠNJIH POSLOVA
G. AĆIMOVIĆU — BEOGRAD**

Na osnovu poslednjih ratnih događaja, mohm da se odmah izvrše, prema ranijem sporazumu s Vama, hapšenja svih vodećih komunista i da se naredi šefu policije u Beogradu da još noćas izvrši hapšenje njemu poznatih komunista grada Beograda. Ove osobe treba zatvoriti na Adi Ciganliji. Docnije, treba kako ove, tako i ostale u zemlji uhapšene zločinačke elemente i komuniste sprovesti u koncentracioni logor koji Vi prema naređenju, ima da organizujete. Istovremeno postarajte se da se još tokom ove noći pohapse svi borci crvene Španije.

Sem toga, molim da se šefu policije odmah naredi ovo:

1. Policija ima da uvede pooštrenu uličnu službu. Kao što je ranije naređeno, ima se odmah organizovati i noćna policiska služba.

2. Šef policije treba da izda potrebna uputstva za naročito čuvanje javnih zgrada, mostova i ostalih važnih postrojenja.

¹ Nemački državni savetnik dr Turner nalazio se u štabu nemačke okupacione uprave u Srbiji u svojstvu načelnika tzv. »Upravnog štaba« (Chef des Verwaltungsstabes). Rukovodio je civilnom okupacionom službom u Srbiji i organizovao kvislinški aparat (Prim, red.)

Radi lakšeg izvršenja ovih zadataka, postaraću se da se iz ratnog plena odmah stavi na raspoloženje srpskoj policiji potrebno oružje. Istovremeno o ovim merama biće obaveštene i nemačke trupe s molbom da, u slučaju potrebe, pomognu oko izvršenja zadataka policije.

Na kraju želim da Vam skrenem naročitu pažnju na varoši: Niš, Kragujevac, Užice, čačak i rudnike: Rtanj, Trepča i Bor.

Umoljava se za izveštaj o izvršenju.

Za Vojnog zapovednika Srbije
Načelnik upravnog štaba
TURNER s. r.
državni savetnik

BR. 109

NAREDJENJE BANSKE UPRAVE MORAVSKE
BANOVINE OD 26 VI 1941 GOD.

Banska uprava Moravske banovine
II Upravno odeljenje
Niš, 26 juna 1941 godine
n. Br. Pov. 9

SVIMA PODRUČNIM VLASTIMA U BANOVINI

Predmet: Suzbijanje destruktivne
akcije komunista.

G. komesar Ministarstva Unutrašnjih poslova dostavio mi je naređenje I. Br. 6 od 24 juna 1941 godine kojim ukazuje da je usled pojačane destruktivne akcije komunista, izaslao specijalne izaslanike u Kruševac, Kraljevo, Jagodinu, Niš, Leskovac, Zaječar i Negotin i istima stavio u dužnost sledeće:

1) da se staraju da neminovno spreče svaku komunističku akciju bilo u kom vidu se pojavila, da sa svim raspoloživim sredstvima istupe protivu lica, koja bi eventualno ma šta u tom pravcu pokušala;

2) obzirom na prednje odmah da pohapse sve aktivne komuniste i učesnike u biv. španskom građanskom ratu, pošto kod svih prethodno izvrše pretres;

3) sve mesne vlasti biće dužne da specijalnom izaslaniku izlaze u svemu u susret i njihova naređenja bez prigovora izvršavaju;

4) odmah po dolasku da stupe u vezu sa nadležnim nemačkim vlastima, kojima treba da saopšte u kom cilju dolaze i zamole ih za koordinaciju i potporu;

5) žandarmerijske čete, vodovi i stanice, bez obzira da li na lieu mesta ima već oficira, treba da izvršavaju naloge specijalnog izaslanika i dodeljenog mu oficira;

6) da šalju izvestaje o radu na terenu najbržim i mogućim putem, a u izvanrednim i hitnim slučajevima da zamole nadležnog nemačkog komandanta da izveštaje za Ministarstvo dostavljaju preko komande vajnog zapovednika u Beogradu.

Za tačno i pravilno izvršenje napred navedenih zadataka učinjeni su odgovorni kako izaslanici lično, tako i svi ostali organi sa kojima će saradivati.

Nemarnost ma koje vrste u izvršavanju ovih zadataka smatraće se sabotажom.

Gospodin komesar Ministarstva unutrašnjih poslova ukazuje i na to, da je zamolio i ostalu g. g. Komesare Ministarstava, da izvole iz područnih im resora neodložno odstraniti iz službe sve one službenike, koji su poznati kao pripadnici ili simpatizeri komunista s tim, da o svakom konkretnom slučaju izveštavaju Ministarstvo unutrašnjih poslova neposredno, a i nadležne policiske vlasti, koje će preduzeti dalje predviđene mere protivu optuženih.

U daljem izlaganju, preporučuje da se i u drugim srezovima, preko sreskih načelnika i policiskih vlasti, osim onih u koje su specijalna izaslanstva isposlata ili tamo gde ova budu došla, preduzmu odgovarajuće mere s tim da se kako o učinjenom, odnosno preduzetim merama, tako i postignutim rezultatima najhitnije obaveštava i Ministarstvo neposredno.

Prednje vam se dostavlja na striktan postupak po iznetim instrukcijama sa napomenom da iu ovome poslu treba uložiti svu pažnju i energiju i ni u kom slučaju ne dozvoliti da se ma kakva nedozvoljena akcija ili priprema pojavi. Odgovorni policisko upravni službenici u ovom pogledu moraju biti na visini svoga zadatka i svoju dužnost u sadašnjim prilikama shvatiti onako kako to zahteva današnja situacija i, u vezi sa tim, interesi našega naroda.

Napominjem da ću protivu svih onih službenika koji se u izvršenju ove naredbe budu pokazali kao nesavesni, nemarni, nedovoljno aktivni ih neispravni preduzeti najstrožiji postupak, tako da ću svakoga službenika smesta ukloniti od dužnosti i zatim činiti predlog Ministarstvu za otpuštanje.

O svemu preduzetom kao i o eventualnim pojavama ove vrste imate najhitnije izveštavati Ministarstvo neposredno, u vezi prednje naredbe, kao i ovu upravu.

P. J.¹

V. D. Bana
M. KOSTIC

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 110

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU¹ OD 6 VII 1941 GOD.

Telegram Vojnog zapovednika na Jugoistoku cd 6 VII 41
Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 6 VII 41

2. 5 VII streljano je u Beogradu 13 funkcionara komunističkog pokreta zbog pripremanja akcija nasilja i sabotaze.

ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU

Za tačnost
poručnik²

(Štab 12 armije),
Odel. Ic/AO br. 5549/41 pov. od 6 VII/41

¹ Zvaničan je naziv »Zapovednik oružane sile na Jugoistoku« (Wehrmachtbefehlshaber im Südosten). O njegovim bližim zadacima vidi dokumenat br. ioF.

² Nedostaje potpis. (Prim, red.)

BR. III

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 8 VII 1941 GOD.

Telegram Vojnog zapovednika na Jugoistoku od 8 VII 41
Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 8 VII 41

3.) 8 VII streljano je 10 komunista i 3 Jevrejina u vezi sa
pronađenim eksplozivom u Srbiji.

Za tačnost	ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
Maren s. r.	NA JUGOISTOKU
poručnik .	(Štab 12 armije)
	Ic/AO br. 5586/41 pov. v. 8 VII 1941

BR. 112

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 19 VII 1941 GOD.

Telegram Vojnog zapovednika na Jugoistoku od **19 VII 41**
Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 19 VII 1941

2.) 17 jula streljano u Beogradu 16 komunista.

Za tačnost
Roessler s. r.
poručnik

ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU
(Štab 12 armije)
Ic/AO br. 5733/41 pov. od 19 VQ **41**

BR. 113

IZVOD IZ IZVEŠTAJA ŠEFA NEMAČKE POLICISKE
SLUŽBE¹ OD 19 VII 1941 GOD.

Šef Policije bezbednosti i SD
— IV A 1-B. br. 1 B. 41 g. Rs. — Berlin, 19 jula 1941

IZVEŠTAJ O DOGAĐAJIMA U SSSR-u²

Državna tajna

1) Politički pregled

a) U »Reich«-u

Nema nikakvih naročitijih izveštaja.

b) Ostali okupirani krajevi

Jugoslavija

Izvršna grupa **Beograd** javlja:

Noćni između 16 i 17 VII 41 presečen je međugradski telegrafski kabel na teritoriji Beograda. Vojni zapovednik Srbije naredio je kao protumeru streljanje niza vodećih komunista.

Srpska žandarmerija streljala je 16 komunističkih funkcionera i Jevreja.

Ek³ Zagreb javlja:

Noću između 13 i 14 VII pobeglo je iz hrvatskog koncentracionog logora Kerestinec kod Samobora 140 vodećih hrvatskih komunista, pošto su zatvorenici prethodno zarobili komandanta

¹ Nosio je zvaničan naziv »Šef policije bezbednosti i SD« (Chef der Sicherheitspolizei und des SD«). Bio je neposredno potčinjen Himleru.

² Izvesni nemački dokumenti koji su izneri na procesu u Niirnbegu, sa-drže pod naslovom »Izveštaj o događajima u SSSR-u« takođe i izveštaj; o borbama u Srbiji. Redakcija je iz ovih dokumenata publikovala samo one de-love, koji se odnose na događaje u Srbiji.

³ Verovatno Einsatzkommando. Izvršna komanda (policije). (Prim, red.)

logora i pripretili mu smrću. Komunisti su se razbegli po okolnim šumama. Dosad je ponovo pohvatana približno jedna trećina begunaca, dok se ostatak približuje nemačkoj interesnoj granici.¹ Za hvatanje komunista hrvatska policija sigurnosti preduzela je odmah odgovarajuće mere. Zagreb je zatvoren velikim krugom ustaške policije. U međuvremenu uspelo se da se deo begunaca uhvati i strelja. Približno 70 komunista je streljano, dok je šest stražara koncentracionog logora umoreno. Hrvatska policija namerava da uhapsi daljih 300 komunista. Za odmazdu biće njih veći deo streljan po presudi prekog suda.²

¹ To je bila za vreme nemačke okupacije tzv. granica između »Reich«-a i NDH.

² Na overenom prepisu dokumenta, dobijenog sa Niirnberškog procesa, nema potpisa (Prim, red.)

BR. 114

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 23 VII 1941 GOD.

Op. odelj. (II b)
Br. 36020/41 pov.

23 VII 41

P o v e r l j i v o

JUTARNJI IZVEŠTAJ OD 23 VII 41

Jugoistok

3. Streljano gerilaca: Valjevo 17, čačak 12, Užice 22, Palanka 16.

...

Za tačnost:
dr DNUGER s. r.
kapetan

BR. 115

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 29 VII 1941 GOD.

Op. Odelj. (II b)

br. 36063/41 pov.

29 VII 41

P o v e r i j i v o

JUTARNJI IZVEŠTAJ OD 29 Vn 41

Jugoistok: (Dnevni izveštaj zapovednika oružane sile na Jugoistoku od 28 VII 41.)

1. 25 VII u Beogradu pokušaji Jevreja da zapale nemačke automobile. Biće streljano 100 Jevreja.

26 VII sprečen komunistički atentat bombom na radiostanicu Beograd. Atentatori uhvaćeni. Glavni organizator pri bekstvu poginuo prilikom jednog skoka.

4. 2 km istočno od Paraćina pueano je na tonfihnski automobil organizacije KdF¹.

Za tačnost:

dr DNUGER s. r.

¹ »Kraft durch Freude«, u doslovnom prevodu »Snaga kroz radost«, nem. propagandna organizacija koja je imala za cilj da veliča život radnika u Rajhu (Prim, red.)

BR. 116

NAREDJENJE NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 29 VII 1941 GOD.

Telegram

HMYX/FUE 162774 29 VII 2115

ZAPOVEDNIKU SRBIJE

— P o v e r i j i v o —

Vrhovna komanda oružane sile smatra za potrebno da se, u slučajevima sabotaze, smrtne kazne vrše vešanjem i da se primenjuju sva ostala sredstva za zastrašivanje, koja odgovaraju navikama stanovništva.

ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU

(AOK 12) Ic/AO, br. 5876/41 pov.
od 29 VII 41

2215 Eins Neu HDVL

Za tačnost orepisa

Veit s. r.

kapetan

br. 117

**IZVOD IZ IZVEŠTAJA ŠEFA NEMAČKE POLICISKE
SLUŽBE OD 29 VII 1941 GOD.**

Šef Policije bezbednosti i SD
- IV A 1 - Č. br. 1 B/41 g. Rs. —

Berlin, 29 VII 41

IZVEŠTAJ O DOGAĐAJIMA U SSSR-u

1) Politički pregled

J u g o s l a v i j a

Šef izvršne grupe Policije bezbednosti i SD u Beogradu javlja:

25 VII 41 oko 15,20 časova u Beogradu jedan Jevrejin, dosad nepoznati, koji je nosio žutu povesku na rukavu, bacio je bocu benzina na nemački automobil i pokušao time da zapali automobil. U tome je sprečen i dao se zatim u bekstvo. Istoga dana su u 3 druga, slučaja od nepoznatih vinovnika bačene benzinske boce na nemačke automobile. Uhvaćen izvršilac jednog isto ovakvog slučaja, 16 godišnja Srpkinja; priznala je da je na ovo delo podgovorena od jednog Jevrejina. Kao mera odmazde, streljano 29 VII 41 u Beogradu 100 Jevreja.

26 VII 41 saopšteno je putem organa za vezu oružane sile da se istog dana predviđa komunistički atentat bombama na radiostanicu u Makišu. Na ovo saopštenje uspeh su članovi EK Beograd da vinovnika uhvate pri predaji bombe. Bomba je teška oko 3.5 kg, a izgleda da je bila napunjena ekrazitom. Atentator je bio snabdeven za samoodbranu jednim pištoljem 6,35 mm i jednom jajastom ručnom bombom. Po ovom hapšenju ustanovljeni glavni krivac izvršio samoubistvo.

Dalje su uhapšene 3 Jevrejke kod kojih je stanovao organizator ovog atentata. Sprečeni atentat imao je za cilj da

baci u vazduh radiostanicu Makiš. Po uspelom atentatu na radiostanicu trebalo je dići u vazduh Ministarstvo unutrašnjih poslova, a zatim i fabriku aviona u Rakovici sa celokupnim osobljem.

Dokazano je da se ista banda bavi falsifikovanjem kreditnih blagajničkih doznaka. Radionica još nije pretresena, ali je poznata.

Noću 27 VII 41 u Beogradu je potpuno izgorela radionica za opravke, skladište rezervnih delova i jedna garaža našeg automobilskog parka 533. Sem zaliha materijala, guma i goriva, uništeno je 19 vojnih teretnih i putničkih automobila. 10 privatnih autobusa jako su oštećeni. Zasad još nije utvrđeno da li je uzrok sabotaža ili nemarnost. Zgrada u kritično vreme nije bila čuvana.

Noću 29 VH napadhuta je policiska kasarna u Melencima (Banat), pri čemu su poginuli dva »folksdojčera« i jedan Srbin.

29 VII 41 u 5 č. izjutra biće streljano u Beogradu 100 Jevreja i 22 komunista. Istoga dana u Vel. Bečkereku biće streljano 200 komunista — Banaćana — uhvaćenih ranije. Stanovništvo će biti preko štampe i radija obavešteno o izvršenju i pozvano da aktivno sarađuje na suzbijanju komunističkog pokreta, kako bi se na taj način sprečilo dalje prolivanje krvi.

Dalje se saznalo:

a) između Zidanog Mosta i Laza, 27 VII 41 u 23,20 čas. kod železničke stanice Trbovlje, iz jedne šine je eksplozivom istrgnut komad od 50 cm.

b) Između železničke stanice Zagorje i Sava iz jednog potpornog zida eksplozijom je izbačeno približno 5 m³ materijala. Vreme eksplozije 27 VII 41.

c) Na hrvatskom tlu, na pruži Zidani Most — Zagreb, pred samom nemačkom granicom dignut je u vazduh jedan železnički most. Vozovi su upućeni preko Budimpešte.¹

¹ Na overenom prepisu dokumenta nema potpisa (Prim, red.)

BR. 118

IZVEŠTAJ ŠEFA NEMAČKE OKUPACIONE UPRAVE
U SRBIJI OD 31 VII 1941 GOD.

Odelj. Ic/AO

DNEVNI IZVEŠTAJ ZAPOVEDNIKA SRBIJE OD 31 VII 41

Akcija protiv komunista u prostoru Petrovgrada teče i dalje planski. Pri tome dva vojnika povredena, jedan poginuo. Kao represalije priprema se streljanje komunista.

Za tačnost (prepisa
Werner s. r.
poručnik

BR. 119

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 1 VIII 1941 GOD.

Telegram vojnog zapovednika na Jugoistoku od 1 VII 41
Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 1 VIII 41

1. ...

31 VII u Petrovgraau pogubljeno 90 komunista.

3. Uskoro će u Srbiji biti izvedene **planske akcije** od strane Više komande LXV u cilju **čišćenja krajeva u kojima su nemiri.**

Za tačnost
Koessler s. r.
poručnik

Ic/AO br. 5920/41 pov.

BR. 120

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 1 VIII 1941 GOD.

P o v e r i j i v o

Op. Odelj. (Hb)
Br. 36091/41 pov.

1 VII 41

POSEBNI IZVEŠTAJ OD 1 VIII 41

Jugoistok (Dnevni izveštaj zapovednika oružane sile na Jugoistoku od 29 VII)

1. 28 ,VH prepad na policisku patrolu na putu Užice—Valjevo, 80 ljudi streljano.

2. 29 VII u Beogradu je zbog javljenih dela sabotaže pogubljeno 122 komunista i Jevreja, a ne 100. Pri sprečavanju pokušaja da se 2 komunista oslobode iz beogradske bolnice ubijeni su: jedan nemački vojnik i jedan srpski policajac.

Overava
dr. DNUGER s. r.
kapetan

BR. 121

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 2 VIII 1941 GOD.

Op. Odeli. (II b)
Br. 36092 pov.

2 VIII 41

JUTARNJI IZVEŠTAJ OD 2 VIII 41

Jugoistok (Dnevni izveštaj zapovednika oružane sile na Jugoistoku od 1 VHI 41)

1. Presečeni su telefonski sprovodnici na putu Mladenovac —Topola. Napadnute žandarmenske stanice. U okolini Petrovgrada, Pančeva, Topole i Užica manje bande izvršile su prepa-de na srpske vlasti bez naročite štete.

31 VTI pogubljeno je u Petrovgradu 90 komunista.

Za tačnost
PISTORIUS s. r.
generalštabni major

br. 122

**izveštaj šefa nemačke okupacione uprave
u srbiji od 6 viii 1941 god.**

**ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(AOK 12) Ic/AO**

Dnevni izveštaj: sudar vozova koji je juče javljen nije sabotaža. Gubici: 8 mrtvih, 8 teško ranjenih, 5 lako ranjenih. Prekid saobraćaja oko 36 časova. Noćas u Petrovgradu uhvaćeno je 6 komunista s oružjem i zapaljivim materijalom; 1 komunist pri pokušaju bekstva ubijen. U Mokrinu (10 km sev. od V. Kikinde) 70 jutara žita spaljeno, prepoznati izvršilac pobegao pošto je razoružao poljskog čuvara.

U Zagrebu streljano 4 atentatora, kao i 98 komunista i Jevreja—•talaca.

Nov način komunističke sabotaže: u Beogradu i daljoj okolini bacaju se po drumovima trokraki. 7 cm dugački ekseri; dosad javljene 22 oštećene gume. Frontleitstelle »Jug«¹ otišla je za Bukurešt.

ZAPOVEDNIK SRBIJE²
Vojni štab odelj. Ic
6 avgust 1941

¹ Verovatno ustanova koja reguliše saobraćaj ka frontu

² Na overenom prepisu iz Niirnberga, nema potpisa (Prim, red.)

br. 123

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
na balkanu od 6 viii 1941 god.**

**DNEVNI IZVEŠTAJ ZAPOVEDNIKA ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU OD 6 VIII**

1. Srušen je most na putu severozapadno od Krupnja (zapadno od Valjeva).

U Vinči (jugozapadno od Topole) naoružane bande spalile su opštinsku arhivu.

U Mokriniu (10 km severno od Kikinde u Banatu) spaljeno je 70 jutara pšenice. Izvršioci pobjegli.

2. U Petrovgradu je uhvaćeno 6 naoružanih komunisti-1 komunist je pri pokušaju bekstva ubijen.

U Zagrebu streljano 104 atentatora komunista i Jevreja-

Za tačnost
GIESE s. r.
generalštabni kapetan

BR. 124

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 7 VIII 1941 GOD.

Op. odelj. (II b)
Br. 36126/41 pov.

Op. odelj. Ia
7 VIII 41
v.H.¹ 7 VIII

P o v e r i j i v o

JUTARNJI IZVEŠTAJ OD 7 VIII 41

Jugoistok

**Dnevni izveštaj zapovednika oružane sile na Jugoistoku
od 5 VIII**

1. ...

Kod Sopota je od strane bande opljačkan jedan srpski opštinski radnik.

3. Pri akciji trupa protiv komunističke bande, južno od Kikinde u Banatu, ubijeno je 13 komunista, 2 ranjena i 14 uhvaćeno. Sopstveni gubici: 4 mrtva.

Za tačnost
GIESE s. r.
generalštabni kapetan

¹ Paraf (Prim, red.)

br. 125

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
na balkanu od 8 viii 1941 god.**

Op. odelj. (H b)
Br. 36131/41 pov.

8 v m 41
v.H.¹ 8 VIII

Poverljivo

JUTARNJI IZVEŠTAJ OD 8 VIII 41

Jugoistok

**Dnevni izveštaj zapovednika oružane sile na Jugoistoku
od 7 VII 41**

1. Na putu Lazarevac—Beograd, 38 km južno od Beograda, pronađen je razbijen vojnički auto i jedan mrtav osakaćen nemački vojnik. Istraga u toku.

U Beogradu je od strane komunista ubijena jedna devojka Srpkinja, koja je omogućila hapšenje 3 komunista.

2. Od akcije 4 VII kod Kikinde pronađena su još 3 mrtva komunista. Vod bande, bivši srpski poručnik, u međuvremenu je uhvaćen i streljan.

6 HI u Zagrebu streljano daljih 87 talaca komunista i Jevreja.

Za tačnost
GEESE s. r.
generalštabni kapetan

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 126

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 11 VIII 1941 GOD.

Op. odelj. (II b)
Br. 36143/41 pov.

Op. odelj. Ia
11 avgusta 1941
v.H.¹ l i v n i

P o v e r l j i v o

JUTARNJI IZVEŠTAJ OD 11 Vm 1941

Jugoistok (Dnevni izveštaj zapovednika oružane sile na Jugoistoku od 10 VIII 1941)

1. ...

U Užicu je pukovnik von Stockhausen u cilju represalija naredio da se, zbog prepada na nemačkog policiskog šofera, stre. ljaju Srbi u neposrednoj blizini mesta prepada. Policiska četa dovela je iz okolnih mesta 81 Srbina i prisilila srpske žandarme da ih streljaju.

Događaj je imao za posledicu prolaznu ministarsku krizu. Stvar je bilo moguće vrlo brzo srediti, tako da je u vezi sa ovim slučajem nastupilo smirenje. Stanje u Srbiji, uopšte uzev, za-tegnuto je kao i pre. Za borbu protiv ostalih bandi sprema se planska upotreba trupa koje su već češće bile upotrebljavane za suzbijanje bandi. Rad je otežan zbog nedovoljne pokretljivosti divizije.

Za tačnost
PISTORIUS s. r.
generalštabni major

---

¹ Paraf (Prim, red.)

br. 127

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
na balkanu od 14 viii 1941 god.**

**DNEVNI IZVEŠTAJ ZAPOVEDNIKA ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU OD 14 VIII**

1. 13 Vili po podne napadnuta je od strane 50 komunista straža u Krupnju, zap. od Valjeva. 9 komunista je uhvaćeno. Kuće su spaljene. Sopstveni gubici: 2 vojnika mrtva, 1 oficir i 1 vojnik ranjeni.

Za tačnost
PISTORIUS s. r.
generalštabni major

BR. 128

IZVEŠTAJ ŠEFA NEMAČKE OKUPACIONE UPRAVE
U SRBIJI OD 15 VIII 1941 GOD.

15 Vin 41

Dnevni izveštaj od 15 avgusta 1941

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(AOK 12) Ic/AO

1. 14 Vin u 16,50 č. kod Skele (15 km zapadno od Obrenovca) banditi su otvorili mitraljesku vatru na putnički automobil 3 čete **64** rez. pol. bataljona, koji je (sa por. Ehrmannom i 3 narednika) bio na putu za Šabac. Patrolno odeljenje je pronašlo izgoreli putnički automobil. Četa policiskog bataljona, upućena iz Beograda, izvadila je iz Save leševe por. Ehrmanna i 1 narednika; 2 narednika su nestala. 15 VIII biće Skela spaljena i tamo obešeno 50 komunista iz Beograda. Objava preko radija, novina i putem plakata.

14 Vni kod Lazarevca (30 km severoist. od Valjeva) bande napale telefonsko odeljenje. Atentat eksplozivom kod Darosave (20 km severozap. od Topole), 3 vagona i lokomotiva iskočila sa koloseka; pomoćni voz koji je dolazio iz Lajkovca (25 km severoist. od Valjeva) napali su banditi vatrom; električni vodovi su prekinuti.

Noću **14/15 Vin** na žel. stanici Lajkovac napadnut je voz s municijom; 5 ljudi mrtvih i 7 ranjenih iz **724** peš. puka. Odred je upućen na mesto napada.

2. 14 Vili 4 banditska napada na opštine.

ZAPOVEDNIK SRBIJE¹
Vojni štab odelj. Ic
15 avgust 1941

¹ Na overenom prepisu iz Niirnberga nema potpisa (Prim, red.)

br. 129

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
na balkanu od 16 viii 1941 god.**

Op. odelj. (Hb)
Br. 36176/41 pov.

Op. odelj. Ia
16 avgusta 1941

P o v e r i j i v o

v.H.¹ 16 VHI

JUTARNJI IZVEŠTAJ OD 16 VDI 1941

**Politička situacija na području Zapovednika oružane sile
na Jugoistoku**

1. **Srbija:** Situacija je i dalje zategnuta. Teror i sabotaža, koji se izgleda planski sprovode, upravljani su takođe i protiv nemačke oružane sile. U poslednje vreme ima takođe i terorisanja civilnog stanovništva. Popustili su prepadi na vojnike. Akcije su gotovo isključivo delo komunista. Potsticaj za ovo je među ostalim i masovna deportacija Srba iz Hrvatske. Toboženje pretstojeće odvajanje Banata izaziva uznemirenje kako kod srpskog, tako i kod tamošnjeg nemačkog stanovništva.

Dosad je bilo samo pojedinačnih akcija, ali one pri daljem zaošttravanju situacije mogu dovesti do većeg oružanog komunističkog ustanka. U političkom i privrednom životu nisu nastupile jače smetnje.

Masa stanovništva, i sama jako trpi od terorističkih akcija i odnosi se uglavnom lojalno. Dobra je saradnja zapovednika Srbije sa srpskom komesarskom vladom i srpskom policijom.

¹ Paraf (Prim, red.)

Možemo se nadati da će se nemiri lokalizovati planskom borbom protiv bandi sa svima raspoloživim trupama, policijom SS, srpskom policijom; zatim obrazovanjem motorizovanih poternih odreda, ratnim marševima u cilju vežbe, kao i planskom i pojačanom propagandom, i daljim uspesima na Istoku.

Za tačnost
PISTORIUS s. r.
generalštabni major

BR. 130

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 17 VIII 1941 GOD.

Op. odelj. (H b)
Br. 36170/41 pov.

17 VIII 41

Poverljivo

JUTARNJI IZVEŠTAJ OD 17 VIII 41

Jugoistok

Dnevni izveštaj zapovednika oružane sile
na Jugoistoku od 16 VIII

1. 15 Vm u Mrčajevcima (8 km severozapadno od čačka) paljevinom uništen salaš i hambar žita. Izvršioci su komunisti.

2. U Skeli je, osim obešenih komunista (vidi dnevni izveštaj od 15 VIII), streljano i 15 seljaka što nisu prijavili prisustvo bande. 350 kuća je spaljeno. Kaznena akcija je objavljena putem radija, oglasa i novina.

Za tačnost
PISTORIUS s. r.
generalštabni major

BR. 131

IZVESTA.! ŠEFA NEMAČKE OKUPACIONE UPRAVE
U SRBIJI OD 17 VIII 1941 GOD.

17 v m 41

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 17 AVGUSTA 1941

**Zapovedniku oružane sile na Jugoistoku
(Štabu 12 armije) le/A O**

Dnevni izveštaj

1. Noću 14/15 VIII napadnut je od bande kod Lajkovca (12 km zap. od Lazarevca) vatrom lakih i teških mitraljeza i ručnim bombama jedan voz s naoružanom pratnjom. Gubici vojske: 3 mrtva, 4 ranjena i 1 nestao. Transport je posle uspele odbrane dostigao svoj cilj. Sudeći po krvavim tragovima neprijatelj je imao gubitaka.

16 VII u 2,30 časova napadnuta je železnička stanica Lajkovac od nepoznatih lica. Gubici vojske: 5 mrtvih, 3 teško ranjena.

16 VIII u 13,13 č. napadnut je brzi voz 860 mitraljeskom vatrom između Braljme i Stalaća. (20 km sev. ist. od Kruševca).

16 VIII u 13,30 č. ubijen je jedan čovek iz organizacije Tot na putu Čuprija—Jagodina, 2 km jugozapadno od Jagodine.

16 **Vin** u 20,30 č. sabotaža eksplozivom u tunelu br. 10 kod žel. stanice Užice. Šteta neznatna.

2. Sopstvena delatnost

16 VIII uveče naišao je poterni odred 704 peš. div. kod Mionice (15 km jugozapadno od Lajkovca) na bandu od 100 ljudi. 3 nestala nemačka vojnika i 1 nestali nemački narednik

oslobođeni su, 2 komunista uhvaćena. Potera nastavljena. Sopstveni gubici: 1 nestao.

Jedan drugi poterni odred upućen prema Požegi (12 km ist. od Užica) ubio je iz jedne bande 3 komunista i 3 zarobio.

U Banji (3 km severozap. od Topole) pucano je na vojni automobil. Na to je poterni odred streljao 11 komunista i izvestan broj kuća zapalio.

3. 16 Vili jedan salaš kod V. Kikinde je izgoreo, navodno paljevina.

4. 16 vm bande izvršile prepade na 5 opštinskih ureda.

5. U Beogradu, u nedelju, 17 VIII izjutra, u glavnoj ulici javno obešeno 5 komunista za koje je dokazano da su vršili teror i sabotaže, i tamo ostavljeni da vise do danas u 19 časova.

ZAPOVEDNIK SRBIJE¹

Vojni štab Odelj. Ic

17 avgusta 1941

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nema potpisa (Prim, red.)

br. 132

**IZVESTA! ŠEFA NEMAČKE OKUPACIONE UPRAVE
U SRBIJI OD 19 VIII 1941 GOD.**

19 Vin 41

DNEVNI IZVEŠTAJ 19 VIII 41

**Zapovedniku oružane sile na Jugoistoku
(Štabu 12 armije) Ic/AO**

Dnevni izveštaj

1. Delatnost vojske

Zbog banditskog prepada 16 VE na nemačko biciklističko poterno odeljenje kod Milanovca (uporedi dnevni izveštaj od 18 Vin) uputila je 6/920 poterne odrede 16 i 17 VIH. 2 bandita su ubijena, 6 zarobljeno i 4 kuće zapaljene.

18 Vin poterni odred **704** peš. div. je kod Požege (**13** km ist. od Užica) uništio ustanički logor. **38** bandita je streljano, zaplenjena 2 mitraljeza, pisaće mašine i logorska knjižnica.

2. Banditska delatnost

17 Vili u 18,00 č. banditski prepad na srpsku žandarmerisku stanicu između Zavora i Cuzice¹ (14 km jugozapadno od Valjeva), kao i na žand. stanicu Guča (15 km jugozapadno od čačka).

18 Vni ujutro banditski prepad na srpsku žandarmerisku patrolu u Mokrinu (14 km sev. od V. Kikinde).

17/18 Vm banditski prepadi na 6 opštinskih ureda.

ZAPOVEDNIK SRBIJE'

Vojni štab Odelj. Ic

19 avgusta 1941

¹ Nejasno na koja se mesto odnosi

" Na otvorenom prepisu iz Niirnberea nema potpisa (Prim, red.)

BR. 133

NARED.JENJE KOMANDE NEMAČKIH TRUPA „LXV“
OD 19 VIII 1941 GOD.

Viša komanda LXV
Odelj. Ia br. 441/41 pov.

Mesto štaba, 19 VIII 41

Strogo poverljivo

Odnosi se na
akciju Geier.²

1. U subotu 23 VIII 41 biće u vidu prepada opkoljeno i pretreseno selo Grabovac, kao verovatna komunistička centrala Okruga obrenovačkog.

2. Izvršenje (mesta su obeležena po karti 1 :100.000): jedan poterni odred³ stražarnog 734 peš. puka⁴, pojačan s 20 srpskih žandarma iz Obrenovca i dva odeljenja pohciske čete iz Obrenovca, biće 23 VIII 41 u 04,00 č. u Vrovu na putu Obrenovac—Šabac, 3 km jugoistočno od Skele.

3. Jedan poterni odred stražarnog 734 peš. puka, pojačan sa dva odeljenja nemačke policije iz Obrenovca i 20 žandarma, biće 23 VIII 41 u 04,00 č. na putu Obrenovac—Stubline, 2 km jugozapadno od raskrsnice puta Obrenovac—Stubline i žel. pruge Obrenovac—Valjevo.

¹ Zvaničan naziv »Viša komanda LXV za naročitu upotrebu« (Höherer Kommando z. b. V. LXV) u rangu korpusa. Njoj su za izvesno vreme, u 1941 god., poile evakuacije II i XII nemačke armije iz Srbije, bile potčinjene posadne trupe: 704, 714, i 717 peš. divizija na teritoriji Srbije i 718 peš. divizija na teritoriji Hrvatske.

³ Šifrirani naziv akcije.

⁴ U originalu JKdo (Jagdkommando), odred raznog sastava i naoružanja.

* U originalu Wach-Regiment I.R 714. (Prim, red.)

4. Žandarmerijski odred iz Uba (dva odeljenja nemačke policije i 30 žandarma), pojačan jednim vodom pešadije 704 peš. divizije, biće 23 VIII 41 u 04,00 č. na zapadnom izlazu Stubline, 2 km zapadno od puta Obrenovac—IJb.

5. Dva voda 5 č. 750 puka iz Šapca, pojačani s pola voda nemačke policije iz Šapca i 30 ljudi srpske žandarmerije u Šapcu, i jedan poterni odred 704 divizije iz Valjeva stići će 22 VIII 41 u 20,00 č. u Banjane, tu noćiti i poći iz Banjana tako da 23 VIII 41 u 04,00 č. budu u Ravnom Polju na putu Banjani—Grabovac.

6. 23 **Vin** 41 u 04,00 č. polaze sve jedinice sa svojih polaznih tačaka širokim frontom koncentrično na Grabovac, koristeći što više zasebnih puteva. Pojačana 5 č. 750 puka, koja dolazi pravcem Banjani—Ravno Polje, skreće od Ravnog Polja prema severozapadu i vrši pokret preko sela Drena na Grabovac—Kriva Bara, dok poterni odred 704 peš. div., koji takođe dolazi pravcem Banjani—Ravno Polje, 23 VTO 41 u 04,15 č. polazi iz Ravnog Polja i nastupa ka Grabovcu putem Banjani—Grabovac i jugoistočno od ovog.

7. 23 Vni 41 u 5,30 č. Grabovac mora biti opkoljen sa svih strana. Zatim će se koncentrično prodrati u mesto, pohvatati muško stanovništvo iznad 14 godina, skupiti ih kod grabovačke crkve i predati policiji. Ljude koji pružaju otpor, kod kojih se nađe oružje ili beže, streljati. Seljačke kuće pretražiti samo radi pronalaska muškaraca. Pretraživanje kuća radi pronalazjenja oružja ima se izvršiti po naređenju rukovodioca akcije pošto se prethodno skupe u gomilu muškarci.

8. 704 peš. div. poveriće izvođenje ove akcije jednom komandantu puka.

9. Najstrožije čuvati tajnu. Izričito se zabranjuje da se akcija ih mesto Grabovac pominju telefonom.

10. Ratna sprema bez maske za bojne otrove.

11. Za planiranu akciju Grabovac stoje na raspoloženju:

1. 40 žandarma žand. stanice Obrenovac, vidi tačke 2 i 3;
2. 30 žandarma ž. st. Ub, vidi tač. 4;
3. 10 agenata srp. specijalne policije Beograd;
4. 2 vođe i 10 ljudi Policije bezbednosti Izvršne komande Beograd.

Za komandu
načelnik štaba
KRANICH s. r.

BR. 134

IZVEŠTAJ NAČELNIKA ŠTABA NEMAČKE
OKUPACIONE UPRAVE U SRBIJI OD 21 VIII 1941 GOD.

Zapovednik Srbije
Vojni štab/Odelj. Ia
Br. 405/41 poverljivo

Beograd, 21 avgusta 1941

ROKOVNI IZVEŠTAJ ZA 21 VIII 1941

1. Opsti utisak

Srazmerno prvom tromesečju, delatnost neprijateljskih bandi nije smanjena. Naročito su se pojačale terorističke akcije protiv nemačke oružane sile i protiv stanovništva. Bande dejstvuju očigledno po jedinstvenim parolama, na pr., prepadi na opštinske kuće, na pretседinike opština, na železničke stanice i dr. Onesposobljavanje industrijskih preduzeća kod Krupnja i Loznice (72 km severozapadno od Valjeva) izvršeno je po planu.

Postoji mogućnost prelaženja četnika komunistima i obratno. Seosko stanovništvo je usled trajnih terorističkih akcija zastrašeno.

Glavno područje nemira: područje zaokruženo Moravom do Čuprije—čacak—Užice—Drina—Sava od ušća Drine—Dunav.

Žarišta. — Aranđelovac, (10 km severozapadno od Topole), Obrenovac, (26 km jugozapadno od Beograda), istočno od Sápca.

2. Važne pojedinosti:

a) Prepadi na železničke pruge	22
Prepadi na žandarmerijske stanice	10
Prepadi na opštine	43
Ometanje železničkog saobraćaja	6
Prepadi na automobile oružane sile	5
Prekidanje telefonskih sprovodnika	8
Napadi na rudnike i fabrike	5

b) 13 VIII **pušten** je cd bandi na **slobodu podoficir** koji je 9 VIII, u predelu južno, od Topole, nasilno odveden.

c) Poterni odred 704 divizije oslobodio je 16 VIII kod Mi-onice (15 km jugozapadno od Lajkovca) 3 nemačka vojnika koji su bih nestali.

d) Zbog izvršenog prepada 14 VIII na putnički automobil 3 čete 64 rezervnog policijskog bataljona kod Skele (32 km jugozapadno od Beograda), 14 VIII spaljena je Skela i 5 komunista je streljano, delom obešeno, 15 stanovnika sela je streljano.

e) U Beogradu je 17 VIII 41 obešeno 5 komunista.

Sem toga sprovedene su veće akcije, naročito 14-og i 16-og, u. predelu čačka;

12., 13., 19., 20. u predelu Obrenovca;

16., 17. zapadno od Šapca

i naročito uspešna jača akcija 19 VIII u predelu jugoistočno od Užica.

Gubici oružane sile: 22 mrtva (1 oficir), 24 ranjena (2 oficira), 2 nestala.

3. Procena situacije

Upotreba poternih odreda i potpuna upotreba ostalih trupnih jedinica, u saradnji s pojačanom žandarmerijom, usled nedovoljnog dodeljivanja oklopnih i izviđačkih kola, nije dosad dovela do očekivanog smanjenja zategnutosti.

U području gde žive Arnauti zasada je mir.

Bande se u predelu zapadno od Šanca pojačavaju prisilnim uvlačenjem stanovništva u svoje redove.

4. Mere koje se nameravaju sprovesti

I dalje najjača upotreba poternih odreda, čije dejstvo obećava sve veće uspehe, usled izvežbanosti, dobivene u ovom izrazito gerilskom ratu.

Uz to se pripremaju velike akcije od nekoliko bataljona. Usled potpuno nedovoljne jačine Landesschiitz-bataljona¹ moraju se upotrebljavati za stražarsku i službu sigurnosti jaki delovi boračkih trupa.

¹ Bataljoni koji su vršili službu posadnih trupa (Prim, red.)

Upotreba jednog aviona imala je u jednom slučaju dobar uspeh. Stoga ponavljam predlog da se stavljaju na raspoloženje jurišni avioni.

Zasebno tražena oklopna kola, molim, da se što pre dodele. I sada, kao i pre, ostaje u važnosti predlog da se dodeli jedna divizija, pošto nisu dovoljno zaštićena za rat važna industrijska postrojenja, između ostalog Bor i Krupanj.

Za zapovednika Srbije
načelnik štaba
GRAVENHORST s. r.
generalštabni potpukovnik

br. 135

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
na balkanu od 23 viii 1941 god.**

Op. odelj. (n b)
Br. 36199/41 pov.

23 VIII 41
v.H.¹

P o v e r l j i v o
JUTARNJI IZVEŠTAJ OD 23 VIII 41

Jugoistok

**Dnevni izveštaj zapovednika oružane sile
na Jugoistoku od 22 VIII 41**

1. 20 VTH radnici rudnika Zajača (10 km severozapadno od Krupnja) izostali sa rada zbog pretnji od strane bandi.

2. 21 VIII u akciji na Prnjavor (22 km severoistočno od Loznice) ubijeno je 7 komunista, zarobljen 1 srpski poručnik. Sopstveni gubici: 7 ranjenih.

21 VIII za vreme puškaranja u Stublinama (10 km južno od Obrenovca) ubijeno je 5 bandita i 3 kuće srušene. Sopstveni gubici: 1 ranjen.

3. 20 VIII je sev. od Sarajeva spaljeno 20 kuća, 8 bandita ubijeno.

Za tačnost
PISTORIUS s. r.
generalštabni major

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 136

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 25 VIII 1941 GOD.

Telegram vojnog zapovednika na Jugoistoku od 25 VIII 41
Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske
DNEVNI IZVEŠTAJ OD 25 VIII 1941:

1. 23 Vin u Grabovcu (6 km jugozapadno od Obrenovca)
pucalo se na vozila oružane sile. 2 vojnika su ubijena i 4 ra-
njena. Protivmere su u toku.

2. 23 VIII u Klincima (5 km jugoistočno od Valjeva) stre-
ljan je 1 komunist student.

24 VIII pri akcijama:

u predelu Topole uhvaćena su 2 bandita pri vršenju sa-
botaže na kablu i streljana;

kod Troponja (15 km istočno od Lapova) streljana su 2
bandita, 12 ih je uhvaćeno;

u Brzanu (6 km južno od Lapova) streljana su 2 ban-
dita, uhvaćeno ih je 13. Sopstveni gubici: 1 oficir ranjen;

u Rekovcu (20 km jugoistočno od Kragujevca) uhapšena
su 3 komunista, 2 kuće su spaljene.

Za tačnost
Roessler s. r.
poručnik

ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU
Ic/AO br. 6267/41 pov. 25 VIII 1941

br. 137

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 27 VIII 1941 GOD.

Telegram vojnog zapovednika na Jugoistoku
od 27 Vin 41

Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske
DNEVNI IZVEŠTAJ OD 27 VIII 1941

2. 25 VIII poterni odred streljao je u Ravnoj Reci (20 km severoistočno od Čuprije) **1 bandita i 7 uhvatio.**

26 VIII u istom mestu je streljano 6 bandita i uhvaćen je vođa.

26 VIII između Loznice i Krupnja poterni odred je streljao 2 naoružana bandita.

26 VIII u borbi 10 km severno od Vel. Kikinde (Banat) ubijena su dva komunista.

Za tačnost
Roessler s. r.
poručnik

ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU
Ic/AO br. 6301 pov. od 27 VIII 1941

BR. 138

IZVEŠTAJ ŠEFA NEMAČKE OKUPACIONE UPRAVE
U SRBIJI OD 29 VIII 1941 GOD.

29 VIII 41

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Štabu 12 armije) la F

Dnevni izveštaj:

1 **Delatnost Oružane sile:** 22 VIII, 24 VIII i 28 VIII aerodrom u Kraljevu bio je ugrožen od bandi. Na aerodromu je zavedena pripravnost. 2 srpska žandarmerija su poginula, 1 komunist ubijen. Dve bombe od 12 kg su uklonjene. 28 VIII trupe, angažovane u prostoru Šapca, proterale bande.

27 VIII u s. Kopljare (8 km sev. od Topole) spaljene su 3 kuće kao mera odmazde. Nađena municija.

2. Banditska delatnost: 22—28 VIII pet akcija sabotaže na železničkim postrojenjima: u Knježevcu (45 km severoist. od Niša), Paraćinu (32 km severoist. od Kruševca), Adranima (8 km sev. od Kraljeva), Vrutcima (16 km zap. od Užica), Darosavi (8 km severozap. od Aranđelovca). 23—28/VIII daljih 5 prerada u prostoru Ivanjica—Mionica—Šabac. Opštinske arhive zapaljene. 26 Vili borba srpske žandarmerije s komunistima kod Stava (8 km jugozapadno od Kamenice) — 3 komunista mrtva. 2 ranjena, 1 srpski žandarm ranjen. 26 VTH banditski prepad na srpsku žandarmerijsku stanicu Majdanpek (64 km severozap. od Zaječara). 7 srpskih žandarmerija razoružano. 27 VIII vatreni prepad kod Topole na auto srpskog Crvenog krsta. Šofer mrtav, pratilac ranjen. 27/28 VTH prekinuti su telefonski sprovod-

niči Valjevo—Beograd, Užice—Požega, Užice—Kraljevo, Užice — Ljubovija, St. Pazova—Indija, Franztal—Zemunsko Polje. 28 VIII jaka prikupljanja ustanika u prostoru istočno od Kos. Mitrovice. 28 VIII odbijen banditski prepad na žel. stanicu Umćare (10 km južno od Grocke). 28 VIII u 18.45 čas. na žel. pruzi Padej—Potiski (22 km zap. od V. Kikinde) otvorena je vatra na patrolna odeljenja vojske — 1 ranjen. 29 VIII u 6,45 čas. otvorena je vatra 8 km jugoistočno od Kragujevca na kamion organizacije Tot — 1 mrtav i 1 ranjen.

ZAPOVEDNIK SRBIJE¹

29 avgust 1941 Odelj. Ia

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberg» nema potpisa (Prim, red.)

BR. 139

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 29 VIII 1941 GOD.

Op. odelj. (II b)
Br. 26227/41 pov.

29 VIII 41
v.H.¹ 29 VIII

P o v e r i j i v o

JUTARNJI IZVEŠTAJ OD 29 VIII 41

Jugoistok

**Dnevni izveštaj zapovednika oružane sile
na Jugoistoku od 28 VIII 41**

2. 27 VIII u puškaranju kod Kopljara (4 km severoistočno od Arandjelovca) ubijena su 2 bandita, 8 ranjeno i 3 sela spaljena. Sopstveni gubici: ranjena 3 vojnika i 2 srpska policajca.

27 VIII u Riđagama (5 km zapadno od čačka) likvidiran je komunistički vođa Petrovič i 3 komunista uhapšena.

Za tačnost
PISTORIUS s. r.
generalštabni major

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 140

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 31 VIII 1941 GOD.

Op. odelj. (II b)
Br. 36236/41 pov.

P o v e r l j i v o

31 VIII 41
v.H.¹ 31 VIII

JUTARNJI IZVEŠTAJ OD 31 VIII 41

Jugoistok

**Dnevni izveštaj zapovednika oružane sile na Jugoistoku
od 30 VID 41**

1. 29 Vm obrazovana je nova srpska vlada s generalom Nedićem, ministrom predsednikom.

2. 25 Vm razoren je jedan most na putu Šabac—Valjevo i jedan na putu Šabac—Loznica.

27 VIII napadnuta je opština u Brestovačkoj Banji (5 km jugozapadno od Bora). Poštanska blagajna opljačkana.

3. 27 Vm pri krstarenju kod Arandjelovca 5 komunista likvidirano. 3 vojnika i 3 srpska žandarma su ranjeni.

28 VIII jedan poterni odred likvidirao je 2 komunista kod Podgorca (25 km severozapadno od Zaječara).

29 Vm poterni odred likvidirao je 1 bandita na putu Loznica—Krupanj.

Za tačnost
dr DNUGER s. r.
kapetan

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 141

IZVESTA! NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 1 IX 1941 GOD.

Op. odelj. (II b)
Br. 36242/41 pov.

1 IX 41

P o v e r i j i v o

JUTARNJI IZVEŠTAJ OD 1 IX 41

Jugoistok

**Dnevni izveštaj zapovednika oružane sile na Jugoistoku
od 31 VIII 41**

1. ...
30 VIII komunisti su opljačkali žandarmerijsku stanicu Šiljegovac (20 km jugoistočno od Kruševca). Poterni odred je na putu.

2. 28 Vin je likvidirano 10 bandita i 7 kuća spaljeno na visovima jugozapadno od Boljevca (26 km jugozapadno od Zaječara).

30 Vm ubijena su u borbi 4 bandita prilikom banditskog napada na nemačku policijsku stanicu Ub (16 km severozapadno od Lazarevca).

30 Vm poterni odred likvidirao je 3 komunista kod Kopljara (5 km severoistočno od Arandelovca).

Za tačnost
dr DNUGER s. r.
kapetan

b r . 142

IZVOD IZ OPERACISKOG DNEVNIKA NEMACKOG
VOJNOG ZAPOVEDNIKA U SRBIJI ZA SEPTEMBAR
1941 GOD.

KOMANDUJUĆI GENERAL I ZAPOVEDNIK U SRBIJI Ia

Ratni dnevnik

Jedinice 08633

(sa prilogima)

septembar 1941

Poverljivo

Prilog 6.

Zapovednika ornžane sile na Jugoistoku (Štab 12 armije) Ia

Dnevni izveštaj

1. Akcija **oružane sile**. — 2 oštećen je neprijateljskom vatrom izviđački avion iznad Loznice. 3 IX je oslobođena Koviljača zapadno od Loznice. 2 jurišna aviona su bacila 24 bombe na visove posednute **od** strane neprijatelja. Stigla je grupa »štuka« od 12 aviona. Njihova upotreba je bila 4 IX **u** cilju rasterećenja trupe kod Loznice. U borbi kod Bogatića 3 IX neprijatelj je imao 20 mrtvih. Sopstveni gubici: 1 mrtav, 8 ranjenih. Podrobniji izveštaji slede. 3 IX odbijen je napad na Ub. 3/4 IX uhapsile su u Beogradu krstareće patrole oružane sile 21 sumnjivo lice zbog pokušaja sabotaže **u** električnoj centrali.

Kao odmazda, za nemačkog vojnika ubijenog 3 IX na ulici, pogubljeno je 50 komunista.

2. Akcija bandi. — 31 VIII/2 IX bilo je prepada od strane bandi na još 8 opština. 2/3 IX bila su 3 razaranja železničke pruge (2 kod čačka, 1 između Zaječara i Paraćina). Zatim je prvi put razaranjem oštećena pruga Kraljevo—Skoplje. Bilo je 6 povređenih. Izvršena su dva prepada od strane bandi na žandarmerijske stanice Boljevac (22 km jugozapadno od Zaječara) i na Ivanjicu. Žandarmi su razoružani. 2 IX u 15,30 časova izvršen je vatreni prepad na odeljenje za traženje kvara na kablju severozapadno od Kragujevca. 1 podoficir mrtav. Izgoreo je auto jedinice za vezu. 2/3 IX oštećeni su telegrafski sprovodnici na linijama Užice—Beograd, Užice—Valjevo, Užice—čačak, Užice—Kraljevo. 3 IX odbijen je pokušaj prepada na slagalište municije u Jagodini. 3 IX razoren je most između Vlasenice i Mesaraca (30 km jugoistočno od Šapca). 3 IX izvršen je atentat ručnim bombama na tumača u Požarevcu; dva teška ranjenika.

3. **Naročite pojave.** — Planskim razaranjem saobraćajnih i telegrafsko-telefonskih linija bande pokušavaju da prekinu **svaku** vezu sa prostorijom Užice, čačak i Valjevo.

ZAPOVEDNIK SRBIJE¹
(VOJNI ŠTAB ODELJ. Ia) F
4 IX 1941

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nema potpisa (Prifn. red.)

br. 143

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
na balkanu od 4 ix 1941 god.**

Radiogram zapovednika oružane sile na Jugoistoku od 4 IX 41
Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 4 IX 1941

1. 3 IX u Beogradu je iz zasede ubijen nemački poštar.
Za odmazdu je pogubljeno 50 komunista.

2/3 IX ubijeno je 26 komunista s vođama prilikom akcije
na 6 km južno od Beograda.

3 IX ubijeno je kod Bogatića 20 bandita. Sopstveni gubici: 1 vojnik mrtav i 8 ranjeno.

1/3 IX u Beogradu je ubijen 21 komunist; a u Petrovgradu 34.

Za tačnost
Roessler s. r.
poručnik

**ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU**
Ic/Aa br. 6426/41 pov. od 4 IX 1941

br. 144

**NAREDJENJE NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 4 IX 1941 GOD.**

Stalna radiostanica Beograd 70
P o v e r l j i v o

Primljeno:

od radiostan. Atina 4 IX 22,20

Viša komanda za posebnu
upotrebu LXV
Primljeno 5 IX 41
Br. Glavnog ureda
931/41 g.
Odelj. Ia
Br. 572/41 g.
Komada 1

Otpremljeno
4 IX
15,45 č.
Hitno

Kome:
zapovedniku Srbije
Viša komanda LXV

Od koga:
od zapovednika oružane
sile na Jugoistoku

1. Obratnom poštom dostaviti kratku ocerau opšte situacije.
  - a) Kakvu garanciju pruža nova srpska vlada?
  - b) Kakve izglede ima ona?
  - c) Kakvi su ustupci obećani (oružana sila) ?
  - d) Kakve su uglavnom namere za uspostavljanje reda i bezuslovnog autoriteta?

2. U ustaničkoj oblasti oko Krupnja mora se što pre uspostaviti red sopstvenim sredstvima. Kakve su mere uglavnom preduzete? Postupiti najoštrije. Bezobzirna primena oružja, nikad pregovori. Jedinstveno rukovodstvo operacije (jedan komandant).

Ustanci moraju bezuslovno osetiti nadmoćnost nemačkih vojnika i oštrinu njihova oružja. Ne upotrebljavati suviše slabe snage. Neuspesi se moraju izbeći, jer se ne mogu trpeti. Smeiniti nesposobne komandante, a po potrebi pozvati ih na odgovornost.

3. Izgleda da je prema žandarmeriji potrebna opreznost. Nije isključena veza s ustanicima ili prećutan sporazum. Istupiti protiv nepouzdanih žandarma.

4. Železnička pruga Beograd—Zagreb mora u svakom slučaju ostati sposobna za saobraćaj.

5. 1 i 2 bataljon 33 peš. puka (svaki bez po jedne čete) s jednim art. divizionom, privremeno će biti potčinjeni Višoj komandi LXV. Sporazumeti se s 64 divizijom za njihovo brzo privlačenje.

6. Obratnom poštom podneće izveštaj po tač. 1 zapovednik Srbije, po tač. 2 i 3 Viša komanda LXV.

Poslednji stav depeše Više komande LXV Ia br. 566/41 pov. od 3 IX 41. Za to ne stoje na raspoloženju vlastite snage. Nerazumljivo.

Zapovednik oružane sile
na Jugoistoku
(Štab 12 armije) Ia Nr. 1979 pov.
od 4 IX 41 15,30 č.

LIST s. r.

general-feldmaršal

Za tačnost
Böcker s. r.

br. 145

**naredjenje feldmaršala lista
od 5 ix 1941 god.**

**ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
I KOMANDANT 12 ARMIJE**

Ia br. 1857/41 poverljivo — za komandante

Glavni stan, 5 IX 41

Ugušenje srpskog
ustaničkog pokreta

1. Situacija u Srbiji ne isključuje dalje širenje ustanka. Učestali napadi na vojnike i postrojenja nemačke oružane sile od strane jakih, dobro naoružanih, na izgled organizovanih i vešto vođenih bandi, dokazuju da dosad preduzete protivmeie ne zadovoljavaju.

Zapovednik Srbije i Viša komanda LXV imaju prema tome odmah preduzeti sve mere da mogu dočekati svako pooštrenje situacije i konačno umiriti zemlju još pre zime.

2. Pri tome imati u vidu sledeće:

a) Ukoliko se situacija u Srbiji bude zaoštravala, utoliko se divizije moraju svojim težištem jače prikupljati usred ustaničke oblasti (prostorna oblast Šabac—Valjevo—Krupanj—Lc-znica, prostorna oblast Topola—Kragujevac—Kraljevo—Užice—Lazarevac i prostorna oblast Bor—Zaječar—Niš—Kruševac).

Naselja da ne poseduju manje snage od bataljona! Obziri udobnosti i boljeg smeštaja moraju doći u drugi red! Trupe

moraju smatrati da su u operacijama, moraju se odreći stalnih garnizona i svoj smeštaj podesiti potrebama pokretnog rata. Ovome je preduslov trajna manevarska sposobnost jedinica u pogledu sastava i opreme, da bi bila slobodna od svakog izlišnog balasta.

b) Iznenadnim udarima uništiti ustaničke centre, okružavajući ih **nadmoćnim snagama** (i artiljerijom!). Voćstvo akcija poveriti starijim i iskusnijim oficirima, **komandantima divizija**, prema detaljno utvrđenim planovima akcija i prethodnom izviđanju i razjašnjavanju. Dosad mestimično upotrebljene slabe udarne grupe očigledno ne zadovoljavaju više u sadašnjoj situaciji.

c) Sadašnji široki raspored i težnja **da se** jednovremeno sve zaštiti i osmatra, krije u sebi **opasnost rasparčavanja**. Ovo neizbežno vodi neuspesima koji se u interesu ugleda nemačke oružane sile ne smeju podnositi.

Prema tome, ako ureba, osiguranje treba ograničiti na one objekte čije je održavanje od životne važnosti. Prvenstveno ovamo spadaju Beograd kao prestonica (tu treba imati dovoljno pokretnih rezervi!), železnička pruga Leskovac—Niš—Beograd —• pravac Zagreb, dunavski i savski mostovi, Gvozdena Vrata na Dunavu, Borski rudnik bakra itd.

d) **Aktivna pojačana propaganda** na srpskom jeziku sa svim raspoloživim sredstvima (radio, leci, novine, slike itd.).

e) **Pojačan pritisak na stanovništvo** u krajevima **koji** trpe ustanike, da bi se stanovništvo pridobilo, s tim da prijavljuje pojavu bandi nemačkim službenim ustanovama, ili pak da inače sadejstvuje pri uništavanju pobunjeničkih žarišta.

f) **Bezobzirne i neodložne mere protiv ustanika**, njihovih pomagača i srodnika (vešanje, paljenje njihovih naselja, povećanje broja talaca, deportiranje rodbine u koncentracione logore itd.).

g) Oštar nadzor nad srpskom žandarmerijom. Pasivno držanje, na pr. kad dopusti da bude razoružana bez sopstvenih gubitaka, ima se odmah oštro kazniti! S druge strane, preporučuje se stavljati u izgled novčane nagrade za hrabro držanje i energičnu akciju.

h) **Pojačana upotreba poverljivih lica (poverenika)** radi utvrđivanja kolovođa, hušaka i ustaničkih gnezda.

i) **Puno iskorišćavanje uticaja srpske vlade, koju, uz odgovornost, treba privući na aktivnu saradnju.**

3. **Svi pripadnici nemačke oružane sile** u Srbiji imaju se neprekidno obaveštavati o situaciji u Srbiji i obučavati **kako** da postupaju u slučaju prepada i si.. Pritom naročito naglašava-

vati da se od svakog nemačkog vojnika zahteva inicijativa i aktivnost, da ni u kom slučaju sa ustancima ne pregovara i da se nikad ne sme predati.

4. Od trupnih komandanata svih činova očekujem naročitu **aktivnost i** inicijativu kao i puno **zalaganje** njihove ličnosti u svim njima postavljenim **zadacima, koji se zasad jedino sastoje u tome da se srpski ustanički pokret brzo i konačno uništi.**

Nesposobne starešine smesta ukloniti, po potrebi pozvati ih na odgovornost!

LIST s. r.
general-feldmarša!

BR. 146

IZVEŠTAJ DUNAVSKOG ŽANDARMERISKOG PUKA
OD 5 IX 1941 GOD.

Dunavski žandarmeriski puk
Pov. J.B.Br.
5 septembra 1941 god.
U Beogradu

Obaveštajni izveštaj
za avgust 1941 godine
dostavlja.

Na osnovu naređenja komandanta žandarmerije Pov. Ob. Br. 2 od 8 jula 1941 godine dostavljam sledeći izveštaj o stanju javne bezbednosti na teritoriji ovoga puka:

Beogradska žandarmeriska četa

Stanje javne bezbednosti na teritoriji ove čete nije povoljno usled pojave komunističko-razbojničkih bandi koje **su** vršile teška krivična dela i napade na opštine i žandarmeriske stanice, **od** kojih su neke razoružali. Potere za bandama nisu dale najpovoljnije rezultate.

Obaveštajna služba na teritoriji ove čete organizovana je, ukoliko je to bilo moguće, ali je još nedovoljno razvijena usled promene komandira stanica i žandarma koji za ovako kratko vreme i usled današnje teške situacije nisu uspeh da pridobiju sigurne poverenike, a stare veze i prijateljstva sa žandarme-

lijom su pokidane. Baš zbog -slabe obaveštajne službe ne može se doći do «uspeha. I nedostatak saobraćajnih sredstava za brzo prebacivanje žandarma na mesta gde se iznenadno pojave banditi otežava uspeh. Putem obaveštajne službe saznaje se da se većina naroda po selima ne slaže sa terorističkom akcijom komunista koji su sa udružili sa bivšim i odbeglim robijašima, a vrlo mah deo građanstva odobrava njihove postupke.

Komunističko-banditskoj akciji posvećena je najveća pažnja i preduzete sve mere i uložena sva raspoloživa sredstva za suzbijanje iste. Na teritoriji čete formirana su dva poterna odeljenja i jedno krstareće odeljenje, koja krstare po ugroženoj teritoriji.

Širenje alarmantnih i fantastičnih vesti među narodom slabo se primećuje. Na ovu pojavu obraća se pažnja i pronosioci tih vesti progone.

Važni događaji:

1) 1 avgusta 1941 g. u¹ časa 5 naoružanih bandita napali su žand. stanicu Rogača u kojoj se nalazio jedan žandarm; njega su povelili sobom pošto su ga razoružali, posle su ga pustili i zapretili mu da više ne sme služiti u žandarmeriji. Istom prilikom odveli su i opštinskog delovođu iz Rogače, koga su istukli i pustili zapretivši mu da ne sme biti delovođa.

2) 2 avgusta 1941 g. oko 24 časa, oko 100 naoružanih razbojnika napali su opštinu Guberevac u reonu stanice Stojnik. Tom prilikom odneli su 50 pari vojničkog odelja, cokula i čizama, što se u opštini nalazilo.

3) 3 avgusta 1941 g. oko 10 časova, oko 100 naoružanih hca izvršili su napad na stanicu Stojnik. U stanici su bila 3 žandarma koji nisu pružali otpor, jer bi isti bio uzaludan. Banditi su razoružali žandarme i odneli oružje i municiju. Posle su izvršili napad na opštinu Stojnik, spalili opštinsku arhivu i odneli 3.500 din. opštinskog novca.

4) Noću 3-4 avgusta 1941 g. oko 60 naoružanih bandita napali su stanicu Barajevo i razoružali 3 žandarma, koji usled nadmoćnosti napadača nisu pružali otpor.

5) 9 avgusta 1941 g. oko 19 časova, oko 100 naoružanih bandita napali su stanicu Vranić u kojoj se nalazio samo 1 žandarm, koga su razoružali i zapretili mu da će biti ubijen ako ne napusti službu.

6) Noću 13-14 avgusta t.g. naoružani banditi napali su kamenolom »Crveni Breg« u reonu stanice Ripanj i odneli 95 kg eksploziva, 130 m štapina i 342 komada kapisla.

¹ U originalu nije naznačen čas. (Prim, red.)

7) 14 avgusta 1941 g. oko 13 časova, oko 100 naoružanih bandita napalo je stanicu Stepojevac, razoružali žandarme koji usled malog broja i nadmoćnosti bandita nisu pružali otpor. Banditi su odneli sa stanice pored oružja i svu ostalu spremu.

8) 19 avgusta 1941 g. velika grupa naoružanih bandita napala je varošicu Umka te je vođena borba između Nemaca i bandita. Posle borbe banditi su uspeh da umaknu u šumu.

9) 20 avgusta 1941 g. straža na osiguranju železničke pruge reon stanice Ripanj uspela je da uhvati dva sumnjiva lica, koja su posle počela bežati, pa je straža upotrebila oružje i ranila jednog. Po predaji istih Upravi grada utvrđeno je da su to oni opasni komunisti koji su ranili policiskog agenta.

10) 23 avgusta 1941 g. oko 3 časa, jedna grupa naoružanih bandita napala je stanicu Sopot i sresko načelstvo, koje se nalazi u istoj zgradi. Žandarmi su pružili otpor i odbili napadače. Posle izvesnog vremena napad je ponovljen ah je opet odbijen. Žandarmi nisu imah gubitaka.

Posle neuspelog napada na stanicu banditi su napah opštinsku zgradu, zapalili neka akta i pokušali obiti opštinsku kasu, pa kada ni to nije uspelo iznudili su po 5000 dinara od predsednika opštine i jednoga kafedžije i potom se izgubili.

11) 26 avgusta 1941 g. straža pred stanicom Ralja primetila je 3 lica koja su se približavala stanici i kada su ista zaustavljena počeli su pucati na stražu te je i straža na njih otvorila vatru, posle čega su napadači >begli.

12) Opšte stanje na teritoriji čete usled navedenih delikata nije dobro. Druga krivična dela nisu u porastu. Narod se pokoravao naređenjima nemačkih i naših vlasti.

Smederevska žandarmeriska četa

Stanje javne bezbednosti na teritoriji čete nepovoljno je usled dole navedenih delikata, i to:

1) 28 jula 1941 g. kroz selo Dražanj biv. kapetan Sokolov¹ Petko proveo je oko 14 naoružanih lica. 30 jula o. g. Sokolović je došao u selo Begaljicu sa 3 naoružana lica. 31 jula 1941 g. u jednoj kolibi blizu Begajice nađen je Sokolović mrtav. Utvrđeno je da je Sokolović izvršio samaubistvo.

2) 4 avgusta 1941 g. u selo Rakinac došli su na dva kamiona nemački vojnici. U jednom momentu došlo je do puškaranja između ovih nemačkih vojnika te su dva vojnika poginula a dva pobjegla u Lapovo. Uzrok ovom međusobnom puškaranju nije utvrđen. Zbog ovog su sutradan nemačke vlasti uhapsile

¹ Verovatno da je Sokolović, jer u daljem tekstu ovoga stava pominje se kao Sokolović (Prim, red.)

predsednika opštine Rakinac i 17 meštana i posle dva dana su ih pustih.

3) 12 avgusta 1941 g. oko 2 časa, grupa od oko 200 naoružanih bandita napala je stanicu Markovac, razoružala žandarmerie i odnela oružje, municiju i svu ostalu žandarmerisku spremu sa stanice.

Zbog toga što nisu dali otpor stavljeni su u pritvor, po naređenju Komandanta žandarmerije, kaplari: Drača Bogdan, Rađočić Đorđe, Raković Milan, Macura Boško i Bobić Janko na žand. stanici Vel. Orašje, ali su isti iz pritvora pobjegli a sa njima i kaplar Novković Petar, koji im je bio stražar. Isti su prilikom bekstva sa stanice odneli 1 puškomitraljez sa 1152 metka i 10 okvira, 31 bombu, 720 metaka za karabin i 4 karabina. Iz bekstva se vratio kaplar Macura Boško.

4) 18 avgusta 1941 g. 3 nepoznata lica izvršila su razbojništvo nad Lukić Miletom iz Ritopeka i odneli mu gotovog novca 20.500 dinara. Za ovo su osumnjičena izvesna lica iz Nerodima, te se izviđaj još vodi.

5) 19 avgusta 5 naoružanih lica izvršili su napad na železničke stanice Miloševac i Krnjevo, te iz prve odneli 16.000, a iz druge 11.000 dinara gotovog novca. Sem toga, sa svake stanice odneli su po dva karabina i po 40 bojevih metaka; polupah su telegrafske i telefonske aparate, a zatim otišli u opštinu Trnovče, gde su spalili spiskove o vršidbi žita sa ostalom arhivom. Iz iste opštine uzeli su 3 karabina sa 15 bojevih metaka.

6) 20 avgusta grupa naoružanih lica ponovo je došla u opštinu Miloševac, gde je spalila opštinsku arhivu.

7) 23 avgusta 1941 g. oko 3 časa, grupa naoružanih lica — njih 5, izvršila je napad na želez, stanicu Lozovik i odnela 200 dinara gotovog novca, polupala telegrafske i telefonske aparate. Ista ova grupa ljudi došla je iste noći u opštinu Krnjevo, gde je spalila spiskove o vršidbi žita i drugu arhivu, te odnela 2 vreće šećera.

8) 22 avgusta 1941 g. komandir stanice Osipaonica pustio je sa dozvolom kaplara Borčića Marka radi posete brata izbeglice u Žabarima. Istoga dana, pri povratku na stanicu, kad je prolazio kroz selo Miloševac, svučen je od komunista, -koji su mu dali civilno odelo. Novac i legitimacije vratili su mu i pustili gaj Tom prilikom rekli su mu kako žandarmi idu za njima u poteri i ako tako produže da će proći kao onaj oficir u Svilajncu, a zatim su dodali: »Sada idi i javi Hitleru, da smo te presvukli«.

Kako se vidi, na reonu čete postoji jedna grupa od 200 do 300 lica, koja je dobro naoružana i opremljena, koja vrši na-

pade na državne ustanove. Ista sada operiše na reonu Vel. Orašačkog žand. voda i Gročanskog žand. voda.

Dosadašnje potere nisu dale nikakve rezultate, jer su žandarmi i poterna odeljenja u Vel. Orašju. Markovcu i Palanci brojno mnogo slabija, a i naoružanje je slabije. Da bi se akcija naoružanih bandi suzbila trebalo bi da su odeljenja jaka najmanje 50 žandarma, da su dobro naoružana, kao i da su dobro sa odećom snabdevena.

Drugih Važnijih događaja nije bilo.

Obaveštajna služba je razvijena tako da se svi događaji koji se dese na vreme doznaju.

Napomena: 26 avgusta 1941 g. jedna grupa od 50 Uca odvela je iz osnovne škole Brestovik (reon Gročanskog žan. voda) šefa poreske uprave i 1 poreznika iz Grocke, koji su tamo zanoćili zbog službenog posla. Prema izveštaju Gročanskog žan. voda, šef i poreznik su nađeni mrtvi u ataru opštine Brestovik.

Požarevačka žandarmeriska četa

Stanje javne bezbednosti na teritoriji čete nije povoljno usled dole navedenih delikata i to:

1) 7 avgusta 1941 g. oko 14 časova, na putu između sela Vel. Bresnice i Makca, srez Vel. Gradište, 3 naoružana lica otvorila su vatru na patrolu stanice Boževac, našto je patrola uzvratila, ah bez uspeha. Napadači su pobegli koristeći se gustim kukuruzom i brdovitim terenom. Za istima se potraga i -dalje vodi.

2) Noću između 11 i 12 avgusta t. g. nepoznata lica u ataru opštine Ćirikovačke, sreza požarevačkog, presekla su tri stuba žične železnice od rudnika Klenovnik. Šteta iznosi 2.000 din Istraga se vodi.

3) Noću između 12 i 13 jula t. g. u Velikom Gradištu pronađeni su komunistički leci. Za rasturačima se traga, ali je traganje do sada ostalo bez uspeha.

4) 9, 10, 11, i 12 avgusta t. g. u mestu Požarevcu rastureni su komunistički leci od strane nepoznatih rasturača. Istraga se vodi ali ista do sada nije dala pozitivne rezultate.

5) 18 avgusta 1941 g. oko 23 časa nepoznata lica podmetnula su eksploziv pod stubove mosta žične železnice privatnog preduzeća rudnika Klenovnik, tako da je skela oštećena u vr. 5000 din. ali je ista u roku od dva dana opravljena i saobraćaj je uspostavljen.

6) 23 avgusta t. g. oko 21 čas, oko 100 naoružanih lica upali su u opštinu Aleksandrovac, sreza moravskog, razoružah

4 opštinska stražara i 3 žandarma, spalili opštinska akta i udaljili se u pravcu Morave.

7) Opšta situacija: na reonu čete narod je nezadovoljan sa sadanjim stanjem, jer se oseća velika potištenost zbog strogih mera okupatorskih vlasti.

8) Obaveštajna služba na teritoriji čete organizovana je tako da se za sva dela koja se dese blagovremeno sazna.

Na teritoriji čete nije bilo u toku ovog meseca pokreta pojedinaca ih masa protiv vlasti današnjeg uređenja države niti protiv okupatorskih vlasti.

Komunističkoj akciji je posvećena najveća pažnja i preduzete su stroge mere da se ista suzbije.

Suzbija se širenje alarmantnih vesti energično i preduzete su odgovarajuće mere protiv onih lica koja ove vesti šire.

Kragujevačka žandarnieriska četa

Stanje jav. bezbednosti na teritoriji čete nije povoljno usled jakih komunističkih i razbojničkih bandi, radi čega je narod, pod uticajem ove akcije, zabrinut.

Kriminahtet u toku ovog meseca je minimalan.

Komunistička akcija u toku ovog meseca je jako pojačana tako, da se razbojničko-komunističke bande javljaju na rejonima svih stanica čete. Oni su u narodu razvili propagandu proturanjem lažnih vesti i pod vidom četničke akcije za oslobođenje nastoje, da što veći broj okupe u svoje bande. Njihova akcija do sada se svodila najviše na napade žandarnieriskih stanica, u cilju razoružanja žandarma i onemogućavanja njihovog rada, u čemu su do sada imali uspeha iz razloga što su žandarmi bili rastureni po stanicama u manjem broju i sa slabijim naoružanjem, dok su ovi organizovali napade snagama od 50—100 i više bandita, zatim na rasturanje opštinskih uprava i onemogućivanje njihovog rada spaljivanjem arhive,, novčanih knjiga, i napade na železničke stanice i objekte.

Rad ovih banda u toku meseca bio je sledeći:

1) 28 jula t. g. u 17.30 časova u ataru sela Lapova, sreza lepeničkog, jedna patrola od 4 žandarma i 4 nemačka vojnika sukobila se sa jednom bandom jakom 20—30 naoružanih lica. Nakon kraće borbe usled mraka i kiše banditi su se kroz kukuruze izgubili, a patrola se vratila bez uspeha. Žrtava nije bilo.

2) 28 jula f. g. od strane nepoznatih bandi na km 34 železničke pruge između Bukovika i Arandelovca iskidana je telefonska mreža. Potraga za, počiniteljima ostala je bez uspeha.

3) 28 jula t. g. oko 1 čas nepoznata hca pokušala su da eksplozivom unište most na reci Jasenici na km 83,900, na putu.

Kragujevac—Beograd. Usled nevešto postavljenog eksploziva most je ostao nepovreden, dok je samo ograda mosta oštećena,

4) 29 jula t. g. oko 24 časa jedna banda od 40 naoružanih lica napala je na žand. stanicu Natalinci i razoružala 4 žandarma, a potom se izgubila u nepoznatom pravcu.

5) 29 jula t. g. u 14 časova 4 naoružana lica upala su u opštinu u Orašcu. spalili arhivu, novčane knjige, pečate i zabranili osoblju da vrši dužnost, a zatim se izgubili u nepoznatom pravcu.

6) Noću između 30 i 31 jula t. g. u Kragujevcu od strane nepoznatih hca rastureni su; komunistički leci u kojima se poziva narod na borbu protiv okupatora i srpskih izdajica. Zaplenjeno je oko 100 komada letaka.

7) 30 jula t. g. u 22 časa jedna veća grupa naoružanih hca napala je na žand. stanicu Donja Šatornja. Žandarmi su primili borbu i nakon kraćeg vremena napadači su pobjegli.

8) 31 jula t. g. u 1 čas jedna grupa od 60 bandita napala je na žand. stanicu Belosavci. Žandarmi su stupili u borbu, koja je trajala 2 časa posle čega su napadači pobjegli. Za vreme borbe nekoliko napadača upalo je neopaženo u kasarnu, polupah telefonski aparat i odneli 2 obeta i jedan privatni stan. Na mestu borbe ostavili su revolver »Štajer« i 1 karabin. Žrtava nije bilo. Ova banda je iste noći isekla tel. mrežu na putu Mladenovac—Topola.

9) 1 avgusta t. g. u 1 čas grupa od 40—50 naoružanih bandita napala je drugi put na žand. stanicu Donja Šatornja i nakon kraće borbe sa žandarmima pobjegla je. Pre ovoga napada isekla je telefonsku mrežu. Žrtava nije bilo.

10) 1 avgusta t. g. u 10,50 časova jedno hce zapalilo je izvešenu kartu Evrope u Kragujevcu na kojoj su Nemci ubeležavali razvijanje Istočnog fronta. Nemački stražar pucajući za počiniteljem, ranio je jednu devojk. Izvršilac ovog dela je pobjegao.

11) 1 avgusta t. g. u 3 časa banda od 7 naoružanih lica na mestu zv. »Visak«, sreza lepeničkog, na putu Rača—Kragujevac, vraćala je seljake koji su na poziv nemačke komande vodili konje za predaju, koje su od nemačkih vlasti dobili na poslug. Potraga je ostala bez uspeha.

12) 3 avgusta t. g. u Banja selu i Kopljarima, sreza orašackog, dve bande od po 49 ljudi napale su železničke stanice, polupale telefone, štembilje i novac su uzele a zatim rasterale osoblje i pobjegle. U selu Kopljare zapalile su ooštinsku arhivu.

¹ Smisao poslednjih reči nejasan. (Prim, red.)

13) 3 avgusta t. g. u 11 časova banda od 22 naoružana lica upala je u opštinu Ovsište i uništila opštinsku arhivu i osoblje rasterala, zatim u 16 časova u opštini Plaškinac, sreza oplenačkog.

14) 3 avgusta t. g. u 16 časova druga grupa od 20 lica upala je u opštinu Zagorica i zapalila arhivu.

15) 3 avgusta 1941 g. u 23,30 časova primećena je od strane žandarma — straže kod tunela »Vučkovića«, sreza gruzanskog, jedna grupa od 6 naoružanih lica, prilikom prelaza, koja je pobjegla koristeći se mrakom.

16) 3 avgusta t. g. u 18 časova jedna grupa bandita jaka 40 naoružanih hca napala je na opštinu Maskavre, srez oplenački, zapalila arhivu a zatim se izgubila.

17) 5 avgusta t.g. u 19,30 časova po treći put izvršen je napad na žand. staniju Donja Šatornja, u kome je napadu učestvovalo oko 150 naoružanih lica. Žandarmi su primili borbu, koja je trajala 45 minuta, nakon čega ^u sedam žandarma, pošto su utrošili municiju, razoružani od strane bandita i pušteni. Stanica je opljačkana, a zatim se izgubili. Žrtava nije bilo.

18) 5 avgusta t. g. na pruzi Lapovo—Kragujevac, na jedan km od stanice Badnjevac, desio se sudar dva transportna voza. Poginulo je 9 nemačkih vojnika, a ranjeno oko 30, i 6 naših železničara, od kojih su dva prilikom transporta umrli. Istragu po ovom vode naše železničke i nemačka vlast.

19) 6 avgusta t. g. od 19 do 22 časa četiri grupe bandita jake po 20 ljudi uništile su arhivu opština Kloka i Junkovac, sreza oplenačkog.

20) 9 avgusta t. g. u 18 časova banda od 35 naoružanih lica napala je i uništila arhivu u opštini Božurnja, srez oplenački, a zatim opštinu zapečatila i zabranila svaki pristup u istu. Ovu grupu predvodio je poznati komunista Panta Stanković, koji je spahio opštinsku arhivu u Ovsištu.

21) 10 avgusta u 20 časova banda od 50 naoružanih lica napala je na stalnu patrolu Stragari. Žandarmi su prihvatili borbu i kada su utrošili municiju predali su se, i šest žandarma razoružano je. Ovom prilikom poginuo je žand. narednik Triplat Franc. Prema mišljenju sudsko-lekarske komisije nije ubijen od. napadača, već je po sredi samoubistvo ili nesretni slučaj.

22) 14 avgusta u 20 časova bam^a od 50 naoružanih hca izvršila je napad na železničku stanicu i žand. stražu Drago braća, kojom je prilikom razoružala žandarme i jednog žandarma, koga je zatekla na spavanju takođe razoružala, od straže odnela je dve puške i 30 metaka, 7 čebadi, 1 torbu, 2 ranca i

dva šinjela, a zatim otišli prema brdu Krbenica, sreza gruzžanskog.

23) 14 avgusta u 10 časova banda od 40 naoružanih lica napala je na opštinu Lipovac, srez oplenački, spalila opštinsku arhivu i protokole a zatim se izgubila.

24) 14 avgusta u 16,30 časova banda, jačine 40—50 lica, napala je i spalila arhivu opštine Krčmare, srez lepenički. Iz kase uzela 410 din. i podelila ih služitelju i delovođi. Ovu je bandu vodio Marković Bogosav bivši otpušteni žandarm.

25) 15 avgusta banda od 40 naoružanih lica napala je 2 stražara žandarma, kod tunela »Vučkovica«, na pruži Kragujevac—Gruža. Nakon kraće borbe žandarmi su savlada i razoružani, a potom pušteni.

26) 16 avgusta u 23,30 časova na žand. stražu za osiguranje pruge Cvetojevac napala je banda od oko 100 naoružanih lica. Pošto su se žandarmi, usled nadmoćnosti bandita, povukli, banditi su iz kasarne pokupili razne stvari žandarmske i otišli.

27) 17 avgusta u 3,15 časova oko 50 naoružanih bandita napali su na žand. stanicu Gruža i razoružali 2 žandarma, zatim su napali na žel. stanicu Gruža, polupah teleg. i tel. aparat i uzeli iz kase 690 din.

28) 20 avgusta t. g. na žel. stan. Knić 2 komunista, prilikom legitimisanja od strane žandarma, povadili su revolvere i ranili narednika Nedića Ranka i kaplara Lukića Adama. Narednik Nedić je jednog ubio karabinom, za koga je ustanovljeno da se zove Kozmara Božidar radnik iz Kragujevca, a drugi je napadač pobeao.

29) 20 avgusta tek. g. banda od 50 naoružanih lica, na putu Topola—Natalinci, napala je na jedan nemački automobil, zarobila 2 vojnika, a 1 je uspeo da pobege. Automobil je na putu spaljen. Odvedena dva vojnika 21 avgusta nađena su od strane žandarma u selu žabarima, bez uniforme, od kojih je jedan lakše u glavu ranjen. Oba vojnika su predana nemačkoj komandi.

30) 21 avgusta 1941 u 1.20 časova banda od 50 naoružanih lica napala je na železnički most u Jovanovcu, mošt je eksplozivom malo oštećen. Žand. kaplar Maksimović Dragiša koji se kao stražar nalazio na mostu odveden je i o njemu se do sada nije ništa moglo doznati. Nakon ovog, ista grupa napala je žel. stanicu Jovanovac, polupala telegraf i telefon i odnela dve puške.

31) 21 avgusta tek. god. u 0.10 časova veća grupa naoružanih lica napala je na žel. stan. Batočina, oštetila telefon i odnela 1 pušku sa 20 metaka.

32) 23 avgusta u 2.30 čas. jedna grupa naoružanih lica napala je na žand. stan. Knje. Borba između naor. hca i žandarma je trajala 45 min. nakon čega su banditi pobjegli. Žrtava nije bilo.

33) 23 avgusta u 10 čas. 4 naoružana lica upala su u žel. stan. Arandelovac, polupala telefon a iz kase odnela 49.700 dinara i odvela zamenika šefa stanice.

34) 25 avgusta u 7 časova na putu kod Markovca nekoliko naoružanih lica napali su automobil u kojem su 2 žandarma stanice Arandelovac sprovodila jedno lice nemačkoj komandi. Ovom prilikom teže je ranjen žand. kaplar Predojevič Gojko, koji je od strane Nemaca prevezen u bolnicu Beograd, a drugi žand. kaplar Šabara Spasoje uspeo je da sa autom sprovedeno lice preda nem. komandi.

35) U sporazumu i saradnji sa nemačkom komandom preduzete su energične mere da se akcijama koje vrše komunističke bande stane na put, a da bi se ovo moglo uspešnije postići trebalo bi četu pojačati žandarmima; pojačanje treba najhitnije uputiti.

Obaveštajna služba razvijena je, ukoliko je to moguće, i nastoji se svima silama da se ista još jače razvije radi postizanja što boljih uspeha.

Gornjo-milanovačka žandarmeriska četa

Javna bezbednost na reonu čete ugrožena je od strane komunističkih naoružanih bandi, koje se kriju po šumama i vrše razne napade i kriv. dela, a njihova akcija je sledeća:

1) 28 jula t. g. oko sto naoružanih hca napali su na zgradu žand. stan. Darosava i tom prilikom razoružali 5 žandarma od kojih su oduzeli oružje i odneli sa sobom u nepoznatom pravcu.

2) 1 avgusta t. g., oko 0.35 časova, jedna grupa naoružanih lica podmetnula je pod žel. kolosek na km. 146—980, na pruzi Milanovac—Čačak, eksploziv. Eksploziv je prekinuo prugu na 30 cm. Saobraćaj je bio u prekidu 4 časa.

3) 4 avgusta oko 3.20 čas. veća grupa naoružanih hca napala je na žel. most na pruzi Gor. Milanovac—Čačak, sa namerom da isti digne u vazduh, ali je od strane žandarma odbijena, tako da je napadačima uspelo samo da stave eksploziv koji nisu upalili. Borba je vođena sa obe strane, ali žrtava nije bilo.

4) 7 avgusta oko 12 čas. jedna grupa naoružanih hca napala je na opštine Jermanovac, Dragolj i Bosiuti, te popalila svu arhivu, pečate i razne spiskove.

5) 7 avgusta oko 16 čas. upala je u opšt. upravu Ba jedna grupa komunista, te iz opštine pokupila sva akta, registre, novčana akta i službene štambilje i pred opštinom spalila i prisutnima rekla da više nema vlasti.

6) 7 avgusta oko 23 časa nepoznata lica zapalila su vojni senjak u Gor. Milanovcu, kojom prilikom je izgorelo 16 kamara sena u vrednosti 32.000 din.

7) 8 avgusta jedna grupa komunista podmetnula je eksploziv pod prugu u Krivoj Reci na km, 125—50, i tom prilikom zaustavljen je teretni voz. Komunisti su na isti pucali iz pušaka, mitraljeza, bacali na voz bombe, kojom je prilikom poginuo jedan kočničar, a ložac je ranjen.

8) 8 avgusta oko 24 časa jedna grupa od 70 komunista napala je na žand. stanicu Ljig i tom prilikom razoružala 8 žandarma i vodnika g. Lazarevića, odvela ih u šumu, te ih držala do 9 avgusta kada ih je pustila.

9) 16 avgusta oko 20.30 časova sukobila su se tri nemačka vojnika sa komunistima kod sela Nevada, sreza takovskog, kojom ja prilikom poginuo jedan nemački vojnik, jedan ranjen, a jedan odveden u šumu, koji je nakon tri dana pušten. Ovaj je vojnik izjavio da se oko 350 komunista u grupama kreću šumama.

10) Noću između 19/20 avgusta jedna grupa od 21 do 25 lica napala je na opštinu Košutnići, sreza takovskog, te arhivu, knjige i pečate spalila.

11) 24 avgusta oko¹ časova obaveštena je četa da se u reci kod s. Nevada nalazi nekoliko komunista, te je sa nemačkom vojskom i žandarmima mesto opkoljeno i tom prilikom ubijen je komunista Nikolić, a tri su živa uhvaćena i predana nemačkoj komandi u Gornjem Milanovcu.

12) 24 avgusta jedna grupa naoružanih lica napala je oko 12 časova privatni auto na putu između Jermanovca i Gruševca i tom prilikom ranjena je Isaković Ruža i seljak Đorđević Mirko.

Opšte stanje na teritoriji puka usled napred navedenih događaja nije povoljno.

Dostavljeno:

K-tu žandarmerije, Banskoj upravi,
K-tu Drinskog i Moravskog žand.
puka i svima četama ovog odreda.

Zastupa komandanta,
potpukovnik²

M. P.

¹ U originalu nije naznačen čas.

³ Dokumentat je pronađen bez potpisa (Prim, red.)

BR. 147

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 6 IX 1941 GOD.

Radiogram Zapovednika oružane sile na Jugoistoku od 6 IX 41
Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 6 IX 41

5 IX patrolno odeljenje streljalo je 5 bandita (među njima bili i srpski žandarmi) na putu kod Svilajнца (12 km severoistočno od Lapova). Zaplenjeno je 11 puškomitraljeza.

5 IX uništen je banditski logor 9 km jugoistočno od Paraćina. Zaplenjeno je oružje i eksploziv. Banda je pobjegla. Spaljene su 64 kuće.

6 IX uništen je banditski logor 10 km južno od Leskovca. Oružje je zaplenjeno i sklonjeno. Kuća je spaljena.

Za tačnost
Boessler s. r.
poručnik

ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU
Ic/AO br. 6459/41 pov. od 6 IX 1941

BR. 148

NAREDJENJE KOMANDANTA NEDIĆEVE
ŽANDARMERIJE OD 7 IX 1941 GOD.

Dunavski žandarmeriski puk
Pov. J.B. Br. 108
10 septembra 1941 g. .
Beograd

Organizacija službe za suzbijanje
komunističke akcije.

KOMANDIRU. . . . ŽANDARMERISKE ČETE

Komandant žandarmerije sa IV Pov. J.B. Br. 194 od 7 septembra 1941 g. dostavio je sledeće naređenje:

»Komunističko-banditska razbojnička akcija na teritoriji Srbije, a naročito u njenim severo-zapadnim krajevima, pojačava se u tolikoj meri da je javna bezbednost u tim krajevima postala jako ugrožena. Napadaji na državna nadležstva kao žandarmerijske stanice, srezove, poreske uprave, opštine, pa zatim privatne svojine, ubistva nevinih građana, svakodnevne su pojave. Ovom zlu mora se stati na put kako u interesu sadašnjice srpskog naroda tako još više u interesu njegove budućnosti.

Dosadašnja akcija naše žandarmerije na suzbijanju ove komunističke banditske akcije nije dala zadovoljavajuće rezultate. Razloga tome ima više, a glavni su: nedovoljno naoružanje žandarma i slabo materijalno stanje. Vlada armiskog generala g. Nedića rešila je da najodlučnije i energično stane na put razornoj akciji destruktivnih elemenata i povrati u zemlji

red i mir. Da bi postigla ovaj cilj upotrebiće se najradikalnija sredstva. Organizovaće se vojne jedinice potrebne jačine, koje će sa žandarmerijom i patriotskim organizacijama pristupiti čišćenju ugrožene teritorije. Na snagu se stavlja ratno vojno zakonodavstvo.

Zbog toga je baš danas neophodna potreba da se gg. oficiri, podoficiri, žandarmi, i svako ko oseća ljubav za svoj narod, angažuju u ovom radu do krajnih granica kako fizički tako i duhovno.

Današnja situacija je sledeća:

A. — Na teritoriji srezova: Svilajnac, Zabari i Petrovac kreću se naoružane bande jačine 50—100—150 ljudi; u srezovima Svilajnačkom i Žabarskom vlada bezvlašće. Banditi su u Svilajncu ubili vodnika Svilajnačkog žandarmeriskog voda, kaptana Rakića i komandira žandarmeriske stanice Kušiljevo.

B. — Na teritoriji srezova: Rača, Topola, Smederevska Palanka i Vehko Orašje, kreću se bande iste jačine i vrše napade na državna nadleštva i opštine.

C. — Na teritoriji srezova: Umka, Sopot, Mladenovac, Lazareva'c, Arandelovac dejstvuju takođe bande koje napadaju na državna nadleštva i opštine. Banda koja dejstvuje između Arandelovca i Kopljara delimično je uništena energičnom akcijom žandarmeriskog poternog odeljenja iz Arandelovca, koje je predvodio žandar, poručnik g. Milošević. U sukobu sa ovom bandom poginulo je 5 bandita, a veći broj ih je ranjen.

D. — Na teritoriji srezova: Obrenovac, Ub, Valjevo i Mionica kreću se grupe koje su dosta jake i koje stalno ometaju železnički i suhoputni saobraćaj. Ove grupe vrše atentate i napade na vozove, mostove i automobile.

E. — Na teritoriji srezova: Šabac, Vladimirci i Valjevska Kamenica, dejstvuju grupe koje su tako brojne i drske kao i one napred pomenute, ali sa kojima je žandarmeriski kapetan g. Žarčević, na čelu poternog odeljenja, tri puta dolazio u sukob i postigao odlične rezultate, uništivši jednu potpuno, a druge dve delimično, pri čemu je sa svoje strane imao svega jednog žandarma lakše ranjenog.

F. — Na teritoriji srezova: Grocka, Smederevo, Požarevac i Golubac, kreću se takođe grupe koje su isto tako dosta jake i koje vrše napade na državna nadleštva i rudnička postrojenja.

U cilju uništenja ovih bandi na teritoriji pomenutih srezova, po naređenju gospodina Ministra unutrašnjih poslova i gospodina Ministra rada, formiraće se osam mešovitih odreda, koje će sačinjavati delovi srpske vojske, žandarmerije, četnika i nacionalne omladine pokreta »Zbor«.

Na čelu svakog odreda biće jedan viši oficir iz vojske, a pomoćnik komandanta odreda biće jedan viši žandarmerijski oficir.

Zone dejstva ovih odreda biće sledeće:

I-vi odred: dejstvuje po zoni ograničenoj desnom obalom Drine, zapadno od hrije Bogatić—Krupanj zaklj. Raščistiti ovu zonu i obrazovati posadne jedinice potrebne jačine u Bogatiću, Loznici i Krupnju;

II-gi odred: dejstvuje u zoni ograničenoj sa zapada istočnom granicom prve zone. a istočno po liniji Vladimirci, Kamenica—Valjevo. Raščistiti ovu zonu i obrazovati posadne jedinice potrebne jačine u Šapcu, Vladimircima i Kamenici.

Polazna tačka za I i II odred je Šabac. Odlazak iz Beograda za Šabac — lađom.

m-ći odred: dejstvuje po zoni ograničenoj sa zapadnom granicom druge zone, a istočno od linije Umka—Lazarevac zaključno. Raščistiti ovu zonu i obrazovati posadne jedinice potrebne jačine u Umci, Obrenovcu, Ubu, Valjevu, Mionici i Lazarevcu.

Kada sva tri odreda budu stigla na liniju Zvornik—Krupanj—Valjevo—Mionica, uhvatiće vezu sa četničkim odredima koji su pod komandom generalštabnog pukovnika g. Draže Mihailovića na toj liniji i sačekće naređenje za produženje dejstva.

rV-ti odred: dejstvuje po zoni ograničenoj sa zapada gore rečenom granicom treće zone, a istočna granica ide po liniji Grocka isklj. — Mladenovac—Topola zaklj. Raščistiti ovu zonu i obrazovati posadne jedinice potrebne jačine u Sopotu, Mladenovcu, Arandelovcu i Topoli.

V-ti odred: dejstvuje po zoni ograničenoj sa zapada gore označenom granicom četvrte zone, a istočno vodi po desnoj obali Morave ka Požarevcu i Golupcu, zahvatajući i okolinu Žabara i Petrovca. Raščistiti ovu zonu i obrazovati posadne jedinice potrebne jačine u Grockoj, Smederevu, Požarevcu i Golupcu.

Polazak III odreda iz Beograda brodom za Umku.

Polazak IV odreda sa Banjice.

Polazak V odreda brodom za Grocku.

VT-ti odred: polazeći od Smederevske Palanke dejstvuje na teritoriji srezova: Smed. Palanka, Orašje, Rača. Raščistiti ovu zonu i obrazovati posadne jedinice potrebne jačine u ovim mestima.

VII-mi odred: dolazi do Smederevske Palanke vozom iz Beograda, a odatle dejstvuje na teritoriji srezova: Svilajnac, Žabari. Petrovac, tj. teritorijom između Morave i Mlave. Raščisti-

štiti ovu teritoriju — zonu i obrazovati posadne jedinice potrebne jačine u ovim mestima.

VIII-mi odred: polazi vozom iz Beograda preko Male Krsne i Smederevske Palanke i dejstvuje na teritoriji oko Senjskog Rudnika, rudnika Sisevac i Ravna Reka. Raščistiti ovu zonu i obrazovati posadne jedinice potrebne jačine u ovim mestima.

Za komandante odreda određeni su:¹

I-og odreda:

Njegov pomoćnik žand. potpuk. g. Meštrović Milan;

H-og odreda:

Njegov pomoćnik žandarmer. potpukov. g. Jovanović Velimir;

III-ćeg odreda:

Njegov pomoćnik žandarmer. potpukov. g. Cvijanović Vladimir;

IV-og odreda: -

Njegov pomoćnik žandarmer. major g. Radaković R. Ignjatije;

V-og odreda:

Njegov pomoćnik major g. Mlakar Aleksandar;

VI-tog odreda:

Njegov pomoćnik žandarmeriski potpukovnik g. Pajić Marko;

VTI-og odreda:

Njegov pomoćnik žandarmeriski potpukovnik Lubardić Živko;

Vni-og odreda:

Njegov pomoćnik žandarmeriski major g. Živanović Jeremija.

Kada IV, V, VI i VII odred izbiju na liniju Aranđelovac—Topola—Rača—Svilajnac uhvatiće vezu sa četničkim odredom g. Koste Pećanca i na toj liniji sačekaće blagovremena naređenja za dalji rad.

Rad odreda nije ograničen samo na napred predviđenoj teritoriji. Svoj rad mogu prenositi i na susednu teritoriju, ukoliko koje poterno odeljenje bude u dodiru sa banditima.

U svim sreskim i drugim većim mestima nalaze se žandarmeriska poterna odeljenja pod komandom žandarmeriskih oficira i podoficira. Ova poterna odeljenja sadejstvovaće sa odredima u njihovim reonima.

Upravne vlasti dužne su, prema izdatim im naređenjima, da komandantima odreda i starešinama poternih odeljenja stave

¹ U originalu nije naznačen nijedan komandant odreda. (P'im. red.)

na raspoloženje sve potrebne podatke o kretanju pojedinih bandi, njihovoj jačini, naoružanju, logorima, bivacima i o njihovim vođama.

Prema prikupljenim podacima o stanju na terenu, koje će komandanti odreda dobiti od upravnih vlasti i žandarmerijskih starešina na terenu, preduzeti sledeće:

1. —• Od upravnih vlasti zatražiti potpuno sigurne i odvažne ljude, kojima staviti u dužnost da kao pregovarači dođu u dodir sa ljudima koji se nalaze u šumi sa bandama i da ih pozovu na povratak kući, odnosno predaju vlastima. Ovi pregovarači mogu obećati svima onima koji se žele povratiti kući da im se neće ništa desiti ako do sada nisu učinili ni jedno teže krivično delo.

One koji se predaju, a da ne bi bili izloženi napadima bandita i komunista, prikupiti na jedno mesto i osigurati ih.

2. — Sve starešine da razvijaju što jaču obaveštajnu službu u cilju saznavanja logora, bivaka i kretanja bandi. U tom cilju mogu komandanti odreda i vodnici (vođe poternih odeljenja) isplaćivati nagrade ovim licima do 500 dinara. Kad se sazna za mesto boravka bande, smišljenom koncentracijom ljudstva napasti bandu i uništiti. Približavanje logorima vršiti u najvećoj tajnosti, a napad izvršiti u samu zoru.

3. — U slučaju saznanja za kretanje bande, odmah izvršiti koncentraciju ljudstva prebacivanjem kamionima, i nastati da se što pre dođe u dodir sa bandom radi stupanja u borbu i njenog uništenja.

4. — U borbama sa banditima ima se uhapsiti svaki onaj koji se preda i grupno kamionima ili automobilima, prebaciti za Beograd.

5. — U toku noći postavljati zasede na mestima za koje ima sigurnih podataka ili verovatnoće da će banda naići.

6. — Odmah po čišćenju terena od bandi uspostaviti opštinske vlasti i žandarmerijske stanice. Žandarmerijske stanice da ne bude slabije od 20 žandarma, a žandarme dobro naoružati, pored pušaka i bombama i jednim do dva puškomitraljeza.

7. — Žandarmi sa reona vodova: Kučevo, Petrovac, Žagubica, Despotovac, Jagodina, Kragujevac, Gruža, Gornji Milanovac, Rudnik, Kosjerić i Ljubovija imaju svoju akciju upraviti u pravcu teritorije na kojoj operišu odredi, kako komunističke bande ne bi bežale na njihovu teritoriju.

8. — Komandanti odreda imaju se postarati za ishranu odreda na terenu tako da im se hrana bezuslovno kuva dok su na jednom mestu, a za vreme pokreta da im se obezbedi rezervna suva hrana.

9. — Pitanje dnevnice za ljudstvo regulisaće se naknadno.

10. — Da starešine obaveste sve potčinjeno ljudstvo da svakom ko uhvati živog ili ubije kojeg odmetnika ili komunistu — razbojnika, pripada tri hiljade novčane nagrade, a za vođu 25.000 dinara. Jedno lice može da dobije više nagrada.

11. — Svakom odredu pridodat je po jedan do dva kamiona za prebacivanje ljudstva.

12. — Za svaki odred biće određen po jedan lekar sa ručnom apotekom.

13. — Saradnja sa četnicima i omladinom pokreta »Zbor« treba da je najtešnja. Saradnja sa ovima sastoji se u sledećem:

Svi četnici i omladinci koji dejstvuju na teritoriji odreda potčinjeni su komandantu odreda. Komandant odreda je taj koji će naređivati sve što treba da se radi na terenu, a njegova naređenja ima da izvršuju svi četnici i omladinci.

Ishrana četnika i omladinskih odeljenja biće zajedno sa odredom. Komandanti odreda kupovaće namirnice bilo od trgovaca gde se to može, bilo na terenu od predsednika opština ili kmetova, i ovim odmah isplaćivati uzete namirnice. Isplate vršiti na priznanice koje će potpisivati najmanje dva prisutna.

Pošto se raščisti teren, komandanti odreda, u sporazumu sa upravnom vlašću i predsednicima opština, formiraće kod svake opštine miliciju jačine najmanje 10 ljudi. Za starešinu odrediti jednog otresitog čoveka iz mesta, po mogućnosti podoficira.

Svaki oficir, žandarm, četnik, milicionar, koji bude sarađivao u odredu mora biti snabdeven legitimacijom. Obrasce legitimacija primiće komandanti odreda, koji će ih popuniti i izdati ljudstvu.

14. — Pošto se žeh postići potpun uspeh čišćenja teritorije od razbojničko-komunističkih bandi, ostavlja se slobodna inicijativa starešini prema prilikama na terenu.

15. — Nemarnost, slabu zauzumljivost ih slabo požrtvovanja starešina smatraću kao sabotažu, dok će požrtvovani rad biti pohvaljen za primer ostalima. Za uspehe davaće se i novčane nagrade.

16. — Komandanti odreda slaće svakodnevno izveštaje o događajima u toku dana za predsednika vlade i ovu komandu. Ove izveštaje slati preko sreskih načelnika, pa i onda ako su isti negativni.

Kod svakog odreda mora biti jedno hce koje govori dobro nemački radi eventualnog održavanja veze sa nemačkim vojnim vlastima«.

Dostavlja se prednje na postupak i izvršenje.

Sa ovim naređenjem stavljaju se van snage naređenja **ove** komande Pov. J.B.Br. 96 od 3 i 104, od 7 septembra 1941 godine.

Dostavljeno svima komandirima
i blagajniku.

Zastupa komandanta
potpukovnik,'

BR. 149

IZVEŠTAJ KOMANDE NEMACKIH TRUPA „LXV“
OD 8 IX 1941 GOD.

Telegram LXV više komande

Zapovedniku oružane sile (Štab 12 armije) Ic

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 8 SEPTEMBRA 1941

714 pešadiska divizija:

1. Pola oklopnog voza br. 23 osigurava kod Male Krsne popravku železničke pruge na razorenom mestu.

2. Po naređenju zapovednika Srbije, u Banatu, u Mokrinu. Melencima, Humanima, 721 pešadiski puk obesio je, za odmazdu. 10 komunista.

LXV VIŠA KOMANDA Ia
c.-

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 150

IZVEŠTAJ ŠEFA NEMAČKE OKUPACIONE UPRAVE
U SRBIJI OD 9 IX 1941 GOD.

P o v e r l j i v o

Telegram Zapovednika Srbije od 9 IX 41 19,45 časova
Zapovedniku oružane sile na Jugoistoku (Štab 12 armije) Ia

9 IX DNEVNI IZVEŠTAJ

1. Delatnost oružane sile

8 IX u Petrovgradu pronađeno komunističko slagalište
oružja. Atentatori na rudnik »Trepča«, kod Kos. Mitrovice, po-
hvatani su i biće obešeni.

••«

3. Banditska delatnost

8 IX na putnički parobrod »Kraljica Marija« banditi su
pucali između Beograda i Šapoa — 3 ranjena.

ZAPOVEDNIK SRBIJE
Vojni štab Ia

**Za tačnost
Roessler s. r.
poručnik**

BR. 151

IZVEŠTAJ NEMACKOG PORUČNIKA DZAACKA
OD 9 IX 1941 GOD.

m/738 peš. puka
Por. Dzaack 9/738 peš. puka

Mesto štaba, 9 IX 41

718 peš. divizija
primij. 12 sept. 1941

Br. 376/41

1 priL ... 80 ...

Referat Ia

718 PEŠ. DIVIZIJI

Predmet: Ukupan izveštaj o akciji 9 čete 738 peš. puka, kao i delova 10 i 12 čete 738 peš. puka u vremenu od 31 Vm do 6 IX 41.

U nedielju 31 Vm 41 čuo sam jaku pušчанu i mitraljesku vatru sa pravca Loznice. U 11,30 č. pošao sam putničkim automobilom prema Loznici u pratnji potporučnika Franza, nižeg lekara dr-a Bauera i jednog tumača. Na 2V2 km pred Loznicom na nas je pucano jakom pušчанom vatrom s obe strane puta i iz okolnih kuća. Odmah smo odgovorili vatrom iz mašinskih pištolja i pokušah smo da se probijemo dalje povećanom brzinom. Sa nekoliko puščanih pogodaka razmrskano je zaštitno staklo na automobilu, a šofer smrtno ranjen. Ja sam sam bio okrznut po levoj ruci. Auto je sleteo u levi jarak kraj puta, i mi smo svi poispadali. Potporučnik Franz dobio je pri tome potres mozga, a ustanovio sam da je i tumač

teško ranjen u levu nogu. Dr. Bauer i ja odgovorili smo odmah vatrom, dok je otoporječnik Franz ležao u jarku potpuno bez svesti. Kako je vatra ustanika bila jaka, to sam odlučio da se povučem. Iako sam bio opkoljen i pošto je d-r. Bauer izgubio vezu sa mnom, ipak sam, i pored jake neprijateljske vatre, uspeo da se probijem do Koviljače. Dr. Bauer je u oekstvu slomio nogu u članku. Pošto mi je bataljon na moje traženje za pojačanje stavio odmah na raspoloženje 12 četu, preduzeo sam, s komandir-rom 12 čete potporučnikom Thörnerom, u 10,00 čas. protivnapad na Loznicu. Boreći se celim putem, uspeali smo pod jakom mitraljeskom i puščanom vatrom, da stignemo u Loznicu, gde je bila 11 četa. Na putu smo iznenadili 15 naoružanih ljudi, koje smo streljali.

1 IX 41 preduzela je 9 četa, ojačana jednim topom, pod komandom potporučnika Otto-a drugi napad na Loznicu. Pove-đen je još jedan kamion da bi se iz Loznice u Koviljaču pre- vukla eventualno još preostala arhiva, prtljag i municija 11 čete.

12 četa (2 voda) ostala je pod voćstvom ppor. Thörnera za zaštitu garnizona. Na 9 četu uskoro po polasku pucalo se jakom puščanom i mitraljeskom vatrom iz kukuruza uzduž drumu, kao i sa visova jugoistočno. Prednje odeljenje ppor. Winchenbacha uočilo je na putu jednu jedinicu koja mu je išla u susret u rasporedu sličnom nemačkoj četi na maršu s osigu- ranjem. Napred su išla 2 vojnika sa šlemovima, ogrnuti ša- torskim krilima, zatim 1 oficir u šinjelu i kapi, a za njim drugi vojnici odeveni delovima nemačke odeće, jačine oko 2 odelj.

On je izvestio da su njegovi ljudi bih razoružani, odvojeni od njega i odvedeni.

Neposredno posle ove akcije otpočeo je u 15,00 čas. novi napad. Napad je bio odbijen. U međuvremenu smo čuli topovsku vatra sa pravca Loznice i Kozluka. Zrna su padala po visovima oko Koviljače. Svetleće rakete s druge obale Drine ukazivale su mi pristizanje hrvatske oružane sile, čija nam je pomoć bila obećana izveštajem bačenim iz aviona. Ovaj je avion već u utorak i sredu, 2 i 3 IX, mitraljirao položaje na vi- sovima oko Koviljače. 3 IX, između 15,00 i 16,00 čas., kružile su 3 »štuke« oko Koviljače.

Kod ovog odbijenog napada neprijateljski gerilci su se ugnezdili u kućama na putu za Zvornik i u jednoj usamljenoj

kući na ivici šume. Jurišna odeljenja su očistila kuće, i u svemu je uhvaćeno i streljano 12 ustanika.

4. Snabdevanje:

Borbe oko Koviljače pokazale su da srpski ustanički pokret raspolaže dobrim voćstvom. Zemljište i nacionalni karakter pružaju izvanredne uslove za gerilski rat, saradnja celog stanovništva vanredno olakšava izviđačku i obaveštajnu službu.

DZAACK s. r.
poručnik

BR. 152

IZVOD IZ IZVEŠTAJA ŠEFA NEMAČKE POLICISKE
SLUŽBE OD 11 IX 1941 GOD.

Sef policije bezbednosti i SD

Berlin, 11 sept. 1941

— IV A 1 — B. **br.** 1 B/41 gRs. —
Državna tajna!

IZVEŠTAJ O DOGAĐAJIMA U SSSR Rr. 60¹

B a l k a n

Srbija:

Pojačan ustanički pokret u trouglu Drina—Sava i u prostoru oko Lazarevca. Jača prikupljanja ustanika oko Gor.² Opšti i mnogobrojni prepadi i akti sabotaže, pre svega na železnice. Železnička pruga Beograd—Niš još nije popravljena.

Kao mera odmazde razoreno je do temelja jedno selo severno od čačka, u kojem je 5 IX izvršen prepad na jedno vojno motorno vozilo.

¹ Izvod iz 16 strane originala

* **Verovatno** oko Gor. Milanovca. (Prim, red.)

BR. 153

IZVEŠTAJ USTAŠKOG OFICIRA ZA VEZU KOD
NEMAČKE OKUPACIONE UPRAVE U SRBIJI
OD 12 IX 1941 GOD.

Prijavni ured hrvatskog domobranstva

V.T. 214

12. rujan 1941

Zemun

Žurno!

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
ZA GLAVNI STOŽER — OPERATIVNI ODJEL

Na dan 10. rujna oko 9 sati zamoljeni smo brzoglasno iz ureda vojnog zapovedništva Srbije, da hrvatski časnik za vezu satnik Lončarević dođe istog dana u 11 sati na jednu konferenciju kod vojnog zapovednika Srbije i da o tome po mogućnosti izvjesti i mađarskog časnika za vezu. — Satnik Rogoz koji je primio ovaj brzoglasni nalog odmah je o tome pismeno izvjestio satnika Lončarevića i ovo pismo poslao po stožernom naredniku Bogojeviću, koji ga je odneo motornim kotačem u Beograd i predao na vrijeme satniku Lončareviću, koji je primiče pisma i potvrdio. Kako sam pretpostavljao mogućnost da satnik Lončarević ipak na vrijeme ne stigne, to sam otišao i ja kod vojnog zapovednika Srbije. Satnik Lončarević došao je kod vojnog zapovjednika Srbije tek u 12 sati i ako mu je nalog predat blagovremeno, te sam stoga u 11 sati bio primljen ja, bugarski časnik za vezu generalmajor Dimitrije Stančev i italijanski časnik za vezu potpukovnik Migliorati.

Od strane Njeraaca bio je osim generala Dankelmana prisutan i glavar stožera podpukovnik von Gravenhorst i državni savjetnik Dr. Turner.

General Dankelmann dao nam je slijedeću službenu izjavu:

»Po želji srbskih komesara postavio sam novu vladu na čelu »mit dem edlen Soldaten Generaloberst Milan Nedić«, ¹ sa zadaćom da uspostavi red i mir u Srbiji, jer nije zadaća njemačkih posadnih tropa da se bore protiv komunista.

Odobrio sam pojačanje oružništva i postavljanje milicije rad: borbe protiv komunista.

Sve to učinio sam iz vlastitih pobuda i svojom inicijativom.

U susjednim državama, pa i u Njemačkoj pronijeli su se glasovi da Srbija dobiva svoju vojsku sa teškim oruđima. Tačno je samo to, da ta milicija ima samo puške, ručne bombe i lake strojne puške, a sve drugo, kao na pr. postavljanje srbskog topništva ili zrakoplovstva, je samo izmišljotina. Kada bude potreba intervencije topništva ih zrakoplovstva, tu ulogu će izvršiti njemačko zrakoplovstvo odnosno topništvo.

Sva formiranja vrše se u Beogradu na predlog ministra predsjednika, a po mome odobrenju. Isto tako upotreba i upućivanje trupa ove milicije vrši se po mojim zapovjedima.

Po završenoj akciji čišćenja komunista, biti će u svakom sjedištu banovine i sreza (kotara) t.j. u 25—27 kotareva postavljeno po jedno odeljenje milicije jačine do 150 momaka, sa zadaćom čuvanja drž. zgrada, objekata želj. pruge, a po potrebi i kao pohodna jedinica dotičnog kotara.

Molim da ovo saopćite na nadležnom mjestu«.

Satnik Lončarević i mađarski časnik za vezu bili su primljeni kod generala Dankelmana u 12 sati i isti je vjerovatno podneo službeni izvještaj o saopćenju koje je tamo primio.

Prema informacijama sa kojima raspolažemo, a koje sada provjeravamo Srbiji je odobreno i formiranje od 12 poljskih i 6 brdskih baterija, te do 1. listopada ima biti formirano 30.000 Srbske »milicije«, a slijedećeg mjeseca t.j. u listopadu još 35.000 momaka. — Prema gornjoj službenoj izjavi generala Dankelmana u Srbiji bi se formiralo svega oko 4.000 momaka, što se sa već do sada izvršenim formiranjem ne slaže, pa je prema tome izvršeno neko formiranje bez znanja generala Dankelmana,

¹ U prevodu znači: »Sa plemenitim vojnikom armiskim generalom Milanom Nedićem« (Prim, red.)

ili je on dao ovu izjavu radi umirenja susjednih zemalja. Izgleda da je u nekim mađarskim novinama izašla notica o formiranju srbske vojske, što je vjerovatno i ponukalo generala Dankelmana na davanje gornje izjave.

Poznato nam je da je 7. rujna upućeno teretnim samovozima za Šabac odred srbske milicije jačane 300 momaka, a 8. rujna brodom »Kr. Marija«, 450 srbskih oružnika. Taj je brod od četnika-komunista na putu od Beograda do Šapca napadnut i zapaljen, a srbski oružnici i putnici zarobljeni su.

Isto tako poznato nam je da su na putu od Beograda u Šabac potopljeni brodovi remorkeri »Slovenija« i »Velebit«, kao i mah motorni brod »Boško Jezdić«. Ove informacije dobili smo od jednog predstavnika njemačkog parobrodskog društva D. D. S. G., a provjerili smo njihovu istinitost i drugim načinima.

Poznato nam je da je 7. rujna upućen odred srbske milicije jačine oko 1.000 momaka u Svilajnac, koji je bio 24 sata u rukama četnika, te su isti opljačkali u Svilajncu poštu (odneli 50.000 dinara), spalili sve spise poreznog ureda i suda, te odveli sa sobom 12 ljudi, među njima i nekog popa Branka. Istom prilikom ubili su u Svilajncu 5 ljudi.

Željeznički promet u Srbiji sasvim je u prekidu. Teretni vlakovi se uopće ne mogu puštati, jer iste napadaju četnici. Promet vlakova po redu vožnje uopće ne postoji, radi čestih kvarova objekata na prugama i napadima na vlakove.

Prema izjavama nekih četnika Srba, može se zaključiti da eksperiment sa vladom i postavljanjem srbske vojske neće uspjeti, jer su neredi u Srbiji poprimili tolike razmjere, da nemožemo vjerovati u njihovo ugušđivanje sa sadanjom brojčano slabom njemačkom posadom ih novoformiranom srbskom milicijom. Časnici Srbi vrlo nerado odlaze u ovu srbsku vojsku; razni generalski sinovi i sada dolaze do kobnog uticaja, izvlače se od služenja ili su došli na mjesta gde nisu izloženi nikakvoj opasnosti. To je već sada izazvalo neraspoloženje kod onih koji nisu povlašćeni, te se mnogi, koji su našli do sada ma kakvog namještenja izvan vojske, odriču i ne žele stupati u istu.

Srbska vojska je za sada dobro opremljena: odijelo i oružje je novo, a beriva su im regulirana prema sadanjim životnim prilikama u Srbiji: časnici primaju oko 4.500, a vojnici (većinom dobrovoljci ljetičevci i bivši graničari) imaju oko 2.800 dinara mjesečno, s tim da primaju i dodatak u slučaju njihove upotrebe izvan mjesta gde su formirani.

Prema našim informacijama do sada je formirano oko 8.000 momaka te srpske vojske, odn. »milicije«.

Razaslato:

Uredu Poglavnika,

UredJu Vojskovode,

**Ministarstvu Hrv. Domobr. za Gl. stožer — operativni odjel i
Ministarstvu Vanjskih Poslova.**

M. P.

**Glavar,
Podpukovnik¹**

¹ Potpis nečitak (Prim, red.)

BR. 154

TELEGRAM FELDMARŠALA LISTA NEMAČKOJ
VRHOVNOJ KOMANDI OD 13 IX 1941 GOD.

Poverljivo — za komandante

T E L E G R A M

Vrhovnoj komandi oružane sile (Operativnoj grupi) i Vrhovnoj komandi vojske (Generalštab vojske)

Uznemiravajući razvoj opšte situacije u Srbiji zahteva energične mere.

Prema izveštaju zapovednika Srbije i nova srpska vlada ne zadovoljava. Srpska žandarmerija je u sve većoj meri nepouzdanija. Ustanovljena je veza između ustanika, koje zapovednik Srbije, po mom mišljenju, netačno naziva »komunistima«, i četnika.

Prvi je zahtev čvrsto i jedinstveno voćstvo operacijama, potrebnim za uspostavljanje bezuslovnog autoriteta. Pri tome je neophodno da u jednoj ruci bude sjedinjena sva izvršna vlast, uključujući u to i pravo zapovedanja trupama koje budu angažovane. To može biti samo najstariji trupni komandant. Sadašnja organizacija komandovanja sračunata je na mirne uslove i nikako ne odgovara za današnje nemirne borbene uslove.

Kao naročito povoljna ličnost za ovo dolazi u obzir general pešadije Böhme, koji je istovremeno i odličan poznavalac prilika na Balkanu. On bi se mogao zajedno sa svojim štabom od dosadašnje dužnosti osloboditi za ovaj zadatak.

Samo je po sebi razumljivo da se i u ovom slučaju moraju u potpunosti imati u vidu potrebe četvorogodišnjeg plana. Osnovni uslov za njegovo ostvarenje je sigurnost i red u zemlji.

Za izvođenje borbenih operacija ni u kom slučaju nisu dovoljne nemačke snage u Srbiji, pa ni dovođenjem ojačanog 125 peš. puka. Prema dosadašnjim iskustvima, divizije 15. talasa su za ugušivanje ovoga ustanka, koji poprima opšti karakter, nepodesne, kako po ličnom i materijalnom sastavu tako i po rukovođenju. Za veće operacije nedostaju još i pokretna sredstva za snabdevanje.

Stoga sam prisiljen, iako sam svestan opšte situacije, da predložim hitno dodeljivanje najmanje jedne efikasne operativne divizije pojačane tenkovima.

Zapovednik oružane sile
na Jugoistoku (Stab 12 armije)
Ic/AO br. 6590/pov. od 15 IX 1941
general-feldmarša!
LIST s. r.

Za tačnost
Jilde
generalštabni pukovnik

br. 155

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
na balkanu od 15 ix 1941 god.**

Telegram zapovednika oružane sile na Jugoistoku od 15 IX 41
Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 15 IX 1941

11 IX odbijen je od strane srpske žandarmerije napad bandi na Despotovac (19 km severoistočno od Jagodine).

15 IX uhvaćeno je u Beogradu voćstvo jedne naročite komunističke grupe. 1 komunist je streljan.

15 IX izvršen je prepad na voz s namirnicama kod Lozovika (severno od Vel. Plane) i isti je opljačkan. Streljano je 50 pljačkaša.

**ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU**

Ic/O br. 6590/pov. od 15 IX 1941

Za tačnost
Roessler s. r.
poručnik

BR. 156

ZAPOVEST KOMANDE NEMAČKIK TRUPA „LXV“
OD 15 IX 1941 GOD.

Viša komanda LXV

Odelj. Ia br. 635/41 pov.

Mesto štaba, 15 IX 1941

Z A P O V E S T

125 pojačanom pešadiskom. piuku

1. Prema poslednjim izveštajima situacija je nesigurna na Umci i u Obrenovcu.

Na Umci i u Obrenovcu nalazi se nemačka i srpska policija.

2. Pojačani 125 peš. puk 16 IX 41 u 06,00 č. krenuće u napad preko Obrenovca na Valjevo.

Od Obrenovca produžiti tek pošto se prethodno detaljno pretresu naseljena mesta, koja se nalaze na putu, radi iznalaženja pobunjenika, oružja i municije. Stupiti u vezu s policijom koja se nalazi u naseljenim mestima.

3. Postupati svom oštrinom. Opkoliti i spaliti mesta koja pružaju otpor.

4. Tumači će se dodeliti.

5. S Višom komandom LXV održavati vezu preko srednjeg radio-odeljenja na 1167 KHZ, što će se javiti pojačanom 125 peš. puku.

Svakog sata javljati mesto i situaciju.

6. Pojačani 3 bataljon 125 peš. puka stiže, počev od danas u podne, u Beograd i stavlja se puku na raspoloženje.

BADER s. r.
general artiljerije

BR. 157

IZVEŠTAJ ŠEFA NEMAČKE OKUPACIONE UPRAVE
U SRBIJI OD 15 IX 1941 GOD.

Radiogram zapovednika Srbije od 15 IX 1941 14.40 časova
ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE (Štab 12 armije) Ia

Dnevni izveštaj

1. Bez promene.

2. 15 IX govor preko radija predsednika vlade srpskom narodu s pozivom da svi ustanici polože oružje, da se vrate iz šuma i da se obustave sve akcije sabotaže, kao i da se prestane s neprijateljskim držanjem prema okupacionim trupama (rok do 17 IX 1941).

5.

14 IX ustanici pustili u stanici Lozovik (pruga Mala Kr-sna—Lapovo) lokomotivu da naleti na teretni voz s namirnicama. Stanovništvo pljačka voz.

7. 15 IX u Beogradu uhvaćeno voćstvo jedne specijalne komunističke grupe. Streljan komunist zbog ponovnog rada na propagandi. Dva prepada na srpske autobuse kod Požege i južno od Topole.

Za tačnost
Roessler s. r.
poručnik

ZAPOVEDNIK SRBIJE, VOJNI ŠTAB Ia

BR. 158

HITLEROVA NAREDBA FELDMARŠALU LISTU
OD 16 IX 1941 GOD.

Poverljivo — za komandante

Vođa

i Vrhovni zapovednik oružane sile
OKW (WFSt) Odelj. L (I op.) br. 44.1538/41
g. K. Chefs

Glavni stan Vođe, 16 IX 1941

1. **Stavljam u dužnost zapovedniku oružane sile na Jugoistoku** general-feldmaršalu Listu da uguši ustanički pokret u prostoru Jugoistoka.

Pre svega radi se o tome da se u srpskoj oblasti osiguraju saobraćajne linije i objekti važni za nemačku ratnu privredu, a potom da se najoštrijim merama za duže vreme uspostavi poredak.

U Hrvatskoj (do demarkacione linije) ima da se protiv bandi preduzmu mere, koje se po sebi nameću, sporazumno sa hrvatskom vladom, preko nemačkog generala <u Zagrebu.

2. Za **sve vreme sprovođenja** ovih zadataka stavljaju se sve vojne jedinice, koje se nalaze u krajevima ustanka i one koje će se naknadno dovesti, pod komandu komandujućeg generala XVTH arm. korpusa generala pešadije Böhme-a. Jedino **on** ima izvršnu vlast u krajevima ustanka, u duhu upiutstva za-

povednika oružane sile na Jugoistoku. Potrebe četvorogodišnjeg plana imaju se načelno uzeti u obzir.

3. **Vrhovna komanda vojske** uputiće na srpsku teritoriju, sem daljih posadnih trupa (isto tako i u Hrvatsku), najpre jednu pešadisku diviziju, oklopne žel. vozove i trofejne tenkove, a izvršiće pripreme za dovođenje, u slučaju potrebe, još jedne divizije, čim takva jedna bude slobodna na Istočnom frontu.

O preduzetim merama molim da se do detalja izvesti Vrhovna komanda oružanih snaga.

4. Vrhovna komanda vazduhoplovstva, kao i dosad, potpomagaće akcije u predelu ustanka raspoloživim za to snagama, a zapovedniku oružane sile na Jugoistoku naznačiće jednog komandanta za taktičku saradnju sa generalom Böhme-om.

5. **Mađarske, rumunske i bugarske** suvozemne i vazduhoplovne snage ne mogu se upotrebiti za operacije bez prethodnog odobrenja Vrhovne komande oružane sile, ali se ponuđeni mađarski i rumunski čamci mogu pored Dunavske flotile upotrebiti za osiguranje **saobraćaja Dunavom**. Njihovi zadaci imaju se regulisati, uz odgovarajući raspored nemačke flotile, tako da se izbegne njihov međusobni dodir.

Upotreba hrvatskih snaga u hrvatsko-srpskom graničnom prostoru odobrena je od strane hrvatske vlade i prema tome one se mogu koristiti.

Italijanska Vrhovna komanda biće obaveštena o predviđenim merama i umoljena da u dogovoru sa zapovednikom oružane sile na Jugoistoku preduzme odgovarajuće mere u italijanskoj okupacionoj zoni.

6. **Ministarstvo spoljnih poslova** sprovede zajedničku političku akciju balkanskih država protiv komunističkih voćstava u tim zemljama.

Zapovednik oružane sile na Jugoistoku biće o tome detaljnije obavešten putem pretstavnika Reich-a.

A. HITLER s. r.

Der Führer
und Oberste Befehlshaber der Wehrmacht
WM/WM/WM/WM/WM (I) Sp: Nr. 44 193/41
an: Chiefo

P.L.M., den 16.9.1941

22. September 1941
aufgetragen

- 1.) Ich beauftrage den Generalstabschef der Wehrmacht, Generalstabschef der Wehrmacht, mit der Sicherstellung der Aufstandsbekämpfung im Ausland.

Es kommt zunächst darauf an, in solchen Fällen die Verhältnisse und die für die deutsche Kriegswirtschaft wichtigen Objekte zu sichern und dann auf weite Sicht im Ausland mit den schärfsten Mitteln die Ordnung wiederherzustellen.

In London (bis zur Besatzungslinie) sind die gegenwärtigen deutschen Botschaften in London mit der deutschen Regierung durch Vermittlung des deutschen Generals in London zu treffen.

- 2.) Für die Bestandteile der Wehrmacht dieser Art sind alle in Aufstandsbekämpfung befindlichen, bestehende oder zu bildende Kräfte des Heeres unter dem Befehl des kommandierenden Generals des VIII. A.L., General der Infanterie Böhm, aufzustellen. Dieser ist in Aufstandsbekämpfung nach Anweisung des A.L. West die vollständige Bewilligung. Alle militärischen und zivilen Dienststellen sind innerhalb der angegebenen Grenzen zu sein.

BR. 159

NAREDBA NAČELNIKA ŠTABA NEMAČKE VRHOVNE
KOMANDE OD 16 IX 1941 GOD.

Načelnik štaba
Vrhovne komande
(Br. 888/41 g. Kdos)
WFST/Gdelj. L. (W/Qu)
Br. 002060/41 g. Kdos

Glavni stan Vode, 16 IX 41

Komunistički ustanički pokret
u okupiranim oblastima.

1. Od početka pohoda protiv Sovjetske Rusije izbio je 5 komunističkih ustaničkih pokreta. Oblici pokreta razvijaju se počev od propagandističkih mera i napada na pojedinačne pripadnike nemačke oružane sile, pa sve do otvorenog ustanka i široko razvijenog partizanskog rata.

Utvrđeno je da je u pitanju jedan masovni pokret jedinstveno rukovođen iz Moskve; ovome treba pripisati odgovornost za naizgled beznačajne incidente u oblastima dosada inače mirnim.

S obzirom na mnogobrojne političke i ekonomske zategnutosti u okupiranim krajevima treba voditi računa o tome da nacionalistički i ostali krugovi iskorišćavaju ovu priliku da bi, priključiv se komunističkom ustanku, izazvali teškoće nemačkim okupacionim snagama.

Na taj način nastaje sve veća opasnost za nemačko vođenje rata, koja se za sada ispoljava u obliku opšte nesigurnosti po posadne trupe i koja je već dovela do toga da su se morale odvajati snage protiv glavnih žarišta ustanka.

2. Dosadašnje mere preduzete za suzbijanje tog cpšteg komunističkog ustaničkog pokreta pokazale su se nedovoljnim.

Vođa je sada naredio da treba svuda primeniti najoštrije mere, kako bi se pokret ugušio u najkraćem roku.

Samo na taj način, koji se uvek uspešno primenjivao u istanji podizanja moći velikih naroda, može se ponova uspostaviti mir.

3. Pri tom se ima postupiti prema ovim smernicama:

a) Svaki ajkt uperen protiv nemačke okupacione vojne sile, bez obzira na bliže okolnosti pojedinih slučajeva, mora se svesti na to da je komunističkog porekla.

b) Da bi se nemiri ugušili u začetku, moraju se pri prvoj pojavi bez odlaganja primeniti najoštrije mere, da se na taj način silom sprovede autoritet okupacione sile i spreči dalje širenje. Pri tome imati u vidu da jedan čovečji život u dotičnim zemljama često ne vredi ništa i da se zastrašujuće dejstvo može postići samo neobičnom svirepošću. Kao odmazda za život jednog nemačkog vojnika mora se u tim slučajevima uzeti kao opšte pravilo, da odgovara smrtna kazna 50—100 komunista. Način izvršenja smrtno kazne mora još pojačati zastrašujući efekat.

Obrnut postupak, tj. zadovoljiti se u početku srazmerno blagim kaznama i pretnjama sa pooštrenim merama u cilju zastrašivanja, — ne odgovara gornjim načelima i stoga ne primenjivati ga.

c) ...

d) Domaće oružane snage načelno se neće moći upotrebiti pri sprovođenju ovakvih nasilnih mera. Njihovo ojačavanje povećava opasnost za sopstvene trupe, te od toga odustati.

Nasuprot ovome mogu se obilno dodeljivati premije i nagrade, da bi se na podesan način obezbedila pomoć od strane stanovništva.

e) ...

4. ...

Za tačnost izvoda
Fantmueller s. r.
generalštabni kapetan

KEITEL s. r.

BR. 160

IZVEŠTAJ NAČELNIKA ŠTABA NEMACKE
OKUPACIONE UPRAVE U SRBIJI OD 16 IX 1941 GOD.

Zapovednik Srbije
Vojni štab
Odelj. Ia/B br. 166/41 pov.

Beograd, 16 IX 1941

P o v e r l j i v o

Predmet: Ustanički pokret

1. Ustanički pokret, koji se sve više širi i raste usled privremenih vojničkih uspeha ustanika, može se efikasno i uspešno suzbiti samo ako se može razlikovati prijatelj od neprijatelja. odnosno krivac od nedužnog. Razvoj ustanka bio je ukratko ovaj:

- a) Na Balkanu je već decenijama poznato zlo banditizma.
- b) Početak pojačane komunističke agitacije i komunistički atentati radi ometanja nemačkog snabdevanja pri početku ruskog rata.
- c) Obrazovanje komunističkih bandi delom pod vojnim vođstvom).
- d) Potstreknuti delimično uspešnim borbenim akcijama komunista, obrazuju i nacionalno nastrojeni Srbi borbene odrede protiv Nemaca.
- e) Saradnja komunističkih i nacionalnih bandi.
- f) Aktivna borba obeju vrsta bandi (delimično združene) protiv nemačke vojne sile.

2. U jugoistočnoj Srbiji, na području Feldkomandanture u Nišu, nalaze se, pored bandi koje se bore protiv Nemaca, i nacionalno-srpske bande Koste Pećanca. Ovaj sa svojim ljudima podržava srpsku vladu i pomaže nemačke okupacione trupe i srpsku vladu da bi svoju otadžbinu sačuvao od građanskog rata.

Feldkomandantura Niš dozvolila je pristalicama Koste Pećanca da nose oružje.

Oružje mogu nositi samo javno. Pristalice Koste Pećanca su uniformisane, koliko god je to moguće i imaju objave kojima se mogu legitimisati kao pripadnici grupe Koste Pećanca. Oni su jedini priznati četnici. Oni hoće borbu protiv komunista i u pojedinim slučajevima su se, izgleda, stvarno i borili protiv komunista.

Sem toga, južno od Niša nalazimo komite koji su se dosada prema Nemcima prijateljski ophodili. Postupanje s obema ovim grupama mora biti takvo, da one i nadalje sačuvaju poverenje u nemačko voćstvo i da one same unište komunizam u svojim sopstvenim redovima.

Upozoravamo na uputstvo Feldkomandanture Niš br. 353/41 pov. od 11 IX 41: »Držanje prema četnicima«. Uputstvo je priloženo ovom aktu.

3. Nasuprot ovome, na području ustanka, između linije Obrenovac—čačak—Mitrovica i Drine (zaključno s lukom Sava—Drina), nalazimo bande koje se takođe delom nazivaju četničkim, ali koje se nisu potčinile ni Kosti Pećancu niti vladi. Borbe kod Loznice i Krupnja, kao i pojedine neprijateljske akcije zapadno od Užica i kod Mitrovice, jasno su pokazale da ove bande rade zajednički s komunistima i da istupaju protiv nas kao neprijatelji, otvoreno s oružjem.

4. Trupama treba sad bez sumnje objasniti da se u ovom prostoru svaki Srbin (izuzev žandarmerije i finansiske straže) koji se zatekne s oružjem u ruci ili koji pomaže komunističke i ostale bande ima smatrati za našeg neprijatelja i mora se uništiti.

Komunisti i prema nama neprijateljski raspoložene nacionalno kamuflirane srpske bande na području ustanka tako su se u poslednje vreme organizovale, da se već može govoriti o neprijateljskim jedinicama.

Njihova formacija zna za čete i bataljone, koji su često pod odgovornim voćstvom bivših srpskih oficira. Naoružanje je tako podešeno, da pojedine čete imaju po mogućstvu istu vatrenu moć. Utvrđeno je da u jednoj četi ima 7 lakih mitraljeza; utvrđeno je i veći broj teških mitraljeza. U pojedinim četama nalaze se još mnogobrojni nenaoružani ljudi, koji kao smena dobijaju oružje od slučaja do slučaja.

6. U drugim krajevima Srbije prilike su sada takve, da su tamo protiv nemačke vojne sile kao neprijatelji dosad istupile samo komunističke bande.

7. Na osnovu »Uputstva Komunističke partije Srbije za gerilski rat«, koje je 13 IX razdeljeno svima ustanovama i jedinicama u delokrugu zapovednika Srbije, kao i na osnovu njegove dopune pojedinim naređenjima za unutrašnju službu četa i bataljona, kojima raspolažemo, mora se računati s tim, da se naročito u području ustanka, prema nama nalazi do u tančine dobro organizovani neprijatelj.

Za zapovednika Srbije
načelnik štaba
GRAVENHORST s. r.
generalštabni potpukovnik

br. 161

**izveštaj šefa nemačke okupacione uprave
u srbiji od 16 ix 1941 god.**

Prilog 52, K¹ 16/IX

**ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Štabu 12 armije) Ia**

Dnevni izveštaj

1. Proglas ministra predsednika Nedića, pošto je očigledno imao dobro dejstvo, ponovljen je preko radija. Rastura se lecima.

2. Propis o civilnim prekim sudovima u prilogu.

3. Opkoljeno postrojenje Barič (istočno od Obrenovca) oslobođeno je pomoću »štuka«. Zbog zločinačkog napada na vojnike na železničkoj stanici Beograd—Topčider, za odmazdu streljano je 50 okrivljenih komunista.

4. S uspehom su upotrebljeni, južno i jugoistočno od Beograda, protiv komunista delovi novoformirane žandarmerije (uz to 40 srpskih žandarma, koji su kod Sapca bili podbacili). 12 IX odbijen je napad jedne jače bande na srpsku žandarmerisku stanicu Žagubica (40 km jugoistočno od Petrovca). 13 IX izvršen je prepad od strane bandi na Varvarin (20 km južno od Paraćina), razoružano je 12 žandarma.

5. 14 IX usled izvršenih atentata od strane bandi na 3 železničke stanice (Beograd—Niš) saobraćaj teče na mahove. 15

¹ Paraf K (Kogard) (Prim, red.)

EX izvršen je kod Durinaca prepad na putnički voz na pruzi Beograd—Mladenovac. 15 IX razrušen je most na pruzi Kraljevo—čačak. Saobraćaj je moguć samo prekrćavanjem. 15 IX ponovno je znatno poremećen telefonski saobraćaj u pravcu jugoistoka; moguć je samo do Niša.

6. Vlada vrši prečišćavanje u upravi.

7. 14 IX izvršen je vatreni prepad mitraljezima na ljudstvo za osiguranje svetionika na levoj obali Save kod Boljevca (20 km jugozapadno od Beograda). 15 IX ubila je straža u Beogradu 2 sumnjiva Srbina. 15 IX izvršen je prepad od strane bandi na 9 opština.

15 IX jako prikupljanje bandi oko Milanovca (na Dunavu). Usled toga je ozbiljno ugrožen saobraćaj Dunavom, u oblastima sprudova.

8. U postrojenju Barić (istočno od Obrenovca) pojačano je osiguranje. Postrojenje je ponovo osposobljeno za pun pögon. Pucano je na remorker blizu postrojenja. Krmanoš je ranjen. 15/16 IX banditi su pucali na vodovodnu centralu u močvarnom predelu Makiš (jugozapadno od Beograda). Trupa i policija proteruju neprijatelja.

Za tačnost¹

konjički kapetan

ZAPOVEDNIK SRBIJE

Vojni štab Ia/F

16 IX 41

¹ Potpis nečitak (Prim, red.)

BR. 162

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 17 IX 1941 GOD.

Telegram zapovednika oružane sile na Jugoistoku
Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske
DNEVNI IZVEŠTAJ OD 17 IX 1941

3. Protivmere trupa:

125 peš. puk stigao je u Obrenovac. 220 p. t. divizion ubio je 6 bandita kod Trnave (11 km jugoistočno od Topole) i 20 kuća zapalo.

16 IX u Užicu su javno obešena 4 bandita.

17 IX artiljeriskom vatrom rasterane su jake bande jugo-zapadno od čačka. 15 ustanika mrtvih. Sopstveni gubici 2 mrtva i 2 ranjena.

Za tačnost
Roessler s. r.
poručnik

ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU
Ic/AO br. 6633/41 pov. od 17 IX 1941

BR. 163

**inaredjenje komande nemačkih trupa „LXV“
od 18 IX 1941 god.**

Hu¹

Viša komanda LXV Odelj. Ia

Mesto štaba, 18 IX 41

**NAREĐENJE ZA ČIŠĆENJE LUKA SAVE ZAPADNO
OD ŠAPCA I ZA OPKOLJAVANJE PLANINE CER**

1. **Neprijateljske bande** pod voćstvom bivših srpskih oficira terorišu niziju severno od planine Cer sve do Save i Drine. Pretpostavlja se da se voćstvo neprijateljskog ustanićkog pokreta nalazi na Ceru. Javljeno je da i južno od Cera postoji više bandi znatne jaćine.

3. Neprijateljski otpor ima se bezobzirno slomiti. Spaliti sva naselja iz kojih se, ili iz ćije se blizine bude dejstvovalo na nemaćke trupe, ili u ćijoj se blizini bude našlo oruđe i municija. Naroćito paliti zalihe slame i sena, ukoliko postoji sumnja da je u njima sakriveno oruđe ili municija.

Sve muškarce starije od 14 godina pohvatati, odvesti u koncentracioni logor, koji će obrazovati divizija, i tamo ih ćuvati.

Sudeći po dosadašnjim neprijateljskim borbenim postupcima, treba uglavnom raćunati s prepadima na transporte do-tura i manja odeljenja. Ovoj vrsti neprijateljske akcije mođe se efikasno stati na put samo hvatanjem i evakuacijom muškaraca.

KOMANDUJUĆI GENERAL²
General artiljerije

¹ Paraf

² Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

BR. 164

NAREDJENJE NEMAŬKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 19 IX 1941 GOD.

Zapovednik Srbije
Vojni štab Ia
Br. 220/41 od 19 IX 41

Poverljivo — za komandante

Radiogram od zapovednika oruŹane sile na Jugoistoku
od 19 IX 1941

Zapovedniku Srbije
Višoj komandi LXV
Nemačkom generalu u Zagrebu

Naredbom Vođe, vojne operacije u Srbiji poverene su generalu pešadije Böhme-u, komandujućem generalu XVIII armiskog korpusa. Na osnovu naredbe Vođe prenosim svu izvršnu vlast u Srbiji na generala Böhme-a.

Sve komande i jedinice vojske koje se tamo nalaze, ili će doći, biće njemu potčinjene.

Svima vojnim i civilnim ustanovama može on, prema naređenju Vođe, kao jedini nosilac izvršne vlasti, davati obavezna uputstva.

Interesi četvorogodišnjeg plana imaju se pri tome načelno obezbediti. Pri ugušivanju ustaničkog pokreta u hrvatsko-

srpskom graničnom području, izvršna vlast i tu pripada generalu Böhme-u (ukoliko ie to operativno područje) u sporazumu sa hrvatskom vladom (preko nemačkog generala u Zagrebu). Uputstva za izvršenje operacija, za potrebne mere sigurnosti itd. izdavaču samo generalu Böhme-u, koji je odgovoran za njihovo izvršenje.

Zapovednik oružane sile na Jugoistoku Ia
od 18 IX
LIST s. r.
general-feldmaršal

BR. 165

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 20 IX 1941 GOD.

Telegram zapovednika oružane sile na Jugoistoku
od 20 IX 41

"Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske
DNEVNI IZVEŠTAJ OD 20 IX 1941

Stab XVI l korpusa stigao je 19 IX sa manjim svojim delom u Beograd. General Böhme primio je komandu.

1 bataljon 724 peš. puka streljao je u Užicu 165 bandita.

Za tačnost
:Roessler s. r.
poručnik

ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU
Ic/AO br. 6682/41 pov. od 20 IX 1941

BR. 166

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 21 IX 1941 GOD.

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala
u Srbiji

- i

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Štab 12 armije)

— 21 IX (1553) —
Sadržaj: I

1. Vlada Nedićeva nije u stanju da uguši ustanički pokret. Srpski upravni aparat je paralizovan u velikom delu zemlje. Ustanici se sastoje iz komunista, nacionalnih Srba i četnika. Voćstvo je bez sumnje u rukama nacionalnih srpskih oficira. **Jedan deo** četnika pod komandom Koste Pećanca do sada je lojalan prema nemačkim trupama.

2. Vlada zauzima, kako izgleda, energičan stav prema komunistima. Stav nejasan prema ustanicima — nacionalnim Srbima.

3. Kao što je javljeno 20 IX.

4. Mnogobrojni pripadnici bandi oko Kučeva su u srpskim žandarmeriskim uniformama.

5. Prekinuta žel. pruga čačak—Užice. 12 komunista obešeno zbog atentata na voz.

6. Našim, jedinicama je pred Šapcem predato osam zarobljenih nemačkih vojnika koji su ranjeni. 27 **teško ranjenih nemačkih vojnika leže u ustaničkoj bolnici u Loznici. 12 komunista obešeno zbog atentata na žel. prugu Petrovgrad—Pančevo.**

OD OPUNOMOĆENOG
KOMANDUJUĆEG GENERALA
U SRBIJI. I.

Za tačnost Ku¹.

¹ Paraf (Prim, red I

br. 167
referat dr. turnera
od 21 ix 1941 god.

Beograd, 21 septembra 1941

Državni savetnik
dr **Turner**

Gospodinu

GENERALU¹

da se najpokornije izloži.

Zaoštravanje situacije, a naročito činjenica da je određen za akciju gospodin komandujući general XVIII armiskog korpusa, kome je i data izvršna vlast, prisiljava — po mome mišljenju — na potpunu reorganizaciju, ali i na potpuno drugi stav po pitanjima upravnih problema.

Izgleda mi da iz psiholoških razloga nije umesno da se Nedićeva vlada zadrži na položaju u momentu kad trupe (nemačke) preuzimaju izvršnu vlast i kad se za ugušivanje ustanka upotrebljavaju jače vojne snage. Time bi ona pred narodom izgubila svoj dobar glas, što nije bila u mogućnosti da sopstvenim snagama uguši komunistički ustanak, već se poslužila zato okupacionim trupama. Tako bi se bez sumnje u narodu tvrdilo; time bi se stvorilo stanje koje bi onemogućilo saglasnost naroda sa vladom pošto se ustanak uguši.

Stoga nameravam da gospodinu generalu Nediću oprezno predočim, u strogo privatnom razgovoru u četiri oka, da pod-

¹ Pismo ie verovatno upućeno generalu Böhme-u (Prim, red.)

nese zapovedniku Srbije ne samo svoju ličnu već i ostavku cele vlade. Istovremeno bi on pored toga održao govor preko radija, pri čemu bi izložio da je prošlo već nedelju dana otkako je uputio svoj poslednji poziv srpskom narodu. Pošto se, naime, srpski narod oglušio o njegove opomene, to su sad okupacione vlasti uzele u svoje ruke ugušivanje ustanka, pa prema tome on je morao steći ubeđenje kako je njegova misija promašila cilj.

Ovakva bi činjenica osigurala generalu Nediću povlačenje koje bi bilo razumljivo za javnost u svakom pogledu, dok bi se gospodinu zapovedniku prepustila mogućnost da ga po izvršenom čišćenju srpskog prostora opet pozove, ako zapovednik bude mišljenja da bi ponovno trebalo angažovati čoveka od ranga i položaja kao što je general Nedić. Nezavisno od ovoga, mora se uzeti u obzir i to, da će se teško moći uopšte ponovo obrazovati vlada ili da će se i naći ljudi koji bi bili voljni da se prihvate uprave zemlje posle preduzetih mera koje su po sebi neminovne, a po dejstvu svirepe. Ah ovo će ipak biti potrebno stoga, što sopstvene raspoložive snage prosto ne bi bile u stanju da to vrše za duže vreme.

Tome treba još dodati da vlada ne može nikako administrativno dejstvovati sve dok su u toku vojničke mere i dokle god se zemlja ne smiri. Sem toga, moraju se našoj vojnoj upravi dati potpuno određene ruke za vreme dok dolazi do izražaja samo izvršna sila, tj. ne bi se moglo imati obzira prema komersarskoj ili pravoj vladi. Vojna uprava bi objavila upravnu reformu, koja je već u toku, uz istovremeno čišćenje činovništva i odgovarajuće stroge zakone o dužnostima činovnika, kao i protiv korupcije. Sprovođenje bi trebalo silom nametnuti od strane vojne sile, i tako bi se, po čišćenju zemlje mogao staviti srpskim sopstvenim snagama u ruke aparat, kojim bi bile u stanju da vrše upravne funkcije.

Može li se ovim putem, to bi bilo celishodno, takođe i iz psiholoških razloga, da se povuku novo obrazovani policiski odredi sa prostora gde sada dejstvuju. Postoji naime bojazan da će ove snage u momentu vojničke upotrebe izgubiti svoj unutrašnji borbeni elan, kad budu videle da zadatke koji su im povereni izvršuju Nemci i da se silom prilika vojnička akcija okreće i protiv onih snaga kojö pripadaju nacionalnim krugovima. Moglo bi dakle doći do pasivnog otpora, a u najgorem slučaju čak do toga da se ove snage dadu razoružati, čime bi se neprijateljima nemačke sile dalo u ruke čak još i oružje. Povlačenje ovih snaga moglo bi se vrlo dobro obrazložiti i time, što je neobično teško razlikovati na terenu oružane snage i što su uostalom policiske snage potrebnije za osiguranje po život važnih

postrojenja i što će oružana sila sama izvršiti čišćenje. Zahvaljujući tamošnjim jedinicama Koste Pećanca, u jugoistočnom prostoru Srbije, tj. jugozapadno i južno od Niša, nije dosad ispaljen ni jedan metak i vlada potpuni mir. Tamo i nema nemačkih trupa, te bi se Pećančeve formacije mogle tu i dalje starati o redu, miru i sigurnosti kao i dosad.

Dobrovoljci Ljotićeve grupe, koji su se stavili na raspoloženje novoformiranim policiskim snagama i koji su nepobitno odlično dejstvovali, mogh bi i nadalje da vrše akciju čišćenja u prostoru između Beograda i Gradišta, pošto je ovde prvenstveno u pitanju čisto borba za suzbijanje komunizma.

Pojedina ministarstva, a time i njima potčinjena nadležstva vodiče redovno najviše stručni činovnici, koji su u svemu obavezni samo na naredbe vojne uprave.

Što se tiče same akcije čišćenja, smatram — pošto je ugled oružane sile pretrpeo znatne štete usled neuspeha kod Krupnja, Loznice i tu skoro kod Užica, — da je već iz razloga prestiža potrebno da se krajnjom bezobzirnošću postupi bar na jednom određenom mestu, kako bi se ovim primerom zastrašili ostali delovi Srbije. Moje je hćno mišljenje da bi trebalo izvršiti potpunu evakuaciju u prostoru zapadno od Šapca, u luku između Save i Drine. Ovo stoga što je, prema izveštajima i podacima kojim raspolazem a koji se slažu, veći deo muškog stanovništva ovog kraja grupisan u bande i pripada Mihailovićevim bandama koje se nalaze južnije u planini Ceru. Deca i žene održavaju vezu, a staraju se i o snabdevanju. Prema tome mora iskusiti kaznu celokupno stanovništvo, a ne samo muškarci. Ovome treba dodati da je ovo ujedno najplodniji kraj sadašnjeg srpskog prostora i da bi na svaki način trebalo sprečiti da ustanici koriste ma i najmanji deo namirnica koje se tamo nalaze. Kako je inače na pragu zima, pa će, dakle, uskoro biti nemoгуć boravak pod vedrim nebom u planini, to bi potiskivanje žena i dece u južnije puste planine predstavljalo za ustanike,, katastrofu u pogledu ishrane. Oni se, doduše, terorom, pa i dobrovoljno, mogu da snabdevaju sa seljačkih gazdinstava pokrajine, ali nisu u mogućnosti da hrane još i hiljade žena i dece. Ova akcija, na izgled svirepa, jedino jamči, po mom uverenju, da će stvoriti strah i trepet u zemlji i da će zbog zabrinutosti — da i njihova rodbina ne prođe isto tako, osvestiti masu onih koji su nasilno oterani u ustanike, kao i njihove saradnike.

Branje kukuruza u ovom kraju moglo bi se besprekorno i brzo izvršiti pomoću Nemaca iz Banata i Srema, koji su za to u svako doba spremni i voljni, isto tako i obezbeđenje već požnjevene pšenice. Sve bi ovo sa celokupnom stokom trebalo pre-

'baciti u sremsku oblast severno od Save, gde bi to služilo kao rezerva nemačkoj oružanoj sili. činjenica što je to Hrvatska, ne bi smelo da igra nikakvu ulogu, pošto nemačka oružana sila po utvrđenom ugovoru ima potpunu slobodu kretanja u hrvatskom prostoru.

U isto vreme predlažem da se zamoli hrvatska vlada, da se -posedne zapadna obala Drine kako bi se sprečilo da bande pokušaju da upadnu u Hrvatsku; a upad nije samo namera, nego se već, prema izveštajima, izvesne snage i prebacuju. Na taj način bi ustanici u ovim pustim krajevima zimi išli u susret katastrofi, a oružana sila ne bi morala da vrši veće borbene akcije u planinama. U isto vreme trebalo bi zimu iskoristiti s tim da se sva mesta sistematski pročešljaju. Pomoću novca i poverenika, po mome uverenju, vrlo brzo bi se utvrdilo ko je u toku ovih meseci pripadao bandama ili ih pomagao. Ove bi ljude trebalo bespoštedno streljati. Usled ovoga unapred bi otpala svaka mogućnost za ponovno razbuktavanje ustanka u možda još žešćoj meri, a što bi se inače moglo sa sigurnošću očekivati u proleće.

Ujedno s prestankom Nedićeve vlade, izgleda mi, da je hitno potrebno da se izvrši temeljno i oštro čišćenje Beograda, jer odatle nesumnjivo polaze nesmetano konci k ustanicima, i to pomoću u svakom pogledu nepouzdatih elemenata iz redova inteligencije. Stoga bi trebalo ove krugove — počev od najviših lica — bezobzirno pozatvarati i likvidirati u datom momentu. Prvo bi došli u obzir: slobodni zidari višeg stepena, pripadnici Rusko-srpskog, Englesko-srpskog i Francusko-srpskog kluba, članovi Srpskog kulturnog društva, oni koji su novčano pomagali komunističke organizacije, huškački elementi s univerziteta i članovi srpske inženjerske organizacije, za koje se može dokazati da su bili, a naročito njihove mlađe snage, veoma jako komunistički aktivni.

Istovremeno bi trebalo zatvoriti sve aktivne oficire i podoficire, izuzev onih koji su se odmah stavili na raspoloženje Nedićevoj vladi. Mislim da ne bi bilo umesno imati obzira prema onim oficirima, koji su se poslednjih meseci odali nekom zanimanju, pošto su ta lica nesumnjivo uključena bilo na koji način u obaveštajnu službu, jer to odgovara čitavom njihovom osećanju solidarnosti. Takođe bi trebalo izvršiti u pooštrenom obliku hapšenje svih Jevreja, koje je već u toku, a jednovremeno i hapšenje Cigana.

fta kraju, ne kao poslednje, trebalo bi objaviti u Beogradu poziv s rokom od nekoliko časova da se preda sve oružje, municija, eksploziv itd. Beograd bi se za ovo vreme blokirao. Uz

ovo bi trebalo zapretiti da će, pri nalazu oružja i sličnog, biti streljan bez sudskog postupka ne samo sopstvenik oružja nego i sopstvenik kuće. Ovim bi se uspelo da sami sopstvenici zgrada podnesu prijave, da ne bi pali pod udar ove kazne. Tako bi se isključila mogućnost ustanka u samom Beogradu — u kome se može izvršiti sistematski pretres bloka za blokom — a to je utoliko od naročitog značaja, što bi se ustaničkom pokretu oduzela svaka pomoć spolja.

TURNER, s. r.
državni savetnik

br. 168

**ZAPOVEST GENERALA BOEHME-A
OD 21 IX 1941 GOD.**

Poverljivo — za komandante

Odelj. Qu br. 167/41 pov.

K.T.B. Pril. 11 Pm.

Opunomoćeni komandujući
general u Srbiji
Odelj. Ia br. 861/41 pov. Kdos

Odelj. Qu br. 167/41 pov.

ZAPOVEST ZA ČIŠĆENJE LUKA SAVE

1. Javlja se o neprijateljskim bandama koje vode biyši srpski oficiri u luku Save, zapadno od linije Mitrovica, Šabac i južno od ove, u prostranim brdovitim krajevima.

Stanovništvo u niziji između Drine i Save priključilo se ustaničkom pokretu. Žene i deca vrše obaveštajnu službu i snabdevaju bande koje unaokolo krstare.

2. Nizija u luku Drine i Save, koja čini bazu za snabdevanje ustanika, ima se očistiti uništenjem bandi koje se pojave, da bi se ustanicima preseklo dalje snabdevanje iz ovog predela za duže vreme. Bezobzirne mere moraju biti zastrašujući primer, što će se za kratko vreme proćuti po celoj Srbiji.

3. U tom cilju će 342 peš. div. dana X u Y časova izvršiti prelaz Save:

sa jednim pojačanim peš. pukom kod Mitrovice,

sa dva pojačana peš. puka kod Šapca,

i otpočeti čišćenje nizije od Mitrovice prema jugu, a od Šapca u opštem pravcu prema zapadu.

U početku napada, »štuke« ce napasti naselja na severnim padinama planine Cera, sve do puta Šabac, Lipolist, Lješnica (zaključno).

Predviđeno je zatvaranje otseka Drine na zapadnoj obali od strane hrvatskih snaga.

4. Namerava se privlačenje pojač. 125 peš. puka iz Valjeva u predeo istočno ili južno od Cera, radi sadejstva u ovom pot-hvatu.

5. Neprijateljski otpor se mora bezuslovno slomiti.

Sva lica koja učestvuju u borbi ma u kom vidu, imaju se smatrati za gerilce i kao takve tretirati.

Imaju se spaliti sva naselja iz kojih se, ih iz čije se oko-line, puca na nemačke trupe, ili u čijoj se blizini bude našlo oružje i municija.

Sve miuško stanovništvo od 15—60 god. pohvatati i za prvi mah uputiti u sabirne logore za zarobljenike koje će urediti divizija. Ono će se docnije upotrebiti po otsecima za radove, naročito za sečenje kukuruza po poljima duž drumova, kao i za prikupljanje letine.

Celokupno žensko stanovništvo od prvog dana koristiti za iste radove ih prisiliti za druge radove.

Po naročitom naređenju imaju se zarobljenici otpraviti u naročite koncentracione logore severno od Save, koje će ustrojiti zapovednik Srbije; žensko stanovništvo potisnuti prema jugu na Cer, a sela i salaše spaliti, čuvajući pri tome prikupljenu žetvu.

Sva stoka ima se stalno prikupljati u torove koje će urediti divizija neposredno na obema obalama Save.

6. Veza:

a) Telefonske veze: uspostavlja brd. korpusni bataljon za vezu 449 i održava ih preko poštanske mreže. Potrebne priključke u poštanskoj mreži izvršiće kapetan Schlüter, koji je diviziji stavljen na raspoloženje kao oficir za vezu.

b) Radio-veze: Brd. korp. bataljon za vezu 449 staviće na raspoloženje 342 peš. diviziji iedno malo radiorodeljenje F za vezu s opunomoćenim komandujućim generalom u Srbiji. Pokret 22 IX 41.

Svetlosni znaci i znaci raspoznavanja biće dostavljeni telegrafskim putem.

7. Izvidanje iz vazduha. Tražiće divizija neposredno od Škole za slepo letenje (potpukov. Witt) u Zemunu. Vazduhoplovni of. za vezu biće pridat diviziji. Upotrebu »štuka« u hitnim slučajevima tražiti od opunomoćenog komandujućeg **gene**rala u Srbiji.

8. Obaveštavati kao što **je** predviđeno naređenjem opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji Ia br. 128/41 od 21 IX 41.

BÖHME s. r.

BR. 169

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 23 IX 1941 GOD.

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala u
Srbiji

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
23 IX 1941 ...

6. Sopstveni gubici 3 mrtva, 18 ranjenih (istočno od
Užica). U Gradištu 23 ustanika streljana.

OD OPUNOMOĆENOG KOMANDUJUĆEG GENERALA
U SRBIJI Ia

Za tačnost
Kn¹

¹ Paraf (Prim. red.

Njihovu naročitu zaštitu treba uz odgovornost staviti u dužnost Krajskomandanturi.

c) Razoružati srpske činovnike (uključujući u ove policiju i žandarmeriju), držati ih odvojeno i strogo ih čuvati. Ukoliko uzmu učešća u borbenim radnjama protiv nemačke oružane sile, odmah ih streljati.

d) Muškarcima, koje treba odvesti u koncentracioni logor, odobriti da ponesu pored obične odeće i obuće još:

1 ogrtač,

1 čebe,

1 porciju s kašikom i hranu iz njihovih zaliha.

Oduzeti im sve ostale predmete kao i novac.

e) Od početka akcije pa do daljega ima se Šabac zatvoriti za svaki civilni saobraćaj. Dolazak u mesto ima se sprečiti oružjem.

4. 342 divizija izvestiće 24 IX u 19,00 č. u kojoj se fazi nalazi akcija i mesto koncentracionog logora, a po završetku akcije podneće izveštaj o izvršenju u tri primerka.

Opunomoćeni komandujući
general u Srbiji
BÖHME s. r.

BR. 171

IZVEŠTAJ ŠTABA 342 NEMACKE P. DIVIZIJE
OD 24 IX 1941 GOD.

Telegram!

Mesto štaba divizije, 24 IX 41

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU

Beograd

1. Čišćenje Šapca otpočelo je danas u 15,00 č.

Učestvuju: 698 peš. ptuk,
3 divizion 342 art. puka,
342 p.t. četa
1 četa 342 pion. bataljona,
2 bataljon 750 peš. puka,
Policiska četa Šabac,
Hrvatska milicija.

čišćenje je bilo povezano s posedanjem hemiske fabrike i tamošnje kolonije van dosadašnje linije osiguranja.

2. Cela akcija nije još završena.

a) Izdvajanje muškaraca sprovedeno je dosad bez ikakvih teškoća i do 17,00 č. bilo je prikupljeno oko 4000 ljudi. Oni su privremeno smešteni u sabirni logor zapadno od šabačkog mosta.

Otpočeo je pretres radi iznalaženja oružja i municije, ali dosad bez rezultata.

b) Pri posedanju hemiske fabrike nije se naišlo na neprijatelja, a isto tako u početku ni pri pretresu fabričke kolonije. Sa prikrivene poljane južno i jugozapadno od kolonije neprijatelj je u 16,00 č. otvorio živu pušчанu vatru na trupe u koloni, na koju je odgovoreno jakom artilje-

riskom, protivtenkovskom, mitraljeskom i puščanom vatrom.

Sad držimo Šabac, hemisku fabriku i koloniju; akcija će se sutra produžiti,

- d) Nije javljeno o sopstvenim giubicima u dosadašnjim borbenim akcijama i akcijama čišćenja.

Jutros su streljana 2 civila, koji štu u polju pronađeni s oružjem.

342 PEŠ. DIVIZIJA
Odelj. Ia. B.¹

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 172

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 24 IX 1941 GOD.

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala u
Srbiji

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
24 IX 1521

I.

1. Kao do sada;

2. Kao do sada;

3. Bezobzirnim merama protiv glavne ustaničke oblasti u
luku Save ponovo je vraćen ugled nemačke oružane sile.
Stvoren zastrašujući primer. Dalje prikupljanje snaga radi
pojačanja osiguranja glavnog saobraćajnog puta od Beo-
grada i Bora. Dodeljeni trofejni tenkovi;

4. Potvrđuje se da je prilikom napada na Gradište 20 IX
učestvovalo 50 ustanika u žandarmeriskoj uniformi pod voć-
stvom jednog žand. poručnika.

II. ...

3. Odbijen je napad ustanika na Šabac i Kruševac. **šabac**
se od 24 IX »raseljava«.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI

Za tačnost
Grotz s. r.

br. 173

**naredba generala boehme-a
od 25 ix 1941 god.**

Poverljivo — za komandante

Opunomoćeni komandiujući
general u Srbiji
Ia br. 867/41 g. Kdos.

Mesto stanovanja, 25 IX 41

Priloženu naredbu saopštiti svima oficirima, podoficirima i ljudstvu. Dostaviti je do čete, baterije itd.

Za radove u pozadini trupa ponovo je spremna radna snaga »folksdojčera« tako da se muško stanovništvo neće upotrebiti za radove, kako je ranije bilo predviđeno.

Žene ne uzimati za radove, već ih od samog početka svima sredstvima potiskivati na Cer planinu.

Po saopštenju uništiti.

general pešadije
BÖHME s. r.
Pe¹

Po saopštenju uništiti!

Srbija je u martu ove godine sramno pogazila ugovor o prijateljstvu s Nemačkom da bi s leđa napala nemačke trupe koje su se prikupljale protiv Grčke.

Kao oluja prohujala je zemljom nemačka odmazda.

Mi smo se sa svima svojim snagama morali okrenuti novim krupnijim ciljevima.

¹ Paraf (Prim, red.)

To je bio za Srbiju znak za jedan nov ustanak, kome su kao žrtva pale već stotine nemačkih vojnika.

Ako ovde ne postupimo svima sredstvima i s najvećom bezobzirnošću, naši će se gubici penjati do neizmernosti.

Vaš je zadatak da prokrstarite zemljom, u kojoj se 1914 potocima lila nemačka krv usled podmuklosti Srba, muškaraca i žena.

Vi ste osvetnici tih mrtvih.

Za celu Srbiju ima se stvoriti zastrašujući primer, koji mora najteže pogoditi celokupno stanovništvo.

Svaki koji blago postupa, greši o živote svojih drugova. On će biti pozvan na odgovornost, bez obzira na ličnost, i stavljen pod ratni sud.

BR. 174

NAREDJENJE NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 25 IX 1941 GOD.

Mesto štaba, 25 IX 41

Opunomoć. komandujući general
u Srbiji
Odelj. Qu. br. 866/41 g. Kdos.

Veza: Naređenje opun. kom.
generalu u Srbiji
Br. 864/41 g. Kdos od 23 IX 41

Poverljivo — za komandante!

Predmet: Čišćenje luka Sava—
Drina.

Odelj. Qu **br. 170/41**

Poverljivo

ZAPOVEDNIKU SRBIJE
za šefa vojne uprave,
342 diviziji

Radi znanja: Zapovedniku na Jugoistoku
Višoj komandi LXV
Nemačkom generalu u Zagrebu
Generalnom opunomoćeniku za privredu

1. U okviru čišćenja luka Sava—Drina od komunističkih bandi sve muško stanovništvo od 15—60 godina biće prikupljeno u zarobljenička sabirna mesta, a sve ostalo stanovništvo će se potisnuti prema jugu u planinu Cer.

Ove će mere izvršiti vojne jedinice.

2. Zapovednik Srbije ima da uredi koncentracioni logor severno od Save, u koji će trupe sprovesti sve pohvatane ljude iz zarobljeničkih sabirnih mesta. Zapovednik Srbije stupiće u neposrednu vezu sa 342 divizijom radi eventualnog prijema koncentracionog logora koji je divizija ustrojila, shodno odredbama gore navedenog naređenja, tačka 2.

Za uređenje i stražarsku službu ima se upotrebiti ceo 64 polic. rez. bataljon, koji će docnije smeniti »folksdojčeri« pomoćne službe.

Šefu vojne uprave kod zapovednika Srbije stavljena je u dužnost uprava konc. logora, policiski nadzor nad pritvorenicima i sudska nadležnost.

3. Privredno korišćenje evakuisane oblasti prenosi se na šefa vojne uprave. Pri tome se imaju što više uzeti u obzir interesi Generalnog opunomoćenika za privredu u Srbiji.

Umoljava se šef vojne uprave da do 29 IX osigura za upotrebu radnu snagu »folksdojčera«.

Zaštitu ovih snaga od eventualnog prepada bandi vršiće zasad 342 divizija.

Šef vojne uprave javiće do koga je roka ova zaštita potrebna.

4. Za zaštitu »folksdojčera« i podanika savezničkih ili neutralnih država koji stalno žive u luku Sava—Drina važi, shodno okolnostima, gore navedeno naređenje t. 3.

•

'JI

Pm¹

Za opunomoćenog kom. generala
u Srbiji
načelnik štaba
PEMSEL s. r.

¹ Paraf (Prim, red.)

br. 175

**IZVEŠTAJ ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 25 IX 1941 GOD.**

Telegram!

Mesto štaba divizije, 25 IX 41

Štabu XVIII armiskog korpusa
Dnevni izveštaj 24/25 IX 41

a) Tok

24 IX posle podne čišćenje Šapca i prodor jugoistočno od Šapca u hemisku fabriku i koloniju.

Čišćenje teklo uglavnom bez nezgoda. Pri prodoru je došlo do dodira sa neprijateljem (vidi posebni izveštaj od 24 IX uveče).

U toku noći su odbijena 4 neprijateljska izviđačka odeljenja na južnom i zapadnom frontu Šapca.

Danas pre podne nastavlja se pretres Šapca.

Jedinice divizije potpuno prikupljene u prostoru iskrcaavanja. 1 divizion 202 oki. puka juče je stigao, izuzev jedne kolone. Smeštaj u prostoru Iriga.

b) Utisak

Težište neprijateljskih snaga u nepreglednim poljanama južno od Šapca. Jačina se ne može oceniti. Dosad dejstvuje samo puščanom vatrom.

Stanovništvo je pribrano i ne daje naročiti otpor.

c) Namere

Završetak čišćenja Šapca do 26 IX uveče.

Naređeno je da se danas posle podne privuče grupa 699 peš. puka na prostor Klenak—Nikinci—Hrtkovci, pošto se glavnina grupe 698 peš, puka nalazi u Šapcu.

d) Sabotaža

24 IX presečeni su kod Franztala delovi telefonskih i telegrafskih sprovodnika od Rume i Mitrovice ka Beogradu,

e) Zarobljenici, plen

Uhapšeno je 3500—4000 muškaraca iz Šapca.

Predaja oružja dosada neznatna.

U toku su tačna prebrojavanja.

f) Gubici

Sopstveni gubici trupe dosada 5 ranjenih. 1 »folksdojčer« je ubijen.

Na neprijateljskoj strani: 4 mrtva. Streljano 39 stanovnika.

342 PEŠ. DIV.
Odelj. Ia

BR. 176

IZVEŠTAJ ŠTABA 342 P. DIVIZIJE OD 26 IX 1941 GOD.

Mesto štaba divizije, 26 IX 41

Telegram!

ŠTABU XVIII ARM. KORPUSA

Dnevni izveštaj 25/26 IX 41

a) Tok

25 IX 41 posle podne nastavljeno je hapšenje i pretresanje Šapca, bez znatnih događaja.
Neke su kuće zapaljene.

d) Sabotaža

O novim slučajevima nema vesti.

e) Zarobljenici i plen

Uhapšeno 4410 ljudi.

Zaplenjeno oružje: u jednoj njivi zasejanoj kukuruzom nađen sakriven 1 mitraljez M 34 i 1 puška. Municije u neutvrđenoj količini.

I) Gubici

Ranjeno: iz divizije komandir 9 čete 698 peš. puka i 1 vojnik, zatim 1 vojnik iz 2 bataljona 750 peš. puka.

Na neprijateljskoj strani gubici nisu ustanovljeni, još 6 stanovnika streljano.

**342 PEŠ. DIVIZIJA
ODELJ. Ia**

BR. 177

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
u srbiji od 26 ix 1941 god.**

Poverljivo
Odeljenje Io/AO br. 7340/41 pov.

K.T.B.
Ia, Bv. T.O., O.Qu

**RADIOGRAM OPUNOMOĆENOG KOMANDUJUĆEG
GENERALA U SRBIJI 26 IX**

Zapovedniku oružane sile na Jugoistoku (Štab 12 armije)

6. Zatvoreni su Jevreji u Smederevu i okolini, pošto je utvrđeno da su potstrekači ustanka.

7. Nasilno regrutovanje od strane ustanika oko čačka.

II.

3. Kod Kruševca su odbačene bande uz pomoć oklopnog voza i četnika (Koste Pećanca). Severozapadno od Valjeva stre-
ljao je 125 peš. puk 49 bandita s vođom (srp. rezervni oficir).
Razrušena je 71 kuća. Neprijatelj se bori delimično u srpskim
letnjim bluzama i nemačkim kapama.

**OD OPUNOMOĆENOG
KOMANDUJUĆEG GENERALA
U SRBIJI**

Za tačnost
Dr Baxa s. r.
poručnik

BR. 178

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
u srbiji od 27 ix 1941 god.**

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji
ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(ŠTAB 12 ARMIJE)

27 IX 16.45

I

1. Kao i ranije.
2. Početak akcije 342 peš. divizije, kako je to 25 IX javljeno;
3. Pri čišćenju Šapca uhapšeno 4410 ljudi. 125 peš. puk čisti okolinu Valjeva;

Sopstveni gubici kod Kruševca popeli su se na 24 mrtva, 16 ranjenih. Osim toga 2 mrtva, 1 ranjen, 1 nestao.

Neprijatelj: 24 mrtva, 6 streljanih (Šabac), 1 zarobljen.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI

Za tačnost
Kn¹ s. r.

¹ Paraf (Prim, rad.)

br. 179

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 28 IX 1941 GOD.

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Štab 12 armije)

2« IX 41, 1700

6. Sopstveni gubici: 3 mrtva, 1 tenk srušio se s mosta,
1 tenk naleteo na minu (1 lako ranjen).

Neprijatelj: 177 streljano (Šabac).

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI

BR. 180

NAREDJENJE NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 29 IX 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji
Odelj. Ia br. 2580/41 pov.

Mesto štaba, 29 IX 41

29 IX
mgf. 21.00
Gabel
Majestic J.

KAPETANU KORVETE EKL-u

oficiru za vezu pri mađ. dunavskoj flotili sada
na topovnjači »Šopron« u pristaništu nemačke rečne policije
u Beogradu

Mesta Novo Selo i Debrč (na najjužnijem rukavu Save)
uništiti vatrom.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI
Načelnik štaba¹

Na znanje: Višoj komandi LXV
Zapovedniku Srbije
Štabu: Ia, Ic KTB

* Potpis nečitak (Prim, red.)

BR. 181

IZVEŠTAJ NAČELNIKA ŠTABA NEMAČKE
OKUPACIONE UPRAVE U SRBIJI OD 29 IX 1941 QOD.

Prilog 104, K¹
Beograd, 29 septembra 1941

Zapovednik Srbije
Vojni štab
Odelj. Ia, F.

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
" " "

7. 26 IX ustanici terorišu opštine Mozgovo (13 km severno od Aleksinca) i Popovac (8 km severoistočno od Paraćina). 28 IX oštećen je iznad Gornjeg Milanovca (severno od čačka) neprijateljskom vatrom jedan avion zapovednika Srbije. Vazduhoplovni oficir major von Schulz je smrtno pogođen. U Beogradu 28 IX uveče srpska policiska patrola vodila je borbu protiv komunističke patrole. Ranjen je 1 komunist, a dvojica uhvaćeni. 29 IX u Velikom Mokrom Lugu (7 km jugoistočno od Beograda) otkrivena je komunistička centrala za falsifikovanje pasoša. 1 studentkinja i 1 komunist uhapšeni. Noću 28/29 IX pronađen je u Beogradu od strane policije i Službe bezbednosti jedan biro srbijanske komunističke partije. Od strane bandi izvršeni su prepadi na još 6 opština. 29 IX, zbog atentata na nemačke vojnike, streljano je za odmazdu, po presudi prekog suda u Beogradu, 150 komunista.

¹ Paraf K (Kogard) (Prim, red.)

8. Komunisti pljačkaju i razaraju fabriku Vučje (15 km južno od Leskovca). Žandarmerija je razoružana.

Za tačnost
Frhr ZU HOLSTEIN s. r.
konjički kapetan

Za zapovednika Srbije
Načelnik štaba
GRAVENHORST s. r.
generalštabni potpukovnik

BR. 182

IZVEŠTAJ ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 30 IX 1941 GOD.

Telegram!

30 IX 41
14,30 č.

Štabu XVIII arm. korpusa

DNEVNI IZVEŠTAJ 29/ŠO IX 41

a) Tok

Juče posle podne nastavljeno je čišćenje bez znatnijeg otpora.

Grupa 697 prodrla je do Crne Bare, Glušci (zaključno).

Grupa 698, u smislu naređenja, samo pročešljava dosada posednute oblasti.

Grupa 699 uspela je da samo delimično pretrese prostor do Zminjak, Petlovača, Lipolist (zaključno). U međuprostoru su pronađena i očišćena pojedina gnezda otpora.

b) Utisak

Prema izjavama zarobljenika, a što potvrđuju i zaplenjene komunističke zapovesti, neprijatelj se već pre nekoliko dana povukao k jugozapadu, pri čemu je izvukao Jiranu i zlostavljao stanovništvo.

Mnogobrojne prepreke na putevima u Cer planini i radovi na rovovima, čiji tačan položaj i veličinu treba tek ustanoviti.

Izgleda da neprijatelj nema namere da danju pruži otpor. Treba računati s noćnim ispadima.

Zarobljenici i plen

Jedinice javljaju: 1870 zarobljenih, a kao plen 1 mitraljez i nekoliko pušaka s municijom. U prostoru Pričinovića zaplenjena su jedna komorska kola.

Od zarobljenika moglo se izdvojiti putem saslušanja 190 ljudi koji predstavljaju komunističku grupu mesta Uzveće.

Ovi ljudi će biti danas streljani.

Gubici

Kod sopstvenih trupa 2 mrtva od sopstvene vatre noću. Neprijatelj je streljao 24 čoveka.

342 PEŠ. DIVIZIJA Ia

BR. 183

IZVEŠTAJ KOMANDE NEMACKIH TRUPA „LXV“
OD 30 IX 1941 GOD.

Opunomoćenom komandujućem generalu u Srbiji

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 30 SEPTEMBRA 1941

Nemiri duž železničke pruge u dolini Ibra, inače je neprijateljska akcija slabija. 125 pešadiski puk izvršio je akciju čišćenja kod Valjeva. Stigla su u Valjevo 2 voza za snabdevanje. Između čačka i Gor. Milanovca vazduhoplovci su primetili 11 prepreka na drumu i nemačke trupe na putu za Kragujevac 12 km istočno od Gor. Milanovca.

U Čupriji je streljano 11 bandita.

Kod Ušća, u dolini Ibra, 30 km južno od Kraljeva, razoren je potpuno železnički most, dva drumska mosta su srušena. Severno od Kos. Mitrovice vode se borbe između Srba i Arbanaca.

LXV VIŠA KOMANDA la
C.¹

¹ Paraf (Prim, red.)»

br. 184

IZVEŠTAJ ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 30 IX 1941 GOD.

342. peš. divizija
Odelj. Ia **br.** 798/41 g.

Poverljivo!

Mesto Štaba divizije, 30 IX 41

Predmet: 10-dnevni i mesečni izveštaj

Veza: Opunomoćeni komandujući general u Srbiji
Ia br. 128/41 g. od 29 IX 41.

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

2. Prema zapovesti od 23 IX 41 iz Šapca su, u vremenu od 24 do 27 IX, odvedeni muškarci između 14 i 70 godina starosti.

4. Pri evakuaciji Šapca i čišćenja luka Sava—Drina divizija je imala 3 mrtva i 20 ranjenih.

Na protivničkoj strani bilo je 830 ljudi streljano i 8400 uhvaćeno i odvedeno.

Plena u oružju bilo je samo: 1 top, 2 mitraljeza, nekoliko pušaka s malo municije, 1 vozarska kola i jedan motorni čamac.

Dr HINGHOFER s. r.
general-lajtnant i komandant divizije

BR. 185

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 1 X 1941 GOD.

Telegram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Štab 12 armije)

1 X 41 1745

2. 125 peš. puk maršuje dolinom Kolubare da bi očistio prostor južno i jugoistočno od Obrenovca. 342 peš. divizija nastavlja čišćenje luka Drina—Sava.

6. 3800 zarobljenih (342 peš. div.).

Sopstveni gubici: 10 ranjenih.

Neprijatelj: 69 mrtvih, 358 streljanih, 32 ranjena . .

Zaplenjeno je: u Bobovu (1 bataljon 721 peš. puka) 5 mitraljeza, 60 pušaka.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI Ia

BR. 186

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 3 X 1941 GOD.

Telegram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji
ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Štab 12 armije)

3 X 41, 1740

1. . . .

3. Plansko čišćenje luka Save.
125 peš. puk streljao kod Lajkovca 12 ustanika.

Bataljon upućen protiv Gornjeg Milanovca dobio je zadatak da mesto spali i uhapsi taoce, da bi se oslobodili zarobljeni vojnici posadnih trupa.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI

br. 187

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 3 X 1941 GOD.

Telegram zapovednika oružane sile na Jugoistoku
od 3 X 41

Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 3 X 1941

Srbija:

125 peš. puk streljao je kod Lajkovca 12 ustanika.
Posadna četa u G. Milanovou imala je 10 mrtvih i
60 nestalih.

Sopstveni gubici: 31 mrtav, 2 ranjena, 70 nestalih.
Neprijatelj: 17 mrtvih.

ZAPOVEDNIK
ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
Ic/AO br. 6855/41 pov. od 3 X 1941

BR. 188

IZVEŠTAJ NAČELNIKA ŠTABA NEMAČKE
OKUPACIONE UPRAVE U SRBIJI OD 4 X 1941 GOD.

Zapovednik Srbije
Vojni štab
Odelj. Ia/F

Beograd, 4 okt. 1941

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU

B e o g r a d

Dnevni izveštaj:

7. U Beogradu 3 X u 19,30 č. u predelu Rumunske ulice pucano je na putnički automobil oružane sile. 3 X uhapšena su tri komunistička omladinca, koji su osumnjičeni kao ubice policijskog agenta Pajića. Uhapšen je državni savetnik d-r. Jagović, On je, izgleda, u tesnoj vezi s ustanicima.

Streljano je 25 komunista kojima je dokazana krivica.

Za zapovednika Srbije
pačelnik štaba
GRAVENHORST, potpuk. s. r.

BR. 189

NAREDJENJE NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 4 X 1941 GOD.

K.T.B. Prilog 24

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji
Odelj. Qu

Predmet: Odmazda za svirepo ubistvo nemačkih vojnika od
strane komunističkih bandi

Šefu Vojne uprave kod zapovednika Srbije,
342 peš. diviziji,

Korpusnom bataljonu za vezu 449

2 X, prilikom prepada komunističkih bandi na delove Ar
miskog puka za vez«, između Beograda i Obrenovca, ubijen je
na zverski način 21 vojnik. Za represalije i odmazdu imaju se
odmah streljati 100 srpskih zatvorenika za svakog ubijenog ne
mačkog vojnika. Umoljava se šef Vojne uprave da odredi 2100
zatvorenika iz koncentracionih logora u Šapcu i Beogradu (pr
venstvo Jevreji i komunisti) i da utvrdi mesto, vreme izvr
šenja, kao i mesto sahrane.

Odeljdnja za streljanje daće 342 divizija (za šabački konc.
iogor) i Korpusni bataljon za vezu 449 (za beogradski konc.

logor). Šef Vojne uprave tražiće ih preko opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji.

Umoljava se šef Vojne uprave da naredi upravnicima logora da zatvorenicima saopšte razlog streljanja.¹

GENERAL PEŠADIJE²

¹ Ispod teksta dodato je rukom: »Naređeno samo usmeno 4 X«

² Dokumentat nema potpisa (Prim, red.)

br. 190

**IZVEŠTAJ ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 4 X 1941 GOD.**

Telegram!

4 X 41

**OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI**

Dnevni izveštaj 3/4 X 41

a) Tok

Juče posle podne nastavljeno je čišćenje, naročito **šumske** oblasti severno od mostobrana Šabac.

Uveče su grupe bdle opet d svojim poslednjim boravištima. S neprijateljem je došlo do dodira samo na severnoj ivici Cera. Inače nikakav otpor.

d) Sabotaža

Nikakvi naročiti slučajevi.

e) Zarobljenici i plen

Ukupno su uhvaćena 974 čoveka.

Plen: 600 goveda

900 ovaca

30 konja

f) Gubici

Trupa nije imala.

Kod neprijatelja 10 ljudi streljano.

**342 PEŠ. DIVIZIJA
Odelj. Ia**

BR. 191

IZVOD IZ IZVEŠTAJA ŠEFA NEMAČKE POLICISKE
SLUŽBE OD 5 X 1941 GOD.

Šef Policije bezbednosti i SD

Berlin, 5 oktobra 1941

— IV A. 1 B. br. 1 B/41 — gBs. —

Državna tajna

IZVEŠTAJ O DOGAĐAJIMA U SSSR BR. 105

1 Politički pregled:

Srbija

Šef Izvršne grupe Policije bezbednosti i SD Beograd javlja:
U vremenu od 27 IX do 3 X 1941 desili su se sledeći
prepadi:

na pripadnike nem. oružane sile:	3
na žandarmerijske stanice:	4
na opštine: 46, 5 mrtvih civila, 12 civila odvedeno,	
na poštanske i telegrafske urede i postrojenja:	8
na žel. stanice i železnička postrojenja:	35
na rudnike i majdane:	4
na fabrička postrojenja:	4
2 mrtva i 4 ranjena civila	
na poljoprivredna preduzeća:	1
na mostove i brodove:	21
Sopstveni gubici: 46 mrtvih, 45 ranjenih, 63 odvedena i 30 nestalih.	
Gubici srp. žandarmerije: 15 mrtvih, 22 ranjena.	

Neprijateljski gubici: 1.074 mrtva, od ovoga poginulo 742 u borbama pri čišćenju luka Save, 7.280 zarobljenih pri čišćenju luka Save, 15 ranjenih. Pri čišćenju luka Save daljih 190 ljudi streljano po presudi prekog suda. Po odobrenju vojnog zapovednika Srbije streljano je i u Beogradu 150, u Čupriji 34, u Kikindi (Banat) 14. U Beogradu su ubijena 3 policiska agenta i 1 otrovan. Pri pretresanju gradskih četvrti uhapšeno je 171 hce.

Balkan¹

Srbija:

Sabotaža na telefonskim sprovodnicima u Beogradu.

Bande su u Gradištu za izvesno vreme prekinule saobraćaj Dunavom.

Planski se sprovodi čišćenje luka Save.

Jedan peš. puk streljao je 12 ustanika kod Lajkovca, severoistočno od Valjeva.

U Banatu se kod Petrovgrada nalaze »folksdojčeri« u borbi protiv ustanika. Upućena je jedna pojačana protivtenkovska četa. Uхваćeno je 6 ustanika. I pored sve većeg ometanja, uprava u Banatu funkcioniše normalno.²

¹ Izvod sa 11 strane originala

² Na overenom prepisu iz Niirnberga nema potpisa (Prim, red.)

BR. 192

PLAN KOMANDANTA 717 NEMAČKE P. DIVIZIJE
O BORBI PROTIV PARTIZANA OD 5 X 1941 GOD.

Poverljivo — za komandante

717 Pešadiska divizija
Odelj. Ia pov. Kdo **S.br.** 22/41

Ia — 86/41 poverljivo

Predmet: Akcija u prostom Rekovca

Načelno sporazuman. To sam
pre jedno 2 dana rekao i ko-
mandantu divizije.¹ H.²

Viša komanda za
naročitu upotre-
bu LXV
Šef Ia

Primljeno 6 X 41 br. Glavni
ured 102/41 g. Kdos.
Odelj. Ia Brfbch. br.

VIŠOJ KOMANDI ZA NAROČITU UPOTREBU LXV

Iz primljenih izveštaja vidi se da se /u **pro-
storu** oko Rekovca (36 km severozapadno od
Kruševca) nalazi veći broj bandi sa izgrađenim
logorima. U cilju uništenja bandi i logora, divi-
zija namerava da upotrebi:

3 bataljon 749 peš. puka iz prostora Kragujevca
(po izvedenoj akciji Milanovac i pod pret-
postavkom da osiguranje Kragujevca preu-

¹ Ova primedba je ispisana rukom

² Paraf (Prim, red.)

zima štab sa 1 bataljonom 724 pes puka. Molim odobrenje da se zadrže).

Dve čete iz 3 bataljona 737 peš. puka iz prostora Paraćina

(privremeno se uzimaju iz Mitrovice. Molim za saglasnost).

Dve čete iz 1 bataljona 737 peš. puka

(zasada rezerva za osiguranje železničke pruge).

2 bataljon 737 peš. puka iz prostora Kruševca

(pošto prethodno izvrši naređeni napad prema zapadu).

Uz to 2 baterije 760 artiljeriskog divizionu, 2 motorizovana brdska topa, delove pionira, delove četnika, po mogućnosti i tenkove.

Rukovodstvo: komandant 737 peš. puka s pukovskim štabom. U cilju potrebnih priprema već je od 7 X u podne u Kruševcu.

Zadatak: Uništenje bandi koje se nalaze u prostoru akcije.

wri.

C da

H¹

Zbog priprema kao i zbog pribavljanja podataka o neprijatelju, molim da se, počev od 9 X, odredi u pukovski štab u Kruševcu po jedan oficir za vezu Službe bezbednosti Beograd i Ureda za vezu oružane sile.

Privlačenje trupa predviđa se tek posle detaljnijeg izviđanja stanja kod neprijatelja. Početak za izvršenje zadatka verovatno 12 X.

ne

rvr's.

Da bi se mogao izvršiti transport trupa i sprovesti njihovo snabdevanje, mohl da se stavi na raspoloženje 15 kamiona (gde će se upotrebiti, javiće se blagovremeno). Tražiće se jedan izviđački avion, čim se budu mogli pružiti bliži podaci. Trebovanje »štuka« po potrebi.

Pošto prema dosadašnjem iskustvu postoji bojazan da ovaj udar prema okolnostima može biti udar u vetar, tj. da bande budu proterane, ah ne i uništene, to će biti potrebno da se za ovaj slučaj trupi odredi jasan zadatak.

Zadatak može da glasi:

a) **da**

b) **ne**

da¹

1. Propaganda i pretnja,

2. Paljevina,

3. Hapšenje talaca,

Bredlog divizije:

tač. 1 i tačka 4.

¹ Paraf

² Primedbe sa strane verovatno su napisane u komandi LXV (Prim, red.)

4. Hapšenje celokupnog muškog stanovništva sem dece i staraca.

Pod 1.

Govornici — propagatori srpske vlade prate trupu, obaveštavaju na propagandistički način stanovništvo uz jednovremenu pretnju da će biti primenjena zaista najradikalnija sredstva (**istrebljenje čitavih opština**).

Pod 2. Za primenu ove mere moli se saglasnost za svaki pojedini slučaj.

Pod 3. Molim da se za svaku opštinu ponaosob utvrdi broj.

Pod 4. Pošto streljanje zateklih nenaoružanih ljudi ne izgleda celishodno, predlaže se njihovo hapšenje. Time je zajemčeno da neće biti streljani nevini, kao i to da oni koji su sakrivali oružje ne mogu umaći kako bi se mogli ponovo latiti oružja. Za taj slučaj treba se postarati za transportovanje uhapšenih.

**Štab XVIII
arm. korpusa
Kuda?**¹

Ovim se moli naređenje i dobijanje pristanka opunomoćenog generala za Srbiju, ukoliko je to potrebno iz načelnih razloga.

Potrebno premeštanje jedinica za ovaj poduhvat u reon susedne divizije biće regulisano neposrednim sporazumom sa 714 pešadiskom divizijom. Izričito molim da se angažovana lica (Službe bezbednosti i Ureda za vezu oružane sile) obavežu na najstrože održavanje tajnosti.

HOFFMANN s. r.

¹ Primedba sa strane ispisana je rukom (Prim, red.)

BR. 193

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 6 X 1941 GOD.

Telegram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Štabu 12 armije)

6 X 41

4. 125 peš. puk, Lajkovac, od 5 X je neposredno potčinjen opunomoćenom komand/ujućem generalu u Srbiji.

6. — Sopstveni: 10 mrtvih, 20 ranjeno.
Neprijatelj: 15 mrtvih, 2 ranjena, 15 zarobljeno.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI

BR. 194

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 7 X 1941 GOD.

Telegram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

7 X 41

I. ...

Krajskomandant u Šapcu i zamenik smenjeni kao nepodesni.

7. Pokušaji ustanika da kod Dubovca i Kovina pređu preko Dunava u Banat. Za odbranu su angažovani »folksdojčeri«. U Bašaidu (18 km severno od Petrovgrada) obešeno je 11 komunista.

n. ...

4. ...

Naše su se grupe sjedinile severno od Milanovca. Od Milanovca su dovele 190 talaca. Rudnik je razoren.

6. Neprijatelj: 115 mrtvih, 41 ranjen. Uz ovo 43 streljana, među kojima i 1 naoružana žena.

38 zarobljeno, pritom i 1 vođa (125 peš. puk).

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI

br. 195

**NAREDJENJE GENERALA BOEHME-A
OD 8 X 1941 GOD.**

Opunomoćeni komandujući
general u Srbiji
Ia br. 2795/41 pov.

Mesto stanovanja, 8 X 41

Poverljivo

Pregovori sa ustanicima

29 IX 41 napadnuta je od ustanika jedna četa L. S.¹ u G. Milanovcu i posle kratke borbe većim delom je zarobljena i odvedena u planinu.

4 X 41, posle kratke puščane borbe, bez sopstvenih gubitaka, ustanici su takođe zarobili jednu stražu 1 i 18 tehničkog bataljona², jačine 4 podoficira i 40 vojnika.

U oba slučaja iste okolnosti dovele su do tog, za nemačkog vojnika nečasnog, ishoda. Sa sopstvene strane učinjena je teška greška što se **pregovaralo** s ustanicima. U oba slučaja trupa je dozvolila da bude prevarena tim što joj je obećan »častan odlazak«, umesto da se brani do poslednjeg metka.

Na osnovu ovih događaja naređujem:

1. Sa ustanicima se ne smeju voditi nikakvi pregovori.
2. Parlamentari ustanika ne uživaju zaštitu koja se mora priznati parlamentarima regularne trupe. Pregovorači koji se

¹ Landeschützen, jedinice koje po svome sastavu i naoružanju odgovaraju posadnim trupama.

² U originalu Faldzeug-Btl. i und 18 (Prim, red.)

pojave pre početka borbe imaju se uhvatiti i osuditi, kao gerilci, od prekog suda. Pojave li se pregovorači u toku, ili posie horbe, na njih se odmah ima otvoriti vatra.

Viša komanda za specijalnu upotrebu LXV i **zapovednik Srbije** imaju se postarati da se ovo naređenje u najkraćem roku saopšti svim potčinjenim jedinicama i ustanovama.

BÖHME s. r.
general pešadije

BR. 196

IZVEŠTAJ ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 9 X 1941 GOD.

342 peš. divizija
Odelj. Ib

Mesto Štaba divizije,
9 oktobra 1941

Predmet: 10-dnevni izveštaj o zarobljenicima
i plenu

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

Odelj. Qu,
Beograd

U vremenu od 24 IX do 9 X, 16,00 č. neprijatelj je imao
sledeće gubitke:

88 mrtvih
1.127 streljanih
17.420 zarobljenih

U ovom vremenu je dovedeno stoke kao plen:

1.205 goveda
1.861 ovca
940 svinja

od čega je železnicom otpremljeno za Beograd:

952 goveda
1.811 ovaca
809 svinja

Za Štab divizije
2. generalštabni oficir
UTZ s. r.
kapetan

PRIOLOG UZ IZVEŠTAJ ŠTABA 342 P. DIVIZIJE OD 9 X 1941 GOD.

U vremenu od 24 IX do 9 X 1941 zaključno

Datum	Sopstveni gubici		Neprijateljski gubici				P l e n	
	ranj.	mrtvih	ranj.	mrtvih	Streljano	zaroblj.	o r u ž j e	S t o k a D r u g o
24 IX					2			
25 IX	5			4	39			
26 IX	3				6	4410	1 mitraljez 1 puška	
27 IX	1			2	115			
28 IX	6	2		9	70	440	top 100 mm	
29 IX	6	2			310	1630		
30 IX					84	1870	1 mitraljez 4 puške 1 motorni čamac	
1 X					358	3780		
2 X	2				132	6169		
3 X				5		1302	5 pušaka	
4 X					10	974		
5 X						352	2 puške	600 goveda, 900 ovaca, 30 konja
6 X						13	1 puška	93 goveda, 8 konja, 2 svinje
7 X	2	1	1	62	1	39	2 mitraljeza 26 pušaka	200 goveda, 400 ovaca, 3 svinje
8 X	1			6		437		150 goveda, 40 ovaca, 58 konja, 24 svinje
9 X						24		47 svinja, 36 konja, 188 goveda
Svega	26	3 ¹	1	88	1127	21440		25 svinja

¹ Pogrešan zbir u originalu (Prim. red.)

BR. 197

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 9 X 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji

Mesto štaba, 9 X 41

Odelj. Ia, br. 893/41 g. Kdos

Predmet: 10-dnevni izveštaj

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Stab 12 armije)

1. Politička situacija

Sem rekonstrukcije vlade, u političkoj situaciji nije bilo promena. Detalji su izneti u izveštaju Upravnog štaba pri zapovedniku Srbije (prilogi).

Učestali su ustanički napadi u Banatu, u južnoj Srbiji, južno od Niša, i kod Kosovske Mitrovice. U Banatu su bile primenjene mnoge mere odmazde. Uprava je i dalje zakočena u celoj zemlji, osim u Beogradu, okolini Niša i u Banatu.

3. Sopstvene trupe

342 peš. divizija je završila čišćenje Mačve. Veći je broj naseljenih mesta spaljen. Neprijatelj je imao oko 90 poginulih, 1130 streljanih, 21500 uhapšenih. Zaplenjeno je malo oružja. Od sopstvenih gubitaka bilo je 3 poginula, 26 ranjenih.

Prilikom prodora ka Lješnici 6 X 41 neprijatelj je prvi put sa većim gubicima primio borbu.

125 peš. puk očistio je mnoga naseljena mesta u prostoru Ub — Karaula (k. 302) — Divci — Lazarevac — Lisopolje. Otkrivene su samo manje bande koje su opkoljavanjem samo delimično mogle biti prinuđene na borbu. Stanovništvo je često potpomagalo neprijateljske bande. Streljana su 43 ustanika, među kojima i jedna naoružana žena. Sopstveni giubici: 2 mrtva, 7 ranjenih.

U cilju odmazde za zarobljavanje jedne posadne čete u Gornjem Milanovcu prediuzeu su delovi 714 i 717 pešadijske divizije (jačine približno po 1 ojačani bataljon) napad od Topole na Rudnik i od Kragujevca na Gornji Milanovac. Neprijatelj je pružio otpor istočno od Gornjeg Milanovca i kod Rudnika. Posle kratke borbe istočno od Gornjeg Milanovca prodrli su kragujevačka grupa iza leđa neprijatelju, koji se nalazio kod Rudnika, ali ga ipak nije mogla sprečiti da se povuče u brda. U Gornjem Milanovcu je uhapšeno i odvedeno 190 talaca.¹

² Na overenom prepisu iz Nürnberga nema potpisa (Prim, red.)

BR. 198

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 9 X 1941 GOD.

Telegram zapovednika oružane sile na Jugoistoku od 9 X 1941

Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 9 X 1941

Srbija

Za odmazdu što su ubijena 22 vojnika iz 521 armiskog puka za vezu streljano je 2000 komunista i Jevreja.

Za tačnost
Roessler s. r.
poručnik

ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU
Ic/AO br. 6946/41 pov. od 9 X 1941

BR. 199

IZVEŠTAJ NAČELNIKA ŠTABA NEMAĆKE
OKUPACIONE UPRAVE U SRBIJI OD 9 X 1941 GOD.

Zapovednik Srbije
Vojni štab
Odelj. Ia/F.

Beograd, 9 okt. 1941

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU

B e o g r a d

Dnevni izveštaj:

Feldkomandantura 816 i Krajskomandantura 838 odmarševale su u 12,30 č. iz Kragujevca u Topolu. — 9 X streljano je više stotina komunista u Beogradu kao odmazda za pobijene vojnike.

Za zapovednika Srbije
načelnik štaba
GRAVENHORST s. r.
generalštabni potpukovnik

br. 200

**izvod iz izveštaja šefa nemačke policiske
službe
od 9 x 1941 god.**

Sef Policije bezbednosti i SD

Br. IV A 1 — B/41-g Ks-

Berlin, 9 oktobra 1941

Poverljivo — državna tajna!

IZVEŠTAJ O DOGAĐAJIMA U SSSR BR 108

**I Politički pregled
Inostranstvo**

Srbija:

Šef Izvršne grupe Policije bezbednosti i SD — Beograd —
izveštava:

Pri akciji čišćenja koju je preduzela nemačka vojska na prostoru Šapca dosad je dovela zarobljenih 22000 muškaraca. Oni su smešteni u jedan privremeni logor, gde ih sad proverava jedno odeljenje Policije bezbednosti uz pomoć beogradske policije.

U cilju odmazde za 21 nemačkog vojnika, koji su pre nekoliko dana ubijeni kod Topole, biće streljano 2100 Jevreja i Cigana. Streljanje vršiče nemačka vojska. Zadatak je Policije bezbednosti samo da stavi na raspoloženje potreban broj.

805 Jevreja i Cigana biće uzeti iz logora u Šapcu, a ostatak iz jevrejskog prolaznog logora u Beogradu.

Za lica uhapšena prilikom akcije čišćenja, koju je izvela vojska, kao i za ostala lica koja je nemačka vojska uhvatila u luku Save kod Mitrovice, podići će se sabirni logor. Ovaj logor podići će organizacija Tot. On će u prvo vreme imati kapacitet za 50.000 ljudi, koji se može povećati na 500.000. Logor će biti izgrađen po tipu nemačkih koncentracionih logora. Uprava logora je u rukama Izvršne grupe Policije bezbednosti i SD.¹

¹ Na overenom prepisu iz Nürnbergs nema potpisa (Prim, red.)

br. 201

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 9 X 1941 GOD.

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji
9 X 41

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Štab 12. armije) Ia

Predviđa se pomeranje Feldkomandanture 816 i Krajskomandanture 838 iz Kragujevca u Topolu. U toku je streljanje oko 2000 komunista i Jevreja u cilju odmazde za 22 ubijena iz U/521 bataljona za vezu armije.

7. U Beogradu je nasred ulice ubijen jedan tumač. Novi napadi bandi na 4 opštine.

Po iskazu zarobljenika nalazi se 70 nemač. vojnika, zarobljenih kod Gor. Milanovca, kod puk. Mihailovića u okolini Planinice (25 km sev. ist. od Valjeva).

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI

Za tačnost
Bra s. r.

BR. 202

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 10 X 1941 GOD.

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji

10 X 41 — 18,05

Umoljava se najhitnija potvrda o prijemu

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

I. . . .

125 peš. puk: U toku je opkoljavanje Uba. 3 ustanika streljana. Nema sopstvenih gubitaka.

Obostrano vatreno dejstvo (714 peš. divizija) u okolini Kličevca (20 km severozapadno od Požarevca), 10 ustanika mrtvih. Zaplenjeno oružje i municija.

U Vitanovcu (8 km istočno od Kraljeva) 2 bataljon 737 peš. puka streljao 70 komunista.

5. Nepr. laka artiljerija tukla aerodrom Kraljevo.

6. Ukupni gubici — sopstveni: 4 mrtva, 10 ranjenih.

Neprijatelj: 75 mrtvih, 6 ranjenih, 73 streljana.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI (IA)

Za tačnost **Grot** s. r.

BR. 203

NAREDJENJE GENERALA BOEHME-A
OD 10 X 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general u Srbiji

III Šef vojne uprave/Qu   Mesto stanovanja, 10 X 1941
Br. 2848/41 pov.

Predmet: Ugušivanje komunističkog ustaničkog pokreta.

Dopune opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji uz naređenje načelnika štaba Vrhovne komande oružane sile WFST/Odelj. L IV/ÖU), br. 002060/41 g. Kdos od 16 IX 41.

1. U Srbiji je, usled »balkanskog mentaliteta« i velikih razmera komunističkih i nacionalno kamufliranih ustaničkih pokreta, potrebno izvršivati naređenja Vrhovne komande oružane sile s najvećom strogošću. Brzo i bezobzirno ugušivanje srpskog ustanka pretstavlja doprinos nemačkoj konačnoj pobi, što se ne sme potcenjivati.

2. Munjevitim akcijama treba u svima garnizonima u Srbiji najhitnije pritvoriti kao taoce sve komuniste, sve muškarce na koje pada sumnja, sve Jevreje i izvestan broj nacionalističkih ili demokratski nastrojenih stanovnika. Taocima i narodu treba predočiti da će u slučaju napada na nemačke vojnike ih »folksdojčere« taoci biti streljam.

Viša komanda LXV i šef vojne uprave (za Beograd i Banat) izveštavaće o broju talaca svakog 10-og, 20-og i poslednjeg dana u mesecu (prvi put 20 X).

3. Bude li gubitaka među nemačkim vojnicima ili »folksdojčerima«, teritorijalno nadležni komandanti sve do komandanta puka zaključno, narediće odmah streljanje protivnika prema sledećim stopama:

a) Za svakog ubijenog nemačkog vojnika ili »folksdojčera« (muškarca, ženu ili dete) 100 zarobljenika ili talaca;

b) Za svakog ranjenog nemačkog vojnika ili »folksdojčera« 50 zarobljenika ili talaca.

Streljanje će izvršiti trupe.

Po mogućstvu treba za streljanje uzeti jedinicu koja je imala gubitke.

Kod svakog pojedinog slučaja pretrpljenih gubitaka, u dnevnim izveštajima posebno naznačiti da li je i u kome obimu izvršena odmazda, ili kad će se izvršiti.

4. Prilikom zakopavanja streljanih treba paziti da se tamo ne stvaraju srpska svetišta (hodočašća).

Stavljanje krstova na grobove, ukrašavanje istih itd. treba sprečiti. Zato treba sahranjivanja vršiti namerno na usamljenim mestima.

5. Komuniste koje zarobe trupe u borbi treba načelno, u cilju zastrašivanja, na licu mesta obesiti ili streljati.

6. Naseljena mesta koja se moraju zauzimati borbom treba spaliti, isto važi i za kuće iz koje se pucalo na trupe.

BÖHME s. r.
general pešadije

BR. 204

PLAN KOMANDANTA 717 P. DIVIZIJE ZA BORBU
PROTIV PARTIZANA OD 10 X 1941 GOD.

717 pešadiska divizija
Komandant
Br. 23/41 g. Kdos

Mesto Štaba divizije, 10 X 41
Poverljivo — za komandante

Gospodinu

KOMANDUJUĆEM GENERALU I ZAPOVEDNIKU
LXV VIŠE KOMANDE

Poslednji događaji su pokazali da se dosad nisu mogla u dovoljnoj meri sprečiti neprekidna uznemiravanja i razaranja saobraćajnih puteva (železničkih pruga, drumova itd.) od strane ustanika i bandi. Razlozi su za to poznati. Može se zaključiti da neprijatelj, naročito u oteku 749 pešadiskog puka, planski prodiere od zapada k istoku i da isto onako, kao pre kod čačka, sad pokušava da Kraljevo zaokruži i zatvori. Ustanovljeno je prisustvo Novakovića¹ već 5 X u Vrnjačkoj Banji, na jednoj konferenciji rukovodilaca i da zasad stoji s delovima kod Aleksandrovca i južno od Kraljeva. **Taktičko rukovođenje** neprijateljskih jedinica **je apsolutno celishodno** (srpski oficiri i vojnici). Njihova borbena snaga i rukovodstvo su se bitno poboljšali. Za nas važni drumovi, železničke pruge **itd.** planski su razrušeni u prostoru čačka. Kraljeva, Kragujevca i Kruševca.

Mora se sa sigurnošću pretpostaviti da će bande — ohrabrene svojim dosadašnjim lokalnim uspesima — otsad pokušavati da razruše našu najvažniju saobraćajnu arteriju, — železničku prugu i drum Beograd—Niš—Solun. Da bi se to sprečilo, izgleda mi da bi — sem dosad sprovedenih mera sigurno-

¹ General Ljuba Novakovih (Prim, red.)

sti — bilo potrebno da se s obe strane železničke pruge i drumu obrazuje jedna »**zatvorena zona**«. Iz te zatvorene **zone**, — obrazovane s obe strane železničke pruge i drumu, odnosno oko najvažnijih mesta (rudnika), u širini, odnosno u krugu od po 3 km, — moraće se (pre svega, prvo na naročito ugroženim mestima) potpuno iseliti celokupno civilno stanovništvo. Ovo je najbolje da se izvrši po naređenju **srpske vlade**. Taj **predeo** trebalo bi proglasiti kao »borbeno područje« i isprazniti ga, jer je to i u sopstvenom interesu neboračkog civilnog stanovništva, koje ne treba da nevino strada. Takva jedna **privedno** okrutna mera predostrožnosti potrebna je s obzirom na situaciju. Takve vrste mera predostrožnosti sprovedene su na zapadnoj granici na pr. i kod **sopstvenog** nemačkog stanovništva. **Polaganje mina oko najglavnijih** železničkih mostova, tunela itd. mora se sprovesti! Ja sam takve predloge podneo usmeno Višoj komandi već pre nekoliko nedelja.

Dalji postupci bili bi, po mome mišljenju, uzev u obzir i primenjujući »balkanske običaje«:

1. Hvatanje **mladih ljudi** koji po gradovima i selima besposleni lutaju (**koncentracioni logor**);
2. Osnivanje »**radne službe**« od strane srpske vlade;
3. Stupanje u dejstvo svoskih propagandističkih govornika i propagandni rad srpske **vlade** preko gradonačelnika, a pre svega preko predsednika opština onih naselja koja se nalaze uz naše najvažnije objekte (**eventualno preko radio-zvučnika na kolima**) kao borbena protivmera komunističkoj propagandi. Prilikom svake akcije od strane trupe morali bi joj se ti srpski govornici pridati ili pak tu propagandu sprovesti preko tumača same trupe. (Ovo poslednje je manjeg dejstva).

Sadržaj: a) Situacija u Rusiji

b) Situacija u Srbiji

c) Naglašavanje da trenutni lokalni uspesi bandi **ne mogu ništa izineniti u pogledu konačnog ishoda** rata. Od sada će imati ceo srpski narod da do kraja oseti velikonemačku moć. Samo od držanja svih Srba sad zavisi da li će postojati u budućnosti Srbija ili ne.

d) Pri ponavljanju dela sabotaže i tome slično, pripremiti primenom drakonskih mera, istaći da se ceo srpski narod smatra saučesnikom. Seljaci moraju pristupiti svojoj samoodbrani. Primer: U jednom mestu kod Paraćina, stanovništvo sposobno da ru-

¹ Primedba sa strane je napisana rukom, verovatno u Štabu vojnog zapovednika u Srbiji (Prim, red.)

kuje oružjem prisiljeno je da se pridruži bandama. Primivši oružje, oni su napali bandite i ubili 15 od njih. Daljih 15 je zarobljeno. Drugi stanovnici, koji vole red, snabdeveni su zaplenjenim oružjem; zatražen je jedan žandarmerijski oficir, koji je odmah upućen iz Niša s tim da preuzme rukovodstvo.

Kao oslonac propagandnim govornicima, odnosno tumačima mogla bi poslužiti priložena 2 »pismena sastava«;

4. **Izlaganje plakata** i velikih drvenih tabli na srpskom jeziku s ucrtanim operacijama u Rusiji, brojevima zarobljenika itd. To se u području divizije pokazalo kao dobro;
5. Odašiljanje uhapšenih ljudi na rad van Srbije (u Albaniju, Mađarsku, Bugarsku), i ovo pre svega samo kao »pretnja«;
6. **Uticanjem na žene**, naročito u vezi s iznetim pod brojem 3 d) i brojem 5. Davanje obećanja da će uhapšeni ljudi **biti** odmah pušteni na slobodu, u slučaju da njihovo sadejstvo bude vodilo ka pronalaženju bandita;
7. **Pustošenje;**
8. **Taoci, naročito popovi i učitelji;**
9. **Novčane učene.** To se mora u propagandnom smislu takođe saopštiti seljacima. **Proglas u novinama, koje oni ne znaju da čitaju, ne koristi ništa;**
10. Još više **raditi** pomoću **agenata i dostavljača;**
11. Represalije nad rođacima zasad »otpuštenih« srpskih ratnih zarobljenika;

12. Držanje za vreme zime!

Prinudno ležitisanje: Već sad treba izvršiti **pripreme** za neutralisanje bandita, jer se iz iskustva zna da oni s **nastupanjem hladnog godišnjeg doba** dolaze iz svojih skrivališta u sela, da bi proveli zimu pod kpovom, odjednom kao »nevini« seljaci;

13. Bande koje **preko zime budu ostale u šumama** izdaće se po svojim **logorskim vatrama** ili po dimu iz koliba, i moraće im se u velikim šumskim **predelima** ući u **trag izviđanjem** iz vazduha.

HOFFMANN s. r.

¹ Primedba ispisana rukom (Prim, red.)

BR. 205

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 11 X 1941 GOD.

P o v e r l j i v o

Telegram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji,
Ia od 11 X 41 u 18.40 časova

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

1. ...
2. Nedić će 12 X držati govor srpskom narod«: Borba protiv komunizma. Govor je pregledan.

ii.'...

3. ...

125 pešadiski puk završio je akciju čišćenja Uba. Ubijena
su 4 ustanika. Nije bilo gubitalca.

LXV Viša komanda ...

U Drnjavi¹ (11 km jugoistočno od Topole) 3 streljano.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia

Za tačnost

Maren s. r.

poručnik

¹ Verovatno se misli na Trnavu (Prim, red.)

BR. 206

IZVEŠTAJ KOMANDE NEMACKIH TRUPA „LXV”
OD 12 X 1941 GOD.

Viša komanda za posebnu upotrebu LXV

Odelj. Ia br. 885/41 pov.

Mesto štaba, 12 X 1941

Poverljivo

Predmet: Poterni odredi
1 prilog

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

U prilogu se radi orijentacije podnosi kratak pregled delatnosti poternih odreda u vremenu od 14 VTII do 5 X 1941.

7 oktobar 1941
Dr. Fr.

Datum	Poterni odred	A k c i j a	U s p e h
14 Vili	1 bataljon 749 peš. puka	Bande 16 km istočno od Čačka	Više zarobljenih
15 VIII	717 Pi ¹	Svrljig, 27 km severno od Niša	—
	1 bataljon 724 peš. puka	Bande 5 km istočno od Požege	5 komunista streljano i 6 uhapšeno
	3 bataljon 724 peš. puka	Kod. Mušiča 7 km severoistočno od Mi-onice	Oslobodena 3 nemačka zarobljenika. 3 komunista zarobljena
16 VIII	Poterni odred 11 i 3 četa 738 peš. puka		
	Poterni odred 3 bataljon 768 peš. puka	Dragena istočno od Loznice	Spaljena je kuća iz koje je na odred otvorena vatra
17 Vili	1 bataljon 737 peš. puka	U blizini Prokuplja	5 lica uhapšeno
18 VIII	3 baterija 670 art. div.	Toponica, 12 km severozapadno od Niša	-
17 VIII	3 bataljon 749 peš. puka	Prema Gruži	—
	1 bataljon 749 peš. puka	Prema Zablaču	—
	5 četa 738 peš. puka i 1 vod 668 art. div.		
18 VIII	5 poternih odreda 1 bataljona 725 peš. puka	Bande u brdima Gradina, 11 km jugoistočno od Užica	38 bandita ubijeno, 14 kuća razoreno, zaplenjeno: 3 laka mitraljeza, puške, municija, 9 šatora itd.

¹ Pionirska jedinica, verovatno pionirski bataljon 717 divizije (Prim, red.)

Datum	Poterni odred	A k c i j a	U s p e h
	7 i 8 četa 750 peš. puka	Dublje, 10 km za- padno od Šapca	—
	1 bataljon 738 peš. puka		
18 VIII	Poterni odred 2 bataljon 721 peš. puka	Gločani	Kuća s municijom spaljena. Stanovnici streljani
	Poterni odred 9 če- te 721 peš. puka	Severno od Kikinde u Mokrlnu	1 bandit mrtav i jedan teško ranjen
	5 i 6 četa 750 peš. puka	U prostoru Nočaj- Mitrovica	Bez uspeha
20 VIII	1 baterija 220 p. t. diviziona	U prostoru Kopljare, Belojavci ¹ , 9 km se- verno od Topole	—
	Poterni odred 1 bataljona 749 peš. puka	K. 875, 14 km za- padno od Čačka	Više hapšenja i 1 bandit ranjen
19 VIII	1 baterija 220 p. t. diviziona	Žabari, 4 km istočno od Topole	2 hapšenja
	3 baterija 220 p. t. diviziona	Draževac, 8 km istoč- no od Obrenovca	4 hapšenja, zaplenje- no: 4 puške, 2 pi- štolja i ručne bombe
	3 baterija 220 p. t. diviziona	Stubline, 10 km južno od Obrenovca. Pu- škaranje	5 bandita mrtvih
20 VIII	1 bataljon 724 peš. puka	Banja-Baska*, 26 km se- veroistočno od Užica	
	11 četa 738 peš. puka	Prnjavor, 22 km seve- roistočno od Loznice	7 bandita mrtvih
	1 baterija 220 p. t. diviziona	Borba između Obre- novca i Uba	4 bandita mrtva

¹ Verovatno s. Belosavci

³ Nejasno je na koje se mesto misli (Prim, red.)

Datum	Poterni odred	A k c i j a	U s p e h
20 VIII	3 bataljon 749 peš. puka	Knič, 20 km jugozapadno od Kragujevca	—
22 VIII	Dve čete 714 peš. divizije	Kod Rakinca	1 bandit mrtav, više uhapšeno (64 uhapšeno)
	Dve čete vozarske kolone 714	Bande kod Sopota, 30 km severozapadno od Mladenovca	—
23 VIII	714 peš. div.	Prepad na žel. stanicu Arandelovac	—
22 VIII	Topola	D. Šatornja, jugozapadno od Topole	—
23 Vili	220 p. t divizion	Žel. stanica Arandelovac	—
	718 pion. bataljon 3 okl. četa	—	—
	1 bataljon 721 peš. puka	Troponje, 23 km severozapadno od Čuprije	2 bandita mrtva, 12 zarobljenih
24 Vili	1 bataljon 741 peš. puka	Brzan, 6 km južno od Lapova	2 bandita streljana 12 uhvaćeno 2 konja zaplenjeno
	749 peš. puk	Rekovac	3 hapšenja, 2 kuće spaljene
24 VIII	3 bataljon 741 peš. puka	Zlot, 26 km severoistočno od Zaječara	Banditski logor, 4 sanduka eksploziva, kapsle i štapin
24 VIII	661 art. divizion	Opštinska kuća Trnovca, 8 km severno od V. Plane	—
	1 bataljon 721 peš. puka	Opštinska kuća Krnjevo, 8 km od V. Plane	—
26 VIII	1 bataljon 749 peš. puka	Žel. stanica Ljubić, 4 km severno od Čačka	—

Datum	Poterni odred	A k c i j a	U s p e h
25 VIII	1 bataljon 741 peš. puka	Ravna Reka	1 bandit mrtav, 6 zarobljeno
26 VIII	1 batal on 741 peš. puka	Ravna Reka	6 bandita streljano, 17 hapšenja
27 VIII	2 baterija 220 p. t. diviziona	Kopljare, 5 km se-veroistočno od Arandelovca	21 zarobljen, 2 bandi-ta mrtva, 8 ranjenih. Zaplenjeno oružje, 3 kuće spaljene
	Vozarska kolona	Mladenovao-Koračica, 7 km zapadno od Mladenovca	U napuštenom logoru nađeno oružje i mu-nicija kao i aparat za umnožavanje
	1 bataljon 721 peš. puka	Puškaranje kod Svilajнца	Neprijateljski gubici nepoznati
28 VIII	3 batalion 724 peš. puka	Kod Kamenice, .11 km severozapadno od Valjeva	—
27 VIII	1 bataljon 749 peš. puka	Ridage, 4 km zapad-no od Čačka	1 bandit ubijen, 3 uhapšena
29 Vili	3 bataljon 741 peš. puka	Podjarak, 25 km seve-rozapadno od Zaječara	2 bandita uhapšena
28 VIII	2 bataljon 741 peš. puka	Bande kod Golupca	—
	3 bataljon 738 peš. puka	Put Loznica-Krupanj	1 bandit streljan
30 VIII	3 bataljon 721 peš. puka	Banditi kod Uba	—
	3 bataljon 741 peš. puka	Banditi u Rtniu, 6 km jugozapadno od Boljevca	7 bandita mrtvih, 6 uhapšeno, 7 kuća spaljeno
	1 baterija 220 p. t. diviziona	Kopljare	3 komunista uhap-šena
29 VIII	6 četa 750 peš. pu-ka, 1 vod art. Bogatić	Bogatić	—

Datura	Poterni odred	Akcija	Usp eh
29 VIII	7 četa 750 peš. puka i 1 vod iz Šapca i 1 top iz Mitrovice	Bogatić	—
1 IX	704 peš. divizija	Loznica kod Koviljače	—
	7 četa 721 peš. puka	Petrovgrad	Rasturena skupljanja, 34 hapšenja
	1 bataljon 741 peš. puka	Prepad na železnicu kod Mutnice	3 bandita mrtva, zaplenjeno oružje
2 IX	1 bataljon 741 peš. puka	Prema Vinči, 5 km južno od Topole	2 bandita mrtva
	7 četa 788 peš. puka i 1 vod artiljerije	...	
1 IX	3 bataljon 741 peš. puka	Zlot Podgorac, 26 km severoistočno od Zaječara	Oslobodena 2 zarobljenika, zaplenjeno oružje, 2 bandita streljana
2 IX	2 bataljon 749 peš. puka	Bogdanje, 24 km severoistočno od Kruševca	Uhapšeno 5 komunista
	1 bataljon 741 peš. puka	Banditski logor Izvor, 14 km istočno od Paraćina	—
3 IX	1 bataljon 749 peš. puka	Zablaće	2 komunista streljana
	3 bataljon 749 peš. puka	Komunisti u Poskurici, 5 km severoistočno od Kragujevca	—
5 IX	1 bataljon 741 peš. puka	Banditski logor Golovac, 9 km jugoistočno od Paraćina	U logoru 12 bicikla, opljačkana kurirska pošta, 12 sanduka dinamita

Datum	Poterni odred	A k c i j a	U s p e h
5 IX	1 bataljon 737 peš. puka	10 km jugozapadno od Leskovca	Zaplenjen laki mitraljez
6 IX	1 bataljon 741 peš. puka	Prema Jagodini	—
7 IX	2 bataljon 749 peš. puka	Bande kod Stalača i Žitkovca	—
6 IX	1 bataljon 721 peš. puka	Bagrdan, 11 km severoistočno od Jagodine. Boiba	Nepoznati neprijateljski gubici
	Valjevo i 3 četa 220 p. t. divizi- ona	Prema Ubu	Bande su se povukle pred poternim odredima
	2 baterija 220 p. t. diviziona	Darosava, 8 km severno od Arandelovca	1 komunist streljan
8 IX	749 peš. puk	U prostoru 10 km severozapadno od Kraljeva	6 komunista mrtvih, 6 uhapšenih
	3 bataljon 749 peš. puka	Bande u Rogojevcu, 10 km zapadno od Kragujevca. Borba.	2 komunista mrtva
10 IX	Valjevo	Opkoljen poterni odred 749 peš. puka kod Ljiga, 27 km istočno od Valjeva	Oslobođen i vraćen u Valjevo
11 IX	1 bataljon 749 peš. puka	Puškaranje kod Ljiga	3 bandita mrtva
12 IX	1 bataljon 749 peš. puka	Bande izvršile napad na Ravnu Reku, 20 km severoistočno od Čuprije	Odbijen napad bandi
14 IX	3 bataljon 749 peš. puka i okl. kola	Sipič, 16 km severno od Kragujevca	1 hapšenje, bande pobegle
15 IX	23 oklopni voz	Locovik ¹ , 13 km severno od V. Plane	Opljačkan teretni voz. Streljano 50 pljačkaša.

¹ Verovatno Lozovik (Prim, red.)

Datum	Poterni odred	A k c i j a	U s p e h
15 IX	Mladenovac	Izvršen prepad na železničko osiguranje kod Vlašskog Polja	
	4 četa 721 peš. puka	Bande kod Rače, 9 km zapadno od Markovca	—
	Dva potema odreda	Bande izvršile napad na putnički voz kod Palilule, 26 km severno od Niša	—
	3 bataljon 721 peš. puka	Na 5 km severoistočno od Lazarevca izvršeni kvarovi na žel. pruzi	• —
16 IX	1 baterija 220 p. t. diviziona	Kod Junkovca i Žabara, 7 i 3 km istočno od Topole	70 kuća spaljeno, eksplodirala municija i ručne bombe
	1 baterija 220 p. t. diviziona	Trnava, 11 km jugoistočno od Topole	Streljano 6 bandita, 20 kuća zapaljeno
	1 bataljon 749 peš. puka i vod artiljerije	Bande kod Guče	Napad, 15 bandita mrtvih
	2 bataljon 749 peš. puka	Pretres kuća u Kruševcu	7 hapšenja
	2 bataljon 737 peš. puka	Bande kod Mr. Bac ⁴ , 10 km zapadno od Kraljeva	Zapaljene kuće komunista, 1 komunist mrtav
	220 p. t. divizion	Gnezdo bandi, 3 km jugozapadno od Arandelovca	U napuštenom logoru zaplenjeni delovi opreme
17 IX	661 art. divizion	Potera bandi u prostoru Vodice-Baničina, 7 km jugozapadno od Palanke	3 uhvaćena
18 IX	3 bataljon 741 peš. puka	Borba u prostoru Šarbanovca, 14 km jugoistočno od Zlota	2 bandita mrtva, 2 ranjena, 1 zarobljen i zaplenjen 1 laki mitraljez

⁴ Nejasno u originalu (Prim, red.)

Datum	Poterni odred	A k c i j a	U s p e h
19 IX	661 art. divizion	Glibovac, 10 km zapadno od Palanke	1 uhvaćen
	1 bataljon 741 peš. puka	Prema Popovcu	—
21 IX	2 baterija 22 p. t. diviziona	Kopljare, 10 km severoistočno od Arandelovca	3 bandita mrtva, 1 zaplenjena puška
	1 bataljon 741 peš. puka i 1 bataljon 721 peš. puka	Bande kod Laništa	—
	1 bataljon 721 peš. puka	Rača, 10 km severozapadno od Lapova	132 bandita zarobljena
22 IX	2 baterija 220 p. t. diviziona	Darosava, 8 km severozapadno od Arandelovca	1 bandit mrtav, zaplenjena municija
	3 bataljon 741 peš. puka	Bande kod Zlota	14 bandita zarobljeno, zaplenjeno: 3 laka mitraljeza, 150 pušaka i 1 motocikl
24 IX	1 bataljon 741 peš. puka	Borba kod Solndovca ¹ , 15 km jugoistočno od Čuprije	3 bandita mrtva. Selo je artiljeriskom vatrom razoreno
26 IX	1 bataljon 721 peš. puka	Bande kod Svilajнца, 10 km severoistočno od Lapova	2 bandita mrtva, jedan je zarobljen
? IX	1 bataljon 721 peš. puka	Žabari, 20 km severoistočno od Lapova	Oružje i municija zaplenjeni
24 IX	670 art. divizion	Kod Dusnica ¹ , 21 km jugoistočno od Niša	16 komunista mrtvih, veći plen
26 IX	1 bataljon 737 peš. puka	Ljubeš, 12 km severoistočno od Aleksinca	Pretres sela
27 IX	1 bataljon 741 peš. puka	Logor bandi kod Jagodine	Veći plen

¹ Verovatno Šiljkovac

² Verovatno Dušnik (Prim, red.)

Datum	Poterni odred	A k c i j a	U s p e h
27 IX	Pomoćni oklopni ¹ voz	Borba kod Zeoka, 6 km severoistočno od Lazarevca	5 bandita mrtvih
	661 art. divizion	10 Km zapadno od Palanke	1 bandit zarobljen
	1 bataljon 721 peš. puka	Borba kod Žabara, 5 km severoistočno od V. Plane	1 bandit zarobljen
28 IX	23 oki. voz i poterni odred 661 art. divizion	Kod žel. stanice Glibovac	Sprečena dalja razaranja
	621 artilj. divizion	Borba kod Azanje, 8 km severozapadno od Palanke	Više bandita mrtvih i ranjenih. Zaplenjeno oružje i municija
29 IX	1 bataljon 741 peš. puka	Mutnica, 18 km jugoistočno od Čuprije	Zaplenjen 1 sanduk tromblonskih bombi
30 IX	1 bataljon 721 peš. puka	Kod Bogova, 14 km severoistočno od Lapova	44 bandita ubijena, 16 zarobljeno. Zaplenjeno: 2 teška mitraljeza, 3 laka mitraljeza, 16 pušaka i ostali materijal
	2 četa 721 peš. puka	Borba kod Sipica, 14 km zapadno od Lapova	3 bandita mrtva, zaplenjene puške, municija i oprema
1 X	4 četa 721 peš. puka	Borba kod Batočine	5 kuća spaljeno
	2 bataljon 741 peš. puka	Borba s banditima, 2 ' km zapadno od Petrovca	Zaplenjeno: 1 putnički automobil, 1 motocikl, municija i delovi odeće
2 X	Udarno odeljenje 23 okl. voza	Borba kod Rudnika, 20 km jugozapadno od Topole	2 bandita mrtva, jedan ranjen
3 X	3 bataljon 721 peš. puka	Borba kod Junkovca, 11 km severoistočno od Lazarevca	1 bandit mrtav, 1 zarobljen

Datum	Poterni odred	A k c i j a	U s p e h
3 X	3 bataljon 721 peš. puka	Borba na 4 km se- verno od Lazarevca	6 kuća spaljeno, mu- nicija eksplodirala. Banditski gubici ne- poznati"
	3 bataljon 721 peš. puka	Borba kod Jopisa', 3 km severozapadno od Lazarevca	5 bandita mrtvih. Za- plenjeno oružje i municija
5 X	2 četa 721 peš. puka	Markovac, 6 km se- verno od Lapova	5 bandita streljano
	8 četa 721 peš. puka	Borba kod Crnice", 14 km južno od Požarevca	1 bandit mrtav, 1 ra- njen i 2 zarobljena, zaplenjene ručne bombe i kola

¹ Verovatno Šopić

² Verovatno Crljenac (Prim, red.)

BR. 207

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 12 X 1941 GOD.

Radio 4066, 12 X 41, 19,55
Moli se potvrda o predaji.

RADIOGRAM ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU

125 peš. puk stiže 13 X sa dva bataljona u Obrenovac,
a jednim bataljonom u Stepojevac radi čišćenja oblasti jugoza-
padno od Obrenovca. 3 komunistička agenta su streljana.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI IA

(Za tačnost: **Grot** s. r.)

BR. 208

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 12 X 1941 GOD.

Telegram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji
od 12 X 41 u 18,45 časova

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Stab 12 armije)

I. ...

7. U Beogradu 30 IX otrovan je u gostionici srpski policiski agent. 2 X ubijen je na ulici srpski policiski agent. Izvršioći nisu /uhvaćeni. — U gradu je uhapšeno 49 komunista.

6. Sopstvenih: 2 ranjena.

Od strane 342 pešadijske divizije ukupno streljano oko 1000, a uhvaćeno 14.000.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia

Za tačnost

Roessler s. r.
poručnik
4 X 41

BR. 209

IZVESTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 12 X 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući
general u Srbiji, Ia

12 X 41

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Stab 12 armije)

I. 1. Nepromenjeno.

4. Srpska žandarmerija uzela je učešća u uspehoj akciji kod Lipovičke¹ (20 km jugozap. od Beograda). 32 ustanika streljana, 41 zarobljen, 5 kamiona sa oružjem i municijom zapaljeno.

5. Napadi na železničke stanice:

Jovanovac (7 km sev. od Kragujevca)

Batočina (4 km južno od Lapova)

Prokuplje, Gramada (30 km sev. ist. od Niša).

Između Grocke i Smedereva pucano na brod na Dunavu.

7. Vlasotinci (15 km istočno-jugoistočno od Leskovca) napadnuti. ...

Jedan podoficir iz posad. bataljona br. 925 u Zagrebu ubijen od strane komunista.

Beograd: Dva nemačka vojnika ranjena od ustanika. Izvršilac pobegao.

¹ Lipovica (Prim.- red.)

U Negotinu četnici uhapsili 50 komunista,

ii.

3. 125 peš. puk: Napredovanje ka Obrenovcu usporeno
usled postavljenih prepreka i razorenih mesta na putu. 3 agen-
ta streljana.

6. Ukupni gubici: sopstveni: 5 poginulih, 9 ranjenih
neprijateljski: 215 poginulih, 802 zaro-
bljena.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI¹

v

¹ Na overenom prepisu iz Niirnberga nema potpisa (Prim, red.)

br. 210

**NAREDJENJE NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 12 X 1941 GOD.**

Telegrafska stanica XV m 4 k

HEYXS'

Tek. broj: 124

Predato:

Datum: 12 X 41

Cas 19,05

Kome: HCRLU¹

Predao: Schramberg

Telegram od: Opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji, Ia

Dan predaje: 12 X 41. Vreme predaje: 18,40

342 PEŠADISKOJ DIVIZIJI

1. 342 pešadiska divizija izvršiće čišćenje planine Iverak i Cer tako da se divizija 15 X uveče postroji na istočnoj i jugozapadnoj padini za pokret prema istoku.

2. Istovremeno sa čišćenjem planine izvršiće dva ojačana bataljona, bez i jednog vozila, prepad u pravcu Krupnja, i to od Krivajice preko k. 450 na k. 543, severno od Krupnja, i od

¹ Šifrovani nazivi predaine i prijemne stanice (Prim, red.)

Mojkovića planinskim grebenom južno od Likodre, na k. 432, jugoistočno od Krupnja. Krupanj treba opkoliti, što se tamo **nade** streljati, a mesto spaliti.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUCI GENERAL
U SRBIJI Ia

Pe¹

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 211

NARED.JEN.JE NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 13 X 1941 GOD.

Telegram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji
Ia 13 X — 8,45 č.

125 PEŠADISKOM PUKU

Štab ustanika je u Arnajevu (6 km. jugoist. od Stepo-
jevca). 3 bataljon izvršiće prepadom opkoljavanje i uništavanje
mesta.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUCI GENERAL
U SRBIJI

Vratiti Ia

BR. 212

IZVEŠTAJ NEMAČKOG PORUČNIKA LIEPE-A
OD 13 X 1941 GOD.

Liepe

poručnik i komandir čete

Mesto stanovanja, 13 X 1941
Vojna pošta 26557

I Z V E Š T A J

o streljanju Jevreja 9 i 11 X 1941

1. **Naredenje:** 8 X 41 naređeno je streljanje 2200 Jevreja koji se nalaze u logoru u Beogradu.
2. **Rukovodstvo i učešće:** Poručnik Liepe i drugovi iz jedinica 26 557 i 06 175, iz kojih su 2 oficira i 20 vojnika poginuli, 16 nestalo, a 3 ranjeno.
8. **Lekarska služba i nadzor:** Viši lekar dr Gasser, jedinica 39 107 i sanitetski podoficir Bente iz jedinice 26 557.
4. **Prevoz i prevozna sredstva:** Prevoz i pratnju zarobljenika vršile su navedene jedinice. Kamione stavio na raspoloženje vozni park Feldkomandanture Beograd. Vojnici su prevezeni vojnim kamionima.
5. **Mesto izvršenja:** 9 X 41 šuma oko 12 km severoistočno od Kovina. 11 X 41 — okolina strelišta u Beogradu, na putu za Niš.
6. **Osiguranje i maskiranje:** Sprovedeno u najužem sporazumu sa Policijom bezbednosti u Beogradu i Pančevu.
7. **Film i snimci:** Propagandne čete »S«.

8. **Nadzor:** Poručnik Liepe, potporučnik Vibrans, potporučnik Lüstraeten, SS-Oberscharführer Enge, Policija bezbednosti Beograd.
9. Izvršenje: Posle detaljnog izviđanja mesta i izvršenih priprema izvršeno je prvo streljanje 9 X 1941.

Pritvorenici su odvedeni iz logora u Beogradu s najnužnijim prtljagom u 5,30 časova. Podelom lopata i ostalog alata stvoren je utisak neke radne akcije. Svaki kamion imao je samo 3 stražara, kako se iz jačine pratnje ne bi naslutila prava namera.

Prevoz je izvršen bez ikakvih poteškoća. Raspoloženje pritvorenika bilo je dobro za vreme vožnje i pripreme. Oni su se radovali odlasku iz logora, gde smeštaj navodno nije odgovarao njihovim željama.

Pritvorenike smo zaposlili 8 km od mesta streljanja i zatim dovodili prema potrebi. Mesto je bilo dovoljno osigurano, i za pripremu i za streljanje. Streljanje je izvođeno praškom na otstojanju 12 m. Za svakog pritvorenika određeno je pet strelaca. Osim toga, lekaru su stajala na raspoloženju dva strelca, koji su u slučajevima gde je on smatrao za potrebno, pucanjem u glavu, izazivali sigurnu smrt. Predmeti od vrednosti i preostale stvari oduzete su pod nadzorom i kasnije predati N.S.V.¹, odnosno Policiji bezbednosti.

Držanje pritvorenika na streljanju bilo je pribrano. Dva čoveka pokušala su da beže i bila na mestu ubijena. **Pojedinci su izrazili svoje ubeđenje na taj način što su još jednom kliknuli Staljinu i Rusiji.**

Dakle ipak!²

Na dan 9 X 41 streljano je 180 ljudi.

Streljanje je završeno u 18,30 časova. Naročitih događaja nije bilo. Jedinice su se **zadovoljne** vratile kući.

Drugo streljanje moglo se izvršiti tek 11 X 41 usled radova na dunavskoj skeli. Usled tih radova moralo se naredno streljanje obaviti u okolini Beograda. Za tu svrhu bilo je potrebno pronaći jedno novo mesto i udvostručiti opreznost. Iduće streljanje obavljeno je na dan 11 X 1941 g. u okolini strelišta. Ono je izvršeno po planu.

¹ »National-sozialistische Volkswohlfahrt«, — nacional-socijalistička narodna pomoć

^a Primedba ispisana rukom (Prim, red.)

Streljano je 296 ljudi. Kod oba streljanja nije pobegao nijedan pritvorenik i trupa nije zabeležila nikakve naročite događaje i incidente. Za pojačanje bezbednosti bio je upotrebljen još jedan vod jedinice majora Pongrubera, pod komandom poručnika Hau-a. Ukupno su navedene jedinice 9 i 11 oktobra 1941 streljale 449 ljudi.

Na žalost navedene su jedinice iz službenih razloga morale prekinuti dalje streljanje i preneti izvršenje zadatka na jedinicu majora Pongrubera.

LIEPE s. r.
poručnik i komandir čete

BR. 213

IZVEŠTAJ ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 13 X 1941 GOD.

Telegram! Mesto Štaba divizije, 13 oktobra 1941
OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

Dnevni izveštaj 12/13 X 41

- c) Sopstvene namere
Plansko pročešljavanje planina Iverka i Cera.
Priprema za udar na Krupanj.
Danas će biti streljano oko 100 civila za odmazdu.
- d) **Sabotaža**
Poljski telefonski kabel prekinut je 5 km južno od Tekeriša.
- e) Zarobljenici i plen
oko 250 uhapšeno
8 zarobljeno;

Plen: 382 svinje
24 teleta
390 ovaca
Plen i skladište municije u Loznici i Koviljači.
- f) **Gubici**
Sopstvenih nema.
Neprijateljski: nisu utvrđeni.

342 PES. DIV.
Odelj. Ia

br. 214

ZAPOVEST ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 13 X 1941 GOD.

342 peš. div.
Odelj. Ia/Op

Divizisko komandno mesto, 13 X 41
18.00

DIVIZISKA ZAPOVEST
za akciju na Krupanj

1. U Krupnju je pre nekoliko nedelja izvršen prepad na nemačke trupe od strane daleko nadmoćnijih ustanika. Divizija je dobila naređenje da sa svom strogošću osveti ovaj prepad.

2. Snage

Operativni štab: 698 peš. puka sa štabom 342 protivtenkovskog divizionara.

Trupe: 3 bataljon 608 p.p. (Draginac)

1 bataljon **199** p.p. (jugoist. od Loznice)

% 1 čete 342 pion. bataljona (kod grupe 698)

Veza po tački 4,

Jedinice za vezu! po tački 4.

Sve će trupe krenuti bez ikakvih vozila. Oružje, municija, specijalna sprema pionira i profijant imaju se nositi. Dozvoljeno je da se povede ograničen broj tovarnih konja.

3. Izvršenje

a) 13 X 41 1 bataljon 699 p.p. do 18,00 časova smestiće se u bivak u Dragincu. Za ovaj premeštaj grupa **699** staviće na raspoloženje što više kamiona.

f

b) Sama akcija izvršiće se 14 X 41 u vidu prepada. Poblje po zapovesti kom. 693 p.puka.

Nikakva terenska prepreka i nikakav otpor neprijatelja ne sme nikako zadržati trupu.

Prepreke se odmah moraju obići, usleg čega će se neprijatelj sam povući, ukoliko je prisutan.

Sve vojnike i civilna lica koja se usput sretnu streljati.

c) Krupanj opkoliti, sve muškarce koji se tamo nađu streljati, a samo mesto spaliti. Tamošnje nemačke zarobljenike osloboditi.

5. Izveštavanje

Štab 698 p.puka javiće kad bataljoni budu na polaznom položaju, zatim svaka dva časa svoje komandno mesto, kao i mesta štabova bataljona, a važne događaje odmah.

Dr HINGHOFER s. r.
general-lajtnant
i
komandant divizije

BR. 215

ZAPOVEST ŠTABA 342 P.DIVIZIJE
OD 13 X 1941 GOD.

342 peš. divizija
Odelj. Ia/op br. 830 41 g.

Poverljivo
Div. kom. mesto, 13 X 41

DIV. ZAPOVEST ZA 14 i 15 X 41

1. Opšte odredbe

Potpuno čišćenje planine Cera izvršiće se 14 i 15 X 41 naglim obuhvatom s oba krila.

Dosadašnji raspored trupa ostaje i dalje na snazi, sem izdvojenog dela za akciju protiv Krupnja.

2. Uputstvo za borbu

Svi uniformisani, zatim svi građani zatečeni u međuprostoru na terenu, koji mogu biti ustanici, imaju se streljati.

Muško stanovništvo iz naseljenih mesta ima se otpremiti preko Lješnice, odn. Varne ka Šapcu.

Naseljena mesta do južno od planine Cera imaju se spaliti za odmazdu.

Od naseljenih mesta severno od planine Cera poštediti samo Belu Reku, a pre svega Petkovicu.

U ostalom važe izdata uputstva za borbu od strane divizije.

One koji se nađu bez legitimacije uputiti u Šabac u koncentracioni logor.

HINGHOFER s. r.
general-lajtnant i komandant divizije

BR. 216

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 13 X 1941 GOD.

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala
u Srbiji

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
13 X 1740

Pojedini art. pogoci na Kraljevo.

3. 342 peš. divizija je pri prodoru ka Koviljači i manastiru Tronoši oslobodila 10 nem. vojnika, među njima 9 ranjenih. Pri prodoru divizije u dolinu Jadra, neprijatelj je imao 2 mrtva i 8 zarobljenih. Divizija je dalje uhapsila 250 ljudi. Za odmazdu je streljano 100 civilnih zarobljenika.

6. Ukupni gubici: sopstveni: 1 ranjen (Zvornik). Neprijatelj: 134 mrtva i 299 zarobljenih.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI

BR. 217

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 14 X 1941 GOD.

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala
u Srbiji

14 X 1900

' "

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

I. 4. U Kukljinu je (8 km severozapadno od Kruševca) jedan komunistički voda javno streljan od strane srpske žandarmerije.

125 peš. puk vodio je borbu kod Grabovca u rejonu Obrenovca. Mesto je razoreno.

6. Ukupni gubici: sopstveni: 9 mrtvih, 29 ranjenih. Neprijatelj: 220 mrtvih, 510 uhapšenih.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI

BR. 218

NARED.JENJE GENERALA BOEHME-A
OD 14 X 1941 GOD.

**Opunomoćeni komandiujući general
u Srbiji**

Upravni štab/Ic
Br. 2947/41 poverljivo

Prilog 60
Odelj. Ic br. 1059/41 pov.
Mesto stanovanja, 14 X 1941

Predmet: Hapšenje ustaničkih
srodnika

U toku zatvaranja talaca treba hapsiti naročito rođake ustanika. Tim se najzad prekida veza između rođaka i ustanika, koja služi uveliko za prenošenje vesti. Hapšenje ovih talaca obuhvata muške rođake od 15 godina na više i žene ustanika. Ove rođake smestiti u koncentracione logore. Muški srodnici ima da se streljaju za slučaj nemačkih gubitaka, prema odredbama uputstva »Opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji br. 2848/41 pov.«, od 10 X 41.

Za hapšenje odgovorni su u garnizonima komandanti mesta, a van ovih, pri borbenim akcijama, komandanti trupa. Može se smatrati celishodnim da se pri tome koriste srpske vlasti koje su već i dosad s nama sarađivale. Ali se ovo mora tako učiniti, ds se isključi mogućnost da zainteresovani budu o tome obavešteni.

Kao prva osnova služe podaci iz masovne kartoteke Izvršne grupe Službe bezbednosti. Viša komanda LXV stupiće u vezu po ovome neposredno sa Izvršnom grupom Službe bezbed-

nosti. 342 peš. div. i 125 peš. puk dobijaće podatke preko opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji. Potrebno je da se trupi pri akcijama čišćenja na vreme dostavljaju ovi podaci.

- Stanovništvo, a naročito pretседnici opština, moraju biti prisiljeni da prijave one porodice, čiji su ljudi otišli »u šumu«.

BÖHME s. r.
general pešadije

BR. 219

IZVEŠTAJ KOMANDANTA 342 P. DIVIZIJE
OD 15 X 1941 GOD.

342 pešadiska divizija
Komandant

Mesto štaba div., 15 X 41.

Štab XVII armiskog korpusa.
Primij. 16 X 1941

Br'

1 prilog

Referat: Ia H 16 X

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

Prilikom čišćenja Mačve od ustanika, — mahom komunističkih bandi — koje je izvela divizija, bilo je, shodno naređenju, sve muško stanovništvo od 14—70 godina starosti odvedeno u koncentracioni logor. Zahvaljujući ovoj meri nastupajuće trupe su zaštićene s leđa i time je bitno olakšano njihovo napredovanje.

Pretežna većina ustanika nosi seljačko odelo.. Kad odbace oružje, oni se nikako ne mogu razlikovati od seoskih stanovnika. Ustanici koji bi ostali među narodom, mogli bi se, **iu** slučaju da evakuacija nije izvršena, pojaviti trupama iza leđa, i u najmanju ruku mogli prepadima osetno ometati veze sa pozadinom. Da je zaista mnogo ustanika ostalo među narodom dokazuje okolnost što se već prvih dana akcije čišćenja moglo iz koncentracionog logora u Šapcu

izdvojiti 233 **komunista** koje su ostali pritvorenici prokazali kao takve i kao učesnike u borbama bandi, a koji su zatim streljani.

Muško stanovništvo od 15—60 godina starosti u očišćenim mestima koje nije bilo prisutno prilikom akcije čišćenja, a vratilo se svojim kućama, bilo je, prema ovde priloženom proglasu divizije, pozvano da se kod svih opština odmah stavi na raspoloženje nemačkoj armiji. Na osnovu ove naredbe mogla bi se naseljena mesta jednostavnom patrolnom službom lako kontrolisati i sprečiti da se ustanici vrate u njih.

*posle po-
iiciske
provere¹*

Usled **puštanja na slobodu velikog dela naroda zatvorenog u koncentracioni logor**, čišćenje planine Cer je donekle izgubilo svoju efikasnost, jer su ustanici, koji su se na taj način izvukli iz logora, mogli lako da se neprimetno pomešaju s narodom iz naseljenih mesta na severnom podnožju planine. Osim toga krajnje je otežana efikasna kontrola i nadzor od strane malobrojnih organa koji za to stoje na raspoloženju. Stvarno se, kako se to vidi iz mnogih podataka, **jedan još neutvrđeni, ali svakako veći broj bandita delom naoružanih, vratio u svoja mesta u Mačvi. Ne treba pretpostaviti** da će ih potkazati njihovi suseljeni koji su smatrani kao miroljubivi, pa stoga otpušteni iz logora. Ovo pak ne samo iz nacionalnih razloga, već — i to u prvom redu — iz straha od osвете bandi. Pronaći sad ove pripadnike bandi koji su se vratili, pretstavlja zadatak za čije će izvršenje biti potrebno više snaga, pa i u tom slučaju nije sigurno da li se ovaj zadatak može na zadovoljavajući način rešiti bez ponovne potpune evakuacije muškog stanovništva koje je u pitanju.

Sa sigurnošću se može reći da je ustanički pokret u Mačvi, **usled puštanja** velikog broja ljudi iz koncentracionog logora, bitno olakšan i da će opet oživeti **posle odlaska divizije na drugo područje akcije.**

Dr HINGHOFER s. r.
general-lajtnant
i komandant divizije

¹ Primedba ispisana rukom (Prim, red.)

BR. 220

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 15 X 1941 GOD.

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala
u Srbiji

15 X 1430

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
I...

125 peš. puk: Čišćenje prostora Jasenak—Draževac—
Vranić. 230 talaca streljano.

III. . .

749 peš. puk od 14 X u pokretu za Gor. Milanovac (po-
novne mere odmazde).

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI

BR. 221

IZVESTA ! NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 16 X 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji, Ia

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
16 X 1941

II 1. Bande se pomeraju ka Kragujevcu.

2. 342 pešadiska divizija vrši pregrupisavanje u cilju napada južno od planine Cer. 635 streljala, 1043 uhapsila.

125 pešadiski puk vrši čišćenje prostora Umka—Barič—Mala i Velika Moštanica. 15 X, 42 streljana, 24 taoca uhapšeno.

714 pešadiska divizija: 3 bataljon 714 peš. puka očistio je prostor jugoistočno od Clot¹. Zaplenjen je 1 mitraljez i 20 pušaka. >

717 pešadiska divizija: Napadi na Kraljevo odbijeni.

1 bataljon 737 peš. puka u Kraljevu.

Gubici kod Kraljeva: sopstveni: 14 poginulih (2 oficira), 10 ranjenih; neprijateljski: najmanje 80 mrtvih.

3 bataljon 749 peš. puka: Posle borbe i uklanjanja mnogobrojnih drumskih prepreka stigao je do Gornjeg Milanovca. Uhapšeni su taoci

Sopstveni gubici: 5 mrtvih, 20 ranjenih, 6 konja.²

¹ K\asno u originalu na koje se mesto odnosi

* Na overenom p-episu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim red.)

BR. 222

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 18 X 1941 GOD.

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala
u Srbiji

i

18 X 41 1310

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

2. A) U Mačvi se/ opet pojavili naoružani civili.

717 peš. div. zbog gubitaka u Kraljevu dosad streljala
1736 muškaraca i 19 žena. Tamo dalji gubici: 2 mrtva i 1 ranjen.

III. 749 peš. puk na povratku iz G. Milanovca stigao je
posle borbe u Donju Crnuću; 2 mrtva i 2 ranjena. Neprijatelj:
25 mrtvih.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI Ia

BR. 223

NAREDJENJE NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 19 X 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general u Srbiji
Odelj. Qu br. 3001/41 pov.

Mesto stanovanja, 19 X 1941
K.T.B, pril. 70
Poverljivo

Predmet: Mere odmazde

Veza: Opunom. kom. gen. u Srbiji (III) Šef vojne uprave Qu
br. 2848/41 pov. od 10 X 1941.

VIŠOJ KOMANDI LXV I STRAŽARNOM PUKU¹

Beograd

Na znanje: Zapovedniku Srbije — Upravni štab

U smislu izvršenja gore navedenog naređenja streljače se za 10 poginulih i 24 ranjena nemačka vojnika (vojnici trupne jedinice opkoljene u Valjevu) 2200 uhapšenih Srba. Stražami puk u Beogradu streljače 1600 pritvorenika.

0 danu i mestu streljanja, o uzimanju, odnosno dovođenju pritvorenika, kao i o detaljima treba se sporazumeti neposredno sa opunomoćenim generalom u Srbiji (zapovednik Srbije — Upravni štab). Izveštaj o izvršenju dostaviti opunomoćenom komandujućem generalu u Srbiji/Qu.

Za opunom. komandujućeg generala u
Srbiji
načelnik štaba
PEMSEL s. r.

¹ U originalu »Wachregiment« (Prim, red.)

BR. 224

**izvod iz izveštaja šefa nemačke policiske
službe od 20 x 1941 god.**

Šef Policije bezbednosti i SD
— B. br. IV A 1—1 B/41 — gRs —

Berlin, 20 X 1941

IZVEŠTAJ O DOGAĐAJIMA U SSSR BR. 119

Državna tajna

1. Politički pregled:

Srbija:

Šef izvršne grupe Policije bezbednosti i SD u Beograda
izveštava:

1. Banditizam

Od 4 do 17 X 41 izvršeni su ovi napadi:

na nemačku vojsku 13	Gubici:	70 poginulih 107 ranjenih 9 nestalih
na opštinske urede 38		1 nepoznati
na poštanske i telegrafske urede 183		6 nestalih
na žel. stanice i postrojenja 38		18 ranjenih
na rudnike i majdane 2		
na mostove i lađe 7		
Poznati grubici neprijatelja: 368 mrtvih, 424 zarobljena, 106 ranjenih.		

Prilikom akcija protiv bandi u prostoru Kraljevo — planina Rudnik, ustanici su prvi put upotrebili artiljeriju. Naoružanje ustanika dobro; nedostaje topla odeća, a naročito obuća.

Prinudna regrutacija svih muškaraca od 16—GO godina na teritoriji posednutoj od' ustanika vrši se i dalje. U slučaju -odbijanja izriče se smrtna kazna. U izvođenju prepada na javna postrojenja i u aktima sabotaze primećen je izvestan plan. Četnici, s izuzetkom onih koji pripadaju grupi Pećanca, bore se zajedno s komunistima. Parola: »Borba protiv okupatora«. Tek "kasnije sporazum o tome da li će u Srbiji biti nacionalna ih komunistička vlada. Ustanici imaju bezbroj veza sa srpskim vlastima. Tako je, na primer, na Glavnoj pošti u Beogradu uhapšen njihov poverenik koji je ustanicima dostavljao važne depeše. Sabirno mesto bandi u Beogradu otkriveno, okrivljeni su uhapšeni. Istraga nije još završena.

2. Hapšenja

Za vreme koje obuhvata ovaj izveštaj uhapšeno je 101 lice pretežno zbog komunističke delatnosti. Kod 12 uhapšenika krivica već dokazana i oni su streljani. Istraga u cilju daljeg otkrivanja komunističke organizacije je u toku. Usmeravanje delatnosti srpske Specijalne policije (komunističko odeljenje) obezbeđeno postavljenjem pouzdanog tumača. Određeno je jedno specijalno odeljenje za pročešljavanje zarobljeničkog logora koji je nemačka vojska podigla u Šapcu. Ukupan broj pritvorjenika oko 22.000, dosad provereno oko 8.000, vojska dosad likvidirala 910.

Da bi se sprečila dela sabotaze u Đerdapu, dodeljeno je pionirskom bataljonu, koji je tamo raspoređen, jedno specijalno odeljenje.

Radi obezbeđenja periferije grada Beograda, upravnik policije je, na našu sugestiju, zaveo po drumovima motorizovanu žandiarmerisku službu.

Hapšenjem dvaju dunavskih loca¹ dokazano je potpuno da su Englezi pre početka rata podmićivali loce, kako bi u nedostatku loca, onemogućili transport nafte za Nemačku.

Sabotaža na žel. stanici Aranđelovac razjašnjena. Izvršilac — bivši srpski rezervni oficir — uhapšen, priznao delo.

U Beogradu izvršeno proveravanje 420 stranaca. U Beogradu dva prepada na nemačke vojnike; pri tom dva vojnika teško ranjena, koji su potom umrli. Za odmazdu streljano 200 komunista odn. Jevreja.

¹ Loci — ljudi koji provode brodove kroz opasna mesta za plovidbu (Prim, red.)

Kao odmazda za 21 poginulog vojnika nemačke vojske naređeno je pogubljenje 2100 Jevreja iz jevrejskog logora. Oni su izručeni po naređenju štaba XVIII armiskog korpusa.

Po naređenju štaba XVII armiskog korpusa izdvojeno je iz jevrejskog logora 2.100 Jevreja za streljanje, kao odmazda za 21 poginulog nemačkog vojnika.

Pogubljenje vrši vojska.

Svi muškarci Jevreji iz Beograda zatvoreni u logor. Pripreme za jevrejski geto u Beogradu završene. Posle likvidiranja preostalih muškaraca Jevreja, što je već naređeno od strane zapovednika Srbije, geto će imati oko 10.000 jevrejskih žena i dece.

Hapšenjem osujećeno nameravano bekstvo 12 bogatih Jevreja preko Zemuna u Mađarsku. Mnoge stvari od vrednosti i znatne sume novca oduzete. Posrednik, koji je za 88.000 dinara nabavio lažne hrvatske isprave, takođe je uhapšen. Bekstvo je trebalo da se izvede u vojnim kamionima.¹

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

BR. 225

IZVEŠTA.1 NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 20 X 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general

u Srbiji

Mesto štaba, 20 X 4-1

Odelj. Ia br. 930 41 g. Kdos

Predmet: 10-dnevni izvestaj

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Štab 12 armije)

3. Sopstvene trupe . ..

125 peš. puk izveo je nekoliko akcija u okolini Uba i Obrenovca. Opet su osposobljeni za saobraćaj drum i železnička pruga Beograd—Valjevo. Železnička linija je sad u saobraćaju. U borbi je poginulo 26 neprijatelja, 272 taoca streljana, 24 uhapšena.

3 bataljon 749 peš. puka izveo je još jednu akciju odmazde protiv Gornjeg Milanovca. Bataljon je u vremenu od 14—18 X, u više borbi, oko mnogobrojnih prepreka, prokrčio sebi put od Kragujevca do Gornjeg Milanovca i natrag. Gornji Milanovac je razoren i uzeta su 133 taoca.

7. Uhapšeno (ukupno):

Od strane 342	peš.	div.	dosad uhapšeno	—	—	22658
			od toga otpušteno	—	—	5004
			streljano	—	—	1968
			umrlo	—	—	2
					ostaje	15684

Proveravanje se nastavlja.

U Beogradu je dosada streljan 1041 talac.

BÖHME s.

BR. 226

IZVESTAJ KAPETANA BISCHOFSHAUSENA
OD 20 X 1941 GOD., O MASOVNOM STRELJANJU
U KRAGUJEVCU

KRAJSKOMANDANTURA 1/832

Dnevnik — A ... /41

Kragujevac, 20 oktobar 41

FELDKOMANDANTURI 610 PANCEVO I

radi obaveštenja ZAPOVEDNIKU SRBIJE

Odeli. Ia — Beograd

U vremenu od 14 do 17 oktobra 1941 ovdašnji III 749¹ izvršio je akciju ka G. Milanovcu, gde su partizani bili zarobljeni i odveli 6/920.²

Trupu su pratila dva tumača iz krajskomandanture u nemačkoj uniformi, koji su mi saopštili pojedinosti. Na trupu, koja se kretala dramom, pucalo se često s okolnih visova, pri čemu je bilo 9 mrtvih i 27 ranjenih (od poslednjih je docnije još jedan umro). Tumač, koji poznaje zemlju, često je upozoravao komandanta bataljona na to, da bi na ovom zemljištu, radi suzbijanja bandi trebalo primenjivati drugu taktiku jer će u protivnom bataljon imati neizbežne gubitke, bez mogućnosti da sam uspešno vrši akcije.

To je posle i nastupilo. Neprijatelj je imao 87 mrtvih. Bataljon je našao G. Milanovac prilično prazan. Oko 40 mu

¹ ^ bataljon 749 puka

² 6 četa 920 bataljona (Prim, red.)

Anlage 14

Abschrift

KREISKOMMANDATUR I/832

PgB. - A. 401

Kragujevac, 20. Oktober 41.

An die
Feldkommandatur 610
Pancevo
und gleichzeitig nachrichtlich
an
Befehlshaber Serbien Abt. Ia
Belgrad

In den Tagen vom 16.-17. Oktober 1941 führte das hierliegende III./749 ein Unternehmen nach G. Milanovac aus, wo die 6./920 verschleppt worden war.

Die Truppe wurde von zwei Dolmetschern der Kreiskommandatur in deutscher Uniform begleitet, welche mir Einzelheiten mitgeteilt haben. Die Truppe wäre, auf der Strasse marschierend, mehrfach von umliegenden Höhen aus beschossen worden wobei sie an Verlusten 9 Tote und 27 Verwundete (von Letzteren ist bisher noch einer gestorben), hatten. Der landeskundige Dolmetscher hatte dem Batl.-Führer mehrfach darauf aufmerksam gemacht, dass in diesem Gelände eine andere Taktik notwendig wäre, um die Banden bekämpfen zu können weil er ansonsten ansehnliche Verluste haben müsste, ohne selbst wirken zu können.

Das ist dann ja auch eingetreten. Vom Gegner fielen 87 Mann. Das Batl. hat G. Milanovac ziemlich leer vorgefunden. Etwa 40 männliche Einwohner, die nach Mitteilung des Batl.-Führers ausgeharrt u. auf die Rückkehr der deutschen Wehrmacht gewartet hatten, sind festgenommen und als Geiseln mit zurückgeführt worden.

G. Milanovac ist vollkommen zerstört worden, ebenso auf dem Rückwege fünf der Strasse liegende Dörfer.

Nach Rückkehr von dort hat das Batl. vom Regt. 749 den Befehl bekommen, für je einen Gefallenen 100, für je einen Verwundeten 90 Serben aus Kragujevac zu erschliessen.

Daraufhin sind am 18.10.41 in den späten Abendstunden nach Listen sämtliche jüdischen Juden und eine Anzahl Kommunisten, in Gänze etwa 70 Mann verhaftet worden.

Da diese Zahl für die zu Erschiessenden 2500 bei weitem nicht ausreichte, wurde von den beiden in Kragujevac liegenden Batl. III./749 und I./724 beabsichtigt in gemeinsamer Aktion in der Stadt Kragu-

80

škaraca, koji su po iskazu komandanta bataljona izdržali i sačekali povratak nemačke oružane sile, pohvatani su i odvedeni kao taoci.

G. Milanovac je potpuno porušen, a pri povratku su porušena i usputna sela.

Po povratku odande, bataljon je dobio naređenje iz 749 puka da za svakog poginulog ima streljati 100, a za svakog ranjenog 50 Srba iz Kragujevca.

Na to su 18 X 41 u kasnim večernjim časovima, po spisковima, uhapšeni svi muškarci — Jevreji i izvestan broj komunisti, svega njih oko 70.

Pošto ovaj broj ni izdaleka nije odgovarao broju od 2300, koje je trebalo streljati, to su oba u Kragujevcu raspoređena bataljona, III/749 i 1/724, odlučili da u zajedničkoj akciji u gradu Kragujevcu hapšenjem po ulicama, po trgovima i stanoвima prikupe broj koji nedostaje za streljanje.

Kako je ova predviđena mera bila u protivrečnosti sa naređenjima opunomoćenog komandujućeg generala — Az. 73/41 pov. (Odelj. III), od 9 X 41 i Az. III/Chef Mil. V/Qu br. 2848/41 pov. od 10 X 41, kao i zapovednika Srbije, Verw. Stab-Tgb. Br. 4224/41, od 10 X 41 — pokušao sam da komandanta mesta gospodina majora Königa pridobijem da postupi u duhu pomenutih naređenja tako, što sam mu predložio da se u bližoj i daljoj okolini Kragujevca opkole ona sela koja su Krajskomandanturi bila odavno poznata da su zaražena komunizmom, i da se iz njih povuče potreban broj ljudi za streljanje. On se sa mojim predlogom odmah složio i bilo je načelno rešeno da se u nedelju sa 1/724 pretresu sela Grošnica i Beloševac. U ponedeljak imala su oba bataljona da u zajedničkoj akciji blokiraju sela Mečkovac, Maršić, Korman, Botunje i D. i G. Komarnice, u čijoj se sredini nalazi zloglasno brdo Parlog, gde je, prema podacima, šumsko boravište bandi.

Ako se i tada ne bi dostigao određeni broj za streljanje, predložio sam da se pročešljaju druga komunizmom zaražena sela, o kojima sam imao podataka.

Naročito ističem da za sve vreme postojanja Krajskomandanture ni jedno jedino nemačko vojno lice, ili »folksdojčer«, nije u gradu ubijeno ili ranjeno.

Građanstvo Kragujevca, koje broji oko 42.000 duša, pokazalo se uvek lojalno i voljno da sarađuje s nemačkom oružanom silom, pri čemu ne treba poricati da je deo građanstva uvek naginjao bandama. Desilo se nije ništa.

Uveče 19 X 41 zamoljen sam od majora Königa za ponovni dogovor, kojom sam prilikom, na svoje iznenađenje, saznao da je ceo plan potpuno izmenjen.

U toku 19 X 41 1/724 pretresao je i spalio sela Grošnicu i Milatovac, a III/749 sela Mečkovac i Maršić, pri čemu je odmah na licu mesta u selima, bez sopstvenih gubitaka, streljano 422 muškarca, među kojima i jedan pop u čijem se crkvenom tornju našla sakrivena municija.

Da bi se popunio predviđeni broj od 2300, ponovo je naređeno pročešljavanje Kragujevca za 20 X 41. Prema ovome, danas su, bez obzira na ličnost, izvršena hapšenja muškaraca između 16 i 60 godina, po ulicama, trgovima, radionicama, stanovima, trgovinama itd.

Po iskazu gospodina majora Königa, od ovih koji se nalaze u nemačkim rukama, biće oslobođeni:

a) koji imaju specijalnu legitimaciju Krajskomandanture ili neke druge u Kragujevcu raspoređene trupne jedinice;

b) koji pripadaju jednom po život važnom zanimanju ili preduzeću (lekari, apotekari, pekari, mesari, trgovci životnim namirnicama, tehničari, radnici električnog i vodovodnog postrojenja itd.);

c) koji se mogu legitimisati kao pripadnici Ljotićeva pokreta.

Pri tome se niukoliko nije obaziralo na gledišta izložena u tač. 2 naređenja br. 2848/41 pov. Isto tako, niukoliko nisu uzete u obzir ni odredbe poslednje rečenice 2. stava navedenog naređenja Tgb. 4224/41 (»da bi se sprečilo uništenje potpuno nevinih . . . . itd.«).

Baš to naređenje gospodina državnog savetnika Turnera, koje sam ja izrično predočio gospodinu majoru Königu, nije hteo ni da pročita, ukazujući na to da se mora isključivo pridržavati naređenja gospodina komandanta 749 p.p. koji mu je dao zadatak da potreban broj za streljanje prikupi među muškim stanovništvom grada Kragujevca.

Izjutra 20 X 41, u 6 časova zatražio sam hitno radiogramom jedan avion od zapovednika Srbije Odelj. I/c, ne bih li ličnom intervencijom u Beogradu postigao da se navedena naređenja pravilno sprovedu u njihovu duhu. Na žalost, avion nije poslat, tako da nije više bila moguća intervencija više komande, jer su u međuvremenu streljanja bila utvrđena za 21 X u 7 časova. Hteo bih ukazati na to, da su gubici III/749 nastali u akciji na okrivljeno mesto G. Milanovac, a ne u gradu Kragujevcu. Da je 2300 bandita i njihovih simpatizera uhvaćeno i streljano tamo, bilo bi u potpunosti udovoljeno izdatim naređenjima.

Streljanje delom potpuno nevinih iz ovdašnjeg grada može, po mom ubedenju, imati upravo užasne posledice. Može se očekivati da će se ogorčena rodbina streljanih svetiti pripadnicima nemačke oružane sile.

Nisu isključene sabotaze na vodovodnom uređaju i na sada privremenim instalacijama za osvetljenje, a ni veliki napad bandi na grad, pri čemu mogu trupe imati još veće gubitke no dosad. Ali pre svega psihološki učinak biće katastrofalan. Stanovništvo Kragujevca očekivalo je od nemačke oružane sile otklanjanje komunističke opasnosti i uključenje u obnovu Evrope. Metodom, koji je ovde primenjen, nipošto nećemo ponovo pridobiti dobronamerne elemente.

v. BISCHOFSHAUSEN s. r.
kapetan i komandant

Kapetan v. Bischofshausen o napred navedenom lično je referisao:

28 X 41 načelniku štaba zapovednika Srbije.

29 X 41 opunomoćenom komandujućem generalu u Srbiji (preko majora Jais-a).¹

¹ Napomena u originalu (Prim, red.)

BR. 227

IZVOD IZ IZVEŠTAJA ŠEFA NEMACKE POLICISKE
SLUŽBE OD 21 X 1941 GOD.

Šef Policije bezbednosti i SD   Berlin, 21 oktobra 1941
— B. — Nr. IV A 1 — 1 B/41 —, g. Rs. —

IZVEŠTAJ O DOGAĐAJIMA U SSSR BR. 120

Državna tajna

I. POLITIČKI PREGLED

Okupirane oblasti

Srbija:

Šef Izvršne grupe Policije bezbednosti i SD u Beogradu
javlja:

b) Naročiti događaji

14 X 41 počeo je napad ustanika na grad Kraljevo, koji
je sa kratkim prekidima trajao skoro 3 dana. Prvi put su usta-
nici u borbama za grad upotrebili i artiljeriju, pri čemu je, na
primer, 17 X na grad ispaljeno preko 100 artiljeriskih metaka.

3. Sopstvena delatnost

a) Opšte:...

b) Naročiti događaji

Pošto se do postavljenja opunomoćenog komandujućeg
generala u Srbiji nije mogla sasvim sprovesti u delo bezob

zirna akcija, jer su nedostajala odgovarajuća nedvosmislena naređenja, sad je naređenjem generala Böhme-a, da se za svakog ubijenog vojnika pogubi 100 a za svakog ranjenog 50 Srba. data potpuno jasna linija. Na osnovu tog naređenja, bilo je, na primer, za napad na jednu kolonu kod Topole, kojom su prilikom poginula 22 vojna lica, streljano 2200 Srba i jevreja, dok je za vojnike koji su poginuli u borbi za Kraljevo dosada streljano 1736 stanovnika i 19 komunistkinja iz Kraljeva.

U svakom slučaju bilo bi sem toga potrebno da se, pomoću odgovarajuće propagande, poslednji put ukaže Srbima na nedogledne posledice, koje će od sada nastati usled bezobzirnog sprovođenja pomenutog naređenja.

U toku sedmice, o kojoj se govori u ovom izveštaju, pokazalo se ponovo da raspoložive operativne trupe još nisu dovoljno jake za brzo i potpuno ugušenje ustanka. Terenske teškoće, na koje svugde nailazimo, nameću uvek upotrebu većih trupnih jedinica, ako želimo da postignemo odlučan uspeh; jer ustanici retko primaju borbu, a potpuno je uništene moguće uvek samo potpunim opkoljavanjem. Ovu činjenicu priznaju i na merodavnim vojnim mestima i može se očekivati da će nove trupe uskoro stupiti u akciju na prostoru Srbije.

Rezimirajući, može se reći da neznatno poboljšanje opšteg položaja koje je nastupilo u razdoblju ovog **izveštaja**, ni u kom slučaju ne sme da zavede u preterani optimizam. Dosad smo uspeli jedino da uništimo manje bande, dok se velike bande, koje su delimično već potpuno vojnički organizovane, nalaze na **terenu** kao i pre. Tek posle njihova razbijanja i **potpunog** uništenja moglo bi se očekivati temeljito poboljšanje situacije.

III VOJNI DOGAĐAJI NA BALKANU

Srbija:

Situacija nepromenjena. Civilni železnički saobraćaj do daljeg obustavljen. Napadi na opštine, šumske uprave i na srpsku žandarmeriju ovih dana i u južnim delovima Srbije.

Na jednu kolonu s oružanom pratnjom pucalo se severozapadno od Topole i severno od Arandelovca¹

BR. 228

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 21 X 1941 GOD.

21 X 41

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

•'' /

3. a) 21 X jedinice 737 i 749 peš. puka ponovile napad uz podršku aviona za obrušavanje.
3 bat. 749 peš. puka imao u Gornjem Milanovcu ukupno 10 mrtvih i 20 ranjenih.
717 divizija: 3000 uhapsila, od kojih 522 streljano.

OPUNOM. KOM. GENERAL U SRBIJI'

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

BR. 229

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 22 X 1941 GOD.

22 X 41

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

3. 342 peš. div.: Posle razaranja Krupnja spremna za nastupanje ka Valjevu. Osiguranja isturena na visove s obe strane doline Jadra i prema Mojkoviću. Sopstveni gubici: 1 mrtav, 4 ranjena. — Neprijateljski: nije utvrđeno.
Štab u Loznici.
- b) 714 peš. div.: 4 četa 721 peš. puka imala lokalnu borbu kod Starog Adžibegovca (5 km južno od V. Plane).
Neprijatelj je imao 91 poginulog, 63 kuće spaljene, bez sopstvenih gubitaka.

OPUNOM. KOM. GENERAL U SRBIJI¹

¹ Na ovcrenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

BR. 230

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 22 X 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general u Srbiji, Ia
22 X 41
14,35

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

1. »
2. a) Slabe nepr. snage nalaze se pred 342 peš. divizijom u dolini Likodre, južno od Banjevca, i kod Cigankulje (istočno od Draginca).
b) Beograd: 57 komunista uhapšeno, od ovih 5 studentkinja. Razoren most i pruga kod Bratinca (pruga Beograd—Kućevo već od dužeg vremena je van saobraćaja). Severoistočno od Valjeva otvorena je vatra na voz; 400 m koloseka razoreno. Popravka je u toku. Telefonska veza Loznica—Beograd prekinuta je.
3. a) 342 peš. divizija, pošto je razorila Krupanj, spremna je za p kret ka Valjevu. Isturena su osiguranja na visovima s obe strane doline Jadra i prema Mojkoviću. Sopstveni gubici: 1 mrtav, 4 ranjena. Neprijatelj: nije utvrđeno. Štab u Loznici.
125 peš. puk: u pokretu je ka prostoru južno od Belog Potoka. Štab u Belom Potoku.
717 peš. divizija: udarna grupa Kraljevo nastupa k Adranima. Zauzeta su dva neprijateljska položaja, »štuke.< zapalile Cačak. Sopstveni gubici: 3 mrtva, 22 ra-

njena. Neprijatelj ima najmanje 100 mrtvih; zaplenjen je 1 top, municija i nove puške iz fabrike.

Akcija 3 bataljona 749 peš. puka Gornji Milanovac. Neprijatelj je imao 62 mrtva. 3 sopstvena tenka (Hotchkiss) su onesposobljena i izbačena iz stroja,

- b) 714 peš. divizija: 4 bataljon 721 peš. puka vodio je borbu u mestu St. Adžibegovac (5 km južno od Velike Plane). Neprijatelj je imao 91 poginulog i 63 kuće spaljene. Nije bilo sopstvenih gubitaka.

718 peš. divizija: 1 bataljon 738 peš. puka u akciji čišćenja na prostoru. -¹ Napad »štuka« 19 X na Pecku (27 km zapadno od Valjeva), Ljuboviju (Drina) i fabriku municije u Užicu (8 pogodaka bombama, — 1 naš ranjen, avion tučen neprijateljskom protivavion. art., kal. 2 cm); u Peckoj ustanovljeno 200 nemačkih zarobljenika, prema pretpostavci iz Krupnja. 21 X pun pogodak na neprijateljski voz za snabdevanje zapadno od čačka. Lokomotiva je uništena. Pruga prekinuta.

4. a) 2 rumunske lađice ponovo su potčinjene Gornjo-dunavskom otseku.
b) Štab 724 peš. puka stigao u Valjevo.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI²

¹ Tekst u originalu nejasan, nedostaje završetak rečenice

² Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

BR. 231

ZAPOVEST KOMANDANTA 342 P. DIVIZIJE
OD 23 X 1941 GOD.

342 peš. divizija
Odelj. Ia/op.

Komandno mesto divizije, 23 X 41
20.00 časova

DIVIZISKA ZAPOVEST ZA 24 X 41

1. Neprijatelj

Valjevo je već duže vremena ugroženo od komunista i delom stešnjeno uskim obručem.

Tačan položaj neprijatelja nepoznat.

U Valjevu su nemačke trupe.

3. **Prethodnica**

Grupa 698 obrazuje prethodnicu u sastavu: jedan bataljonski štab,

četiri streljačke čete,

jedna mitraljeska četa, pojačana bacačima.

Ona se ne sme upotrebiti za bočnu zaštitu.

Prethodnica se kreće sutra, bez ikakvih vozila, na čelu grupe 698 do Biljega (322). Oдавde skreće na jugoistok.

4. **Dalje marševanje**

a) Grupa 698, Pionirska grupa, grupa 699 i 697 nastavljaju marš prema Valjevu kao i na dan 23 X 41. Vozila i njihova zaštita kreće se samo drumom. Trupe za osiguranje, kac

i na dan 23 X 41, na visovima s obe strane puta i među vozar-skom kolonom.

5. Artiljerija

Sutra treba razviti živu borbenu delatnost.

Na samo Valjevo i na predgrađa do na 4 km od periferije grada ne dejstvovati artiljerijom.. Sva ostala mesta, a naročito ona pored druma, obasuti uznemiravajućom artiljeriskom va-trom, ukoliko se ne ukazu određeni neprijateljski ciljevi.

7. Uputstvo za borbu. — U Valjevu i pred gradom ne vršiti ni-kakva razaranja.

a) Neprijatelju se mora onemogućiti da predeo van zone od 4 km oko Valjeva koristi kao prostor za smeštaj, i snabde-vanje. Prema tome spaliti sva sela u zahvatu nastupanja i borbe.

b) Stanovnici će biti pošteđeni, ukoliko ne uzimaju učešća u borbi, sakrivaju oružje ili ne pomažu neprijatelja.

c) Operacija mora biti izvršena najvećom brzinom, tako da trupa ne bude zadržana lokalnim otporom ili preprekama.

Naročito naglašavam obuhvate **u** svima situacijama.

Dr HINGHOFER s. r.

BR. 232

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 23 X 1941 GOD.

Telegram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji
Br. 229 od 23 X 41, 13,19 č.

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

3. ..
704 peš. divizija u cilju odmazde za jednog ranjenog streljala 50. 714 peš. divizija javlja: srpska pomoćna žandarmerija u borbi kod Belanovice (sev. zapadno od Arandelovca). Neprijatelj ima 52 mrtva i 19 zarobljenih. Zaplenjen 1 laki mitraljez i nemačke uniforme.

B) Akcija srpske žandarmerije: u manastiru Jošanici. 1 komunist mrtav, 2 ranjena. U Bašaidu (28 km severno od Petrovgrada) streljana 2 komunista.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI

Za tačnost
Roessler s. r.
i poručnik

BR. 233

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 26 X 1941 GOD.

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala
u Srbiji

26 X 41 1320

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

125 peš. puk: rasterao bande oko Barajeva, 10 ustanika
ubijeno. U Barajevu 15 streljano.

717 divizija: 3000 uhvaćeno, od toga 522 streljano. Stre-
ljanja se produžavaju.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI

BR. 234

NAREDJENJE DR TURNERA
OD 26 X 1941 GOD.

Poverljivo — za komandante

Opunomoćeni komandujući
general u Srbiji
(Zapovednik Srbije
— Upravni štab)
Tgb br. 44/41 g. Kdos

Beograd, 26 X 1941

SVIMA FELD- I KRAJS-
KOMANDANTURAMA

Povodom jednog događaja, stavlja se feld- i krajskomandanturama na znanje ovo:

Opunomoćenom komandujućem generalu u Srbiji povereno je vođenje poslova zapovednika Srbije. Vojni i Upravni štab zadržaće se u dosadašnjem sastavu. Kad je u naređenjima opunomoćenog komandujućeg generala reč o šefu vojne uprave, onda se time misli na šefa Upravnog štaba kod zapovednika u Srbiji, koji stoji u najtešnjoj vezi sa Štabom opunomoćenog komandujućeg generala.

Usled prilika u Srbiji, u izvesnim njenim krajevima zasad je uprava nemoguća; utoliko je važnije za feld- i krajskomandanture da nastoje na tome da se ponovo uspostavi srpska uprava pod nemačkim nadzorom u krajevima koje su očistile trupe, odnosno srpski žandarmerijski i policiski organi. Ovo je isključivo zadatak feld- i krajskomandantura.

Pri izvršenju naređenja od 10 X Tgb. br. 2848/41 pov. na nekim mestima su trupe vršile streljanja, koja su dovela do uznemiravajućih posledica. Naređenjem od 25 X 41 br. 3208/41 pov.. koje se u prilogu dostavlja radi znanja feld- i krajskomandanturama, dao je opunomoćeni komandujući general određene direktive. Tu je u tački 2 nedvosmisleno ukazano na saradnju feld- i krajskomandantura. Prema tome, pri uzimanju talaca, feld- i krajskomandanture imaju ne samo da daju savete trupci, već — ako se moja naredba od 10 X 41 bude pravilno izvršavala — moraju biti u mogućnosti da trupci bez odlaganja stave na raspoloženje jedan niz talaca. Verovatno će nastupiti često slučaj da pri srazmeri 1 : 100 za ubijenog, odnosno 1 : 50 za ranjenog nemačkog vojnika feld- i krajskomandanture neće više moći staviti na raspoloženje dovoljan broj talaca, ako se pri tom bar delom bude uzimao u obzir izvestan pojam o krivičnom delu, pa makar samo i na osnovu opšteg ponašanja onih koje treba uhapsiti. U ovakvim slučajevima izvestiti me.

Treba poći od načelne postavke da su Jevreji i Cigani uopšte nepouzdan elemenat i da samim tim predstavljaju opasnost za javni poredak i sigurnost. Jevrejski intelekt je taj koji je začeo ovaj rat; on se mora uništiti. Cigani ne mogu biti korisni članovi zajednice naroda s obzirom na njihovu duhovnu i fizičku građu. Utvrđeno je da je jevrejski elemenat uzeo znatnog učešća u voćstvu bandi a da su baš Cigani odgovorni za naročita zverstva i za obavljanje obaveštajne službe. Stoga se načelno u svakom slučaju imaju staviti na raspoloženje trupci kao taoci svi muškarci Jevreji i Cigani. Uostalom, postoji namera da se žene i deca Jevreja i Cigana uskoro prikupe u sabirni logor i da se ovaj elemenat nemira iseli i time ukloni iz srpskog prostora. Po ovome treba preduzeti potrebne pripreme.

Uzimati žene za taoce protivno je shvatanju nemačkog vojnika i činovnika. Pa ipak se moraju pritvoriti kad 3c radi o suprugama, odnosno članovima porodica ustanika koji se nalaze u planinama.

U takvim je slučajevima najveća strogost ujedno i najveća blagost. Na ovaj način banditi oseća na sopstvenoj koži posledice svoga rada. To će odgovarati i osećanju pravednosti poštenog dela naroda, dok bi se vera u pravednost nemačke oružane sile morala potpuno srozati, ako se budu streljali ne samo potpuno nevini, već — kao što se to dogodilo u jednom slučaju — baš cni ljudi koji su, ubeđeni u svoju nevinost i svoju pokornost nemačkom oružju, dočekali nemačke trupe na svojim radnim mestima.

Feld- i krajskomandanti će sprovesti u delo ove zamisli. Jedan je krajskomandant izvestio da je i protiv svog uverenja

bio prinuđen od jednog komandanta puka da potpiše neko naređenje. Po pitanjima uprave feld- i krajskomandanti nisu ni u kom slučaju potčinjeni komandantima trupa, sem u slučaju posebnog naređenja.

Feld- i krajskomandanti snose veliku odgovornost u sadašnjim prilikama. Njihova je bitna dužnost i zadatak da se staraju o zadovoljenju vojnih potreba, koje s obzirom na situaciju i potrebe moraju imati prvenstvo.

Za opunomoćenog komandujućeg
generala u Srbiji
šef Upravnog štaba
TURNER s. r.

BR. 235

IZVEŠTA.I NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDiMKA
U SRBIJI OD 26 X 1941 GOD.

Opunom. komandujući general
u Srbiji, Ia

26 X 41

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

3. a) 342 peš. div.: sa tri bataljona 25 X uveee stigla u Valjevo bez neprijateljskog otpora. Glavnina 26 X u 11.00 ča-; ova počela da nastupa prema istoku, na početku 4. kilometra zapadno od Valjeva.

Grupa za opkoljavanje »Pecka« bez daljeg neprijateljskog otpora privučena preko Stava, Majinovića.

3 bataljon 697 peš. puka (Šabac) prilikom izviđanja Do-brave zarobio 20.

125 peš. puk: oko Arnajeva razbijene bande. 10 ustanika poginulo. U Barajevu 15 streljano.

714 peš. divizija: akcije jugozapadno od Velike Plane za-vršene. Bande uništene.

197 poginulih, 5 zarobljeno, 5 mitraljeza zaplenjeno. Sop-stveni gubici: 1 mrtav, 3 ranjena.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI¹

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim. red.)

BR. 236

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 28 X 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general u Srbiji
(Žapov. Srbije — Vojni štab/Uprav, štab)

Odelj. Ia/P

Beograd, 28 X 41

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU

Beograd

Dnevni izveštaj

25 X nemačka oružana sila i srpska pomoćna žandarmen-
rija očistile su Raču (11 km severozapadno od Lapova)
od komunista. Sopstveni gubici: 1 nemački vojnik mrtav, 1 po-
moćni žandarm mrtav, 7 ranjenih.

Neprijateljski gubici: 120 komunista mrtvih. 23 zaroblje-
no i streljano.

Plen: 2 mitraljeza, 43 puške.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI,¹ Ia

¹ Na overenom pre>isu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

br. 237

**IZVESTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 28 X 1941 GOD.**

28 X 41

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

3. a) 342 peš. div.: 697 peš. puk imao borbu kod Uba. Neprijateljski gubici: 50 mrtvih. Sopstveni: 3 mrtva, 8 ranjenih.

3 bat. 697 peš. puka: 57 civilnih uhapšenika ubijeno prilikom bekstva.

714 peš. div.: ...

Neprijateljski gubici: 100 mrtvih, 20 zarobljenih.
Sopstveni: 3 mrtva, 10 ranjenih.

**OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI.¹ Ia**

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

br. 238

**izveštaj NEMACKOG VOJNOG zapovednika
u srbiji OD 29 x 1941 GOD.**

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji
29-X 41 1315

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

Beograd: 250 Cigana uhapšeno.

3 bataljon 697 peš. puka: ponovno posedanje otseka Dobrava. Težište kod Orida (9 km jugoistočno od Šapca).

Akcije udarne grupe u pravcu Miokusa i Predvorice (12 km istočno od Šapca) i Zablaća (14 km južno od Šapca).

Nepr.: 26 mrtvih, 76 streljanih, više ranjenih, 10 zarobljenih. Sopstveni gubici: 3 ranjena (među njima 1 oficir).

**OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia**

BR. 239

IZVESTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 30 X 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji
Odelj. Ia, br. 931/41 g Kdos.

Mesto štaba, 30 X 41

Predmet: 10-dnevni izveštaj

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Štab 12 armije)

704 pešadiska divizija je sa slabim snagama učestvovala u čišćenju teritorije neposredno istočno od Valjeva i u osposobljavanju drumca Osečina—Valjevo. Kao odmazda za 1 ranjenog nemačkog vojnika streljano je 50 komunista.

7. Uhapšeno (ukupno): 3853

Iz šabačkog logora, posle provere, 64 rezervni policijski bataljon otpustio je 727 lica.

Streljano: 405 talaca u Beogradu

(do sada u Beogradu svega 4750),

90 komunista u šabačkom logoru,

2300 talaca u Kragujevcu,

1700 talaca u Kraljevu.

Brojno stanje u šabačkom logoru (25 X) 16445.

BÖHME s. r.

BR. 240

IZVEŠTAJ ŠEFA POZADINSKE SLUŽBE U ŠTABU
NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA U SRBIJI
OD 30 X 1941 GOD.

Šef pozadinske službe¹
pri opunomoćenom komandujućem
generalu u Srbiji

Mesto štaba. 30 X 41

PODACI ZA 10-DNEVNI IZVEŠTAJ

1. Vojna uprava — vidi poseban izveštaj za Dovednika Srbije —
Upravni štab. Posle odlaska 342 peš. divizije, 20 X, upravu
Mačve preuzela je Feldkomandantura 816 u Šapcu.
2. ...

3. Sopstvene trupe (snabdevanje).

U Beograd je stiglo iz Atine:

23 patrolna automobila za opunom. komandujućeg generala
u Srbiji;

2 sanitetskih pomoćnih kola Crvenog krsta namenjena Višoj
komandi za posebnu upotrebu LXV;

10 kamiona za 342 peš. diviziju.

113 divizija javlja da je neophodno potrebno pre nove akcije
izvršiti popunu u naoružanju, opremi, konjima, zaprežnim i mo-
tornim vozilima. U toku su pripreme da se snabde divizija.

Za 342 peš. diviziju formiran je jedan vod brdskih topova;
naoružanje i ljudstvo dala je 704 peš. divizija,

U redovnom snabdevanju nije bilo teškoća.

4 ...

¹ U originalu Quartiermeister (Prim, red.)

5. Uprava i privreda

Izveštaj generalnog opunomoćenika **za** privredu, u Srbiji dostavljen je 25 X 41 neposredno zapovedniku oružane sile na Ju-goistoku (Štab 12 armije).

Od poslednjeg 10-dnevnog izveštaja situacija se nije bitno izmenila. 20 X rudnik bakra u Boru opet je proradio.

6 Plen

- a) Skladište ratnog plena Sabanta (municija) 25 X dignuto
• u vazduh.

- b) Odvezeno:

Iz Hrvatske 76 vagona

Iz Srbije 379 vagona

455, vagona

- c) 1 Fz bataljon¹ sa 3 čete 22 X prebačen na Istok.

9 Fz bataljon (Zagreb):

od 3 čete (sada u Beogradu):

jedan vod prebačen je za utovarne radove u Beogradu;

jedan vod za korpusno municisko slagalište I u Rurni;

jedan vod za korpusno municisko skladište I u Rakovi-
vici.

- d) Snabdevanje Beograda iz Mačve: 173 komada rogate stoke,
50 ovaca, soja (količina neutvrđena).

- e) Plen 342 peš. divizije ukupno: 2 artiljeriska oruđa (10,5 cm
lake poljske haubice), 3 mitraljeza, 190 pušaka, 8 pištolja.
180 bajoneta, 24 signalna pištolja; dalje, kutije za mitralje-
sku municiju, maske protiv bojnih otrova (210), sedla, šle-
movi i druga oprema, 3 vučna voza za teške poljske hau-
bice, 3 nemačka čelična vojnička kola (Hf. 7/11), 70 vozila
za pontone i drugo; municija, manje količine eksploziva.
Plen srpske žandarmerije (ukupno): 41 puška, 1 pt-puška,
7 mitraljeza, 5 kamiona s oružjem i municijom.

7. Hapšenja: 3853

Iz šabačkog logora, 64 rezervni policiski bataljon, posle
provere, otpustio je 727 lica.

Streljano 405* talaca u Beogradu (dosada u Beogradu
ukupno — 4750),

* 254 — izveštaj — višeg načelnika.veze,

50 „ 222 p. t. divizionu,

101 „ 743 peš. puka

405²

¹ Artiljerisko-slagališni bataljon

" Dopuna. pod zvezdicom napisana je rukom na originalu (Prim, red.)

90 komunista iz logora u Sapcu,
2300 talaca u Kragujevcu,
1700 „ u Kraljevu.
Trupe ubile u borbi: 697.
Brojno stanje u šabačkom logoru (25 X) 16.445.

8. Služba za red:

- a) Komanda prolaznog logora 183, posle raspuštanja konc. log. u Zasavići (usled nadošle vode), povučena; stoji na raspoloženju.
- b) Wehrm. Gr. OFFZ,¹ zamenik podoficir Walter, posle izvršenja zadatka u 342 peš. diviziji, prebačen za 4 nedelje na bivšu bugarsko-grčku granicu.
- y. »Folksdojčeri« iseljeni iz Čuprije, Paraćina i Leskovca; u toku je iseljavanje iz Kragujevca. Kruševca, Jagodine, Zajčara, Požarevca i Knjaževca.

I.A.²
K³

Generalštabni kapetan

¹ Tekst u originalu nejasan
² Im Auftrage = Po nalogu
³ Paraf (Prim, red.)

BR. 241

IZVESTAJ ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 30 X 1941 GOD.

342 pešadiska divizija   Komandno mesto divizije, 30 X 41
Odelj. Ia (otvoreno)   Dopuna do 15 XI

Predmet: Mere odmazde

Veza: Dnevni izveštaj od danas

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

Prema dnevnom izveštaju od 15 X	—	1900 streljanja;
od 15—29 X 41		
10 mrtvih	— — — —	1000
19 ranjenih	— — — —	<u>1950</u>
		4850
Do danas streljano	— — — —	<u>1600</u>
	ostatak	3250

Divizija moli za dalje instrukcije, pošto trenutno ne raspolaze zarobljenicima.

Za štab divizije:
1. generalštabni oficir¹
generalštabni major

Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim. red.)

BR. 243

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 31 X 1941 GOD.

Radiogram opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji
31 X 41 1319

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

704 peš. div. kao odmazdu za 1 ranjenog streljala je 50.

717 peš. divizija. U toku je raseljavanje mesta koja se nalaze neposredno duž puta i žel. pruge Kruševac—Kraljevo.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia

**izveštaj komandanta 1 bataljona 724 p. puka
od 31 x 1941 god.**

Predmet: Izveštaj o akcijama 1 bataljona 724 peš. puka u vremenu od 17 X — 25 X 41

1 bataljon 724 peš. puka	kapetan i ađutant puka ²
	Mesto stanovanja, 27 X 41

' Nečitak potpis (Prim, red.)

Prema naređenju divizije treba osvetiti 9 poginulih i 26 ranjenih 3 bataljona 749 peš. puka. Na osnovu toga izvršiće se, u vremenu od 19 X—21 X, hapšenje i streljanje odgovarajućeg broja muškaraca.

19 X 41, 1 bataljon 724 peš. puka s 3 četom i 50 vojnika iz 18 tehničkog bataljona vrši akciju u Grošnici. 245 muškaraca streljano, a selo spaljeno. Municija nađena na raznim mestima, pa i na crkvenom tornju. 3 bataljon 749 streljao je 182 muškarca u Mečkovcu.

20 X 41 u Kragujevcu vrše se hapšenja oko 3200 muškaraca od 16—50 godina starosti. Uveče će se pozadi sabirnog logora streljati komunisti i Jevreji koji su bili uhapšeni 18 X, kao i 53 osuđenika iz mesnog zatvora u Kragujevcu.

21 X 41 u 7,00 časova ujutro počinje odabiranje i streljanje pritvorenika.

Time je akcija završena; ukupno streljano 2300 Srba različite starosti i poziva. Narednih dana kod stanovništva je, iz razumljivih razloga, zapaženo vrlo veliko uzbuđenje. Preduzimaju se mere sigurnosti.

KÖNIG s. r.
major, komandant bataljona

BR. 245

IZVEŠTAJ DR TURNERA
OD 1 XI 1941 GOD.

Zapovednik Srbije
Upravni štab
Tgb. br. 45, 41 g. Kdos

Prilog 94
Odelj. Ic br. 176/41 g.
Beograd 1 XI 1941
Telefon 27321

Predmet: Zatvaranje talaca.

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

**Višoj komandi LXV
Štabu komande
Izvršnoj grupi Policije bezbednosti i SD**

Izvršna grupa Policije bezbednosti i SD dobila je naređenje da, u saradnji s upravnikom grada Beograda, zatvori kao taoce izvestan broj, oko 700, predstavnika beogradskog stanovništva. Pri tome se skoro isključivo radi o predstavnicima iz krugova inteligencije, čije je držanje u proteklim godinama bilo protivnemačko i koji najvećim delom pripadaju ložama Slobodnih zidara ili su komunisti.

Akcija će početi prepadom u utorak 4 XI 1941 u 8 časova uveče i predviđa se da se završi rano ujutru. Uhapšeni će biti smešteni prvo u koncentracionom logoru »Prihvatni logor Dedinje«. Zabrinutost za njihove živote zastrašuje, verovatno, široke krugove stanovništva, koje je neprijateljski raspoloženo prema Nemcima i odvratiti ih od preduzimanja ma kakvih aktivnih mera.

Mesto na kome je izvršeno streljanje vrlo je podesno. Ono leži severno od Pančeva, neposredno uz drum Pančevo—Jabuka, na kome se nalazi jedna uzvišica, čiji je nagib toliki da se na nju može oovek samo s mukom ispeti. Prema toj uzvišici nalazi se močvarno zemljište, a pozadi nje je reka. Pri visokom vodostaju (kao 2 X) voda dopire skoro do uzvišice. Prema tome, može se s malo ljudi sprečiti bekstvo zarobljenika. Isto tako, tamo je i podesno peskovito zemljište, što olakšava kopanje jama, a time se skraćuje i radno vreme oko kopanja.

Po dolasku na oko $1\frac{1}{2}$ —2 km ispred izabranog mesta, zarobljenici su sišli s kamiona, dok su kamioni s civilnim šoferima odmah vraćeni natrag, da bi ovi imali, po mogućnosti, što manje podataka za neka podozrenja. Zatim sam, da bi bila obezbeđena sigurnost i tajna, obustavio svaki saobraćaj drumom.

Mesto streljanja obezbedio sam s 3 laka mitraljeza i 12 strelaca:

1. da se spreči pokušaj bekstva od strane zarobljenika;

2. radi samoodbrane od eventualnih prepada od srpskih bandi.

Najveći deo vremena otpada na kopanje jama, dok se samo streljanje svršava vrlo brzo (100 ljudi za 40 minuta).

Prtljag i stvari od vrednosti kod zarobljenika prethodno sam prikupio i smestio u svoj kamion, da bi ih zatim predao NSV-u.

Streljanje Jevreja je jednostavnije nego li streljanje Cigana. Mora se priznati da Jevreji vrlo pribrano gledaju smrti u oči. Oni se drže vrlo mirno, dok Cigani jauču, vrište i stalno se pokreću, iako se nalaze već na mestu streljanja. Neki su čak pre plotuna poskakali u jame i pokušali da se pritaje kao mrtvi.

Ovo streljanje u početku nije ostavljalo na moje vojnike neki naročiti utisak, ali se već drugog dana primetilo da poneki od njih, pri vršenju streljanja na duže vreme, gubi živce. Za vreme trajanja streljanja, po mome ličnom zapažanju, ne osećaju se nikakve duševne smetnje. One se, međutim, pojavljuju onda kad se posle nekoliko dana uveče i u miru o tome razmišlja.

WALTHER s. r.
poručnik

Mesto gde su Jevreji i Cigani između 27 i 30 oktobra 1941 streljani i pokopani nalazi se u blizini Beograda, na drumu između Pančeva i Jabuke. Vidi skicu u originalu.¹

¹ Naknadna primedba u originalu (Prim, red.)

br. 247

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
u Srbiji od 1 xi 1941 god.**

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji, Ia

1 XI 41
14.20 '

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

2. a) Kod Kraljeva je prvi put stupilo u dejstvo nekoliko neprijateljskih tenkova.

b) ...

Beograd: 7 komunista uhapšeno. Izdato naređenje za streljanje 200 talaca (odmazda).

3. a) 342 pešadiska divizija: U okolini Valjeva nekoliko borbi. Neprijateljski gubici: 39 poginulo, 125 streljano. Sopsstveni: 3 ranjena.

714 pešadiska divizija: Uništena sra banditska osiguranja 6 km jugoistočno od Jagodine i 6 km istočno od Požarevca. Neprijatelj je imao 9 mrtvih, 2 ranjena i uzeto je 17 talaca. Borbe su vođene 6 km južno od Topole i kod Boljevca (26 km jugozapadno od Zaječara, 3 bat. 741 peš. puka). Neprijatelj je imao 6 mrtvih.

7 talaca osuđeno i streljano.

**OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI,¹ Ia**

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

br. 248

**poverljiva okružnica nemačkog vojnog
zapovednika na balkanu od 4 xi 1941 god.**

Zapovednik oružane sile
ma Jugoistoku, Odelj. Ic/Ao br. 7324/42 poverljivo

P o v e r l j i v o !

IZVEŠTAJ O SITUACIJI NA BALKANU

Prethodna primedba:

Služi samo za obuku oficira (do komandira čete) kao osnova za pretresanje političke situacije. Zabranjeno je javno saopštavanje — n. pr. isticanjem na nekom mestu. Stavovi koji su naročito obeleženi sa strane, služe samo za usmeno proradivanje sa komandantima; zabranjeno je da se prenose dalje pismenim putem.

Štambilj: Štab 12 armije
Primij. 4 XI 1941
Vreme: 18,15
Prim.: prilog 1
Br. 2573/41 pov.

...

VI Ustanički pokret

A) Razlozi ustanka su:

1. oporavljanje od zadatog udara koji je prouzrokovao kratak ratni pohod, a koji veliki deo zemlje uopšte nije dota kao ili pak samo vrlo malo;

2. panslavističke i komunističke težnje;
3. prikupljanje ostataka srpske armije;
4. srpske izbeglice koje su izgnane iz otcepljenih krajeva (iz Hrvatske 110.000, iz Mađarske 37.000, iz Bugarske 20.000), a koje su prebačene preko granice bez sredstava i nedovoljno zbrinute.

B) Nosioци ustanica su:

1. ostaci bivše jugoslovenske vojske,
2. komunističke bande,
3. nacionalni odredi četnika. — Četnici su vojnička organizacija odmetnika (Četa—Schar—Kompanie), koji postoje još iz vremena borbe za oslobođenje od Turaka i koja je organizacija svoju zakonsku osnovu dobila posle svetskog rata, osnivanjem Udruženja četnika. Reči koje se izgovaraju u početku svake emisije preko njihove tajne radio-stanice:

»Ovde ne govore komunisti, već nacionalni četnici, koji su gotovi da se bore za oslobođenje Srbije i Jugoslavije«, — karakterišu političko opredeljenje. Osnovni stubovi na kojima počiva organizacija jesu: najstroža disciplina, konspirativnost i puno lično zalaganje. Vojvoda (vođa bande) je gospodar života i smrti svojih ljudi; vlada samo njegova volja.

Jedan deo četnika, pod vojvodom Kostom Pećancem, bori se danas zajedno s nemačkim trupama i srpskom policijom protiv komunista.

4. Mešovite bande (četnici i komunisti).

D) Borba za savlađivanje ustanka

1. Komandujućem generalu XVHI korpusa, generalu pešadije Böhme-u (Opunomoćeni komandujući general u Srbiji), stavljeno je u dužnost da savlada ustanak u Srbiji i Hrvatskoj.

3. Za odmazdu u slučajevima akata sabotaže postupaće se sa muškim stanovništvom, u krajevima koji su od bandi očišćeni, na ovaj način:

1. Svi se oni koji tokom borbe ili pri akcijama čišćenja budu zarobljeni, vešaju ili streljaju.

2. Hapšenja se vrše samo preventivno, u cilju saslušavanja i kao dopuna izviđanja.

3. Pored ovoga u logore će se privremeno prikupljati muško civilno stanovništvo, da bi se time sprečio dalji priliv ustanicima. Od ovih će biti obešeni, odnosno streljani, oni za koje se dokaže da su učestvovali u borbi, a sumnjivi elementi zadržaće se kao taoci. One, pak, koji su nesumnjivo miroljubivi, vratiti stražarno u zavičajna mesta, pošto ova budu očišćena, kako bi nastavili svoje zanimanje.

Na ustanike je nemačka akcija nesumnjivo ostavila utisak.
Trebalo sačekati osetno dejstvo i na ostale krajeve u zemlji.
Opšta situacija je još zategnuta.

...

Prilog:
1 karta

Za zapovednika
oružane sile na Jugoistoku
načelnik štaba
FOERTSCH s. r.
generalštabni pukovnik

br. 249

izveštaj štaba 164 nemačke p. divizije
od 5 xi 1941 god.

164 pešadiska divizija
Ia

Mesto štaba divizije, 5 XI 41

IZVEŠTAJ O DELATNOSTI OPERATIVNOG ODELJENJA
OD 16 X — 31 X 41

1. Organizacija

18 X preuzima dužnost kao zastupnik obolelog g. general-feldmaršala Lista general pionira Kuntze, koji je diviziji dobro poznat kao komandant korpusa u Ardenima, u jesen 1940 g.

30 X štabna osiguravajuća četa divizije prelazi pod neposrednu komandu 12 arm. korp.

125 pešadiski puk i 1 divizion 220 artiljeriskog puka izdvajaju se iz sastava Više komande LXV i prelaze pod neposrednu komandu opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji.

MARKERT s. r.
major i prvi generalštabni oficir

Video Folttmann s. r.
general-lajtnant i kom. divizije
5 XI 41¹

¹ U originalu ispisano rukom (Prim, red.)

BR. 250

IZVEŠTAJ ŠTABA 717 P. DIVIZIJE
OD 7 XI 1941 GOD.

717 pešadiska divizija
Odelj. I a

Mesto štaba divizije, 7 XI 41

Poverljivo

Le¹
62/1

1

LXV VIŠOJ KOMANDI ZA POSEBNU UPOTREBU

8 XI, 18,30 časova

749 pešadiski puk javlja sledeće rezultate u preduzetim akcijama **u oktobru 1941**

- 1. Gubici kod neprijatelja:** 5073 mrtva, od kojih 4300 kao odmazda za ubijene i ranjene vojnike, 797 zarobljenika takođe streljano, 5 obešeno

2. Sopstveni gubici:

Mrtvih	-	-	-	-	-	-	-	5	0
Nestalih	—	—	—	—	—	—	—	4	
Ranjenih	—	—	—	—	—	—	—	92	

Za štab divizije
HOSTERBACH s. r.

¹ Paraf (Prim, red.)

br. 251

**izveštaj generala boehme-a
od 10 xi 1941 god.**

„« * 1M

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji

Mesto štaba, 10 XI 41

Odelj. Ia br. 977/41 g. Kdos.

Predmet: 10-dnevni izveštaj

**ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Stab 12 armije)**

1. Politička situacija

U vremenu od 31 X do 9 XI bilo je uhapšeno u Beogradu, daljih 35 komunista; streljan je jedan komunistički vođa u Obrenovcu, 2 u Batočini (20 km severoistočno od Kragujevca).

3. Sopstvene trupe

342 pešadiska divizija ...

Prilikom samostalnih akcija čišćenja, jugoistočno od Šapca, na dan 31 X, i nasilnog izviđanja do južno od Loznice, 3 bataljon 697 peš. puka naneo je neprijatelju gubitke, i to 30 poginulih. 20 talaca je streljano, a 180 zarobljeno.

Ovaj bataljon, po završetku akcije 342 pešadiske divizije, opet neposredno potčinjen štabu XVIII armiskog korpusa, sad se nalazi' u Lješnici i biće idućih dana prebačen za Loznicu sa zadatkom da štiti rudnik antimona u Zajači.

Pri pročešljavanju terena između Šapca i Lješnice bilo> je 10 XI za odmazdu streljano 130 zarobljenika.

U Kruševcu su uzeta 33 taoca i zaplenjeno oružje i municija.

5, Uprava i privreda

U cilju povećanja proizvodnje u rudniku Kostolac, generalni opunomoćenik za privredu u Srbiji stavio je rudniku na raspoloženje, kao pomoćne radnike, 300 muškaraca iz koncentracionog logora u Šapcu. Trupama je naređeno da pojačaju osiguranje rudnika i da s pionirima učestvuju u nadzoru nad radovima. Povećanje proizvodnje neophodno je potrebno u ovo godišnje doba usled povećane potrebe za električnu centralu u Beogradu.

7. Hapšenja

Izveštaji o streljanjima, hapšenjima i merama odmazde dostavljaju se ubuduće prema priloženom obrascu (prilog).

U borbi ubijeno ~~ustanika~~	~~758~~
Streljano ~~talaca~~	~~506~~
Uzeto talaca	895 (od toga 169 u Beogradu)
U borbama zarobljeno	461

Završni izveštaj o dosadašnjim brojevima u vremenu do 15 XI dostaviće se kad bude primljen izveštaj s rokom 19 XI.

BÖHME, s. r.

BR. 252

IZVEŠTAJ 3 BATALJONA 697 P. PUKA
OD 10 XI 1941 GOD.

Radiogram 3 bataljona 697 pešadiskog puka
10 XI u 09.30 č.

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

Delovi bataljona pročešljali su zemljište između Šapca i Lješnice. Nije bilo dodira s neprijateljem. Streljano je 130 ljudi kao odmazda. Izviđanje u pravcu Dobriča i Čokešine.

3 BATALJON 697 PEŠADISKOG PUKA

za tačnost
Salzmann s. r.

BR. 253

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 10 XI 1941 GOD.

Telegram Zapovednika oružane sile na Jugoistoku
od 10 XI 41

Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj komandi vojske

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 10 XI 1941

Srbija

2. a) 342 peš. divizija u pokretu je za Valjevo. Štab divizije je u Valjevu, 1 bataljon u Lješnici (15 km severozapadna od Loznice). Streljano je 130 talaca za odmazdu.

Za tačnost

Keeb s. r.

kapetan

ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
NA JUGOISTOKU
(Štab 12 armije)

Ia br. 2629/41 pov. od 10 XI 1941
21,30 čas.

BR. 254

IZVEŠTAJ ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 11 XI 1941 GOD.

342 peš. divizija   Komandno mesto divizije, 11 XI 41
Odelj. Ia br. 374/41 pov.

P o v e r l j i v o

Predmet: 10-dnevni izveštaj od
31 X — 10 XI 41
(Karta 1 : 50 000)

Veza: Opunomoćeni komandujući general u Srbiji od 29 IX 41

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

Komandno mesto divizije: Valjevo

Sopstveni gubici:

1 poginuo
9 ranjenih

Gubici neprijatelja:

53 poginula
248 streljanih
45 zatvorenih

Dr HINGHOFER s. r.

BR. 255

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 11 XI 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general u Srbiji

**Zapovednik Srbije — Vojni štab (Upravni
štab)**

Beograd, 11 XI 41

Odelj. Ia/F

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU

Beograd

Dnevni izveštaj...

3. b) Borbena delatnost. ..

Pojedinosti: 5 XH vatrena borba između bugarskog bataljona i komunističke bande kod Tulova (13 km ju-goistočno od Leskovca). Neprijateljski gubici: 3 mrtva bandita, streljano 25 ustanika — stanovnika tog sela...

Za opunomoćenog komandujućeg generala
u Srbiji (Zapovednik Srbije — Vojni štab —

Upravni štab)

Načelnik štaba

I. R¹

HOLSTEIN

konj. kapetan

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 256

IZVEŠTAJ ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 11 XI 1941 GOD.

Telegram!

Mesto Štaba divizije
11 novembra 1941

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

Od 10 XI 41 nalaze se: 697 peš. puk u prostoru Uba; 398 peš. puk, ranije privremeno u Valjevu, sad u prostoru Lajkovca; 699 peš. puk i diviziski štab u Valjevu. Nema dodira s neprijateljem.

Nema novih kvarova na putevima Šabac—Valjevo i Šabac—Ub.

Komanda mesta: grupe 697 — Ub,
grupe 698 — Lajkovac,
grupe 699 — Valjevo,
grupe 342 — art. puka — Valjevo,
Štab divizije — Valjevo.

Od 160 streljanja, kako je to radiotelefonski 7 XI 41 u 8,30 č. naređeno, izvršeno je 129, jer u šabačkom koncentracionom logoru nije više bilo talaca na raspoloženju.

342 PEŠ. DIV., Ia

BR. 257

IZVESTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 13 XI 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji, Ia

13 XI 41
14.30

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

717 peš. divizija: prilikom prepada kod k. 226 (10 km jugozapadno od Kraljeva), o kome je javljeno 12 XI, neprijatelj je imao 20 poginulih. Sopstveni gubici: 1 poginuo, 1 ranjen.

Pojačana 6 četa 637 peš. puka kao i 5 četa 920 »Landeschütz.« bataljona izvršile su čišćenje uzvišica i mesta Zdeglovo i Lebane (20 km jugozapadno od Leskovca). Neprijateljski gubici: 35 poginulih, uzeto 68 talaca. Sopstveni gubici: 2 ranjena.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI¹ Ia

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

BR. 258

IZVESTAJ ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 18 XI 1941 GOD.

342 **pešad. divizija** Komandno mesto divizije, 18 XI 41

Izveštaj prema stanju 15 XI zaključno, o streljanjima, zatvaranjima talaca i merama odmazde —

u vremenu od 21 IX do 15 XI 1941

1. Sopstveni gubici:	mrtvi	ranjeni
a) u vremenskom razmaku samog izveštaja	32	127
b) gubici za koje nije izvršena odmazda pre toga vremena	—	—
	32	127

2. U vremenskom razmaku samog izveštaja streljano

a) ustanika za vreme borbenih akcija	—	—	905
b) talaca za odmazdu (uključno broj 5 b)	—	—	<u>2685</u>
			<u>3590</u>

3 Prema tome još za odmazdu, ukupno — — 5960
Primedba: dalja streljanja nisu izvršena,
pošto su taoci odvedeni u koncentracione
logore.

4. Broj talaca:

a) u početku vremenskog razmaka izveštaja	—	—
b) zatvoreni u vremenskom razmaku samog izveštaja	— — — —• — — —• —	22175

- c) od ovoga streljano ili upućeno u koncentracione logore — — —• — — —• — 21875
- d) prema tome ostaje još — — — — — 300
- 5) Zatim u vremenskom razmaku izveštaja streljano:
- a) kao odmazda od strane trupe — — — —
- b) na osnovu specijalnog naređenja (naredba korpusa od 7 XI 41) — — — — — 129¹

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

br. 259

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
u Srbiji od 18 xi 1941 god.**

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji Beograd 18 XI 41
(Zapovednik Srbije — Vojni štab — Upr. štab)
Odelj. Ia/F

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
Beograd

Dnevni izveštaj

Pojedinosti: 12/13 XI u akciji čišćenja, od strane odreda koji su verni vladi,¹ u Zabrdju i Pankovu (29 km jugoistočno od Požarevca) ubijeno je 63 komunista. Sopstveni gubici: 2 mrtva, 3 ranjena. 16 XI u akciji čišćenja koju su vršili odredi verni vladi, u Šuljkovcu i Šantarovcu (11 km jugozapadno od Jagodine) ubijena su 4 komunista i 10 zarobljeno.

Za opunomoćenog komandujućeg generala
u Srbiji (Zapovednik Srbije — Vojni štab
— Upravni štab)
Načelnik štaba
GRAVENHORST s. r.
generalštabni potpukovnik

¹ Misli se na kvislinžke formacije (Prim, red.)

BR. 260

IZVESTA! ŠTABA 3 BATALJONA 697 NEMAČKOG
P. PUKA OD 18 XI 1941 GOD.

Radiogram br. 1287 3 bataljona 697 peš. puka, 18 XI, 10,30 čas.

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

- Za 2 b) Utvrđeno je da se u brdovitom predelu jugozapadno od Draginca kod Terzića i Rejinovca nalazi u izgrađenim poljskim utvrđenjima 150 do 200 komunista. Prema obaveštenju četnika vodi se teška borba između četnika i komunista u Ljuboviji. Verovatno da ima 2 do 3 hiljade komunista protiv četnika koji ne mogu više da drže Ljuboviju, te mole pomoć, naročito u municiji.
- Za 3 b) Ulazak jedne čete u Koviljaču. Posednuta su postrojenja važna po život. Četnici sui razoružani i biće odvedeni u Šabac. Pojačanu i za borbu, dovoljno jaku izvidnicu, koja je nadirala u pravcu Draginca, napalo je (i pored preduzetih najširih mera osiguranja) iz brdovitog predela kod Terzića u Rejinovca oko 150 komunista, koji su imali 4 laka i 1 teški mitraljez. Došlo je do ogorčene bliske borbe u kojoj je neprijatelj imao 15 mrtvih. Sopstveni gubici: 1 mrtav, 1 ranjen (radiotelegrafist — podoficir). Pojačana izvidnica morala je usled jake nadmoćnosti neprijatelja da se povuče. Jedan radioaparar i tri bicikla su izgub-

ljena. Šifra trupe je spasena. Jedinica sa tenkovima, koja je odmah pristigla, nije uspela da spasi radio i bicikle. Komunisti su se razbegli.

Plen: 37 pušaka, 15 bajoneta, 400 metaka, rezervni delovi. Kako bataljon nema talaca, to molimo **komunista**¹ da se streljanje 150 talaca naredi nekoj jedinici u Šapcu.

Za 4 b) Na Terziće i Rejinovac za odmazdu je otvorena artiljeriska vatra. Izviđačka delatnost oko Loznice.

3 BATALJON 697 PEŠ. PUKA

za tačnost

potp.Salzmann s. r.

¹ U originalu je ispisano rukom (Prim, red.)

BR. 261

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 19 XI 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji, Ia

19 XI 41

14,25

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

3. a) 342 peš. divizija: generalmajor Hofmann preuzeo komandu nad divizijom.

3 bataljon 697 peš. puka kod Radalja (4 km sev. zap. od Zvornikaj uhvatio vezu sa jedinicama 718 peš. divizije u Zvorniku. 23 komunista i 17 četnika je zarobljeno.

Borba 5 km istočno od Loznice. Neprijateljski gubici: 10 poginulih, streljano za odmazdu 20 komunista.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia

H,G
B¹

¹ Parafi (Prim, red.)

BR. 262

IZVESTAT NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 20 XI 1941 GOD.

Poverljivo — za komandante

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji

Mesto štaba, 20 XI 41

Odelj. Ia br. 988/41 g. Kdos

Predmet: 10-dnevni izveštaj

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Stab 12 armije)

3. Sopstvene trupe

342 peš. divizija vršila je samo lokalne akcije u okolini svog boravišta. Neprijatelj je imao 147 mrtvih (od toga za odmazdu streljano 129) i 7 zarobljenih. Zaplenjene su 3 puške i 2 konja,

3 bataljon 697 peš. puka stigao je 10 XI u Lješnicu (15 km sev. zap. od Loznice), odakle je 15 XI prebačen za Loznicu sa ciljem da zaštiti rudnik antimona u Zajači (Krupanj). Iz novog boravišta bataljon je razvio izvanredno živu izviđačku i borbenu aktivnost.

1 četa prodrla je u Koviljaču zbog zaštite tamošnje električne centrale.

Uhvaćena je veza s dJelovima 718 pešadijske divizije u Zvorniku.

17 neprijatelja poginulo je u borbi, 130 streljano, 207 Mihailovićevih pristalica razoružano i sprovedeno u koncentracioni logor u Šapcu.

Zaplenjeno je 200 pušaka, 5 mitraljeza, 3 bacača, 80 ručnih bombi i 10.000 puščanih metaka.

714 pešadiska divizija: jedinice 714 peš. div. izvele su 7 akcija u blizini mesta boravišta. Neprijateljski gubici pritom: 3 mrtva, 33 zarobljena, a streljano je 6.

5. Uprava i privreda

Iz koncentracionog logora u Šapcu stiglo je u ugljenokop Senjski Rudnik 300 muškaraca, a u rudnike lignita Kostolac i Klenovnik (severno od Požarevca) 300 muškaraca.

7. Hapšenja

Izveštaji o streljanjima itd. po propisanom obrascu nisu još stigli do sastavljanja ovog izveštaja.

U borbi ubijeno ustanika: 513

Streljano talaca ukupno: 305

Uzeto talaca . . . . . : 239

U borbi zarobljeno . . . : 814

12 zarobljenih Engleza iz zarobljeničke bolnice u Beogradu biće 20 XI upućeni u Nemačku.

BÖHME, s. r.

BR. 263

IZVEŠTAJ 1 BATALJONA 699 P. PUKA
OD 20 XI 1941 GOD.

L Bataljon 699 peš. puka

Mesto štaba, 20 XI 1941
DW¹

Predmet: Večernji izveštaj

PUKU

2. Oko 10,30 čas. delovi 2 čete (štab čete sa 1 i 2 vodom) poseli su k. 440 (446?) i u toku izvršenja zadatka došli u dodir s neprijateljem. U kratkoj ali živoj borbi ubijeno je 6 komunista. Ovi su bili potpuno uniformisani. Prosečno stari od 20—21 godine. Pojedini komunisti su uspeali da pobegnu u zapadnom pravcu.

Neprijateljski gubici: 6 komunista mrtvih
2 zarobljena.

Sopstveni gubici: nema.

SCHULZ s. r.
kapetan i komandant bataljona

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 264

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 22 XI 1941 GOD.

Telegram opunomoćenog komandujućeg
generala u Srbiji
22 XI, 13,20 čas.

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

Prilikom borbi srpske pomoćne policije kod Junkovca poginuo je na strani komunista 1 engleski oficir. Verovatno da se nalazi kod komunista još 9 Engleza¹ (vojnika i lica iz engl. obav. službe).

3A) General-major Hinghofer primio 21 XI komandu nad 717 peš. divizijom.

U Topoli streljana 4 ustanika.

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji, Ia

¹ Nemci ovde brkaju četnike sa partizanima. Kao što je poznato Englezi, koji su na bilo koji način dolazili u Srbiju 1941 godine, redovno su odlazili četnicima Draže Mihailovića (Pripi. red.)

BR. 265

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 26 XI 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji, Ia

26 XI 41
13,40

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

Srpska pomoćna policija: napad na Gornji Milanovac nije uspeo. Komunisti drže utvrđene položaje. 500 zarobljenika iz Rudnika streljala je žandarmerija.

5) Kod 717 pešadijske divizije streljana su 4 komunisti po presudi prekog suda.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI,¹ Ia

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

BR. 266

IZVEŠTAJ NEMÄCKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 26 XI 1941 GOD.

Telegram opunomoćenog komandujućeg generala
u Srbiji Ia 639

Od 26 XI, 13,40 čas.

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

2A) Javlja se o odredu partizana od oko 1500 ljudi u oblasti Drače (9 km severozapadno od Kragujevca) — Knić, (19 km severozapadno od Kragujevca).

Jedna osnovna jedinica ruske straže¹ u fabrici upotrebljena u akciji.

Žandarmerija je streljala 500 zarobljenika iz Rudnika.

5. Kod 717 peš. divizije streljana su 4 komunista po presudi prekog suda.

Za tačnost
Bra².

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia

¹ Radi se o kvislinškim belogardejskim formacijama

* Paraf (Prim, red.)

BR. 267

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 29 XI 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji, Ia

(Radiogram)

29 XI 41
13 55

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

Srpska pomoćna policija: u Jošanici (32 km jugoistočno od Paraćina) ubijen je 31 komunist, među kojima i vođa Crnogorac; ranjena 2, zarobljeno 15; 8 žandarma lako, 1 teško ranjen. U Despotoveu (18 km severoistočno od Čuprije) 17 komunista streljano, 15 zarobljeno.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia
Bö¹

¹ Paraf — Böhme (Prim, red.)

BR. 268

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 30 XI 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji, Ia

30 XI 41
13,30

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

3. b) 714 peš. div.: pojačani 3 bat. 721 peš. puka s potčinjenom srpskom pomoćnom policijom uspostavio je vezu sa 1 bataljonom 724 peš. puka južno od Rudnika. Prostor je do Gornjeg Milanovca očišćen. U Mijatovou (4 km jugoistočno od Jagodine) zarobio je 1 bataljon 741 peš. puka 4 komunista.

U Boru je 3 bataljon 741 peš. puka po presudi prekog suda streljao 16 komunista.

717 peš. divizija: 749 peš. puk, prilikom izviđanja zapadno i severozapadno od Lopatnice (15 km zapadno od Kraljeva), ubio 2 neprijatelja, 5 ranio, 9 zarobio. Izviđanje drumu Kraljevo—Užice izvršeno je bez dodira s neprijateljem. Municiski depo u Bogutovcu (13 km jugozapadno od Kraljeva) dignut je u vazduhv Vučje (14,5 km južno od Leskovca) spaljeno je, jer je bilo posednuto od komunista.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia

Jg¹

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 269

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 30 XI 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji

Mesto štaba, 30 XI 41

Odelj. Ia br. 1024/41 g. Kdos

Predmet: 10-dnevni izveštaj

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
(Stab 12 armije)

2. Neprijatelj...

Područje južno od Dunava: 22 XI završena je akcija čišćenja koju je vršilo nekoliko srpskih bataljona žandarmerije u prostoru Požarevac—Petrovac—Rabrovo—Vel. Gradište. Ubijeno je 239 komunista, zarobljeno 300. Streljanjem učitelja Veljka Pugoševića¹ iz Turije i prof. Milanovića, kao i zarobljavanjem banditskog vođe Pleskovića iz Kučaja, uništene su pokretačke snage ustanika na ovom području. Sa sigurnošću se može reći da u prostoru južno od Dunava ima još samo manjih bandi.

¹ Verovatno se misli na Narodnog heroja Veljka Dugoševića (Prim, red.)

7. Neprijateljski gubici:

U borbi ubijeno ustanika: **847**

Streljano talaca (ukupno): 534 (od toga je 500 streljala
srpska pom. policija).

Uzeto talaca: 376

U borbi zarobljeno: 809

Predalo se daljih: 300 komunista

BÖHME s. r.

BR. 270

IZVEŠTAJ KOMANDANTA 3 BATALJONA 697 P. PUKA
OD 30 XI 1941 GOD.

Radiogram br. 1351, od 30 XI u 19,30 čas.
3 bataljona 697 peš. puka

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

Tolisavac je uz podršku artiljerije zauzet posle teške borbe. Uklonjene su tri prepreke na putu Krupanj—Mojković; ponovo je privremeno opravljen jedan potpuno razoren most. U mnogim kućama nađeni su predmeti nemačke opreme. Ove su kuće spaljene.

KOMANDANT 3 BATALJONA
697 PEŠ. PUKA
Za tačnost
potp. Salzmann s. r.

BR. 271

NARED.JENJE GENERALA BOEHME-A
OD NOVEMBRA MESECA 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji

Qu/Mil. V./Ic br. 3345/41 god. Odelj. Qu. br. 586/41
Poverljivo — za komandante

P o v e r l j i v o

Predmet: Ugušivanje srpskog
ustanka i pojave rastrojstva
kod ustanika

1. Pod pritiskom bezobzirno i uspešno sprovedenih akcija od strane trupe, na pomolu zime i na osnovu postepenog saznanja o razbijanju ruske oružane sile, naziru se kod ustanika prvi predznaci pojave rastrojstva.

2. Te su se pojave mogle predvideti, ali one nipošto još ne znače da će neprijatelj napustiti svoje ciljeve. Ide se za tim:

a) da se komunizam u Srbiji tako razbije, da se onemogućiti njegovo eventualno ponovno razbuktavanje pod povoljnim uslovima.

b) da se unište srpski šovinistički krugovi, koji sada pa i ubuduće odbijaju čvrstu privrednu i političku saradnju s nemačkim Rajhom.

3. Ujedno se moraju od sada pridobiti oni delovi srpskog stanovništva koje se stavilo na stranu Nedićeve srpske vlade, postavljene od strane Rajha. (Vidi naređenje opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji/Ia broj 3346/41 poverljivo, od 2 XI 41).

4. Za upotrebu trupe i postupak upravnih vlasti daju se prema tome sledeća uputstva:

a) Kao i dosad streljače se kao partizani svi ustanici koji budu **u borbi** zarobljeni, pa čak iako k nama prebegnu. Streljače se isto tako i pregovarači koji budu dolazili iz područja u kojima se vode ili u najkraćem vremenu pretstoje borbene akcije.

Hapšenje i streljanje talaca regulisano je naredjenjem opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji (šef vojne uprave) Qu. br. 2848/41 poverljivo, od 10 X 41, i br. 3208/41, od 25 X 41;

b) Kad pregovarači, ne pod pritiskom borbenih akcija koje su u toku ili pretstoje u najkraćem vremenu, nude kapitulaciju manjih ili većih grupa, treba im saopštiti da će se borba protiv ustanika voditi i dalje s nesmanjenom žestinom, i da će biti primljena samo bezuslovna kapitulacija uz predaju celokupnog oružja;

c) Pri bezuslovnoj kapitulaciji postupaće se na ovaj način: Ustanici će polagati oružje na mestu koje bude odredio komandant trupe ili feld — odnosno krajskomandant, a oni će biti prikupljeni u sabirnim logorima bataljona, pukova i divizija.

Tamo će GFP¹, Služba bezbednosti i srpska pomoćna policija izvršiti proveravanja. Po toj će stvari šef vojne uprave, po mome nalogu, izdati potrebna uputstva;

d) U svojim dnevnim izveštajima divizije će javljati mesta sabirnih logora i broj zarobljenika.

5) Iskorišćavanje pojave rastrojstva je isključivo u rukama nemačke oružane sile (trupa i upravnih vlasti). Srpska pomoćna policija ne sme primati ponude kapitulacije, već ona mora za to tražiti odluku nemačkih službenih organa.

Ustanici će se ipak s ponudom kapitulacije obraćati u prvom redu na jedinice srpske pomoćne policije. U tesnoj vezi s njima treba obezbediti da inicijativa ostane nesumnjivo u rukama nemačkih službenih organa.

Samo se po sebi razume da prelaženje ustanika u srpsku pomoćnu policiju mora biti sprečeno svim sredstvima.

Uputstva, koja se na to odnose, dostavljena su od strane šefa vojne uprave srpskoj vladi. Kao prilog priključen je prepis zapovesti ministra pretsednika Nedića organima srpske vlade.²

Veći deo ustanika pokušaće da se neprimetno probije do svog zavičajnog mesta, da bi im se tamo zagubio trag. Ta-

¹ Verovatno: »Geheime Feldpolizei«, tj. »tajna poljska policija«

² Vidi dokumenat br. 272 (Prim, red.)

kve grupe će trupe ili srpska pomoćna policija, prema potrebi, oružanom silom hvatati i smeštati u sabirne logore.

Za hvatanje ustanika, koji uspeju da pobjegnu i da se dočepaju svog zavičajnog mesta, važi ovo:

a) Upravne vlasti primile su naređenje šefa vojne uprave da preduzmu tačna proveravanja i da ustroje liste iz kojih će se videti rukovodioci bandi, njihovi članovi i sva lica koja su odsutna iz naselja ili se tamo vraćaju. Sem toga, one će pribeležiti mesta koja su pružala pomoć bandama.

b) Uz to će trupe u saradnji s upravnim vlastima, često sprovoditi iznenadne racije. Zbog poznavanja mesta i lica, biće često celishodno da se za ovo koristi srpska pomoćna policija.

7) U sumnjivim slučajevima tražiti odluku Opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji; ovo pre svega onda kad nije jasno, da li se pojedine grupe imaju smatrati »ustaničkim« ili ne.

BÖHME s. r.
general pešadije
Pm¹

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 272

NAREDJENJE M. NEDIĆA
OD NOVEMBRA 1941 GOD.¹

Pretsednik Ministarskog saveta

Prilog uz akt opunomoćenog
komandujućeg generala u Sr-
biji Qu. br. 3345/41 pov.

Svima srpskim nadleštvmima i oružanim odredima!

Vidni uspesi žandarmeriskih, dobrovoljačkih i četničkih odreda, preduzete mere nemačkih trupa i nastupajuće godišnje doba su nesumnjivo uzroci što su komunistička akcija bandi i sabotaze počele da se stišavaju i što će se sve više i više stisavati. Usled toga predaju se pojedinim odredima mnogobrojni ustanici, štaviše čak i čitave grupe, pa bi htele čak i da im se pridruže. Nije isključeno da su rukovodeći članovi bandi čak i preporučili ustanicima da se predaju, i to iz vrlo prozirnih razloga, da bi se naime ti elementi pri povoljnoj prilici ponovno — i to možda još na daleko gori način — upotrebili za razorne i terorističke akcije.

Da ne bi usled nedovoljnog poznavanja stanja i pogrešno shvaćene sentimentalnosti, ili iz bilo kojih drugih razloga došlo do toga da se krivci današnje narodne nesreće prikriju, pa da u pogodnoj prilici opet nasrnu na mir i poredak, i tako ugroze sigurnost i imetak napaćenih građana i njihovih porodica

¹ Redakcija ne raspolaže originalom dokumenta već njegovim prevo» dom na nemački (Prim, red.)

N a r e đ u j e m :

1. Da se svi saboteri, njihovi potstrekači, pomagači, komunisti — aktivisti, njihove pristalice i uopšte svi oni koji su bilo rečju ili delom, aktivnošću ili pasivnošću doprineli današnjoj narodnoj nesreći, primerno i nemilosrdno kazne i u svakom pogledu onemoguće;

2. Svi će komandanti odreda, uz najtešnje sadejstvo s policiskim vlastima, proveravati svaki pojedini slučaj predaje i predavati krivce nadležnim prekim sudovima. Međutim one koji nisu počinili nikakvo kažnjivo delo, odnosno, koji su bili samo zavedeni i prevareni ili prisilno mobilisani, predlagati mi ih za pomilovanje, uz iscrpno obrazloženje;

3. Prebegle ne sme primati ni jedan odred u svoje redove. Oni koje pomilujem, dobiće od mene rešenje, da li i gde mogu stupiti kao dobrovoljci;

4. U onim područjima gde se ne nalaze odredi, odnosno preki sudovi, postupaće u duhu ovog naređenja sreski načelnici;

5. Gde god je to moguće, i po potrebi, obaveštavaće se ne mačke mesne vlasti o svim donetim rešenjima i postupcima. S njima biti u stalnoj saradnji;

6. Ovo naređenje će dostaviti: gospodin zamenik ministra unutrašnjih poslova, komandant žandarmerije, komandant dobrovoljačkih odreda i šef četničkog štaba svima sreskim načelnicima i komandantima, odnosno vojvodama odnosnih oružanih odreda s napomenom, da se svi bezuslovno i najstrože imaju toga da pridržavaju.

Pretsednik Ministarskog saveta

NEDIĆ s. r.

general

BR. 273

IZVEŠTAJ ŠTABA 113 NEMAČKE P. DIVIZIJE
OD 4 XII 1941 GOD.

113 peš. divizija Ia

4 XII 41 19,00

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

Večernji izveštaj

- A) 1 batalj. 260 peš. puka izvršio je akciju čišćenja u prostoru Travnik—Suvaja—Cvetke—Miločaj—Lađevci (severno od Morave). Dosad bez rezultata.
- B) Saslušano je i streljano 47 komunista koje su četnici razoružali u okolini Guče. Privedena su dva zarobljenika.

113 PEŠ. DIVIZIJA Ia

Za tačnost

Amhofer, kaplar s. r.

br. 274

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
u srbiji od 4 xii 1941 god.**

Telegram opunomoćenog komandujućeg generala
u Srbiji 4 XII 41, 13,55 čas.

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

2A) Izgleda da se jača komunistička banda nalazi u prostoru Kosmaja (11 km severozapadno od Mladenovca). — U prostoru Pecke (27 km zapadno od Valjeva), verovatno se nalazi oko 1000 komunista.

U Golupcu (35 km istočno od Požarevca) srpska žandarmerija uhvatila je vođu komunističke bande u nemačkoj podoficirskoj uniformi.

B) 113 peš. divizija... 11 komunista streljano. Uhvaćeno je 11 sumnjivih i 42 pristalice Mihailovića.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia
Za tačnost
Sta¹

¹ Paraf (Prim, red.)

br. 275

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
u Srbiji od 4 xii 1941 god.**

Opunomoćeni komandujući general
u Srbiji, Ia

4 XII 41
13,30

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

3. a) 113 peš. div.: 2 XII sa motorizovanim snagama probila se u Ivanjicu. Naređeno je da se ova posedne jednim bataljonom.

11 komunista je streljano, a uhapšeno 11 sumnjivih lica.

42 pristalice Mihailovića uhapšene.

2 bataljon 268 peš. puka i 2 divizion 87 artilj. puka podišli su Požegi.

Pukovske grupe i divizisko KM kao u izveštaju od 1 XII uveče.

**OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia¹**

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

br. 276

**izveštaj nemackog vojnog zapovednika
u srbiji od 5 xii 1941 god.**

P o v e r l j i v o

Mesto štaba, 5 XII 1941

Odelj. Ia.

Br. 2875/41 pov.

Zapovedniku oružane sile na Jugoistoku

(Štab 12 armije)

Odelj. i C/A O

Primljeno 16 XII 1941

Br. 7906/41 pov. pril.

**BELEŠKE PRILIKOM PUTA ZAMENIKA GOSPODINA
VIŠEG ZAPOVEDNIKA ZA BEOGRAD:**

i *

g) Namerava se da se tokom zime preko specijalnih komandi, uz sadejstvo trupa izvrši proveravanje celokupnog stanovništva u predelima ustanka. Biće streljan svaki onaj za koga se nepobitno utvrdi da je učestvovao u ustanku. Još se proučava pitanje iseljavanja žena i dece ustanika, kao i ostalih nepouzdatih elemenata. Izgleda da nije celishodno da ovi ljudi ostanu u Srbiji južno od Dunava. Preseljavanju u Banat stoje zasad na putu još poteškoće oko zbrinjavanja, snabdevanja i čuvanja.

h) Svi Jevreji i Cigani biće prevedeni u jedan koncentracioni logor kod Zemuna. (Zasad je u pitanju oko 16 000 lica). Može se dokazati da su oni vršili obaveštajnu službu kod ustanika.

i) Uskoro će biti izvršeno hapšenje 1200 aktivnih srpskih oficira u Beogradu i njihovo prebacivanje u zarobljenički logor u Nemačku.

General-major¹

¹ Nečitak potpis (Prim, red.)

BR. 277

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
NA BALKANU OD 7 XII 1941 GOD.

Telegram zapovednika oružane sile na Jugoistoku
od 7 XII 41

Vrhovnoj komandi oružane sile i Vrhovnoj
komandi vojske

DNEVNI IZVEŠTAJ OD 7 XII 1941

2. U Beogradu je uhapšeno 80 komunista i sumnjivih
lica.

3. General artiljerije Bader primio je dužnost opunomo-
ćenog komandujućeg generala u Srbiji.

ZAPOVEDNIK ORUŽANE SILE
(Štab 12 armije)

Ia br. 2904/41 g., 7 XII 1941, 21.30 čas.

Za tačnost

Keeb s.r.

¹ kapetan

BR. 278

IZVOD IZ DNEVNIKA ŠTABA XVIII NEMAČKOG
ARMISKOG KORPUSA OD 18 IX DO 8 XII 1941 GOD.

RATNI DNEVNIK BR. . .

Štab XVIII (brdskog) armiskog korpusa. Početo 18 septembra 1941, završeno 8 decembra 1941.

Štab XVm (brdskog) armiskog korpusa bio je pod komandom vojnog zapovednika na Jugoistoku (Štab 12 armije) od 18 septembra 1941 do 8 decembra 1941 god.

Ratni dnevnik vodio je: od 18 IX 41 do 2 XI 1941 por. Krumbaher, od 3 XI do 18 XII 41 por. Rudolph.

4 X 41 . . .

Usmeni zahtev šefu vojne uprave Srbije, kao i naređenje 342 pešadiskoj diviziji i 449 bataljonu za vezu korpusa, koji se odnosi na streljanje zatvorenika u logorima, u Šapcu i Beogradu, kao odmazda za ubistvo 21 nemačkog vojnika kod Obrenovca, 2 oktobra.

19 X 41. . .

Naredba o streljanju 50 talaca za odmazdu što je ranjen jedan vojnik 220 protivtenkovskog diviziona.

Izveštaj vojnom zapovedniku na Jugoistoku (Štabu 12 armije) o zatvaranju talaca.

Izveštaj Višoj komandi za posebnu upotrebu LXV o izvršenju streljanja 2200 Srba kao odmazda za 10 poginulih i 24 ranjena nemačka vojnika iz onih jedinica koje su opkoljene u Valjevu.

23 X 41 izveštaj 2 bat. 521 armiskog puka za vezu o izvršenom streljanju.

Sa šefom vojne uprave raspravljalo se o streljanjima u Kragujevcu i Kraljevu.

24 X 41...

Razgovor s državnim savetnikom Turnerom o događajima u Kragujevcu i Kraljevu.

30 X ...

Naređenje Komandaturi grada Beograda da se strelja 200 talaca.

31 X 41 naređenje Komandanturi grada Beograda da strelja 200 talaca.

3 XI...

Poručnik Krumbacher bio kod KVR¹ Kiessel-a radi izrade ukupnog pregleda o merama odmazde (zatvaranju i streljanju). Pripremljeno je naređenje o sumarnim izveštajima trupa.

5 XI 41...

Naređenje po pitanju podnošenja suns-arnih izveštaja o merama odmazde.

16 XI telefonski upit KVR dr-a Kiessel-a povodom streljanja koje je izvršila trupa u Kraljevu navodno bez ikakvog odabiranja. Po svemu izgleda da Krajskomandantura 832 nije uzela učešća pri odabiranju.

S Krajskomandanturom će biti odmah uspostavljena telefonska veza.

27 X 1 41...

Naređenje o poimeničnom spisku talaca koji se imaju streljati.

28 XI 41...

Kapetan Schuster pita: »Šta će biti sa Mihailovićevim četnicima koji se nalaze u sabirnom logoru u Valjevu?«

Naređeno prebacivanje u koncentracioni logor u Šapcu.

30 XI 41 naređenje o izveštavanju i izvršenju mera odmazde.

Razgovor s poručnikom Krumbacherom i inspektorom Beltermannom po predmetu izveštaja o taocima, koje je dao Upravni štab kao dodatak desetodnevnim izveštajima.

¹ Kratica — nije utvrđeno šta označava (Prim. red.i)

BR. 279

v

PRILOG DNEVNIKU ŠTABA XVIII NEMAČKOG
ARMISKOG KORPUSA OD 19 IX DO 6 XII 1941 GOD.

Stab XVIII arm. korpusa
Odelj. Ic

Prilog operaciskom dnevniku
x v n A. K.
Odelj. Ia

IZVEŠTAJO* AKCIJAMA

Odelj. Ic
od 19 IX do 6 XII 41

29 IX 1941 — Kao odmazda za atentat na nemačke voj-
nike u Beogradu streljano je po odluci prekog suda 150 ko-
munista.

Posebne vode Gruber i Vossler iz Propag. odelj. S:

1) Prigušiti radiostanicu »Slobodna Šumadija«.

2) Davati na istom talasu naše emisije.

4 X 41... -

Prilog 37 — Zapovest 125 p.puku, da u ustaničkom pro-
storu, koji ima da očisti, uzme kao taoce sve srodnike usta-
nika koje može pohvatati.

Primljeni izveštaji:

9 X 1941

Valjevo: Za vreme akcije 125 peš. puka prema Karauli 6 X u
Radljevu je uhapšeno nekoliko komunista.

Štab korpusa naredio je da se vođa Pavlović
prebaci avionom u Beograd. Saslušanje kod Službe
bezbednosti dalo je ove podatke:

Komunističke bande, jačine 1000—1200 ljudi, nalaze se u šumama oko Uba, vođa Simić¹.

Sastav: 4 čete

Vođa 4 čete: Tripko, rez. oficir, činovnik.

Vođa 3 voda 4. čete: Pavlović.

Naoružanje: puške, do 100 puščanih metaka na ceo bataljon, po svemu izgleda samo 1 češki mitraljez.

Izvedeni prepadi:

3 X: 60—70 ljudi izvršilo je vatreni prepad na putu kod Slovca (slaže se sa izveštajem 125 peš. puka od 4 X).

4 četa je u poslednjih 7 dana rušila mostove i produbljavala prekope na putu Ub—Karaula.

Železnička pruga Slovac—Valjevo bila je dva puta prekinuta, prvi put na dužini od 500 m, zatim na 800 m. Skretnice su na žel. stanici Slovac bile razorene eksplozivom.

U Gvozdenoviću je bio obrazovan narodno-oslobodilački odbor.

Kod Glenovca (Valjevo) na nekom nepoznatom mestu zakopani su topovski zatvarači, bombe i artiljeriska municija.

Pećanac: 6 X 41: Feldkomandantura 809 Niš: 6 X razgovori pukovnika von Bothmera sa Kostom Pećancem.

Jačina (po izjavi K.P.²) 3000, od toga: 1000 na granici sa Arnautima. Ako bi se odatle povukle snage, otpočeli bi odmah arnautski upadi na srpsku teritoriju, vezani s pljačkanjem i ubistvima.

800—1000 u oblasti Kruševac—Valjevo; Bothmer zahteva jače zalaganje protiv komunista.

100 ljudi treba uputiti kao pojačanje za Leskovac.

Opšti utisak: Pećanac je u borbi protiv komunista iskreno na nemačkoj strani.

Usled borbe četnika s komunistima, među njima je svakako nastala takva situacija da njihovo sadejstvo bar zasad nije verovatno.

Da se K.P. ne može potpuno osloniti na svoje razne **grupe** dokaz **su** slučajevi kod Kruševca (24 IX); K.P. takođe bez daljega dodaje da on mora računati stalno s osipanjem pristalica. Dalji razvoj će

¹ Vođa Simić — ispisano je rukom u originalu

² Košta Pećanac (Prim, red.)

u suštini zavisiti od uspeha nemačke oružane sile.

K.P., izgleda, ukoliko **ja** (v. Bothmer) mogu oceniti, bezuslovno pouzdan. On **će** sigurno uvek **za-**držati na svojoj strani jednu jaku grupu pripadnika

Beograd: 9 X 41: **Zapovednik Srbije:** U cilju odmazde **za** ubijene nemačke vojnike streljano je više stotina komunista **u** Beogradu.

11 X 41 ...

Propagandistički odeljak S javlja da se u nede-4ju, 12 X, neće održati nameravana velika manifesta-cija na Terazijama. Ovo stoga što je ministar pret-sednik Nedić, nasuprot predlogu državnog savetniko Turnera da javno govori, izneo i suviše jake protiv-razloge. Ovo bi navodno moglo odmah izazvati zviž-danje i demonstracije, utoliko više što mu stalno do-laze delegacije koje se žale na glad.

Ministar pretsednik Nedić govoriće na radiju, u nedelju 12 X, u 11,45 čas.

Prilog 55

Proglas profesora Jovanovića potpretsednika Jugoslovenske vlade u Londonu (prilog).

Prilog 58 Naređenje 125 peš. puku u Grabovcu da spali svaku petu kuću kao odmazdu za sabotazu na kablovima.

Primljeni izveštaji:

Kraljevo Odbijen neprijatelj koji ugrožava Ratinu (6 km
11 X jugoistočno od Kraljeva). Zapaljena su mesta iz kojih se pucalo.

12 X 41 Vodniku Službe bezbednosti za vezu stavlja se u za-datak:

3. Izvršiti pripreme da se trupi stave na raspoloženje imena ustanika koja su poznata Službi bezbednosti, da bi **se** mogli pohvatati rođaci ustanika za taoce.

12 X 41

Dunav Izveštaj **6 dobrovoljačkog korpusa, por. Bogomira Pavlovića:**

2 X stigao u Požarevac. Tamo je srpski ko-mandant general Ilić, sadanji nemački komandant me-sta kapetan Krause, komandant srpske žandarmerije kapetan Đorđević.

Bande se pojavljuju u velikim grupama (jačine 250—500 ljudi), rdavo odevene, dobro naoružane.

Obrenovac 125 peš. puk: Gvozdeni most na Tamnavi razoren je autogenom spravom. Obilazni put je u izgradnji. Nema dodira s neprijateljem. Stanovništvo je vrlo vredno na izgradnji puteva. Streljana su 3 komunistička agenta.

Mihailović. Povodom prepada kod Vlakče (2 X). Pronalaskom leševa potvrđuje se izjava podnarednika Kerbler-a (vidi 11 X) da su komunisti nemačkim vojnicima opljačkali uniforme.

13 X 41

Policiski direktor Loos, iz štaba zapovednika oružane sile na Jugoistoku stigao je u Beograd kao savetnik Generalne komande po policiskim pitanjima.

Razgovor kapetana Bergera s K.V.R. dr-om Kiesselom iz Upravnog štaba:

1. Povodom predloga »Zbora« (partije Ljotića) da se ponovo formira jedna četa u Nišu. Prema izjavi dr-a Kiessela Ljotićevoj partiji je svojevremeno stavljeno u izgled odobrenje za formiranje jedne dalje čete.
2. Kakvi se pregovori vode između Upravnog štaba i ministra predsednika Nedića povodom reorganizacije Pećančevih jedinica? Predlog za to dao je pukovnik von Bothmer, feldkomandantura u Nišu. Ministar predsednik Nedić je molio da se pritom ne primeti angažovanje vojne uprave.

Mačva—Krupanj

13 X Ured za vezu oružane sile: Naša desnokrila kolona stigla u Koviljaču i manastir Tronošu, pa ih zapalila.

Mačva—Krupanj

13 X Presečen je poljski kabel na 5. km južno od Tekeriša. 100 civilnih zarobljenika danas je streljano za odmazdu.

Uhapšeno je oko 250, 8 zarobljeno, zaplenjeno skladište plena i municije u Loznici i Koviljači.

15 X 41 Generalštabni pukovnik Kratzer, iz propagandnog odeljenja Vrhovne komande oružane sile nalazi se u Beogradu u poseti Propagandnom odeljku S. Dvojno potčinjavanje Propagandnog odeljka:

2. Zapovedniku Srbije — sada opunomoćenom komandujućem generalu. Potčinjavanje Upravnom štabu Vrhovna komanda oružane sile ne smatra poželjnim.

Kraljevo

15 X   717. peš. div.:

Ojačani bataljon Fiedler od 14 X maršuje za
G. Milanovac (ponovo mere odmazde)

Beograd—

Obrenovac 125 peš. puk:

15 X 1.) Očišćen je prostor Barič — M. Moštanica — Vranić—Baljevac—Mislođin. Iz Vranića je otvorena puščana vatra. Selo je uništeno. Noću 14/15 X oko 300 ljudi je izbeglo prema jugu. Uhapšena su 24 taca, 42 bandita streljana.

18 X 41

17 X '':

Kraljevo

717 p.d. — za gubitke 15 IX do sada streljano 1736 muškaraca i 19 komun. žena. Vlastiti gubici u Kraljevu 2 mrtva, 1 ranjen.

Obrenovac 125 peš. puk: Čišćenje i uništenje Meljaka i Ba-
18 X ćevca. Stanovništvo je potisnuto, nema dodira s ne-
prijateljem. U Guncatima je zapažena u povlačenju
manja banda (15 ljudi). Očišćena je oblast Mislođin
—Draževac—Baljevac—Vranić—Baćevac—V. Mošta-
nica—Železnik. Sva su sela uništena. Za odmazdu je
streljano u Draževcu 147, u Grabovcu 73 . . .

» 21 X 41

Kraljevo

Viša komanda **LXV**: Narodno-oslobodilačka grupa »Jovan Kursula« zahteva 7 X od Ortskomandanture Kraljevo sledeće:

1. prestanak hapšenja,

2. prestanak paljenja srpske imovine,
3. 1.800.000 dinara za naknadu štete,
4. oslobođenje svih uhapšenih.
5. priznanje svih prava ratujuće formacije.

U slučaju neispunjenja biće streljano 8 zarobljenih nemačkih vojnika.

Kraljevo Viša komanda LXV: Noću 18/19 odbijen je napad
18/19 X na istočni deo Kraljeva. 19 X neprijatelj je tukao artiljerijom zapadni deo i centar grada.

20 X • 4 četa 749 peš. puka odbila je u toku noći bandu jačine 20 ljudi.

1 bataljon 749 peš. puka strelja sumnjive, hapsi one koji prebegnu nemačkoj vojsci. Nepr. artiljerija celog dana tuče gradsku oblast. Sopstveni gubici 1 mrtav, 2 ranjena. Dosada 520 streljano, oko 3000 uhapšeno.

Kraljevo Ured za vezu oružane sile;
21 X

Oko 40 Ljotićevih pristalica, većinom poverenici, streljano zajedno sa taocima, uprkos protesta Ureda za vezu.

22 X Streljano ukupno 2300.

28 X '.

Sef Upravnog štaba namerava da 4 XI 41 ujutro iznenadno uhapsi taoce, 700 pretstavnika iz kruga beogradske inteligencije, pre svega slobodne zidare. O tome će 4 XI 41 biti dato jedno objašnjenje preko štampe i radija, a s ovim se saglasio komandujući general.

2 XI 1941

Kraljevo Ast.¹ 1 XI izvršen je napad s 2 tenka Hotchkiss.
1 XI otetih kod Milanovca. Protivtenkovska vatra nije imala uspeha, i ovi su uspeali da prodru duboko u grad. Tenkove je pratilo 50 Mihailovičevih ljudi koji se nalaze u Mataruškoj Banji i Musinoj Reci.

¹ Verovatno »Abwehrsteile« — kontraobaveštajna služba (Prim, red.)

Zarobljeni partizan izjavljuje: da nastali sukob između partizana i četnika uzima otvoreni karakter; četnici su navodno očistili od partizana Uzice i Požegu, 500 partizana razoružali i izvesne partizanske vođe ubili; Vukašinović da raspolaže još samo sa 300 ljudi u Dragošincima (8 km jugozapadno od Kraljeva), sa 300 ljudi u fyletkosi (6km jugozapadno od Kraljeva), 50 ljudi u Kamenici. Major Keserović potpomagao je sa 40 ljudi Vukašinovića; veći deo nekadanje Vukašinovićeve grupe navodno je prešao Gordiću, četničkom vojvodi iz Trstenika.

19 XI 1941

Mačva   3 bataljon 697 peš. puka: Jače neprijateljske snage nalaze se između drumu pored Drine i drumu Loznica—Krupanj, a uočeni su izgrađeni položaji na grebenu južno od drumu Loznica—Draginac, između k. 221 i Cikote. Ustanovljeno je da se dalje neprijateljske snage nalaze na visovima istočno od drumu pored Drine, južno od Radalja. Izgleda da komunisti pritiskuju s juga i istoka na Loznicu.

Kod Terzića i Rejinovca posle duže vatrene borbe odbijeno je 150 komunista.

Neprijateljski gubici: 10 mrtvih, 23 zarobljena (od toga 20 streljano, 3 ozloglašena komunista dovedena u Šabac), 17 četnika se predalo.

Nema sopstvenih gubitaka.

Valjevo   342 peš. divizija ...

27 XI

Severna grupa otvorila je put za nastupanje kod Velikog Vrha. (5 S Valj.)¹ Jake prepreke, na putu pored stene 300 m dužine: klopka za tenkove, miniran put i nagomilano kamenje. Neprijatelj je prvi put branio prepreke. Neprijatelj je odbačen; još je nepoznato da li su komunisti ih četnici.

Sopstveni gubici: 2 mrtva i 6 ranjenih.

Neprijateljski gubici: još nepoznati.

Za odmazdu je danas streljano 265 komunista

¹ Neiasan nemački tekst. (Prim, red.)

BR. 280

IZVEŠTAJ NEMAČKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 10 XII 1941 GOD.

Opunomoćeni komandujući general u Srbiji

Beograd, 10 dec. 1941

Odelj. Ia. br. 339 41 g. Kdos.

Poverljivo —• za komandante

Predmet: desetodnevni izveštaj

3 priloga

I Opšća situacija i namera

A. Napadne operacije trupa su uglavnom završene. One su urodile očekivanim uspehom i dovele su u Srbiji do znatnog smirenja situacije.

Pritom nije bio toliko odlučan broj u borbama uništenih ustanika, koliko su daleko više bile odlučujuće drakonske mere odmazde, kao i činjenica što su nemačke trupe dovoljno jake, jače naoružane i dobro opremljene, uz elastično i energično rukovođenje tragale za bandama, pa i tamo gde su se one dotada usled neprolaznosti zemljišta osećale sigurnim ili gde su one u nedostatku dovoljnih nemačkih snaga, nesmetano mogle da vrše teror.

Mihailovićeve grupa može sad da se smatra razbijenom. M. je lično samo s mukom izbegao da bude uhvaćen od strane trupe i nalazi se u bekstvu. Jednim proglasom, koji je objavljen preko radija i putem letaka srpskom stanovništvu. Miha-

ilović je oglašen za zločinačkog pobunjenika, i za njegovu glavu raspisana je premija od 200.000 dinara. Njegov je štab većim delom likvidiran. Među zarobljenima nalazi se i šef štaba major Mišić. Mnoge Mihailovićeve pristalice, izgleda, da su pobege u šume i planine. Postoje izveštaji prema kojima ove obezglavljene bande pokušavaju da¹ se prebace u četničke jedinice Koste Pećanca. Znaci ukazuju na to, da su neki srpski vladini krugovi, sve do pred kraj, hteli doći u vezu sa Mihailovićem, kako bi sepoštedela srpska krv. Na istoj su liniji i nastojanja srpskog ministra predsednika Nedića, a koja imaju za cilj da spreče oštar postupak protiv Mihailovićevih pristalica, koji su, navodno, na to bili samo prisiljeni. Istraga u tom pogledu je još u toku. Izveštaj sledi.

Isto tako je popustila i **komunistička partizanska aktivnost**. To je neosporno i jedna je od zasluga srpske žandarmerije, a delom i četničkih jedinica vernih vladi, koje su se u poslednje vreme dobro borile protiv **komunista**.

B. Iz ovih razloga može se pouzdano računati s tim, da će ustaničnici u toku sledećih (zimskih) meseci u Srbiji teško preduzimati veće akcije. Akcije bandi ograničavaće se, uglavnom, na teror i sabotaže.

Pa ipak se **ne** može smatrati da je **srpski ustanički pokret konačno ugušen**. S relativnom smirenošću, koja je sada nastupila, ne smemo se zavaravati, jer je tu u pitanju možda **samo** jedno prolazno stanje. **Najveća je opasnost neosporno u tome** što se u rukama Srba — u rukama mnogobrojnih ilegalnih i tako zvanih legalnih organizacija — nalazi još **velika količina pušaka i municije**.

Prema tome mora se računati s tim, da će **sa nastupom toplijeg godišnjeg doba ponovno oživeti ustanički pokret**. Pre svega tada, ako opšta situacija bude usloвила izvlačenje većih jedinica iz Srbije.

C. Stoga smatram da je **moj glavni zadatak da u toku sledećih meseci konačno umirim Srbiju i da onemogućim ponovno razbuktavanje ustaničkog pokreta**.

To treba da bude postignuto:

1. dovoljno jakim osiguranjem saobraćajnih puteva i privrednih centara itd. (kao što je naređeno);
2. temeljno pripremljenom **akcijom razoružanja** u širokim razmerama;
3. **hapšenjem i odvođenjem aktivnih srpskih oficira**;
4. **brzim uspostavljanjem nemačke i srpske uprave** u područjima ponovno posednutim od strane trupa;
5. **reorganizacijom srpskih policiskih snaga**; predlog će biti podnet;

6. trajnim, celishodnim propagandističkim uticanjem na srpsko stanovništvo.

- D. U srpsko-hrvatskom graničnom prostoru (Bosna) ne može još biti govora o nekom smirenju situacije. Pošto su se srpski ustanici tamo prebacili, izgleda čak da su se nemiri pojačali. Prema poslednjim izveštajima i iskustvima sumnjivi su izgledi da će hrvatske trupe svojim sopstvenim sredstvima biti u stanju da postignu uspeh.

Stoga nameravam da 718 pešadisku diviziju jače prikupim u bosanskom ustaničkom području (Sarajevo—Zenica—Doboj—Tuzla) i da ispitam, da li je nužno pojačanje nemačkih trupa u hrvatskom graničnom prostoru (342 pešadiskom divizijom) i da li se to može sprovesti sopstvenim snagama.

II Pojedivosti

- A. a) Javljeno je o većim neprijateljskim grupama još i u ovim prostorima:
u prigraničnom hrvatskom prostoru zapadno od Drine (jačina još nepoznata).
između Krupnja, Valjeva i Koceljeva 3 bande, svaka između 500—1000 ljudi,
između Arandelovca i planine Kosmaja, ostaci bandi (jačina oko 500 ljudi),
u dolini Moravice, kod Arilja, oko 800 ljudi,
severno od Novog Pazara ostaci — ukupno 400 ljudi,
u predelu oko Leskovca bande u ukupnoj jačini do 2000 ljudi.
- b) Sabotaže i prepadi — vidi priloženu kartu.

B. Sopstvena trupa

- a) Dužnost opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji primio sam 6 XII 1941 od generala pešadije Böhmea. Načelnik štaba: generalštabni pukovnik Kübler. Dužnosti štaba XVIII korpusa prenete su na vojni štab zapovednika Srbije ...

Voćstvo, borbenost i disciplina pojedinih žandarmerijskih i dobrovoljačkih odreda su različiti. Zandarmerijski pukovnik Babić, koji je s uspehom izvršio čišćenje trougla Morava—Dunav, razoružavao je i hapsio sop-

stvene ljude zbog nedisciplinovanog držanja prema civilnom stanovništvu.

D. Sopstveni i neprijateljski gubici

(pri nemačkim akcijama u vremenu od 26 XI—5 XII 41)

Neprijateljski gubici

mrtvih 1.415, od toga 389 mera odmazde.

BADER, s. r.
general artiljerije

BR. 281

IZVEŠTA.I ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 10 XII 1941 GOD.

342 pešadiska divizija   Komandno mesto divizije, 10 XII 41
Odelj. Ia br. 944/41 pov.

Predmet: 10-dnevni izveštaj

od 30 XI do 10 XII 41

Veza: Opunomoćeni komandujući general u Srbiji od 29 X 41

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

Cilj svoga napada, Uzice—Požega, dostigla je divizija 29 XI 41. Za neprijateljem, koji je oступao od Užica na jug, kretala se prethodnica do Mačkata. Trupa u Požegi očekivala je smenu od strane 113 pešadiske divizije.

U 20 časova primljena je zapovest da divizija produži gonjenje prema planini Zlatibor, u prostor zapadno od linije Požega—Ljubić. Težište preko Mačkata na Čajetinu.

Novo formiranje grupa sa ovim udarnim pravcima:

grupa A od Dubaca preko Kremne na Vardište;

grupa B od Užica preko Mačkata — Čajetine na jug;

grupa C od Užica preko Zbojštice na Ljubić.

Komandno mesto divizije: operativni deo štaba Užice—Čajetina, komandni štab Valjevo.

30 XI 41 grupa B vrši gonjenje na širokom frontu s obe strane drumu Užice—Čajetina. **Napuštena vozila i konji znak**

su neprijateljskog odstupanja.

Oko 12 časova slomljen je kod Čajetine neprijateljski otpor. Ovo mesto stalno je prebivalište znatnih komunističkih snaga, ali ga je već veliki deo napustio. Pri daljem potiskivanju došlo je kod Kraljevih Voda ponovno do puškaranja.

Izviđački bataljon, bez dodira s neprijateljem, stigao je u sumrak do Ribnice i Bele Glave, s one strane zlatiborskog grebena.

Posada iz Požege, koju **ju** smenile slabe prethodničke snage 113 pešadijske divizije, stigla je međutim do Čajetine.

9 XII 41 uopšte mirno, dovođenje u ispravno stanje odeće i oružja.

Delovi koji su bili pridati brdskim jedinicama, obrazovanim od strane divizije, vraćaju se ponovo u svoje jedinice.

HOPFMANN s. r.

BR. 282

**prilog izveštaju štaba 342 p. divizije
od 10 xii 1941 god.**

Prilog 1

342 pešadiska divizija Odelj. Ia, br. 944/41 pov., od 10 XII 1941

GUBICI I PLEN

za vreme akcije u oblasti Užica

25 XI — 4 XII 1941

I Sopstveni gubici	II Iz zarobljeništva oslobođeno
10 mrtvih	1 oficir
22 ranjena	315 podoficira i vojnika
III Neprijateljski gubici	
707 mrtvih	Sem mnogobrojnih mrtvih i
93 streljana	ranjenih, koje je neprijatelj
312 uhvaćenih	sobom poveo
IV Pojedinačni plen	
Oružja (delimično naša trupa uništila)	
4 topa	2723 puške
1 minobacač	8 teških mitraljeza
	20 lakih mitraljeza
Vozila — konja	
1 tenk (uništen)	23 motorna vozila
8 kola	6 motocikla
46 konja	
Avioni	
5 jedrilica (spaljeno)	Kraljeve Vode

br. 283

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
u srbiji od 10 xii 1941 god.**

Telegram Opunomoćenog komandujućeg
generala u Srbiji

10 XII 41 14,38 čas.

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

Dnevni izveštaj 10 XII 41

2a. Jake bande partizana između Valjeva i Požege. Manje partizanske grupe u prostoru oko Novog Pazara. Ponovno grupisanje bandi oko Krupnja u) odrede od 300—400 ljudi.

2b. Prepad bandi na Krupanj i Stolice (10 km severozapadno od Krupnja) i na Donje Crnjelovo (11 km severozapadno od Bijeljine — Hrvatska), škola je spaljena.

3a. 113 peš. divizija. U borbi s bandom kod Arilja ubijeno ukupno 30 komunista, a od ovih 2 vođe. Pri poteri u čačku i okolini streljano 32 komunista, uhvaćeno 187. Četnici, koji su odani vladi, ubili su bivšeg komunističkog komandanta mesta u čačku i uhvatili komunističkog komesara. 3 bataljon 697 peš. puka, prilikom izviđanja istočno od Čokešine, ubio je 3 komunista.

**OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI**

Za tačnost
Bra¹

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 284

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 11 XII 1941 GOD.

Telegram Opunomoćenog komandujućeg
generala u Srbiji

11 XII 14,45 čas.

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

l i x n 41

2) Banda jačine 300 ljudi u poljskim utvrđenjima kod Lebana. U Srednjoj Reci (23 km jugoistočno od Ivanjice), banda od oko 400 ljudi. Neprijatelj je u Oglađenovcu (18 km severozapadno od Valjeva) navodno dostigao jačinu od 1500 ljudi.

IM akcijama čišćenja zarobljeno 66 ustanika, 34 komunisti streljano.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia
Za tačnost Sta¹

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 285

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 13 XII 1941 GOD.

Napomena: p o v e r l j i v o

Telegram Opunomoćenog komandujućeg
generala u Srbiji br. 17006 13 XII 14,35 čas.

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

Dnevni izveštaj

Izviđanjem iz vazduha utvrđeno prikupljanje bandi u **Le-**
banima, jačine oko 1000 ljudi. Jaka odbrana pušćanom vatrom
sa zemlje. Pada u oči veliki broj muškaraca u okolnim selima.
Primećeni šatori i poljska utvrđenja.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia
Za taćnost Sta'

¹ Paraf (Prim, red.)

br. 286

**izveštaji 3. bataljona 697 nemačkog p. puka
od 16 xii 1941 god.**

16 XII 41

DNEVNI IZVEŠTAJI 3 BATALJONA 697 PEŠ. PUKA
OD 10 XI — 5 XII 1941

Kratak pregled

10 XI — 15 XI nastupanje bataljona od Šapca ka Loznici, koju će 15 XI četnici predati. Komunisti se povlače.

16 XI — 5 Xn pročešljavanje terena oko Loznice. Tom prilikom su u saradnji sa 1 bataljonom ruskog zaštitnog korpusa¹ preuzeta postrojenja od životne važnosti u Koviljači i Zajači. Ponovo se došlo u dodir s neprijateljem, komunistima.

Neprijateljski gubici: oko 220 mrtvih, 345 zarobljenih (od toga streljano 25).

Sopstveni gubici: 2 mrtva. 16 ranjenih. 16 konja.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI.² Ia

¹ Kvislinške beiogardejske formacije

Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

br. 287

izveštaj štaba 342 p. divizije
od 17 xii 1941 god.

342 peš. divizija

Odelj. Ia otvoreno

Mesto štaba divizije, 17 XII 41

Veza: Opunomoćeni komandujući general u Srbiji, od 5 XI 41

Predmet: Izveštaj o streljanju, hapšenjima i merama odmazde

OPUNOMOĆENOM KOMANDUJUĆEM GENERALU
U SRBIJI

U prilogu se dostavlja izveštaj divizije o streljanjima, hapšenjima i izvršenim merama odmazde od 6 XII do 15 XII 41, uključujući u ovo i izveštaj grupe 3 bataljona 697 peš. puka (od 26 IX — 25 XII 41).

Prema ovome divizija je raspolagala s 4189 talaca. Od toga je koncentracionom logoru u Šapcu predato 3618, sabirnom logoru u Beogradu 343, srpskoj pomoćnoj policiji u Valjevu (Lukić) 70; otpušteno 75, tako da ostaje još 83 taoca.

Za štab divizije
1. generalštabni oficir

zastupa¹
kapetan

¹ Nečitak paraf (Prim, red.)

BR. 288

PRILOG IZVEŠTAJU ŠTABA 342 P. DIVIZIJE
OD 17 XII 1941 GOD.

342 peš. divizija

Odelj. Ia otvoreno

Komandno mesto divizije, 18 XII 41

Izveštaj o stanju do 15 XII zaključno o streljanjima, hapšenjima talaca i merama odmazde u vremenu od 6—15 XII 41 (uključno mere preduzete od strane grupe III/697 u vremenu od 26 IX _ 15 XII 41).

1. Sopstveni gubici:	mrtvih	ranjenih
a) za vreme izveštaja	- (3)	— (19)*
b) neosvećeni gubici pre izveštaja	7098	
	8348	
2. Streljano u naznačenom vremenu:		
a) ustanika u toku ~~borbe~~	8(417)	
b) talaca za odmazdu • —	2(389)	
	816	
3. Prema tome ukupno neosvećeno	7352	
4. Broj talaca:		
a) u početku — — — —	87	
b) za vreme izveštaja uhapšeno	484(4009)	
c) dakle još ostaje (oduzimajući one koji su u periodu izveštaja streljani, — vidi tač. 2 b) — — —	<u>4189</u>	
5. Streljano je sem toga u periodu izveštaja kao odmazda za gubitke ostalih naših trupa — na osnovu naročitih naređenja — —		

* Brojevi u zagradi označuju grupu 111/697, a uračunati su u ukupnim zbirovima.

BR. 289

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 28 XII 1941 GOD.

Poverljivo

Telegram Opunomoćenog komandujućeg
generala u Srbiji, 28 XII, 14,45

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU
Dnevni izveštaj od 28 XII 41

3a) 342 peš. divizija streljala kod Sapca 8 komunista, 4 zarobljena.

714 peš. divizija .. .

U borbi južno od Bajine Bašte ubijeno 50 komunista, sopstvenih 5 vojnika ranjeno.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, ODELJ Ia
Za tačnost
Ge¹

¹ Paraf (Prim, red.)

BR. 290

IZVEŠTAJ NEMACKOG VOJNOG ZAPOVEDNIKA
U SRBIJI OD 30 XII 1941 GOD.

Telegram Opunomoćenog komandajućeg
generala u Srbiji, od 30 XII, 17,10 čas.

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

Dnevni izveštaj od 30 XII 41

1. Ministar predsednik Nedić izvešten je 29 XII o namera-
vanoj okupaciji, koju će izvršiti bugarske trupe. Srpski mini-
starski savet podneo je po ovome memorandum. Pojednosti će
saopštiti generalštabni pukovnik Kewisch na dan 1 I;

2. U Sjenici je u uličnim borbama ubijeno 103 komunista.

3A) ...

268 peš. puk 29 XII streljao po presudi prekog suda 4 ko-
munista.

3B) U Čačku je streljano 50 komunista.

5. Generalštabni pukovnik Kewisch primio je dužnost ge-
neralštabnog pukovnika Kiiblera.

OPUNOMOĆENI KOMANDUJUĆI GENERAL
U SRBIJI, Ia

br. 291

**izveštaj nemačkog vojnog zapovednika
u srbiji od 31 xii 1941 god.**

Opunomoćeni komandujući general u Srbiji

Mesto stanovanja 31 XII 41

Odelj. Ia br. 4854/41 pov.

Predmet: Desetodnevni izveštaj

ZAPOVEDNIKU ORUŽANE SILE NA JUGOISTOKU

1. Opšta situacija

' a) Srbija

29 XII saopšteno je ministru predsedniku Nediću da od strane bugarskih trupa pretstoji posedanje jednog dela Srbije. Na to je usledio memorandum ministarskog saveta, koji izričito izjavljuje da je ta mera nepodnošljiva za Srbiju, i ovim se moli izmena. Treba sačekati da se vidi da li će vlada ostati dalje na upravi.

Posedanje srpskog područja od strane bugarskih trupa utiče jako na srpsko nacionalno osećanje. Prestupi bugarskih vojnika protiv Srba U dosad okupiranim predelima i srpske sabotažne akcije protiv Bugara traju i dalje. Pri daljem posedanju moirace se računati s pojačanjem tog međusobnog neprijateljstva.

U srednjem delu srpskog prostora vlada mir. Predeli bliski granici ostali su nadalje žarište nemira, ujedno središta za sabotažu, i to:

Niš—Lebane,
prostor južno od Loznice—Krupnja,
predeo Požarevca,
granični predeo jugozapadno od Užica.

Manje uspešne akcije trupa, kao i srpske žandarmerije i pomoćne milicije, dovele su do daljeg razbijanja ustaničkih formacija.

2. Neprijatelj

a) Srbija

Situacija je kod neprijatelja uglavnom nepromenjena. I dalje je trajalo povlačenje ustanika u besputne prigranične predele, naročito u srpsko-hrvatski granični prostor. Prepadi i sabotažne akcije od 15 XII u porastu, i to od 25 (od poslednjeg poslatog izveštaja) na 53.

Predeli nemira su (rezimirajući dosadašnje izveštaje):

aa) Prostor Niš—Lebane

Operacije 717 pešadijske divizije kod Lebana nisu dovele do jasne situacije. U toku je jedna akcija srpske žandarmerije. Postoji verovatnoća da će neprijateljska grupa, jačine oko 3000 ljudi, biti presečena na dva dela. Izgleda da se jedna grupa (jačine oko 1000 ljudi) povukla na jug preko srpsko-bugarske granice, a druga (jačine oko 2000 ljudi), u prostor Prokuplje—Kuršumlja. Prilike u tom predelu postaju u poslednje vreme nejasne, jer izgleda da nestaje uticaj Koste Pećanca.

bb) Prostor južno od Loznice—Krupnja

Nema nikakvih bitnih promena. Zapažalo se i dalje odlazanje ustanika na hrvatsku teritoriju. Izuzev jednog prepada, neprijatelj se držao mirno.

cc) Prostor oko Požarevca i istočno od njega

I dalje su aktivne neprijateljske grupe jačine 20—30 ljudi. Uspele su 2 akcije čišćenja od strane srpske pomoćne policije. Postoji utisak da se neprijatelj povukao u zimska skloništa.

dd) Granični predeo jugozapadno od Užica

Neprijateljska grupa jaka oko 3000 ljudi. Zapažalo se vraćanje ustanika iz hrvatske u srpsku oblast. Postoji utisak

da neprijatelj namerava da s jačim snagama prezimi u besputnim predelima Zlatibora i Murtenice planine.

A
7. Neprijateljski gubici

Neprijatelj je imao od 16—25 XII 132 mrtva (od toga 57 kao mera odmazde) i 372 zarobljenika.

Za opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji
zastupa načelnika štaba
ROGARD s. r.
generalštabni potpukovnik

BR. 292

KONCEPT IZVEŠTAJA 697 NEMACKOG P. PUKA
OD 31 XII 1941 GOD.

K o n c e p t

10-dnevnog izveštaja od 22 XII—31 XII
31 XII

27 X n 41

Pri pročešljavanju prostora severno i zapadno od Šapca, što su izvršili delovi 2 i 3 bataljona 697 peš. puka, streljano je 8 komunista i 7 zarobljeno.

30 x n 41

Za odmazdu, što je na dan 25 XII izvršen prepad na komandira 2 čete 699 peš. puka, streljano je 25 komunista i uzeto od gradske opštine Valjevo 500.000 dinara.¹

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nema potpisa (Prim, red.)

BR. 293

IZVEŠTAJ ŠTABA 717 P. DIVIZIJE O BORBAMA
DIVIZIJE OD 15 V DO 31 XII 1941 GOD.

IZVEŠTAJ O AKCIJAMA BR. 1
ŠTAB 717 PEŠADISKE DIVIZIJE

Započeto: 15 V 1941

Završeno: 31 XII 1941

717 pešadiska divizija bila je potčinjena:

od 16 V 41 do 10 VI 41

Štabu XI arm. korp.

od 11 VI 41 do 31 XII 41

Višof komandi LXV

Zabeleške o akcijama od 15 V 41 do 31 XII 41 vodio
Ia major **Hosterbach**

7 VII 41

9 i 11 četa 737 peš. puka, pod komandom kapetana Rin-
klebena, posle petočasnog uspinjanja, stigle do Borčana ne do-
šavši u dodir s neprijateljem. U Borčanima su nađena dva
mrtva Srbina, nešto municije, malo žena i dece. Bataljon se
gore odmara, vraća natrag i u 16.00 časova će se ukrcati
u Slatini. Borčane je zapaljeno, jer je muško stanovništvo svo-
jim bekstvom dokazalo da je učestvovalo u borbi.

Dnevni izveštaj

U Niš je prispela 1 četa 737 peš. puka sa muzikom 749 peš.
puka, i ovi će se kao počasna četa postrojiti pri dočeku gene-
ralfeldmaršala.

Povratak 2 čete 737 pešadiskog puka iz Borčana; ovo je selo zapaljeno, pošto su muškarci pobjegli.

21 VII 41 dnevni izveštaj Višoj komandi LXV od danas

1. Poseta generalfeldmaršala Lista odvija se po programu.
2. 20 VII 41, oko 10.00 časova srpska žandarmerija pod nadzorom SS streljala je a Čačku 11 ljudi i jednu ženu, koje je 18 VII 41 bila pohvatala 2 četa 1 bataljona. Četiri čoveka su iz Čačka, a svi ostali iz okoline. Među ovih 11 ljudi nalazio se, izgleda, i glavni kolovođa komunista u Srbiji.

Rezultat akcija od 1 do 31 VII 1941

Datum	Akcija	Gubici neprijatelja				Mere odmazde i slično	Sopst. gub.		Pr im e d b a
		mrtvi	ranjeni	zarobljeno	zarob. strelj.		mrtvi	ranjeni	
6 VII	Borčane (10 km ist. od Slatine)	—	—	—	—	oko 10 kuća zapaljeno	—	—	Po molbi Krajsko-mandanture u Mitrovici u cilju pomaganja alb. žandarmerije. Muškarci pobjegli. Nađena 2 mrtva Srbina. Žene predale 10 starih pušaka.

Dnevni izveštaj od danas

dd) Jedan bivši srpski žandarm bacio eksploziv na putu 5 km severoistočno od Raške.

Poterni odred, koji je uputio 2 bataljon 737 peš. puka, u blizini mesta događaja zapalio je izvršiočevu kuću u kojoj je pronađena municija i puške. Za izvršiocem je potera.

Dnevni izveštaj od 20 VID 41

a) 1. Jedan vod 2 čete 749 pešad. puka premešten je za Gor. Milanovac.

2. 8 četa 737 pešad. puka pr'emeštena je iz Raške u Novi Pazar.

Za b) i c). Nema podataka,

d) 1. Prema izveštaju Krajskomandanture u Kragujevcu, danas oko 8.00 časova, 8 srpskih žandarma nalazilo se u borbi s jednom sprskom bandom u Kniću (oko 20 km jugozapadno od Kragujevca). Potera iz 3 bataljona 749 peš. puka odmah je otišla u pomoć.

2. Poterni odredi 1 bataljona 749 peš. puka, koji su spomenuti u jučerašnjem dnevnom izveštaju, pod voćstvom agenta stigli oko ponoći do Kablara, k. 875. Bandu nisu zatekli, ali su severno od skrovišta na uzvišicama nađena mitraljeska gnezda. U jednom od ovih bilo je još pola sanduka municije. Tri lica, koja su htela da pobegnu, bila su vatrom primorana da stanu, pri čemu je jedno ranjeno metkom kroz pluća; više je sumnjivih lica uhapšeno.

U jednoj kući su nađene: uniforme, cipele, sedla, torbe, opasači, zavojni paketići, gaće i jedna četnička kapa.

Pored ovoga, utvrđeno je da je u kući van sumnje bilo smeštaja za spavanje za oko 20 lica.

Kuća je spaljena.

Pošto je izvršen svestran pretres, svi su uhapšeni pušteni sem jedne žene.

23 VIII 41 ...

Dnevni izveštaj

5. 749 peš. puk javlja da je 22 VIII u 14.00 časova jedno odeljenje 3 bataljona streljalo 2 komunista, koje je 21 VIII s oružjem u ruci uhapsila policija, a zatim su ih Srbi¹ obesili pred mesnom komandanturom. Naređenje za streljanje izdala je nadležna feldkomandantura.

Viša komanda naređuje tesnu saradnju sa feld- i krajskomandanturama, sa srpskim vlastima i srpskom žandarmerijom, kako bi se izbeglo da stradaju nevini pri izvršenju odmazde.

¹ Misli se na žandarme (Prim, red.)

Današnji dnevni izveštaj

d) 1. 749 pešadiski puk izvršio je akciju u Rekovcu. Uhapšena su 3 lica podozriva da su komunisti i biće verovatno streljana. 2 kuće su zapaljene; izveštaj sledi.

27 VIII 41 . . .

Današnji dnevni izveštaj

3 bataljon 749 peš. puka, s dve čete, zapalio je napuštene kuće u Bukorovcu (8 km zapadno od Kragujevca) i Drenk'u, (mestu, gde su juče bande izvršile prepad i gde su iz poternog odreda 3 bat. 749 peš. puka poginuli 1 p.poručnik i 3 vojnika, a ranjen: jedan narednik teško, 1 podoficir i 1 vojnik lako); bataljon je produžio pokret ka Maršiću (6 km severozapadno od Kragujevca), gde se, izgleda, nalaze delovi bande.

Dnevni izveštaj od 28 Vili 41

3 bat. 749 peš. puka zaplenio je u Maršiću drva koja su banditi prodali; dve su kuće spalili komunisti.

Žandarmerija u Kraljevu uhvatila 27 Vili jednog čoveka sa sandukom ručnih bombi. On će biti streljan. Nepoznati izvršioći zapalili su na 1 km zapadno od Kraljeva dva stoga sena.

Poterni odred 1 bataljona 749 peš. puka streljao je 27 Vili u Ridagama (5 km zapadno od čačka) komunističkog vodu Petrovića; kuća je zapaljena, 3 lica iz kuće uhapšena, jedan partizan je ubijen. Kuća učitelja (komunista) zapaljena.

Prekinut je telefonski sprovodnik kod Užica (50 km zapadno od Čačka). Razoren je železnički most kod Ovčara (15 km zapadno od čačka).

Pri kontrolnom obilasku 28 VIII, stražar za osiguranje kantonmana Kruševac ubio je jednog podoficira i jednog vojnika (iz 8 čete 749), pošto se na poziv nisu odazvali.

U Vrdilama (12 km zapadno od Kraljeva) uhapšena su 4 čoveka s oružjem. Jedan je od njih brat vođe bandi Vilotijevića. Biće streljani, kuće spaljene.

Rezultat akcija od 1 do 31 VDI 41

Gubici neprijatelja				Odmazda i slično	Sopstveni gubici	
mrtvih	ranjenih	zarobljenih	zarobljenih streljano		mrtvi	ranjeni
6	2	20	10	18 domova spaljeno	4	3
...	...	...	Svega u avgustu 1941			
8	2	30	10	29 domova spaljeno	4	3

4 IX 41 ...

d) Poterni odred 1 bataljona 749 peš. puka u Zablaću (jučerašnji izveštaj) 3 IX u 16,00 časova počeo je traganje; dva komunista su streljana, iz odreda jedan čovek ranjen. Izveštaj o rezultatu još nije primljen.

3 IX u 17,30 časova 35 komunista izvršili su prepad na Poskuricu (5 km! severozapadno od Kragujevca), spalili opštinsku arhivu i odveli predsednika opštine. Akcija poternog odreda 3 bataljona 749 peš. puka nije imala do 18,50 časova uspeha; jedan narednik je nesrećnim slučajem teško ranjen.

7 IX 41 ...

Današnji dnevni izveštaj ,

5 IX pre podne kod k. 260 (10 km severno od čačka) komunisti su tukli mitraljeskom vatrom kamion za spasavanje: 1 podoficir i 6 vojnika su poginuli, 2 ranjena; jedan građanin koji se vozio na kamionu — mrtav, tumač ranjen.

1 bataljon 749 peš. puka vršeci akciju u krugu od 15 km nije naišao na trag; selo, gde je izvršen prepad, razoreno je artiljerijom.

9 IX 41...

Današnji dnevni izveštaj

749 peš. puk pročešljao je 8 IX Lađevce, Obrvu i Cvetke (10 km severozapadno od Kraljeva); 6 komunista je streljano, a 6 predato krajskomandanturi.

8 IX u 13,30 čas. otvorena je vatra na kamion posadnih trupa u Milanovcu; kamion su bande zapalile. Poterni odred 3 bataljona 749 peš. puka stupio je u dejstvo; u borbi je ubijen predsednik opštine i 1 komunist. Borba je usled mraka prekinuta; 1 vojnik je ranjen.

11 IX 41. ..

Današnji dnevni izveštaj

1 bataljon 749 peš. puka vratio se u Cačak.

U Preljini je razoreno 8 komunističkih domova.

18 IX 41... .

Današnji dnevni izveštaj

Komunistička grupa u noći 17 IX spalila je opštinsku arhivu u Vrbi (8 km jugozapadno od Kraljeva), u Dragosincima (6 km južno od Kraljeva), opljačkala novac i telefonske aparate na železničkoj stanici u Vrbi.

Više komunista zapalilo je u noći 18 IX opštinsku arhivu u Matarugama (10 km jugozapadno od Kraljeva); opljačkali novac i opštinski štambilj.

6 i 7 četa 737 peš. puka prckrstarile su teren kod Mrsaća, gde se nalazi skladište municije (10 km zapadno od Kraljeva), i posle puškaranja spalile domove komunista.

20 IX 41...

Današnji dnevni izveštaj

Straža 4 čete 737 peš. puka na mostu preko Morave kod Trnjana (zap. od Aleksinca), 19 IX u 20,40 časova uhapsila je čoveka s dve srpske ručne bombe, punim pištoljem Walther i, pošto je pokušao da beži, streljala ga.

24 IX 41.. .

Današnji dnevni izveštaj

Dopuna jučerašnjeg dnevnog izveštaja: na patrolu koja je krstarila severno od Preljine (oko 8 km severoistočno od čačka) pucalo se bez rezultata. Bačen je u vazduh drumski most na 7,5 km istočno od čačka. U Ljubiću (1 km severno od čačka) opaljene su 22 kuće poznatih komunista.

Rezultat akcija od 1 do 30 IX 1941

Datum	A K C I J A	Oublci neprijatelja				Mere odno- sno i slično	Sopst. gubici		Naročite napomene
		mrtvih	ranjenih	zarob.	Zarobljenih >streljan>		mrtvih	ranjenih j	
2 IX	Poterni odred 2 bat. 749 peš. puka, Medveda i Bogdanje (24 km severozap. od Kruševca)	—		7	—	1 kuća zapaljena	—	—	Zarobljeni predati krajskomandanturi. Nade- no 20 puščanih metaka
2 IX	Poterni odred 1 bat. 749 peš. puka, Ribnica, srez Kraljevo			2					Zbog slušanja stranih radio- stanica
3 IX	Poterni odred Niš prema Svr- ljigu (22 km severoist. od Niša i Ribare)					1 kuća dignuta u vazduh			Feidkomandan- turi Niš pre- dati: 2 nepo- uzdane vode žandarma, 10 žand. i bandu o kojoj je reč
5 IX	Poterni odred 1 bataljona 749 pešad. puka, k. 260 (10 km scv. od Čačka)					Art. je vatrom razorila selo			U krugu od 15 km nema traga od bande
5 IX	Poterni odred 1 bataljona 737			10		1 imanje spaljeno			Pronatena opre- ma jedne grupe:
6 IX	peš. puka i jed- na četa (10 km jugozapadno od Leskovca)								7 pušaka s municijom, laki mitraljez s mu- nicijom, kao i odelo.
6 IX	Ostatak 1 bat. 749 peš. puka, oko 200 ljudi, i vod art., u pro- storu Vujan, k. 886 759, 485 557, D. Miličevci	3			i	4 kuće zapaljene (više)			Pretres terena u cilju pronala- ženja bandi

Datum	A K C I J A	Gubici neprijatelja				Mere odlinje i slično	Sopst. gubici		Naročite napomene
		mrtvih	ranjenih	zarob.	ti i i		mrtvih	ranjenih	
7 IX	Poterni odred 2 batalj. 749 peš. puka, Stalać, (12 km severoistoč. od Kruševca) i Čičevac (18 km severoistočno od Kruševca)								Napad na mostove i udvojene stražare u Čičevcu. Akcija bezuspešna
8 IX	Poterni odred 1 bat. 749 peš. puka i 2 bat. 737 peš. puka, Ladevci, Obrva, Cvetke (10 km severozap. od Kraljeva)	6		6		2 kuće zapaljene			Pročešljavanje
9 IX i 10 IX	Poterni odred 1 bat. 749 peš. puka i vod artiljerije, na putu i pruži Čačak-Milanovac	1		2		8 stanova razoreno gađanjem, 9 kuća spaljeno			Prepad izvršen na Milanovac i okolinu
10 IX	Poterni odred 1 bat. 7,9 peš. puka, Vrba (7 km severoist. od Kraljeva)				1	1 kuća zapaljena			Naden džak crnog baruta i 1 puška
16 IX i 19 IX	Poterni odred Niš s pomoćnm oklopnim vozom, Palilula (26 km severoist. od Niša), Varoš, Bozdonica ¹ , Lalinac, Labukovo, Radenkovac, Kneževac [^]	mnogo	mnogo	1	2	7 kuća zapaljeno	usled želez, nesreće		Otvorena vatra na putnički voz. 741 peš. puk i 930 posadni bataljon u borbi, 10 mrtvih, 3 ranjena, 4 nestala. Poterno odelj. nije došlo u dodir s neprij.

\ ² Nije jasno na koja se mesta misli (Prim, red.)

E. a. Q	A K C I J A	Gubici lieprijatelja				H M E o o u s -	Sopst. gubici		Naročite napomene
		JC > e	.c E 0)	DO M	X3 5 H N		C U E	JE E v	
16 IX	Poterni odred 1 bat. 749 peš. puka i 4 oklopna kcla. Poterni odred 2 bat. 737 peš. puka Žiča (6 km zapadno od Kraljeva)					3 kuće sravnjene sa zemljom			u Belom Potoku, u Zabukovu borba. Pošto je izveštaj o prepadu namerno zakasnio, posle datog roka kaznena akcija.
17 IX	Dva potema odreda 2 bat. 787 peš. puka, Mrs Ć (10 km zapadno od Kraljeva»	i				50 kuća zapaljeno		1	Razoren put. Prekid železnice. Krstarenje terenom u okolini napadnute straže koja čuva municiju. Otvorena vatra na trupu. Nađena puščana municija i ručne bombe.
22 IX	Poterni odred 2 bat. 737 peš. puka (1 km severozapadno od Kraljeva)	—	—		—	1 kuća zapaljena	—	—	Otvorena vatra, pretres prostora, zapaljena kuća u kojoj su nađene ručne bombe
22 IX	Poterni odred 1 bat. 749 peš. puka, Ljubić (1 km severno od Čačka)					22 kuće zapaljene			Krstarenje. Kuće poznatih komunista

Datum	A K C I J A	Gübici neprijatelja				Mere odredbe i slično	Sopst. gubici		Naročite napomene
		mrtvih	ranjenih	zarob.	Zarobljenih streljano		mrtvih,	ranjenih	
24 IX	Poterni odred 2 bat. 749 peš. puka. 5 i 9 četa 737 peš. puka, 4 oklopna kola, 24 oklopni voz, pomoćni oklop, voz sa 670 art. divizionom, poterni odred pionirske čete, kod Kruševca	50 do 60			25	Zapaljeno selo Bagdala	24	16	23 IX u 16.0") časova napad; po izveštaju krajskomandanture neprijatelj je bio većim delom odmetnuti četnici.
28 IX	Poterni odred 1 bat. 749 peš. puka, Vrba (8 km istočno od Kraljeva)								Šef stanice streljan pošto je odao vojni transport.
	Ukupno u septembru 1941	140 do 150	6	92	32	98 kuća 8 stanova 2 sela zapaljena i uništena	39	47	

25 IX 41...

Današnji dnevni izveštaj

Kruševac: sopstveni gubici: 18 mrtvih (među njima kaptan Schierholt, kap. Riel, p.poručnik Frei i tri lica van divizijskog sastava), 9 ranjenih. 24 IX preki sud je streljao 14 bandita, a pri akcijama (krstarenju kroz varoš i okolinu) ubijeno je 50—60 bandita. Prošla noć bila je mirna.

4 X 41...

Današnji dnevni izveštaj

15 štab vazd. skladišta napadnut je 3 X pri odašiljanju avionskih bombi šumskom železnicom Ribnica—Kamenica (10

—15 km južno od Kraljeva). Gubici: 1 podoficir i 1 avijatičar mrtvi, 4 avijatičara nestala.

Most na putu 1 km severoistočno od Kraljeva 4 X eksplozivom lako oštećen.

U noći 3/4 X razoren je put 8 km jugozapadno od Kragujevca, pripremano je rušenje Vučkovičkog tunela (15 km jugozapadno od Kragujevca); angažovan je poterni odred 1 bat. 724 peš. puka, imao 6 mrtvih, 6 ranjenih. Poterni odred 3 bat. 749 peš. puka bez gubitka; više bandita streljano.

Pozvano je 1000 radnika na rad u kragujevačkom arsenalu, u protivnom zahtevano je da se upute u koncentracioni logor.

5 X 41 . . j

N Današnji dnevni izveštaj

Streljana su dva bandita (imali su pri sebi štapin i upaljač) u blizini benzinskog stovarišta kod Bogunovca (10 km severozapadno od Kraljeva). Izvršena je racija u fabrici aviona u Kraljevu i do daljeg, u prostorijama skladišta za zaplenjeni materijal, zatvoreno je 600 radnika.

6 X 41 . . .

1 bat. 749 peš. puka (jučerašnji izveštaj) predao koncentracionom logoru 14 sumnjivih Srba.

Pri povratku ubijen vojnik 7 čete 737 peš. puka. Nestao je podoficir iz štaba 2 bat. 737 peš. puka. 3 bat. 749 peš. puka stigao 3 X u 17.00 časova, pod stalnom neprijateljskom vatrom, u Milanovac i našao 12 prepreka od zaseke, 4 zaprečna rova i 3 prepreke od kamenja, kao i sve mostove dignute u vazduh. Sopstveni gubici: 4 mrtva i 8 ranjenih. Zatvoreno je 170 muškaraca, koliko ih je nađeno, i pokušalo se sa zamenom vojnika posadne trupe. Namera je da se spali varoš pre odlaska.

9 X 41

Današnji dnevni izveštaj

Stiglo se bez incidenata do Feldkomandanture 816 i Krajskomandanture u Kragujevcu. 8 X logor s municijom u Maršiću

bačen u vazduh. Na 5 km zapadno od Kraljeva jače neprijateljske snage otvorile su vatru na radnu komandu i stražu. Tenkovi su ih oslobodili. Gubici: 1 podoficir.

2 bataljon 737 peš. puka pri akciji prema Vitanovcu (9 km istočno od Kraljeva) streljao je 70 sumnjivih komunista i više kuća zapalio.

11 X 41 Viša komanda naređuje da se 14 X ponovi udar prema Gor. Milanovcu, s ciljem da se pokupe taoci i da se zapali varoš.

12 X 41...

Današnji dnevni izveštaj

Odbijeno je neprijateljsko ugrožavanje od Ratine, istočno od Kraljeva. Zapaljena su mesta iz kojih je otvarana vatra.

10 X 41 »štuke« su bombardovale logor kod Bogutovca (12 km sev. zapadno od Kraljeva), manastir Žiču i Ratinu (5 km severoistočno od Kraljeva).

13 X 41 Viša komanda naređuje izvršenje odmazde za gubitke koje bi imala trupa; pri čemu se ima ubuduće streljati za svakog palog ili ubijenog vojnika (ili folksdojčera) 100. a za svakog ranjenog 50 zarobljenika ili talaca.

14 X 41 ...

Divizija dostavlja poverljivu naredbu br. 24: hapšenje komunista, nacionalista, demokrata i Jevreja kao talaca, — ukoliko je moguće da ih se drži pod stražom.

Dnevni izveštaj...

Milenković napustio sa svojim ljudima u 09.30 časova Vrnjačku Banju, pošto je doznao da se trupe približuju. Nosili su sovjetske zvezde. U 15.45 časova bilo je čelo kolone na 5 km istočno od Vrbe. Nadiranje usporeno usled mnogobrojnih prepreka na putu.

14 X 41 Divizija naređuje: mere odmazde i osvete izvršavati samo po naređenju komandanata pukova.

Izveštaje o broju zatvorenih talaca i o broju streljanih podnositi 5, 15 i 25.

Dnevni izveštaj...

Krajfevo: 14 X 19.00—19.30 časova neprijatelj tuče artiljerijom Poljoprivrednu školu i aerodrom.

15 X od 05.00 odbijen je napad koji je izvršen s jakim snagama, uglavnom na Poljoprivrednu školu; neprijateljski gubici povećali su se na oko 100 mrtvih. U 9.20 časova proglašeno je vanredno stanje; od 10.00 časova situacija se razbistrila. Potporučnik Loechl streljao je kod mosta na Moravi (4 km istočno od Kraljeva) 5 komunista, među kojima su dvojica bila u nemačkoj uniformi. Od 11.00 do 12.00 časova dejstvo »štuka« i izviđačkih aviona.

Lako je oštećen od 3 mine tenk kojim je vraćen Wildermuth, ali je opet opravljen. Oko 18.00 časova pacano iz kuća; 300 Srba streljano. 34 »folksdojčera« prebačeno za Kruševac. Sopstveni gubici: 14 mrtvih, 20 ranjenih — među mrtvima dva oficira.

3 bat. 749 peš. puka pošto je savladao 6 prepreka s rovovima, pet mostova bačenih u vazduh i tri prepreke od kamenja, stigao je do Milanovca 15 X u 18.15 časova; dalji sopstveni gubici 2 ranjena. Nedostaje izveštaj o neprijateljskim gubicima. Milanovac gori, taoci se prikupljaju. Odlazak verovatno večeras.

17 X . . .

Dnevni izveštaj...

Kraljevo

16 X neprijatelj tuče artiljerijom; u 16.15 časova palo 10 granata na aerodrom, u 12.30 časova 20 granata na aerodrom i most na Moravi (3 km istočno od Kraljeva). Od 10.00 do 18.30 časova bačeno je 70 granata na Poljoprivrednu školu sa oko 30 pogodaka; izazvana je manja šteta na vozilima. Vrš se po Kraljevu pretres kuća. Za gubitke od 15 X do sad je streljano 1736 ljudi i 19 žena — komunista. Od 13.00 do 18.00 časova bio prekid struje. Sopstveni gubici u Kraljevu: 2 mrtva, 1 ranjen. Noćas je bilo mirno. 3 bat. 749 peš. puka stigao u 15.15 časova do Donje Crnuće, gde će prenočiti. Povratak je ometan s više vatrenih prepada. (Sopstveni gubici: 2 mrtva, 2 ranjena, 5 konja). Utvrđeni gubici neprijatelja: 25 mrtvih, od ovih jedan srpski poručnik. Molimo da se stalno vrši izviđanje iz vazduha u pravcu Čačka i Raške, kao i da se ponovi napad »štuka« na artiljerisko skladište u Bogutovcu (15 km severno od Kraljeva).

Datum'	A K C I J A	Gubici neprijatelja				Mere odloženosti i slično	Sopst. gubici		Naročita primedba
		mrtvih	ranjenih	zarob.	Zarobljenih i trsljano		mrtvih	ranjenih	
3 X	2' bataljon 749 peš. puka i 670 art. divizion, Oparić, Belušić, Sekurić (24-36 km severozapadno od Kruševca)					3 kuće zapaljene			U cilju pomaganja četničke akcije protiv komunističkih logora. Mesta i logori ranije ispražnjeni. Bande u pravcu Rekovca. Narod javlja da su 4 zarobljena Nemca streljana, a jedan je pobegao.
3 X	3 bataljon 749 peš. puka (i 18 zaštita industr. postrojenja i 2 bataljon 724 peš. puka) Vlakča (20 km severozapadno od Kragujevca)				26	3 kuće zapaljene			Naprat.vod.521 arm. čete za vezu izvršen je prepad. Izviđači su našli još u plamenu 2 putnička i 3 teretna automobila; 21 mrtav vojnik među njima je ubijen 1 poručnik.
4 X	749 peš. puk Bogutovac	—		—	2				U blizini benzinskog skladišta streljana su 2 bandita kod kojih je nađen fitilj i upaljač.
4 X	2 bataljon 749 peš. puka Kruševac	—		—	1	—	—	—	Streljan je kurir bande Keserović, koji je učestvovao u prepadu 1 X (Mrzenica).
6 X	2 bataljon 737 peš. puka 5 km zapadno od Kraljeva				5	sve kuće zapaljene			Straža Kraljevo javlja o mitraljeskoj vatri odatle. U kućama je zarobljeno 5 ljudi u potpuno mokrom odelu.

Datum	AKCIJA	Gubici neprijatelja				Mere odbrane i slično	Sopst. gubici		Naročita primedba
		mrtvih	ranjenih	zarob.	Zarobljenih streljano		mrtvih	ranjenih	
6 X	3 bat. 719 peš. puka (pod komandom 714 peš. divizije) sa 4 tenka i 670 art. divizion, Rudnik	više njih			1				Rudnik je posen neprijatelj. Usposta vijena veza s grupom koja maršuje sa severa. 2 prepreke od drveća, 5 mostova bačeno u vazduh, 5 zaprečnih rovova. Nema dodira s neprijateljem.
6 X 7 X	1 bataljon 749 peš. puka i 5 viši tehnički štab), u Ratini i Vrbi (5 odn. 8 km severoistočno od Kraljeva)					nekoliko kuća je zapaljeno	2		Voda komunista sa štabom treba da je u Vrbi. Prepreke na putu uklonjene. Vrba je posednuta pošto je otpor slomljen. Pionir, odelj. 5 višeg tehničkog štaba imalo je pri povraiku 2 mrtva i 2 nestala.
7 X « X	2 bat. 737 peš. puka (i 592 posadni bataljon), Kraljevo-Vitanovac, Šumarice				70	sva sela na pruži zapaljena \			Put i most dignuti u vazduh. Pri akciji čišćenja oko 70 ljudi u bežanju ubijeno. 33 žene s 23 deteta predani orskomandanturi na saslušanje.
9 X	717 art. puk, Jarčujak (5 km zapadno od Kraljeva)					jedan deo sela spaljen	—		Izvidanje jaka mitr. puščana vatra. Ponovljeni pokušaji komunista da otseku otstupnicu. Probo; uspeo.
9 X 10 X	3 bataljon 749 peš. puka, Trnava (pod komandom 714 peš. div.), sa					2 kuće spaljene	2 nestala		Komunističko leglo, spieumljeno za vršenje prepada. Čišćenje.

Datum	A K C I J A	Gubici neprijatelja				Mere odmazde i slično	Sopst. gubici		Naročita primedba
		mrtvih	ranjenih	zarob.	Zarobljenih streljano ^d		mrtvih	ranjenih	
11 X	4 tenka i 670 art. divizionom 1 batalj. 749 peš. puka, 2 bataljon 737 peš. puka, 670 art. divizion (i £92 posadni bataljon, odeljenje minera vazd. tehničkog štaba), Žiča (5 km severozapadno od Kraljeva) i Kovači.	4 nađena	više			Zapaljene kuće u Kraljevu i Žiči	4	3	Pregaženi jaki neprijateljski položaji. Bačeno u vazduh slagalište bombi u Matarugama.
11 X	749 peš. puk Ratina	mnogo	mnogo	—		Zapaljena mesta iz kojih je pucano	—	—	Odbijeno ugrožavanje neprijatelja od R.
12 X do 21 X	Združeni odred majora Wildermutha i odred maj. Descha. Prostor Kraljevo	295 više od	mnogo	1	2000 talaca	Zapaljeno preko 21 kuća i 2 sela	28	67	Vidi naročiti izveštaj.
14 X do 17 X	3 bataljon 749 peš. puka, Milanovac	25			2300 talaca	Spaljen Milanovac	10	26	Posle teških borbi i teških prepreka na putevima stigli. Pronađena 133 muškarca koji su uzeti za taoce, ostali iz okoline Milanovca i Kragujevca.

B 3 Q	A K C I J A	Gubici neprijatelja				aj N E a o S	Supst. gubici		Naročita prিতnedba
		E	b.	N	g		E		
30 X	Združeni odred iz Kraijevasa 670 art. divl-zionom i 717 pionirska četa, Sirča i Oplanići (4 km se-verno od Kraljeva)	80 najmanje				Spaljene sve j<uće	2	6	Uspešan prodor u utvrđene neprijat. položaje. Neprija-telj pobegao u pravcu Čačka. Veliki plen: 2 art prednjaka, mnogo art. i pešad mu-nicije, granata; ko-mandni štab; stoka.
30 X	1 bataljon 749 peš. puka, Kraljevo	—	—					—	
	Ukupno za oktobar	498	1	30	36	31 kuća, 3 sela i mnogo kuća i sela	58 do 59	135	2 nestala

18 X ...

Dnevni izveštaj

Izveštaj agenata

Kod Kraljeva se ustanici povlače u planinu. Pucano je na oklopni voz 202, koji je vršio osiguranje žel. pruge. Gru-pa Wildermutha pročešljala je teren prema sel. Kovači, Treš-njari i Kruševica. Slab otpor. Artiljerija tuče sa severa most na Moravi i aerodrom, a sa zapada Poljoprivrednu školu i južni deo Kraljeva. 3 bataljon 749 peš. puka vratio se 16 X u 19.00 časova u Kragujevac. Milanovac je spaljen, uzeto je 133 taoca. Jedan tenk je stao, i nije mogao da se osposobi za dalji pokret.

30 XI 41 ...

Dnevni izveštaj (uz 2b): Komandant otseka iz Niša sa bu-garskim jedinicama pali Vučje (14,5 km južno od Leskovca), pošto su ga branile bande.

BR. 294

OPERACISKI DNEVNIK 704 P. DIVIZIJE
OD 1 X 1941 DO 31 XII 1941 GOD.

IZVEŠTAJ BR. 2 O DELATNOSTI
704 PEŠADISKE DIVIZIJE

Početo: 1 X 1941

Zaključeno: 31 XII 1941

704 pešadiska divizija bila je potčinjena:

od 1 X do 31 XII 1941 Višoj komandi z. p. u. LXV

Dan, vreme
mesto,
mesto smeštaja

O P I S   D O G A Ā A J A

Pr i m e d b e :
(i gubici u oružju i
opremi. Ukazivanje
na priloge)

Poterni odred iz 1 bat. 724 peš.
"ukn (i : 106)¹ i 3 bat. 749 oeš. puka
(1 :46) kreće u pomoć koloni napad-
nutoj 25 km od Kragujevca, na putu
Beograd—Topola—Kragujevac. 1 voj-
nik nestao, 1 teški ranjenik, a nađen
21 unakažen leš. 1 je kuća zapaljena,
svi u okolini uhvaćeni Srbi su stre-
ljani-

Prilog 348a:

3/724 p. p.

od 3 X

13 X 41

Viša komanda naređuje: ubuduće
za svakog poginulog i ubijenog voj-
nika streljati 100, a za svakog ra-

Prilog 385. Ra-

diogram Više
komande LXV

Verovatno i oficir i 106 vojnika (Prim. r:d.)

Dan, vreme, mesto, mesto smeštaja	O P I S D O G A Ā A J A	P r i m e d b a: (i gubici u oruđu i opremi. Ukazivanje na priloge).
Valjevo kišovito oblačno	njenog 50 zarobljenika ili talaca. U tom cilju sa područja svakog garnizona odmah pritvoriti onoliko komunisti, nacionalista, demokrata i Jevreja koliko se može čuvati pod stražom bez štete po borbenu gotovost. Razlog saopštiti javnosti kao i pritvorenici i njihovoj rodbini. O streljanju i hapšenjima saopštavati u dnevnim izveštajima.	la Br. 908 41 od 13 X,
20 X 41		
22 X 41	Kao odmazda za jednog vojnika 6 čete 724 peš. puka, ranjenog prilikom napada na oklopni voz kod Iverka 20 X, streljano 50 Jevreja i komunista.	Prilog 433a 11/724. p. p. la Az. 16 od 23 X 41 704 peš. diviziji.
27 X 41		
Valjevo kišovito	Divizija dostavlja broi uhapšenih i streljanih lica od 18—27 X 1941: 18 X 1941 — 88 jhapšeno 22 X 1941 — 50 streljano za odmazdu za jednog ranjenog nemačkog vojnika. 27 X 1941 — 38 uhapšeno	Prilog 466, 704 p. d. la Br. 54 od 27 X 1941
27 X 41		
Valjevo kišovito	9 četa 433 peš. puka strelja u Beogradu Jevreje i Cigane kao odmazdu za poginule i ranjene nemačke vojnike.	
7 XI 41	Divizija iavlja da vežbe van garnizona od 27 X 1941—7 XI 1941 nisu održane usled toga što ju je smenji- vala 342 peš. divizija i usled narednog premeštanja, kao i da hapšeno- nja u Valjevu, isto tako i u Beogradu, vrše jedinice koje nisu divi- ziji potčinjene. Broj streljanih od strane 734 peš. puka u Beogradu iznosi 101.	Prilog 470a 734. p.p. la Br. 437 od 4X141 734 p.p. la Br. 410 od 28 X 1941.
Valjevo sunčano, toplo		Prilog 506:704. p.d. la Br. 941/ od 7 XI 41
29 XI 41, Požarevac, slab mraz, vedro sunčano	Divizija izveštava Višu komandu LXV da je za odmazdu streljano 50 lica, prema tome od 88 talaca ostaje 38.	Prilog 507:704. p.d. la Br. 540/ od 7 XI 41.

Dan, vreme, mesto, mesto smeštaja	O P I S D O G A Ā A J A	P r i m e d b a : (i gubici u oružju 1 opremi. Ukazivanje na priloge).
8 XII 41, Požarevac, toplo, jugo- vina	Štab 19. »Biteler« četničkog odreda javlja: 15 XI borba između 250 četnika sa 9 mitraljeza i 30 komunista kod Šilakovca¹ 7 km jugoistočno od Požarevca. Gubici neprijatelja: 8 poginulih. 2 teško ranjena. 16 X kod Šapine, 15 km jugoistočno od Požarevca naterana u bekstvo jedna banda od 50—70 komunista. Gubici neprijatelja: 4 mrtva, 4 komunista zarobljeno. 17 XI 41 pokret za Češljevu Baru, 23 km istočno od Požarevca, pri čemu, u manjim borbama, 12 komunista ubijeno, zarobljen 1 kurir. Zapaljena kuća predsednika opštine koji je saradivao s komunistima. U Makcu uhvaćen i ubijen 1 komunisi. 18 XI pokret za Smederevo, 23 km zapadno od Požarevca. 21 XI pokret za Veliko Gradište. 21 komunist ubijen, zaplenjeno 4 lak, mitraljeza, 1 teški mitraljez, 100 pušćanih metaka i 50 rućnih bombi. Ulaz četnika u Veliko Gradište i manifestacija Petru II i Kostu Pećancu. 20 komunista uhapšeno, zaklano i baćeno u Dunav. 25 XI pokret za Golubac. usput 45 komunista ubijeno, 10 ranjeno i zatim ubijeno. 29 XI u seli Dob/a. 28 km istočno od Golupca na Dunavu uhvaćena 4 komunistiće vode i upućeni za Beograd. Verodostojnost izveštaja jako sumnjiva.	Prilog 632:704. p.d. Ic tumać od 8 XII 41.

¹ Verovatno kod Siljkovca. (Prim, red.)

BR. 295

**operacijski dnevnik 113 p. divizije
od 1 x 1941 god. do 12 i 1942 god.**

RATNI DNEVNIK BR. 2

113 pešadiska divizija odelj. Ia

Početo: 1 X 1941

Završeno: 12 I 1942

113 peš. divizija bila je potčinjena
od 1 XI 41 do 12 I 42 Opunomoćenom komandu-
jućem generalu u Srbiji

Opis događaja:

7 XI 1941

Štab divizije stiže u Paraćin. Pripremne ra-
dove je izvršio 1. V.P.¹, koji je prevalio dugi put
kroz celu Evropu. Divizija je potčinjena opuno-
moćenom komandujućem generalu u Srbiji (Štab
XVIII armiskog korpusa), generalu pešadije
Böhme-u, za umirenje srpskog područja u kome
je ustanak. Iskrčavanje i prikupljanje divizije
vrši se u prostoru Jagodina—Bačina—Kruševac
—Paraćin—Čuprija. Tu će se prikupljati trupe
kako pristižu. Ima delimičnih zakašnjenja do 30
časova. Prispale jedinice imaju da izvrše akcije
čišćenja u prostoru gde su smeštene.

18/19 XI

Opunomoćeni komandujući general **posetio**
je diviziju i u cilju uništenja neprijatelja u za-
padnom delu Moravske doline, kao i umirenja

¹ Skraćenica u nem. originalu neiasna (Prim, red.)

ovoga kraja sporazumeo se s komandantom o akciji divizije.

1 XII 1941   Divizija je ostala na prostoru gde je stigla. 260 peš. puk i 113 art. divizion preduzeli su akciju u predelu Oačka. Pri ovim akcijama, u kojima delimično učestvuju i formacije Šumadijskog korpusa, prikupljeno je u svemu 165 zarobljenika. Jedan je komunist streljan.

4 XII 1941   260 peš. puk vrši dve akcije čišćenja, pri kojima je pretresena okolina Čačka. Zatvoreno je 600 građana i preduzeto ispitivanje da li su bili pripadnici Komunističke partije ili partizanskih grupa. Tom prilikom za 4 komunista utvrđeno je da su aktivno učestvovali u ustanku, pa su streljani. Svi ostali građani nisu sumnjivi, i biće pušteni. Zaplenjene su 32 puške, ručne bombe i municija..

5 Xn 1941   260 i 268 pešadiski puk vrše čišćenje u prostoru smeštaja, i tom prilikom su uhvatili 51 komunistu, koji su smesta streljani. Ovom prilikom pao nam je u ruke i vođa 3 partizanske čete Čačanskog bataljona. Prema izveštaju jednog stanovnika po podne u Gornjoj Gorijevnici (8 km severozapadno od Čačka) viđen je Draža Mihailović. 260 peš. puk u krstarenju kroz ovaj kraj utvrdio je da su Nedićeve trupe, koje se bore na našoj strani, videle Mihailovića. Ma da su ga poznale, ništa nisu prema njemu preduzele.

7 XII 1941   261 peš. puk ušao je s 2 bataljonom i pukovskim štabom u Novi Pazar, gde ga je stanovništvo dočekalo s ovacijama. Tamo su se prilike izbistrile na način koji iznenađuje. Međutim, kako su Albanci smrtni neprijatelji Srba, to su četnički odredi, koji su se nalazili u Raškoj, tražili našu pomoć samo da bi se osvetili Albancima. Trupa treba da ima mnogo umešnosti da bi se snašla pri ovim različitim političkim strujama.

Komandant divizije stigao je u Novi Pazar uskoro posle prvih trupa i lično proverava tamošnju situaciju.

8 XII 1941 ...

Prema iznenadno izvršenim racijama u Čačku, Užicu i Požegi ustanovljeno je da se masa partizana ponovo vratila u gradove. U čačku je uhvaćeno 182, od kojih je 16 odmah streljano, pošto je dokazano da su učestvovali u borbi; u Požegi zatvoreno 42, a u Užicu 40.

9 x n 1941

Komandant divizije posetio je 260 pešadiski puk u čačku, a u Požezi 2 bataljon 260 pešadiskog puka. Komandanti su izneli svoje utiske u izveštajima. Po mišljenju p.pukovnika Haerder-a teško se mogu očekivati napadi na trupu, pošto se svako boji izvršenja mera odmazde 100 za 1.

10 XH 1941

U čačku je izvršena racija. Pritom su uhvaćena i streljana 32 partizana, za koje je dokazano da su aktivno učestvovali u borbi. Daljih 187 komunista biće pohvatano i predano zarobljeničkom logoru orstskomandanture.

11 XII 1941

260 peš. puk jednim bataljonom izvršio je dve akcije u predelu čačka i tom prilikom zarobio 47 partizana i 4 komunista. 261 peš. puk zarobio je-15 komunista. Kao plen je prikupljeno: 1 laki mitraljez, 136 pušaka, 3 pištolja, noževa i 8100 metaka pešadiske municije.

Od onih komunista koji su juče zarobljeni, posle temeljnog saslušanja streljano je 34.

268 peš. puk premestio je 3 četu iz Užica na boravište u Kraljeve Vode (18 km jugozapadno od Užica).

13 XII 1941

Pri akciji 1 bataljona 260 peš. puka u predelu jugoistočno od čačka zarobljeno je 19 komunista i 18 partizana. Daljih 10 komunista je streljano.

Južno od Kraljeva, 260 peš. puk uhvatio je 19 komunista i streljao ih, pošto je dokazano da su učestvovali u borbi.

16 XII 1941

268 peš. puk vršio je čišćenje od Drine u pravcu Užica i tom prilikom došlo je do borbe između komunista i četnika, pri čemu su komunisti imali 6, a četnici 3 mrtva. Od privedenih

zarobljenika posle iscrpnog saslušavanja streljano je 20.

17 XII 1941   268 peš. puk nastavlja čišćenje predela oko Drine. 260 peš. puk sa snagama jednog bataljona izvršio je dve akcije u prostoru oko čačka. Tom prilikom zaplenjen je 1 laki mitraljez i nekoliko pušaka s municijom. Streljano je 5 komunista. 2 bataljon 261 peš. puka posle nadiranja od Novog Pazara ka Sjenici vratio se. Varoš su zajednički branili muslimani i Srbi. Komunističke bande se nalaze na severu od varoši. Naša izvidnica sukobila se sa jednom bandom i rasterala je.

23 XII 1941   Ponovo se pojavljuju manje baiide u predelu Novog Pazara. Usled snega ne mogu se preduzeti veće akcije. Pri manjim krstarenjima zarobljena su 43 komunista. U Vrnjačkoj Banji na osnovu izveštaja poverenika vrše se hapšenja onih lica za koja se sumnja da su učestvovala u ustanku. Ortskomandantura u čačku streljala je 31 komunistu, od kojih 1 ženu.

24 Xn 1941 . . .

Ortskomandantura u čačku streljala je 6 komunista.

Zaključeno:
ANDRAE s. r.
p. poručnik

BR. 296

**izvod iz operacijskog dnevnika komande
nemačkih trupa „LXV”
od 13 V 1941 do 8 III 1942 god.**

OPERACISKI DNEVNIK BR. . .

"Viša komanda za posebnu upotrebu LXV

Počinje: 13 V 1941

Završava: 8 III 1942

Viša komanda z. p. u. LXV bila je potčinjena:

od 25 V 1941 do 9 VI 41 — zastupniku komandanta II korpusne
oblasti u Štetinu

od 10 VI do 20 VI 41 — Štabu 2 armije

od 21 VI 41 do 19 IX 41 — Štabu 12 armije

od 20 IX 41 do 3 III 42 — Općunom. kom. generalu u Srbiji
(do 3 X 41 generalu pešadije Böhme-u
(XVm arm. korpus), od 4 XII 41 do 3 m
generalu artiljerije Badern).

17 X 1941

... .

Od op. kom. generala u Srbiji:

Uklanjanje živica, žbunja i šume na komunikacijama u
pojasu širine od 600 m.

18 X 1941

717 peš. divizija

Za gubitke od 15 X dosad streljano ukupno 1736 muškaraca i 19 žena komunistkinja.

19 X 1941

717 peš. divizija

3 bat. 749 peš. puka sa 133 taoca vratio se u Kragujevac. G. Milanovac spaljen.

718 peš. divizija

Od op. kom. gen. u Srbiji:

Mere odmazde naređene u Srbiji nisu obavezne za Hrvatsku. Izvestiti 718 diviziju.

704—718 peš. diviziji:

Telegram: Divizije će dostaviti izveštaj o broju uhapšenih i streljanih od 11 X—19 X 1941

Od op. kom. gen. u S.: Mere odmazde: 1600 za 16 poginulih i 24 ranjenika iz Valjeva treba da strelja 734 peš. puk.

28 X 41

Od op. kom. gen. u Srbiji preko Više komande LXV-704 i 718 diviziji, 220 protivtenkovskom divizionu i stražarnom puku — br. 1026/41.

Uzimanje i streljanje talaca vršiti planski i prema uputstvima.

Odredba stava 3, iz naređenja br. 926/41 pov. o streljanju talaca, bitno je ograničena odlukom opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji.

Od 220 protivtenkovskog divizionu Višoj komandi LXV radi dostavljanja XVIII arm. korpusu:

Streljano 50 talaca kao odmazda za jednog ranjenog.

Od 714 peš. divizije, preko Više komande LXV, od XVIII arm. korp. br. 1024/41:

714 peš. divizija traži izviđački avion i sadejstvo »štuka« za napad na banditski logor, jačine 500 ljudi, kod Neresnice, 30 km jugozap. od D. Milanovca.

30 X neprijatelj artiljerijom tuče vodovodnu kulu i Poljopri-
vrednu školu u Kraljevu.

Od stražarnog puka 734 i Više komande LXV br. 1948:
Mere odmazde. Stražami puk izveštava o izvršenom strelja-
nju 101 lica.

Od opunom. gen. u Srbiji Višoj komandi br. 1042: Zapo-
vednik oružane sile na Jugoistoku saglasan s namerama Opun.
kom. generala o upotrebi trupa. Raspoređivanje trupa, potči-
njenih Višoj komandi LXV, može se izvršiti.

Od Feldkomandanture u Pančevu 610 Opunomoćenom ko-
mand. gen. u Srbiji: Izveštaj o merama odmazde u Kragujevcu.

Od 704—717 peš. div. i 220 protivtenk. diviziona preko
Više komande Opunomoćenom gen. u Srbiji: Izveštaj o broju
uhapšenih i streljanih lica od 20—31 X 41.

30 XI 1941

Na području 717 peš. div. Vučje, 14,5 km južno od Leskov-
ca, spaljeno kao leglo bandita.

749 peš. puk izvršio izviđanje iz Lopatnice (15 km jugo-
zapadno od Kralieva), u dubini od 3 km, u pravcu visova seve-
rozapadno i zapadno od Lopatnice; doveo zarobljenike i uništio
dva skladišta art. municije.

18. II 1942

U prostoru 714 peš. div. srpska pomoćna policija vodila
je 17 II uspešnu borbu s jednom bandom, južno od planine Bu-
kulje (2 km jugozapadno od Arandelovca). Gubici neprijatelja:
17 mrtvih, 60 teško i lako ranjenih; 6 zarobljenih su streljam
prema datom naređenju.¹

¹ Na overenom prepisu iz Nürnberga nedostaje potpis (Prim, red.)

BR. 297

IZVOD IZ SASLUŠANJA GENERALA BOEHME-A
U NÜRNBERGU 1947 GOD.

5 II 19±7

3. Došao sam do teške odluke: napustio sam postupno Užice i Čačak, gde su okupljene nemačke trupe imale jake gubitke, i ove sam povukao u Kraljevo. Ovom koncentracijom snaga, svoje trupe mogao sam ovde ojačati; prepadi su se smanjili i mere za odmazdu time su otpale. Ova odluka naišla je na kritički odjek u mom štabu i bila je i u armiji nepovoljno primljena. Ja sam je ipak sproveo.

4. **Naredio sam** da se kod svih železničkih i drumskih mostova na brzinu sagrađe teški **stražarski tornjevi**, sigurni od pogodaka (moralni su biti gotovi za 3 nedelje) **da bih tim sprečio ubijanje svojih straža i isključio do najveće mere upotrebu odmazde.**

5. Pošto se pucalo na ulaze i prozore stanova nemačkih trupa, naredio sam da se izgrade zaštite **pred ulazima i prozorima**, da bih **izbegavao sopstvene žrtve i mere odmazde.**

6. Nadao sam se da ću ovim merama za kratko, i ujedno najteže vreme, izdržati, dok ne budu upotrebljene 342 i 113 divizija. S ovim divi-

¹ U prvom delu saslušanja, Böhme iznosi, u cilju svoje odbrane, njegovo shvatanje Kajtelove naredbe o »merama odmazde«. Redakcija taj deo ne donosi pošto on nema vojno-istoriski značaj (Prim, red.)

zijama hteo sam s istoka i severa (vidi skicu), brzim, obostranim obuhvatom, bez žrtava, zaci s leđa najvećoj neprijateljskoj partizanskoj grupi u prostoru Užice—čučak (jačine 8—10000 ljudi). Tim sam očekivao slom partizanske delatnosti, smirenje zemlje, prestanak sopstvenih žrtava i izbegavanje mera odmazde.

Nürnberg, 5 II 1947

BÖHME s. r.

Prilozi uz skicu

Upućen sam koncem septembra 1941 sa svojim korpusnim štabom (bez trupa) iz 12 armije (FM¹ List) za Srbiju sa zadatkom:

a) sa snagama koje su se tu nalazile osigurati. pre svega, železničku vezu od Beograda preko Niša za Solun i Sofiju, zatim saobraćaj na Dunavu (rumunski petrolej);

b) obezbediti rad u Borskom rudniku bakra (Istočna Srbija), u rudniku antimona u Mitrovici (dolina Ibra) i u jednom zapadno od Valjeva, koji se nalazi u planini (čije sam ime zaboravio);

c) sa novim nemaekim snagama, koje će se dovesti, osloboditi teritoriju Srbije partizanske napasti (uništiti partizane) i ponovno uspostaviti mir i red u zemlji.

Skica l² pokazuje situaciju u vremenu mog dolaska u Srbiju i događaje do otprilike pristizanja glavnine 342 divizije, tj. oko oktobra 1941 godine (dakle događaji pre dobivanja zapovesti za odmazdu).

Situacija

I. Vrlo slabo obučene trupe posadnih divizija³ generala pešadije Badera (342 i 113 divizija nisu još bile tu) bile su većim delom, naročito u zapadnim krajevima zemlje (Srbije), potpuno u odbrani i mogle su samo uz najveće gubitke da sačuvaju svoju kožu.

Samo u srednjoj Srbiji, otprilike gde su sta-

¹ Feldmaržal

• Sa ovom skicom redakcija ne raspolaže

³ Truppe der bodenständigen Divisionen (Prim, red.)

jali partizanski odredi 1 do 9\ bilo je nešto slobode u kretanju.

U pojedinostima

Slični događaji, koji će biti u sledećem opisani, odigravali su se već mesecima. Situacija se zaoštravala iz dana u dan i bila se razvila do stepena nepodnosivosti za miroljubivo stanovništvo i za sopstvene trupe.

a) Nemačke trupe u Mačvi (Šabac) i u Užicu i Čačku skoro u neodrživom stanju; trpele su stalno najteže gubitke. Pritisak partizana, koji su se stalno ojačavali, neprekidno se povećavao. Partizani u Mačvi (komunisti) nisu većim delom bili iz tih predela i jako su terorisali većinom mirno stanovništvo (prinudne regrutacije, stalan odvoz žetvenih dobara i stoke k jugu u planinu — bez naplaćivanja. Zimsko snabdevanje partizana!).

b) Jake partizanske grupe, na prostoru 1 do 9, bile su vrlo preduzimljive i svirepe; činile su stalne prepade na železničku prugu (železničke posade, železničko osoblje), iz zasede na jedinice u maršu, autokolone, snabdevačke transporte, fabrike, uređaje od životnog interesa za Beograd i zemlju, (zima pred vratima), ugljenokope (prvenstveno one koji su snabdevali Beograd i železnicu) i odvlačili su radnike sklone za rad. Postrojenja i fabrike bile su na raznim mestima popaljene. Odeljenja za osiguranje fabrika trpela su teške gubitke. Prinudne regrutacije pod pretnjom oduzimanja životnih namirnica i stoke — bez naplaćivanja.

U varošima (pa i u Beogradu) stalno su vršeni prepadi na stražare i straže. Vojni rukovodioci ubijani su iz vatrenog oružja. Pucalo se na vojničke stanove.

Naročito treba da se navedu »partizani 5a, D. Milanovac²« jugozapadno od Kragujevca, koji su, pored manjih prepada na nemačke jedinice, izveli iz zasede prepad na jedan nemački bataljon i naneli mu teške gubitke.

¹ Vidi skicu 2

^a Kako ovde, tako i na priloženoj skici Böhme ie zamenio Gornji Milanovac sa Donjim Milanovcem (Prim, red.)

Slabo obučene trupe divizija generala Badera u ovom prostoru bile su u vrlo napregnutom stanju, i stalno pod uzburom ili u akcijama.

Stanovništvo ovog prostora bilo je pretežno i apsolutno miroljubivo i nastrojeno protiv partizana; stenjalo je pod pritiskom partizana (delom komunisti, delom nacionalisti, ali samo manjim delom iz tih krajeva).

H. Po svome dolasku u Srbiju mogao sam da izdam najpre samo opšta uputstva i zapovesti, kako sam to naveo u »1. Mere« Odeljak B.S.1—3. Nove trupe sa sobom nisam doveo da bih mogao da preduzmem nešto veće (342 i 113 divizija još nisu bile tu). Posadne trupe generala pešadije Badera, pod njegovom komandom, branile su se od partizana koji su napadali u pravcu strelica na skici (-+), dobro i rdavo, onako kako su mogle.

Moj glavni rad u vremenu »faze-skica 1«, dakle, u vremenu do prijema naređenja za odmazdu, bio je:

a) upoznati se s okolnostima, u zemlji: neprijateljem (dakle partizanima), stanjem i situacijom sopstvenih trupa, miroljubivim stanovništvom, zemljištem, vremenom, komunikacijom u kasnu jesen, prilikama snabdevanja;

b) proučavati plan: »Kako da postignem slom partizanskog pokreta?«, »Kako da upotrebim nove, najavljene snage, 342. i 113. diviziju (za čije sam komandovanje bio i poslat u zemlju)?«, »Kako da pomognem miroljubivom stanovništvu da najbrže dođe do spokojstva i mira?«. »Kako da uštedim sopstvenim trupama dalje gubitke, koji su već u toku četvoromesečne borbe išli u hiljade?«

Docnije, po prijemu zapovesti za odmazdu:

»Kako se mogu mere odmazde izbeći i i obići?«

To su bile moje misli i brige, danju i noću, u vremenu »faze-skica 1«, koje su me stalno obuzimale. Takođe sam stalno ponavljao zahtev kod armije da ubrza transportovanje 342 i 113 divizije.

Prilozi uz skicu 2¹

Skica 2 pokazuje vreme od dolaska prvih transporata 342 divizije kao i vreme do mog odlaska iz Srbije (prvi dani decembra 1941), dakle, **mesec novembar 1941.**

Zapovest za odmazdu, mislim, da je bila **baš pre toga došla i stupila na snagu.**

Skica 2 pokazuje kako sam zamišljao ugušivanje najvećih partizanskih grupa (3—4000 ljudi i 8—10000) i umirenje zemlje sa 342 i 113 divizijom.

Moja osnovna i vodeća misao u operacijama 342 i 113 divizije bila je: po mogućnosti **bez borbe, sa što manjim sopstvenim gubicima., izbegavajući mere za odmazdu otići u zaleđe partizanske grupe Užice, Čačak (8—10000 ljudi), od čega sam očekivao slom partizana.**

Važne pojedinosti

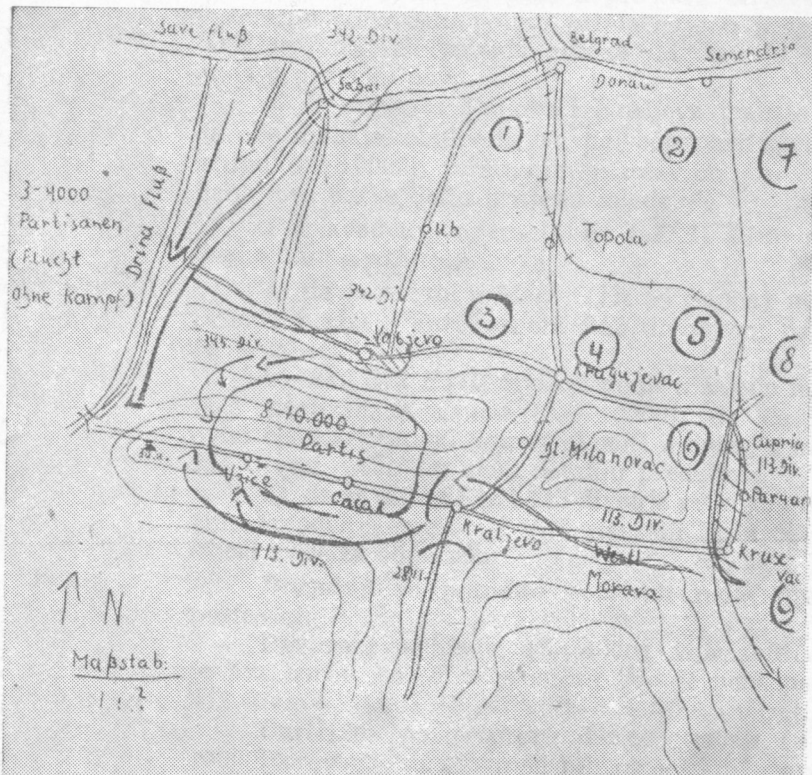
Izrično ovde napominjem **da** je armija od mene tražila da joj javim o planu upotrebe 342 i 113 divizije (još pre nego što **su bile tu**). **Armija je htela** pre svega da s ove dve divizije izvojuje slobodu na prostoru s obe strane železničke Unije **Beograd—Niš. Protiv toga borio sam se svim silama, jer su** najveće partizanske grupe stajale u prostoru Šapca (3—4000), Užica i Čačka (8—10000), i tu su izvodile svoje akcije. **Posledica bi bila:** miroljubivo stanovništvo ne bi ni dalje imalo mira. Sopstveni gubici i dalje bi postojali. **Mere za odmazdu** ne bi se mogle obići. **Neprijatelj** bi imao i dalje punu slobodu u zaleđu, a to **je bilo bitno za partizane, koji bi se dalje snabdevali** iz bogate Mačve i dobro ušli u zimu, pošto operacije zbog snega u planini ne bi mogle biti **dalje** izvođene. Partizanska uznemiravanja ne bi se dakle, **okončala.**

Ja sam sa svojim mišljenjem prodro, i moj operativni plan razvijao se po ovoj zamisli:

1. Razvoj 342 divizije u prosto(ru) fiapca. Oslobođenje Mačve (s tim ponovno dobijanje glavne oblasti za snabdevanje Beograda).

Isturanje 342 divizije u prostoru Valjeva, da bih stvorio utisak da Nemci napadaju odatle u pravcu čačka.

¹ Vidi priloženu skicu (Prim, red.)

2. Razvoj 113 divizije u prostoru Kruševca i severno od ovoga, potom **privlačenje u prostor Kraljeva**, da bih pobudio utisak da divizija **na-**pada u pravcu čačka.

3. S prostora Valjeva i Kraljeva trebalo je da obe divizije, obuhvatajući najveću partizansku grupu (8—10000), forsiranim marševima, za tri dana, bez borbe dođu u njeno zaleđe.

Pri izvođenju operacije po tač. 1) do 3) računao sam s ovim:

a) da partizani u Mačvi (j.z. od Šapca) neć« primiti borbu s ratobornom 342 divizijom, nego će je izbeći;

b) kad 342 i 113 divizija dođu u zaleđe najjače partizanske grupe (8 — 10000), da će se ovim ceo partizanski pokret slomiti u ovim, a možda u vezi s tim i u svim ostalim predelima.

c) da će gubici 342 i 113 divizije pri ovom načinu izvođenja operacije biti umereni, i da će se izbeći mere za odmazdu.

Događaji su potpuno potvrdili moje pretpostavke:

Partizani u Mačvi (3—4000) ispraznili su je bez borbe, bežeći s prostora gde je nastupala 342 div.;

Partizani na prostoru Užice, čačak (8—10000) prevarili su se, te su bili ukliešteni pokretom (počeo je 28 XI 1941 od Valjeva i Kraljeva i s leđa obuhvaćeni.

Rezime: Uz vrlo male gubitke izvedene operacije 342 i 113 div. dovele su do brzog i potpunog sloma bandi, bez borbe (bacanje ili sakrivanje oružja, rastrojstvo).

Mere za odmazdu bile su nepotrebne.

Neposredno posle toga (poslednjih dana decembra 1941), sa svojim korpusnim štabom, po naređenju armije, napustio sam Srbiju i upućen sam za Finsku.

Nürnberg, 5 II 1947

BÖHME, s. r.

Vaše pitanje od 10 m 1947:

»Da li su bile dovoljne nemačke trope u Srbiji dla se uspostavi red i mir '«

Moj odgovor:

»Ne, malobrojne trupe već odavna nisu bile dovoljno za ovako veliki prostor«.

Dodajem naknadno ovo objašnjenje:

(Molim, uzmite za to moju skicu 1 uz moja izlaganja od 5 II 1947).

Nemačke trupe u Srbiji:

1. Jedna divizija korpusa generala Badera bila je u prostoru Valjeva (štab divizije), Beograda, a mislim i šapca.

Divizija je imala samo dva pešadiska puka (svaki sa devet peš. četa). Jedan puk u Valjevu izgubio je 2 čete, koje su zarobljene još ranije zapadno od Valjeva.

Trupe u Valjevu i Šapcu s mukom su branile svoju kožu.

Drugi puk bio je u Beogradu na stražarskoj, osiguravajućoj službi, pri raznim sprovođenjima itd., vrlo iscrpljen, i nije se mogao upotrebiti.

2. Jedna dalja divizija korpusa generala peš. Badera (i ona je imala samo 2 peš. puka) stajala je u prostoru Topola (štab divizije), Kragujevac, Kraljevo, čačak, Užice (oba poslednja mesta docnije ispražnjena da ne bi bila opkoljena).

Trupe ovih divizija bile su naročito zauzete lokalnim borbama, imale su da podrose u borbama na prepad i iz zaseda naročito velike gubitke i bile su veoma zauzete stražarskom i policijskom službom (obezbeđenje železnice, magacina, zarobljeničkih depoa, važnih ratnih i životnih postrojenja i kod pratnji).

3. 718 divizija korpusa generala pešadije Badera bila je u prostoru Niš (štab divizije), Mitrovića (Ibarska dolina). Ona je bila naropito razvučena u širinu i imala je obimne zadatke za obezbeđenje (obezbeđenje železnica, rudnika, fabrika i stalna praćenja).

Ako se pri tome ima u vidu:

a) da je jedan veći deo trupa obeju divizija pod 1. i 2. bio stalno u dodiru s neprijateljem i u borbi, pa šta više i opkoljen,

b) da su se trupe u službi železničkog osiguranja i na stražarskoj službi morale smenjivati,

c) da su trupe morale izvoditi i obuku,

d) da su brojna stanja opadala zbog stalnog rashoda (ubijeni, ranjeni i bolesni) — onda se već iz ovoga vidi da su ove posadne nemačke jedinice bile silom prilika vezane za svoja mesta.

Na zapadu Srbije, nemačke trupe nisu uopšte mogle da se maknu; u svim ostalim prostorima jedva su mogle da se odbrane od neprijateljskih partizanskih grupa i njihovih delova koji su stalno napadali glavnu železničku prugu Beograd—Niš (mostove, stanice, labrike, rudnike) i koji su tukli nemačke brodove na Dunavu.

Sasvim izuzetno bile su upućivane, pre dolaska novih snaga, u veće akcije samo kad je to s vojničkog gledišta bilo neophodno, tj. kad je sopstvena kritična vojna situacija to neophodno usiljavala. Primeri:

1. Uništenje grupe bandi G. Milanovac:

Ova banda je u više mahova izvršila prepade na manje nemačke jedinice i najzad je jednom nemačkom bataljonu iz zaseda zadala osetne gubitke.

Akcija je postala potrebna:

a) jer je grupa partizana stalno ugrožavala i prekidala vezu, snabdevanje i dotur na drumu Kragujevac—G. Milanovac—Kraljevo (zemljište za prepade vrlo povoljno),

b) kad je situacija u Kraljevu postepeno bila, usled ugrožavanja od G. Milanovca, sve nesnošljivija.

c) kad se moralo sprečiti da akcija 113 divizije (od čijeg je uspeha sve zavisilo ne bude pod nepovoljnim uticajem ili ometana.

Primećujem da su snage za ovu akciju protiv bandi G. Milanovac mogle biti obezbeđene samo uz velike poteškoće.

2. Akcija 125 peš. puka bila je upravljena protiv grupe bandi koje su jugozapadno od Beograda vršile svoja zlodela; napale jednu važnu fabriku kod Mladenovca, jednu na Savi, a u više mahova i saobraćaj na drumu i železnici; dalje protiv bandi koje su prepadima ugrožavale i razaranjem pruge onesposobljavale saobraćaj na železničkoj pruzi preko Uba za Valjevo.

Ova akcija kojom se došlo do Valjeva, trebalo je, pre svega, da razbije obruč oko Valjeva i

da oslobodi od partizana ovaj prostor, s tim da bude poslednje ishodište pri akciji 342 divizije. (Pri mećujem da su železnica i drum Beograd—Ub—Valjevo, kao linija dotura, bili predviđeni, u poslednjoj fazi i za 342 diviziju).

Ističem da je 125 peš. puk kao jedina mobilna trupa mogao biti upotrebljen, uz najveće oslabljenje Beograda, i posle akcije morao je biti ubrzo vraćen onamo.

Nürnberg, 11 3 1947

BÖHME, s. r.

Ja, general **Franz Böhme**, zaklinjem **se**, izjavljujem i objašnjavam: došao sam u septembru 1941 u Srbiju. Moj položaj glasio je: „opunomoćeni komandujući general XVIII armiskog korpusa¹. Imao sam zadatak: 1. obezbeđenje saobraćaja na glavnoj pruzi i Dunavu; 2. obezbeđenje rada u 3 rudokopa; 3. oslobodenje zemlje od partizanskih najezdi i uspostavljanje **reda** i mira s novo dovedenim snagama. Kad sam došao u Srbiju, tu je bio general **Bader**. Imao je **pod** svojom komandom 4 divizije, koje su prema mome sećanju nosile ove brojeve: 704, 714, 717 i 718. Kad sam ja došao u Srbiju, general Bader sa svoje 4 divizije bio mi je potčinjen, iako im je on i dalje komandovao. Prirodno je da je general Bader poznavao prilike u Srbiji bolje nego ja, zato ja nisam imao ništa protiv toga da on i dalje ostane pri vođenju operacija u najvećoj meri samostalan. Dobijao sam dnevno jutarnje i večernje izveštaje, tako da sam bio obavešten o svemu što je radio. General Bader bio je potpuno načisto sa svojim odnosom potčinjenosti prema meni. Docnije su došle u Srbiju još dve divizije, 342 i 113 divizija, koje sam ja primio. General Bader nije imao nikada nikakva posla sa ovim divizijama. Svi izveštaji za komandu 12 armije išli su preko mene.

General Bader posle moga dolaska nije više slao nikakve izveštaje komandi 12 armije. Kad sam ja došao u Srbiju, general Dankelmann je još bio tu. General Dankelmann nosio je tada naziv

vojni zapovednik Srbije. Po mome dolasku, ostao je još 2—3 nedelje u Srbiji. U to vreme nije imao nikakve borbene jedinice pod svojom komandom, već samo neke administrativne grupe. Ne mogu se setiti kome je pri svome odlasku predao ove administrativne grupe.

Kad sam oputovao, predao sam svoju funkciju generalu **Baderu**, koji je nosio naziv komandujućí general i zapovednik Srbije.¹

342 divizijom od septembra 1941 do kraja, novembra 1941 godine komandovao je general dr. Hinghofer. Ja sam poznavao generala Hinghofera već od ranije. Bio je Austrijanac, studirao je prava i imao je izrazito pravno osećanje. Znam da je borbu vodio korektno. Ja sam, prirodno, dobijao od divizije dnevne izveštaje. Posle ostupanja Hinghofera, komandu divizije primio je general Hoffmann; ova, međutim, nije više bila uplitana u veće borbe. General Hinghofer primio je koncem novembra komandu 717 divizije, koja je bila meni potčinjena.

Nürnberg-Nemačka, 16 aprila 1947

BÖHME s. r.

¹ Kommandierender General und Befehlshaber Serbien